
Industridepartementet.

Vedlegg til st. prp. nr. 1, 1950.
Kap. 555.

MEDDELTE VASSDRAGSKONSESJONER

(ERVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLATELSER)

XXXVI. TILLATELSER MEDDELT I 1949.

Innholdsfortegnelse.

	Side.
1. Vest-Agder fylkeskommune. (Regulering av Stegilvatn i Skjerkavassdraget.) Kgl. res. 7. januar 1949. Jfr. bind XI side 79, XIX side 39, XXIII side 61	5
2. A/S Døvik-Søiafoss. (Forlengelse av påbegynnelses- og fullføringsfrist for utbyggingsarbeidene i Døvikfoss m. v.) Departementets avgjørelse 11. januar 1949. Jfr. bind XXVI side 25, XXVIII side 44, XXX side 83	11
3. Foreningen til Bægnavassdragets Regulering. (Regulering av Åbjøravassdraget.) Kgl. res. 21. januar 1949	11
4. Stavanger Elektrisitetsverk. (Regulering av Rundevatn i Frafjordvassdraget m. v.) Kgl. res. 21. januar 1949. Jfr. bind XIV side 28, XXII side 24, XXIV side 35, XXV side 43, XXIX side 25, XXXIV side 40	16
5. Hadsel kommune. (Regulering av Trollfjordvassdraget.) Kgl. res. 28. januar 1949	25
6. A/S Askim Gummivarefabrikk. (Kraftleie fra Askim komm. EV.) Kgl. res. 18. februar 1949. Jfr. bind XXI side 12	30
7. A/S Yven Papirfabrik. (Kraftleie fra A/S Hafslund.) Kgl. res. 25. februar 1949. Jfr. bind XIII side 129, XV side 3	32
8. Oppsittere på Fald og Breisjøberget i Hof i Finnskog. (Innførsel av 10 kW fra Sverige.) Kgl. res. 25. februar 1949	34
9. A/S Osa Fossekompagni. (Forlengelse av fullføringsfrist for utbygging og regulering av Austdøla.) Departementets avgjørelse 25. februar 1949. Jfr. bind III side 22, V side 29, IX side 99, XIV side 58, XVIII side 50	35
10. Gildeskål Kraftlag A/S. (Regulering av Sundsfjordvassdraget.) Kgl. res. 4. mars 1949	35
11. Andøy Kraftlag. (Regulering av Bleksvatn i Bjørnskinn.) Kgl. res. 31. mars 1949	43
12. A/S National Industri. (Kraftleie fra Drammens Elektrisitetsverk.) Kgl. res. 31. mars 1949. Jfr. bind XXIX side 22 og side 167	48
13. A/S Norsk Soyamelfabrikk. (Kraftleie fra Vestfold Kraftselskap.) Kgl. res. 31. mars 1949. Jfr. bind XXII side 7	50
14. Falconbridge Nikkelverk A/S. (Kraftleie fra Kristiansands EV.) Kgl. res. 31. mars 1949. Jfr. bind XVI side 57, XX side 30, XXI side 16 og 20, XXIII side 22, XXIV side 27, XXXI side 14	53
15. Øivind Lorentzen. (Erverv av aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S.) Kgl. res. 22. april 1949. Jfr. bind XXIV side 29, XXVIII side 33, XXXIII side 105	54
16. A/S Rjukanfos. (Kraftleie fra Mår kraftverk.) Kgl. res. 29. april 1949	56
17. A/S Viul Tresliperi. (Erverv av rettigheter i Randselva.) Kgl. res. 6. mai 1949	62
18. Nordland Portland Cementfabrik A/S. (Endring av reguleringsplan for Sørfjordvassdraget.) Kgl. res. 12. mai 1949. Jfr. bind VIII side 20, XV side 89, XVII side 60, XXII side 42, XXV side 71, XXXIV side 117	74
19. L/L Sunnhordland Kraftlag. (Regulering av Blådalsvassdraget.) Kgl. res. 20. mai 1949. Jfr. bind XXXV side 149	76
20. A/S Norsk Jernverk. (Regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn i Andfiskvassdraget m. m.) Kgl. res. 20. mai 1949. Jfr. bind XVII side 26, XXIV side 110	81
21. A/S Tyssefaldene. (Forlengelse av fullføringsfrist for reguleringsarbeidene i Øvre Tysse.) Departementets avgjørelse 24. mai 1949. Jfr. bind I side 1, XI side 126, XV side 51, XXII side 39, XXVII side 33	96
22. Alta Kraftlag A/L. (Regulering av Kårvatn i Talvik.) Kgl. res. 27. mai 1949	96
23. Foreningen til Bægnavassdragets Regulering. (Regulering av Helin.) Kgl. res. 3. juni 1949. Jfr. side 11	102
24. Otteraaens Brukseierforening. (Regulering av Store og Lisle Urarvatn og Ormsavatn.) Kgl. res. 3. juni 1949	116

	Side.
25. L/L Søre Sunnmøre Kraftlag. (Erverv av bruksrett til og regulering av Brandalsvassdraget.) Kgl. res. 24. juni 1949	120
26. Flekkefjord kommunale Elektrisitetsverk. (Regulering av Kumlevollvatn i Fedavassdraget.) Kgl. res. 30. juni 1949	130
27. I. C. Piene & Søn A/S. (Kraftleie fra Trondheim EV.) Departementets avgjørelse 6. juli 1949. Jfr. bind XXIX side 100	139
28. De Norske Naco-aktier A/S og Aluminium Limited Canada. (Erverv av aksjer i A/S Nordisk Aluminiumindustri.) Kgl. res. 8. juli 1949. Jfr. bind XXXV side 29	140
29. Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S. (Kraftleie fra A/S Rjukanfos.) Kgl. res. 8. juli 1949. Jfr. side 56	141
30. A S Rjukanfos. (Kraftleie fra Mår kraftverk.) Kgl. res. 8. juli 1949. Jfr. side 56 og 141	144
31. A S Forenede Papirfabrikker. (Kraftleie fra Drammen EV.) Kgl. res. 8. juli 1949	146
32. A/S Knaben Molybdængruber. (Kraftleie fra Vest-Agder EV.) Departementets avgjørelse 14. juli 1949. Jfr. bind XXII side 36, XXIX side 59	149
33. A/S Johan C. Martens & Co. (Kraftleie fra Bergens EV.) Departementets avgjørelse 14. juli 1949	150
34. A/S Yven Papirfabrik. (Kraftleie fra A/S Hafslund.) Departementets avgjørelse 24. august 1949. Jfr. bind XIII side 129, XV side 3, XXXVI side 32	152
35. O. Mustad & Søn. (Kraftleie fra Vardal komm. kraftforsyning.) Departementets avgjørelse 25. august 1949. Jfr. bind XIX side 89, XXIV side 135, XXVI side 64, XXX side 56	153
36. The Carborundum Company. (Erverv av aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk.) Kgl. res. 26. august 1949. Jfr. bind II side 98, XV side 51, XXXIV side 18	155
37. A S Østre Gausdal Elektrisitetsverk. (Ytterligere regulering av Rausjøen.) Kgl. res. 26. august 1949. Jfr. bind XI side 53, XXIV side 85	156
38. A/S Oslo Sporveier. (Kraftleie fra Oslo Lysverker.) Kgl. res. 26. august 1949. Jfr. bind XXVIII side 5	162
39. Norsk Wallboardfabrikk. (Kraftleie fra Vest-Agder EV og Kristiansands EV.) Kgl. res. 26. august 1949	164
40. A/S Stongfjordanleggene. (Erverv av vassfall i Stangselva.) Kgl. res. 30. september 1949. Jfr. bind I side 20	167
41. Asnes kommune. (Innførsel av 75 kW fra Sverige.) Kgl. res. 30. september 1949	170
42. Sørumsand Elektrisitetsverk. (Kraftleie fra Akershus EV.) Departementets avgjørelse 9. november 1949	171
43. Harald og Ludvig Ramm. (Erverv av aksjer i A/S Norsk Soyamelfabrik.) Kgl. res. 18. november 1949. Jfr. bind XXII side 7, XXXVI side 50	172
44. A/S Kjaardavassdraget. (Forlengelse av regulerings- og byggefrister i Kjårdavassdraget.) Departementets avgjørelse 22. november 1949. Jfr. bind XIV side 10, XVII side 6, XVIII side 53, XX side 61, XXIII side 69, XXVIII side 44, XXXI side 5	173

1. Vest-Agder fylkeskommune.

(Tillatelse til å regulere Stegilvatn i Skjerka-
vassdraget.)

Kgl. resol. av 7. januar 1949.

Med brev av 13. november 1948 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mottatt en søknad, datert 18. juni 1948, fra Vest-Agder Elektrisitetsverk om tillatelse til å regulere Stegilvatn i Skjerkavassdraget.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«Vest-Agder Elektrisitetsverk (V.A.E.) har 18. juni 1948 søkt om å få regulere Stegilvatn i Skjerka ved 4 m heving og 4 m senking i forhold til alm. lavvann, altså med en reguleringshøyde på i alt 8 m. Til grunn for søknaden ligger vedtak i verkets styre av 16. februar 1948 og i fylkestinget av 5. april s. å. I brev av 3. juli 1948 med bilag er gitt en del tilleggsopplysninger.

Stegilvatn, som ligger i Aseral kommune har etter oppmåling av 1920 et areal ved alm. lavvann på 1,32 km² og et nedbørområde (etter fylkeskartet) på ca. 8 km². Den forutsatte regulering på 8 m gir et magasin på ca. 11 mill. m³.

V.A.E. regner med en kraftinnvinning på ca. 1 500 turb.HK i Skjerkaanlegget. Hensikten med reguleringen er ellers vesentlig å sikre lågvassføringen i Skjerka i tider med ekstraordinær liten nedbør. Det er bare V.A.E. som har utbygde fall i Skjerka og i Mandalselva (nedenfor Ørevatn), hvor det også er eier av betydelige, ikke utbygde vassfall. Det er ikke tenkelig — fremholder V.A.E. — at private vassfallseiere (i Mandalselva) har interesse av å delta i reguleringen.

Det vil ved reguleringen bli neddemt ca. 500 da. vesentlig snaufjell og lyngmark. En mindre del er bevokset med fjellbjørk, og ca. 15 da. er slåttemark.

Reguleringen menes ikke å ville medføre noen skade eller ulempe for almene interesser. Det foregår ingen alminnelig ferdsel over vatnet. På vinterføre kjøres antagelig noen høylass fra slåttene ved vatnet, men ikke hvert år. Det drives så vidt V.A.E. kjenner til ikke

fiske av noen videre betydning. Det er ikke noen fløtning i Skjerka, men derimot i hovedvassdraget (Mandalselva).

Grunneierne ved Stegilvatn har samtykket i at skadene og ulempene ved reguleringen avgjøres av en takstnemnd på tre mann hvorav partene velger hver sin og disse to i felleskap den tredje. Det er forutsatt full pris tillagt 25 pst. Det skal være anledning til overskjønn (5 mann).

Reguleringsarbeidene som er anslått til kr. 300 000 omfatter en ca. 70 m lang tørrmurdam i vestre utløp med senkingsgrøft. Fast overløp på kote + 4,0 (Reg.h.v.). Videre senkingsgrøft mellom vestre og østre vatn og bukkedammer av tre over et lavtliggende parti der. Endelig dam i østre utløp bestående av tørrmurdam over det dypeste (vestre) parti, ellers trebukkdammer og en mindre jorddam over et østre parti.

Den lovbestemte kunngjøring er foretatt (Norsk Lysingsblad 5. og 10. juli 1948) og det foreligger følgende uttalelser:

Aseral herredsstyre har etter vedtak av 21. august 1948 «inkje å merkja til at løyve vert gjeven.»

Mandalselvans Fellesfløtning fremholder at den ikke har «oversikt over hvilke forandringer i Mandalselvas vassføring den påtenkte regulering av Stegilvatn vil føre med seg og må derfor ta forbehold om erstatning for enhver skade og ulempe reguleringen vil volde fellesfløtningen.»

Mandal fiskeristyre bemerker 25. september 1948 «at den føretekte regulering av Skjerka har verka uheldig for laksefisket i Mandalselva, særleg garnfisket. Det er vanskeleg å få so låg vannstand i elva som før reguleringa og som høver for dette fisket. Den påtenkte regulering vil truleg ikkje verka gunstig for laksefisket. Ein tar difor atterhald um erstatning for mogeleg skade og ulempe.»

Fylkesmannen i Vest-Agder — påtegninger av 25. august og 25. september 1948 — har ikke noe å bemerke.

Fiskeriinspektøren (T. Løken-gard) omtaler (13. oktober 1948) Stegilvatn som et alminnelig godt aurevatn, som ved en

så vidt høy regulering som 8 m vil berøres sterkt m.h.t. fisket.

For å oppveie ulempene bør V.A.E. pålegges å avsette et fond på kr. 8 700 hvis avkastning bør anvendes til fremme av aurebestanden i Stegilvatn.

Da han også antar at tappevariasjonene fra Stegilvatn vil kunne medføre forstyrrelser for laksefisket i Mandalselva (stamfisket i nederste del) mener han at V.A.E. bør pålegges avsetning av et fond på kr. 5 000 til fremme av laksebestanden i Mandalselva.

Ved skjønn bør det oppnevnes minst en fiskerikyndig skjønnsmann.

H o v e d s t y r e t bemerker:

Ved kgl. resolusjon av 29. august 1924 ble gitt bemyndigelse til overdragelse til Vest-Agder fylkeskommune av halvparten av de vassrettigheter m. v. i Skjerkavassdraget som tilhørte staten og samtidig gitt fylkeskommunen tillatelse til å regulere vassdraget på nærmere angitte vilkår, alt i h.t. Stortingets vedtak av 1. august 1924.

Herom henvises til St. prp. nr. 61, 1924, Innst. S. nr. 95, 1924 og «Meddelte Vassdragskonsesjoner» XI s. 79 flg.

Overdragelse fant sted på vilkår fastsatt ved nevnte kgl. resolusjon.

Ved kgl. resolusjon av 4. september 1936 fikk fylkeskommunen tillatelse til å foreta en ytterligere regulering på nærmere vilkår, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» XXIII 1936 s. 60 flg.

Endelig er i h.t. kgl. resolusjon av 30. juni 1939 bortleid en del av statens vassrettigheter i Skjerka og gitt tillatelse til videre regulering, jfr. St. prp. nr. 94, Innst. S. nr. 147 for 1939 og «Meddelte Vassdragskonsesjoner» XXVI s. 34 flg.

Etter vilkårene for nevnte leieforhold er det tillatt fylkeskommunen «ytterligere å nytte den kraft som vassdraget får ved regulering av Nåvatn opp til kote 621.»

Nåvatn var før 1939 regulert til kote 614 men er — med andre vatn — etter reguleringstillatelsen av 1939 demt til kote 628. Det var forutsetningen at nevnte regulering fra kote 621 til 628 ikke ble satt i verk uten ny og supplerende avtale om utnyttelse av statens vannkraft. Om slik avtale er det innledet forhandling.

Med den regulering som nå er gjennomført, ca. 145 mill. m³ i alt, kan det i Skjerka holdes en regulert vassføring på ca. 10,5 m³/sek. Reguleringen i Stegilvatn vil i tilfelle øke vassføringen med ca. 0,37 m³/sek. I Skjerkaanlegget (340 m) tilsvarer dette ca. 1 680 nat.-HK eller ca. 950 kW. Hertil kommer det som vinner i nedenforliggende fall i Mandalselva,

hvorav dog bare Tungefoss (13 m) tilhørende V.A.E. er utbygd og visstnok også bare delvis.

På den annen side synes ikke skaden og ulempene å kunne bli særlig betydelige. Det areal som neddemmes er angitt til ca. 500 da., hvorav det meste trolig er mindre verdifull grunn, ca. 15 da. er angitt som udyrket slåtteleland. Stegilvatn ligger ca. 800 m over havet. Fisket i Stegilvatn — det er neppe særlig betydelig — blir trolig noe berørt, mulig også fisket i Mandalselva, jfr. bl. a. fiskeriinspektørens uttalelse.

Det er etter Hovedstyrets mening neppe tvilsomt at betingelsene for reguleringstillatelse etter reguleringslovens § 8 er til stede og man anbefaler tillatelse gitt. Det må imidlertid være forutsetningen at det blir truffet en ordning m.h.t. den utvidede utnyttelse av statens vannkraft. Som ved de tidligere reguleringer bør tillatelsen vel gis Vest-Agder fylkeskommune.

Man foreslår i det vesentlige samme reguleringsbetingelser som for tillatelsen av 30. juni 1939, jfr. vedlagte bilag.

Avgiften var som det vil ses der kr. 0,50 og kr. 0,50 pr. nat.-HK, post 3. Hovedstyret foreslår nå kommuneavgiften satt til kr. 1 pr. nat.-HK i likhet med hva der er gjort i den senere tid med en rekke reguleringer av lignende art.

Konsesjonskraftbestemmelsene er de vanlige, post 17.

I tillatelsen av 1939 var betinget et fiskerifond på kr. 17 500 post 21. Fylket søkte ellers — 31. oktober 1939 — om at kravet om fiskerifond ble frafalt. Ved beslutning av 22. oktober 1942 ble — i samsvar med Hovedstyrets innstilling av 24. januar 1940 — nevnte post 21 gitt følgende form:

«Konsesjonæren pålegges å opprette et fond til fremme av fisket i vassdraget. Fondets størrelse fastsettes til kr. 17 500. Halvdelen av beløpet forfaller til betaling når reguleringen tas i bruk og resten 5 år fra dette tidspunkt å regne.»

Fiskeriinspektøren foreslår nå avsetning av et fond på i alt kr. 13 700 hvis avkastning anvendes til fremme av fiskebestanden i det vassdrag som berøres av reguleringen av Stegilvatn.

Hovedstyret har utformet post 21 i utkastet til betingelser i samsvar med dette, men likevel rundet beløpet opp til kr. 15 000.

For manøvreringen må det være mest rasjonelt å ajourføre det gjeldende reglement — fastsatt ved kgl. resolusjon av 30. juni 1939 — slik at det kommer til å omfatte også Stegilvatn, jfr. vedlagte utkast.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 12. november 1948.»

Departementet skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon av 30. juni 1939 om tillatelse for Vest-Agder fylkeskommune til å leie en del av statens vassrettigheter i Skjerkavassdraget og til ytterligere regulering av dette vassdrag ble Nåvatn tillatt oppdemmet til kote 628, mens bortleien av statens vassrettigheter ble begrenset slik at fylkeskommunen bare fikk tillatelse til å nytte den kraft som vassdraget fikk ved regulering av Nåvatn opp til kote 621. Man fastsatte denne begrensning for å sikre seg den nødvendige kraft til Sørlandsbanens elektrifisering, og det var forutsetningen at regulering fra kote 621 til 628 ikke ble satt i verk uten etter ny avtale om utnyttelse av statens vassrettigheter. Fylket har i brev av 5. mars 1948 søkt om å få overta resten av statens vassrettigheter i vassdraget og Hovedstyret har meddelt at det vil anbefale sådan overdragelse så snart fylket har truffet avtale med Statsbanene som har tatt visse forbehold. For å kunne utnytte den regulering det nå er søkt om tillatelse til er det også nødvendig at fylket får rett til en utvidet bruk av statens vassrettigheter.

Kraftinnvinningen ved den planlagte regulering av Stegilvatn blir ca. 1 680 nat.-HK i Skjerkaanlegget. Hertil kommer det som vinner i nedenforliggende fall i Mandalselva, hvorav etter det opplyste bare Tungefoss (13 m) er utbygd, og visstnok bare delvis.

Hensikten med reguleringen er for øvrig også å sikre lågvassføringen i Skjerka i tider med ekstraordinær liten nedbør.

Stegilvatn ligger ca. 800 m over havet. Det antas ved reguleringen å ville bli neddemt ca. 500 dekar grunn, hvorav den meste trolig er mindre verdifull. Det antas videre å ville bli noen skade for fisket i Stegilvatn og i Mandalselva. Grunneierne ved vatnet har samtykket i at erstatning for skaden og ulempene blir fastsatt ved en takstnemnd, oppnevnt av partene.

Departementet antar med hovedstyret at den søkte tillatelse vil kunne meddeles, jfr. reguleringslovens § 8, og vil rå til at den blir gitt på de av hovedstyret foreslåtte betingelser, dog med tilføyelse av de vanlige vilkår om militære foranstaltninger og om naturfredning. Idet man viser til det som er anført foran, forutsetter man imidlertid at det blir truffet en ordning med hensyn til den utvidede utnyttelse av statens vassrettigheter i vassdraget.

I vilkårenes post 2 er det foreslått en nærmere utformet innløsningsrett for staten til reguleringsanlegget. Konsesjonen er foreslått å skulle gjelde inntil anlegget overtas av staten. Mulige private andeler av reguleringsan-

legget skal etter forslaget i alle tilfelle tilfalle staten etter 50 år, se vilkårenes post 1.

Konsesjonsavgiftene er foreslått satt til kr. 0,50 til staten og kr. 1 til kommuner årlig pr. innvunnen nat.-HK, se post 3. Fiskefond er foreslått betinget med kr. 15 000, se post 22.

Vilkårene er for øvrig de vanlige og i det vesentlige i samsvar med betingelsene for reguleringsstillatelsen av 30. juni 1939.

Betingelsene blir i sin helhet sålydende:

«1.

Reguleringskonsesjonen gjelder inntil anlegget overtas av staten (jfr. reglene i post 2 nedenfor).

Med den begrensning som følger av ovenstående gjelder konsesjonen for vassfall der ikke tilhører staten eller norske kommuner og som deltar i reguleringen eller blir medeier i reguleringsanlegget i 50 år fra konsesjonens datum. Ved utløpet av denne tid tilfaller disse vassfallseieres andel i reguleringsanlegget staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Staten har når den akter å utbygge sitt fall i Skjerka eller vil gå til innløsning av det fylket overdratte vassfall i samme med tilhørende anlegg, rett til å innløse det hele reguleringsanlegg. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggets eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne på grunnlag av hva anlegget med tilbehør, altså også grunstykker og rettigheter, bevislig har kostet ved ervervelsen og — for såvidt angår den andel som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringsstillatelsen er maksimumsbegrenset til 50 år — med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 50 år.

Den andel i reguleringsanlegget som måtte tilhøre sistnevnte eiere kan staten under enhver omstendighet innløse i det 35te år etter at konsesjonen er gitt og etter de nevnte regler.

Anlegget skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort hvis og når staten i henhold til nærværende post innløser anlegget.

3.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 1,00 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen antas å ville medføre ut over den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 17, skal for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget bruke norsk materiell, for såvidt dette kan fås like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris som ikke med mere enn 10 — ti — prosent overstiger den pris hvortil materiell kan fås fra utlandet.

Vedkommende departement kan tilstede unntagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevd.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelægges og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje.

Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til etter nærmere bestemmelse av medisinalstyrelsen å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Såfremt særskilt politioppsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige finnes nødvendig, plikter konsesjonæren å utrede utgiftene derved.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom alt etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesvegstyret bestemmer, å erstatte utgifter til vedlikehold og istandset-

telse av offentlige veger og bruer hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veger og bruer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

14.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forstå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

15.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte oppdemningshøyde og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggets eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

17.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

18.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften avgis i den form departementet bestemmer. Krevs den avgitt i annen form enn den produseres, plikter konsesjonæren på departementets forlangende å bygge sitt anlegg således at kraftens omformning og avgivelse ikke unødig fordyres for mottageren. Sådant forlangende må fremsettes innen 6 måneder etter konsesjonens datum.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

Den i nærværende post omhandlede plikt til avgivelse av kraft til kommuner gjelder ikke Vest-Agder fylkeskommunale anlegg i Skjerka.

19.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlegget, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

20.

Reguleringsanleggets eier plikter å treffe sådanne anordninger i vassdraget nedenfor samt å avgi vann i sådan utstrekning at den alminnelige fløtning forulempes så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på fløtningen som ikke på denne måte avhjelpest blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

21.

Det påhviler konsesjonshaveren, i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning. Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidene fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen

og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

22.

Til fremme av fisket i det vassdrag som berøres av reguleringen skal konsesjonæren opprette et fond hvis størrelse fastsettes til kr. 15 000 og som blir å anvende etter bestemmelse av vedkommende departement.

23.

Reguleringsanleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier.

24.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Man vil videre rå til at det någjeldende manøvreringsreglement for Skjerkavassdraget blir ajourført overensstemmende med hovedstyrets forslag og blir gjort gjeldende inntil videre.

Det foreslåtte manøvreringsreglement er sålydende:

1.

Reguleringsgrensene er følgende:

	Øvre	Nedre	Reg. høyde i m.
Nedre Skjerkavatn	605 m o. h.	591,00 m o. h.	14,00
Øvre Skjerkavatn	605 —»—	591,15 —»—	13,85
Hagedalsvatn	605 —»—	591,25 —»—	13,75
Nåvatn	628 —»—	591,50 —»—	36,50
Sandvatn	628 —»—	602,00 —»—	26,00
Svartevatn	628 —»—	617,10 —»—	10,90
Åstølvatn	628 —»—	620,90 —»—	7,10
Stegilvatn	kote 4,0	kote ÷ 4,0	8,00

For Stegilvatn refererer høyden seg til f. m. 57, jernbolt i fjell ved venstre utløp med høyden 1,32 m over alm. lavvann (kote 0).

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Det avgis vann til den alminnelige fløtning overensstemmende med de bestemmelser som fastsettes ved overenskomst eller skjønn.

3.

For øvrig kan, så lenge Skjerka er det eneste utbygde fall i vassdraget, vannslipningen foregå etter dettes behov. De nærmere regler for slipningen etter at der er bygd ut andre fall i vassdraget blir senere å bestemme.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets naturlige flomvassføring ikke forøkes. Heller ikke må den naturlige lågvassføring forminskes til skade for andre rettigheter.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende samt at dammene til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammenes manøvrering, avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges regnmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes ved hver måneds utgang avskrift til Vassdragsvesenet.

6.

Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

7.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Dersom reguleringstillatelse blir gitt, vil man i samsvar med fiskeriinspektørens uttalelse av 13. oktober 1948, henstille til konsesjonæren å sørge for at det ved skjønn i anledning av reguleringen blir oppnevnt minst en fiskerikyndig skjønnsmann.

Industridepartementet

tilrår der:

1. Det tillates i medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 Vest-Agder

fylkeskommune å foreta en regulering av Stegilvatn i Skjerkavassdraget i det vesentlige i samsvar med søknad av 18. juni 1948 og dermed fremlagt plan.

Tillatelsen meddeles på de i Industridepartementets tilråding av 7. januar 1949 inntatte betingelser og under den der anførte forutsetning.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Skjerkavassdraget i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

2. A/S Døvik-Søiafoss.

(Forlengelse av påbegynnelses- og fullføringsfrist for utbyggingsarbeidene i Døvikfoss m. v.)

Departementets avgjørelse 11. januar 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 2 pkt. 3, jfr. bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon av 28. juni 1946, bestemmer departementet:

De ved kgl. resolusjon av 23. juni 1939 fastsatte og ved Arbeidsdepartementets bestemmelse av 11. oktober 1943 forlengede frister for påbegynnelse og fullføring av utbyggingsarbeidene i Døvikfoss m. v. forlenges ytterligere med 5 år til henholdsvis 23. juni 1953 og 23. juni 1956.

3. Foreningen til Bægnavassdragets Regulering.

(Tillatelse til å regulere Åbjørvassdraget.)

Kgl. resol. av 21. januar 1949.

Stortinget har i møte 26. november 1948 gjort følgende vedtak:

«Stortinget samtykkjer i at Foreningen til Bægnavassdragets Regulering får rett til å regulera Åbjørvassdraget i det store og heile i samsvar med førelegget frå Industridepartementet frå 14. mai 1948 med såvori tillegg til punkt 12 i vilkåra:

«Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringen fører med seg for bygdefolkets interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn, som i tilfelle fremmes i forbindelse med fagskjønn etter vassdragsreguleringslovens § 19. Dette skjønn fremmes av konsesjonæren så tidlig at resultatet foreligger som

forutsetning for ekspropriasjonsskjønnet etter vassdragsreguleringslovens § 16.»»

Vedtaket samsvarer med skog- og vassdragskomitéens innstilling i saken. Om Stortingets vedtak viser en nærmere til Innst. S. nr. 228 for 1948, St. prp. nr. 82 for s. å. og St. forhandlinger for s. å. side 2196—2225. Såvel i proposisjonen som i komitéinnstillingen er, som det vil fremgå, foruten de vanlige formulerte konsesjonsbetingelser anført en rekke forutsetninger som reguleringstillatelsen skal gjøres avhengig av. Det gjelder en rekke kompensasjoner som reguleringsforeningen og Åbjøra Kraftanlegg skal yte til vedkommende distrikter i form av kraftleveringer, vei- og bruianlegg m. v.

I brev av 17. januar 1949 har Foreningen til Bægnavassdragets Regulering meddelt at reguleringsforeningen og Byggekomitéen for Tisleivassdraget i fellesskap vedtar de konsesjonsbetingelser og forutsetninger som ligger til grunn for Stortingets vedtak.

I henhold hertil vil departementet rå til at det blir meddelt Foreningen til Bægnavassdragets Regulering tillatelse til å regulere Åbjørvassdraget i samsvar med det ovenfor anførte.

En hitsetter utkast til konsesjonsbetingelser:

«1.

Reguleringskonsesjon gis på ubegrenset tid.

Dersom vassfall der ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeier i reguleringsanleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vassfalleieres andeler i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Det utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35. år fra konsesjonens datum skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstillatelsen er tidsbegrenset. Benytter staten seg ikke herav, skal den i hvert 10. år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggenes eier 5 år i forveien. Innløsnings-

summen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vassbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 60 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 3,00 pr. nat.-HK.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 22, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere, som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer, når særegne hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelser med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke spreng-

stoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesvegstyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og bruer, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og bruer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringen fører med seg for bygdefolkets interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn, som i tilfelle fremmes i forbindelse med fagskjønn etter vassdragsregu-

leringslovens § 19. Dette skjønn fremmes av konsesjonæren så tidlig at resultatet foreligger som forutsetning for ekspropriasjonsskjønnet etter vassdragsreguleringslovens § 16.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

14.

Innen reguleringen tas i bruk skal konsesjonæren innbetale til Nord-Aurdal, Hemsedal og Gol kommuner tilsammen kr. 250 000, som avsettes til et fond, hvis renter etter nærmere bestemmelse av herredstyrene anvendes til fremme av jordbruk i distriktet. Fondets fordeling mellom kommunene fastsettes av Landbruksdepartementet.

15.

For så vidt mulig å hindre fisk i å gå ut av vatna plikter konsesjonæren etter Landbruksdepartementets nærmere bestemmelse innen reguleringen tas i bruk å anbringe varegrinder foran alle tappeluker i den årstid der ikke er fare for isdannelse på gitrene.

Videre plikter konsesjonæren årlig å sette ut inntil 150 000 settefisk i de vatn, elver og bekker som direkte eller indirekte berøres av reguleringen. Omkostningene med utsettelsen bæres av konsesjonæren.

Planene for disse foranstaltninger skal godkjennes av Landbruksdepartementet, som også fører kontroll med utsettelsen. De hermed forbundne utgifter utredes av konsesjonæren.

16.

For å gjøre det mulig å drive garnfiske og for å lette og sikre trafikken over Tisleifjord etter at reguleringen er gjennomført, plikter konsesjonæren å hogge skogen og større kratt på det neddemmede areal og rydde vekk trevirket og avfall etter hogsten.

17.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse så

vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

18.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøymed.

19.

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglement er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 200 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

20.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Reguleringsanleggenes eier skal måle vassføringskurver for sjøene før reguleringsarbeidene igangsettes hvis tiden tillater det.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

21.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

22.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interesse berøres av reguleringen, uansett den ovenfor betingede prosent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning, med Kongens samtykke etter hvert som kraft blir ledig kreve avgitt fra de av vassdragets vassfall som tilhører norske kommuner ytterligere kraft så vidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraften uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse

av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

23.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanleggene, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

24.

Reguleringsanleggenes eier plikter å avgi vann i sådan utstrekning, at den alminnelige fløtning i Abjøra og Bagna forulempes så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe for fløtningen, som ikke på denne måte avhjelpest, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

25.

Det påhviler konsesjonshaverne i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter, å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Så fremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjæmmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

26.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

27.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Ved-

kommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Industridepartementet

tilr å d e r :

Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 Foreningen til Bågnavassdragets Regulering å foreta en regulering av Åbjørvassdraget på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 21. januar 1949 og på de forutsetninger som er anført i St. prp. nr. 82 for 1948 og Innst. S. nr. 228 for s. å.

4. Stavanger Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget og til å føre avløpet over til Flørlivassdraget.)

Kgl. resol. av 21. januar 1949.

Med brev fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet av 21. desember 1948 har departementet motatt en søknad, datert 28. august 1947, fra Stavanger Elektrisitetsverk om tillatelse til å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget og føre avløpet over til Flørlivassdraget.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«Fra Stavanger Elektrisitetsverk er innkommet følgende søknad, datert 28. august 1947:

«Etter vedtak av Stavanger bystyre den 29. desember 1946 om ervervelse av Rundevatnfeltet, søkes herved på Stavanger kommunes vegne i henhold til reguleringsloven av 14. desember 1917 om tillatelse til å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget i Forsand herred, og til å overføre det til Fløyrlis nedslagsfelt.

Hensikten med overføringen er å skaffe Stavanger Elektrisitetsverk økt driftsvann til kraftstasjonen i Fløyrlis for derved å øke Stavanger bys forsyning med elektrisk energi for det alminnelige behov og for byens industri, i den tid som vil gå, før et nytt kraftanlegg kan bli ferdig.

Konsesjonen søkes på grunnlag av vedlagte plan (bilag 1) med de etter Reguleringslovens § 5 a forlangte oppgaver.

En anmoder om at konsesjonen må bli gitt for ubegrenset tid i henhold til reguleringslovens § 10.2, og at de årlige avgifter til stat og kommune må bli fastsatt så lave som mulig, bl. a. fordi Stavanger Elektrisitetsverk nå også leverer kraft til et større område av Forsand herred, og at den påbudte samkjøring med Maudal gjør landdistriktene også interessert i overføringen, — videre vil ingen skatte-

objekter innen herredet reduseres, slik at det av den grunn bør skaffes kompensasjon.

Av bilag 1, punkt 11, fremgår, at Stavanger har ervervet de rettigheter som omfatter størsteparten av fallet i elva (ca. 700 m av det totale fall, 900 m. Fra Rundevatn til havet, og av den nyttbare del ca. 210 m av 270 m.)

Der kan bli spørsmål om ekspropriasjon i henhold til reguleringslovens § 16 av manglende rettigheter, og også fra mulige ukjente rettighetshavere.

Ytterligere begrunnelse for avholdelse av ekspropriasjonsskjønn er gitt i bilag 10.

Det anses ønskelig at det i konsesjonen bestemmes at skjønn og eventuelt overskjønn skal avgis av skjønnsmenn som Kongen særlig oppnevner (Reguleringslovens § 20).

I henhold til foranstående tillater vi oss å andra om:

1. Tillatelse til å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget i Forsand herred,
2. å overføre vannet i Rundevatn til Fløyrlis nedslagsfelt,
3. at det i konsesjonen fastsettes at skjønn og overskjønn skal avgjøres av skjønnsmenn, som Kongen særlig oppnevner.

Hermed følger 10 bilag i henhold til særskilt fortegnelse, som her vedheftes.»

Stavanger tilføres nå kraft fra anleggene i Oltedal i Gjesttal, Oltesvik i Høle og Fløyrlis i Forsand. Energiproduksjonen var i 1943—44 160,9 mill. kWh og maksimalbelastningen 32 500 kW, i 1944—45 henholdsvis 156,5 og 35 600 og i 1945—46 henholdsvis 147,4 mill. kWh og 35 100 kW.

Det 4. aggregat i Fløyrlis ble tatt i drift høsten 1943 og det 5. og siste aggregat er ferdig montert i slutten av august 1947.

For å sikre driften av dette 5. aggregat og kraftleveringen i tiden inntil Lyse kraftverk kommer i drift søkes der nå om overføring av Rundevatn.

Rundevatnfeltet — ca. 11 km² — ligger til den øverste del av Moenelva, som med Norddalsåna og Brådlandselva danner Frafjordvassdraget. Dettets nedbørfelt ved sammenløpet er 165 km². Moenelva har dårlige reguleringsforhold og bare en mindre fallhøyde kan nyttiggjøres.

Planen går ut på å regulere Rundevatn, som ligger på kote 897,25, ved ca. 10 m senking og ca. 4 m oppdemning. Magasinet blir da ca. 3,5 mill. m³. Omlag 1 km nedenfor vatnet bygges i Blåstølelva en overløpsdam med krone på kote 872,0. Fra det lille inntaksbasseng som her dannes slås en ca. 900 m lang tunnel over til Øvre Hogganvatn. Dette som ligger på kote 870,0 må senkes 6,5 m for å gi fornøden trykkehøyde ved det valte tunneltversnitt på 6,5 m². Tunnelen som ikke utstyres med avstengningsanordninger er beregnet å skulle sluke 11 m³/sek eller den anslåtte påregnelige årvisse flomvassføring. Tunnelsålen ved inntaket forutsettes lagt så lavt at dammen blir helt

tørrelagt ved lågvassføring. Dammen forsynes derfor ikke med tappeluke.

Ved overføringen og reguleringen av Rundevatn regner ansøkeren med å vinne inn ca. 6 000 nat.-HK eller 31 mill. kWh i Fløyrlø som har en fallhøyde på 738 m, mens det utnyttbare fall i Frafjordelva regnes å være 270 m, idet bare strekningen Moenflaten til Brådland anses utnyttbar.

Overføringen er beregnet å komme på kr. 1 500 000. Noe overslag for reguleringen av Rundevatn er ikke gitt.

Ansøkeren opplyser at Rundevatn ligger i øde fjell og utenfor de vanlige turistruter. Der finnes ikke veier eller trafikk hverken sommer eller vinter, og bare sauegjetere ferdes nå og da i området. Det foregår ikke noe slags fløting eller ferdsel i vassdraget nedenfor.

Vatnet er fisketomt, men nederst i Frafjordsvassdraget — fra Håland til sjøen — foregår laks- og ørretfiske.

Overføringen av Hogganvatn, som reduserte Frafjordsvassdragets nedbørsfelt med 4,4 pst. synes ikke å ha medført noen forringelse av fisket. Overføres Rundevatn blir nedbørsfeltet i Frafjordsvassdraget redusert med i alt ca. 11 pst. Før overføringen av Hogganvatn var laksefisket bortleid for ca. kr. 600 pr. år.

Det finnes ikke skog ved Rundevatn, og terrenget består mest av nakent fjell og lyngrabber. Breddene er til dels steile, så det er ubetydelige arealer og uproduktivt lende som oversømmes ved oppdemningen.

Ansøkeren foreslår at manøvreringsreglementet får en bestemmelse om at slipningen kan skje etter Fløyrlø kraftanleggs behov.

Før søknaden forelå oversendt Forsand formannskap et til herredsstyret innkommet brev, datert 12. mars 1947, fra 9 oppsittere i Øvre Espedal. De opplyser at de eier $\frac{13}{18}$ av gnr. 62 bnr. 2 Fedjeåen, og at de den 15. oktober 1936 håndga sine $\frac{13}{18}$ til Stavanger Elektrisitetsverk for kr. 13 000, etter at brødrene Skjeie 2 dager før hadde solgt de andre $\frac{5}{18}$ til Stavanger for kr. 5 000. Gnr. 62, bnr. 2 omfatter etter det foreliggende vannrettigheter fra Rundevatn til Fedvatn.

Så langt synes saken å være klar, men da det nå fortelles at brødrene Skjeie skal ha fått over kr. 100 000 og de til d. d. ingen ting har fått og ingen ting har solgt, ber de herredsstyret om hjelp til å få sin rett og ikke anbefale noen konsesjon vedr. Rundevatn før deres krav er imøtekommert.

Brevet er påtegnet Forsand herredsstyres vedtak i møte den 15. mars 1947, hvori henstilles til Stavanger Elektrisitetsverk å opp- ta forhandlinger med de nevnte oppsittere.

Stavanger Elektrisitetsverk gjør i brev av 4. september og 2. oktober 1947 nærmere rede for eiendomsservervelsen i vassdraget. Det hevder at den med søknaden innsendte gjenpart av håndgivelsen på de omhandlede $\frac{13}{18}$ og panteattesten av 27. mars 1947 viser at Stavanger Elektrisitetsverk er eier av gnr. 62, bnr. 2.

Og det fremholder at Stavanger nå eier hele fallretten fra Rundevatn til Fedvatn = 900 — 450 = 450 m (gnr. 62, bnr. 2), dessuten hele retten tilliggende Moen gnr. 61 og Eikeskog gnr. 60 med et samlet fall på 457 — 106 = 351 m. Av brødrene Skjeie er videre ervervet deres andel av gnr. 55 Frafjord, ca. $\frac{1}{3}$ = ca. 4 m og av gnr. 59 Brådland ca. $\frac{1}{3}$ = 10 m, begge rettigheter nedenfor kote 106.

Søknaden er kunngjort i Norsk Lysingsblad den 20. og 25. oktober 1947.

Elektrokemisk A/S opplyser for ordens skyld i brev av 23. oktober 1947 at det er eier av Rundevatn, som ligger på dets eiendom «Nedrebø» i Lyse.

M. G. Mikkelsen, en av de foran nevnte 9 oppsittere i Øvre Espedal, har med enslydende brev til Hovedstyret og Sosialdepartementet av 17. februar 1948 oversendt utklipp av 3 innlegg, som han har hatt i dagspressen vedr. saken. Utklippene inneholder også direktør Holdt Aanensens svar.

Han henviser til sine innlegg og ber om at saken må bli nøye gransket før tillatelse blir gitt ikke bare hos Stavanger Elektrisitetsverk og brødrene Skjeie, men også hos bondene i Øvre Espedal, videre om hjelp så disse kan få sin rett på like fot med brødrene Skjeie.

Av innleggene fremgår at gården Fed, gnr. 62 i Forsand, fra gammelt bare var ett bruk. I 1890-årene ble det lagt ut til beite, og oppsitterne i Øvre Espedal kjøpt eiendommen i 1898. Omkring 1916 avhendet 3 av oppsitterne sine parter til brødrene Skjeie som derved ble eiere av $\frac{5}{18}$. Ved skylddelingsforretning i 1918 ble alle vassrettighetene til gnr. 62 utskilt som eget bruk, bnr. 2 Fedjeåen.

Mikkelsen hevder at Espedalsoppsitternes rettigheter i Rundevatnsfeltet er like verdifull som brødrene Skjeies og når disse har fått kr. 105 000 for sine $\frac{5}{18}$ skulle det for oppsitternes $\frac{13}{18}$ bli kr. 273 000. Han fremholder at det er fra gnr. 62, bnr. 2 Stavanger Elektrisitetsverk får all den kraft som kan føres over fra Frafjordsvassdraget, og han mener det ikke er nok bare å betale for verdimineringen og ikke noe for verdiøkningen i Fløyrlø.

Til en uttalelse av direktør Holdt Aanensen om at Øvre Espedal ikke har noen fallhøyde som kan nyttes ut, anfører han at det hverken

i kontrakten med Espedalsoppsitterne av 15. oktober 1936 eller med brødrene Skjeie av 13. s. m. nevnes noen fallhøyde. Fallet har Stavanger Elektrisitetsverk selv i Fløyrlø, men det er vann og atter vann det trenger, og det kunne det bare få fra Frafjordvassdraget ved overføring av Hogganvatn og Rundevatn.

Ingeniør Holger Skjeie anfører i brev av 24. februar 1948 at det i søknaden er en del feil br.nr. og misvisende stedsnavn, men at de vil kunne rettes under ekspropriasjonsskjønnet, videre at Maudal kraftanlegg eier Norddalselva og ikke Frafjordvassdraget som anført av ansøkeren.

Han opplyser at brødrene Skjeie eier halvdelen av Brådlandselva og det vesentligste av rettighetene i Moenelva, hvortil også Rundevatn hører, og hvor de har gitt Stavanger Elektrisitetsverk tillatelse til å overføre vassretten på Fed, gnr. 62, bnr. 2 til Fløyrlø. Videre opplyser han at Stavanger Elektrisitetsverk nå har inngått overenskomst om overføringen med eierne av de gjenværende rettigheter nede i selve Frafjorddalen, og han siterer sitt brev til Stavanger Lysverkdireksjon av 21. januar 1948. I dette peker han på at denne overenskomst er basert på levering av gratis kraft til grunneierne — 4 kW til hver $\frac{1}{3}$ av gården Frafjord og fremholder at brødrene Skjeies rettigheter bare er betalt med en brøkdel av verdien av denne fri kraft. Han mener derfor at det ville være rett og billig at de bruk deres rettigheter er utskilt fra også fikk gratis kraft. Hadde han tenkt seg muligheten av at Stavanger kunne komme til å levere kraft i Frafjord, ville han ha betinget brukene sådan. Han synes spesielt det er «leit» at Eikeskog gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3 som drives av en mann, og Frafjord gnr. 55, bnr. 5 og 11 ikke skal få gratis kraft i likhet med de andre.

Når lysverkdireksjonen ikke har imøtekommet hans anmodning, mener han det muligens er av prinsipielle grunner og av hensyn til eventuelle konsekvenser, og at Lysverkdireksjonen har funnet det bedre å bli pålagt en ytelse av administrasjonen enn å gå med på det frivillig.

Han trekker så en sammenligning mellom brødrene Skjeies og de andre oppsitteres vassrettigheter både hva størrelsen og erstatning angår og foreslår at det i henhold til reguleringslovens § 12 post 9 pålegges konsesjonæren å levere gratis 4 kW tilsammen til gnr. 55, bnr. 5 og 11 og 4 kW tilsammen til gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3 i alt 8 kW.

Til støtte herfor opplyser han i brev av 18. mars 1948 at brødrene Skjeie ved årsskiftet 1917—18 kjøpte gnr. 55, br.nr. 5 og 11 av skyld 2 mark og 83 øre for kr. 25 500, og som-

meren 1918 kjøpte de av eierne av gnr. 55 et tomteareal på ca. 80 dekar for kr. 80 000 hvorav kr. 10 000 på deres egen part ($\frac{1}{3}$) av gnr. 55. I 1923 overdro de bnr. 5 og 11 uten vassrettigheter til den nåværende eier for kr. 21 000, og tomtearealet solgte de i 1929 til nye eiere for kr. 12 000.

Vassrettighetene under Eikeskog gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3 ble i 1916 håndgitt brødrene Skjeie for tilsammen kr. 20 000, dessuten skulle hvert bruk ha 5 HK gratis når Moenelva ble utbygd. Rettighetene ble i 1918 utskilt som eget bruk — bnr. 4. I 1919 kjøpte de så bnr. 1 og 2 inkl. disse bruks andel i bnr. 4 for tilsammen kr. 20 000 og bnr. 3's andel i bnr. 4 ble kjøpt for kr. 7 350. Bnr. 1 og 2 avhendet de senere ved skifte.

Under ekspropriasjonsskjønnet i 1937 vedr. overføringen av Hogganvatn ble spørsmålet om gratis kraft tatt opp, og etter overenskomst av 29. juni 1937 med eierne av gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3 lot brødrene Skjeie påhefte gnr. 60, bnr. 4, forpliktelse til å levere 5 HK elektrisk energi til hvert av de 3 bruk når Moenelva blir utbygd.

I og med at Maudal kraftanleggs planer i Frafjord bortfalt ved utbyggingen av Lyse anser han mulighetene for oppsitterne på Eikeskog og Frafjord til å få gratis kraft fra Moenelva eller Norddalselva som minimale.

Etter den nevnte overenskomst, hvorav avskrift fulgte med ingeniør Skjeies brev, har eierne av gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3 fraskrevet seg krav på erstatning eller kraft for overføringen av Hogganvatn og Rundevatn til Fløyrlø.

Stavanger Elektrisitetsverk fremkommer i brev av 21. april 1948 med sine bemerkninger til foranstående uttalelser. Ingeniør Skjeies krav om kraft til oppsitterne på Eikeskog og Frafjord er nytt. Elektrisitetsverket vedlegger avskrift av et brev fra ingeniør Skjeie av 11. august 1945, hvori anføres at de rettigheter han tilbyr er fri for avgivelse av kraft til grunneiere, og det anfører at han bare krevde å bli tilstått 5 kW gratis til sin bror Syvert Skjeie i Stavanger for dennes og hus-truens levetid. Det peker på at eierne av gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3 ifølge den foran nevnte overenskomst av 29. juni 1937 har fraskrevet seg krav på erstatning eller kraft for overføring.

Det fremholder at grunneierne etter ingeniør Skjeies oppgaver synes å ha fått en pris som ikke på noen måte kan anses å stå i misforhold til verdien, og det gjør oppmerksom på at de bruk i Frafjord som ikke får gratis kraft, vil ha anledning til å kjøpe kraft på alminnelige abonnementsvilkår.

M. G. Mikkelsens avisartikler — anfører det — er imøtegått av direktør Holdt Aanensen,

videre at Mikkelson ikke kan forstå at verdien i et vassdrag er avhengig av fallhøyden, og det er denne som mangler på den strekning hvor Øvre Espedal er grunneiere.

Direktør Holdt Aanensen redegjør i sine replikker til Mikkelson for brødrene Skjeies rettigheter i vassdraget og de beløp som Stavanger Elektrisitetsverk har betalt for verdimineringen av dem, nemlig kr. 5 000 vedr. deres $\frac{5}{18}$ av vassretten i Fedjeåen og kr. 105 000 vedr. deres øvrige rettigheter i vassdraget.

Forsand herredsstyre behandlet saken i møte den 24. april 1948 og uttalte seg slik:

«Saken har vært behandlet i herredsstyremøte den 4. oktober 1947 (som sak 249) hvor man vedtok å utsette saken og henstille til Stavanger Elektrisitetsverk å oppta forhandlinger med oppsitterne i Øvre Espedal og Frafjorddalen, for å finne fram til en minnelig overenskomst i erstatningsspørsmålet.

Det er nå kommet istand en overenskomst med oppsitterne i Frafjorddalen, som er sikret 58 kW gratisstrøm pr. år av Stavanger E.l.v., som også har forpliktet seg til å utbygge høyspentlinjen fram til transformatorene i Frafjord. Skade på fisket i Frafjordelva forutsettes erstattet særskilt etter minnelig overenskomst, eller om enighet ikke oppnås, etter skjønn.

Derimot er man ikke kommet til noen overenskomst med oppsitterne i Øvre Espedal, som hevder at de eier $\frac{13}{18}$ parter i gnr. 60, bnr. 2, Fedjeåen, og at de ikke tidligere har avstått disse rettigheter.

Idet man viser til hva herredsstyret har vedtatt i møte den 4. oktober 1947 gjør man dette enstemmige vedtaket:

Forsand herredsstyre vil anbefale søknaden innvilget på disse betingelser:

- 1) For den ved reguleringen innvunne kraft, erlegges en årlig avgift til Forsand kommune på 50 øre pr. nat.HK.
- 2) At der oppnås en minnelig overenskomst med oppsitterne i Øvre Espedal om erstatningsspørsmålet.
- 3) At der i samråd med konsulenten for ferskvannsfiskeriene treffes rådgerder for å holde laksebestanden oppe, og at søkeren blir pålagt å avsette midler hertil.
- 4) Da man finner at et mulig ekspropriasjonsskjønn vil bli sterkt begrenset og ensartet, vil man ikke tilrå at skjønns- og over-skjønnsmenn blir oppnevnt av Kongen, men blir oppnevnt på ordinær måte av sorenskriveren.
- 5) Man vil henstille at oppsitterne på gården Eikeskog, gnr. 60 også får gratisstrøm på samme betingelser som de øvrige oppsittere i Frafjorddalen.

Ingeniøren for Rogaland fylkes elektrisitetskontor anfører under 23. august 1948 at kraftøkingen ved 1. byggetrinn — overføring av det uregulerte avløp — andrar til 29 mill. kWh og ved senere regulering av Rundevatn ytterligere 2 mill. kWh, tilsammen 31 mill. kWh. Utnyttet i eget

vassdrag kan Rundevatnfeltet ikke utbringes til mer enn 9,5 mill. kWh på grunn av de dårlige utbyggings- og reguleringsmuligheter. Han anser det derfor naturlig at utnyttelsen skjer gjennom Fløyrlø kraftanlegg.

Han nevner at Stavanger nå ytterligere har sikret seg overføringstillatelse fra 21 av de 22 bruk som ligger langs Frafjordelva og at det bare er forholdet til oppsitterne i Øvre Espedal som ennå synes uløst. Han anser skadevirkningen på disses rettigheter av liten betydning sammenlignet med fordelene ved overføringen. Han mener at denne tvist ikke bør hindre foretagendet og anbefaler søknaden innvilget.

Fylkesmannen i Rogaland henviser til foranstående uttalelse, som han ikke har noe særlig å bemerke til, jfr. hans ekspedisjon av 27. august 1948.

Inspektøren for ferskvannsfisket har 17. januar 1948 avgitt slik uttalelse:

«Stavanger Elektrisitetsverk oppgir i sin konsesjonssøknad at Rundevatn er risikømt. Reguleringen vil derfor ikke skade noen fiskeinteresser i selve vannet og de nærmeste omgivelser. Selv om vannet har en viss potensiell produksjonsevne for fisk, er beliggenheten så avsides at den i overskuelig fremtid neppe vil få praktisk betydning.

Derimot vil overføringen spille en rolle for fisket i Frafjordelva, der laks- og sjøaurefisket er av betydelig verdi. Saken har vært forelagt Stavanger og Rogaland Jeger- og Fiskerforening, som i skrivelse av 15. oktober d. å. bl. a. uttaler:

«Frafjordelva har for den øvre dels vedkommende, iberegnet hele Molufvannet vært utnyttet til garn og notfiske. Den nedre del har vært utleid til sportsfiske. I sjøen har vært benyttet kilenot. Elva har derfor gått jevnt tilbake da så å si all laks og sjøaure er tatt opp i Molufvannet. Hogganvatn-reguleringen har medført at elva synker fortere ned slik at juli måned, som før var den beste, nå oftest har for lav vannstand.

Da elve-eierne nå har innsett at det er all sannsynlighet for at alt vil bli ødelagt hvis det hele skal fortsette som før har de leid ut sportsfisket til fire Stavangerfiskere. Kontrakt med disse vedlegges. Til denne kontrakt kommer at leierne betaler kr. 200 for oppsyn. (Leien er kr. 2 080).

Den nye regulering vil medføre at elva kun vil bli en flomelv som meget hurtig vil falle ned. Juni måned vil antagelig gi brukbar vannstand, men ellers vil den kun være avhengig av regnflom. En del av ulempene vil kunne avhjelpest ved utbedringer i selve elveleiet hvor dette er særlig grunt, og ved utbedring av høler og samling av selve elva hvor den nå på flere steder deler seg.

Vi skulle anta at verdien av selve sportsfisket ihvertfall vil synke med 50 pst. Den i kontrakten omtalte måned som leierne eventuelt skal gi fra seg har før vært juli, og skal

også nå være denne eller også august. Man må dog gå ut fra at tilfredsstillende leie med de nye vannforhold ikke kan erholdes.»»

Ryfylke og Karmsund fiskeristyre har tiltrådt denne uttalelse.

Ved overføring av Hogganvann til Fløyrlø ble elva berøvd ca. 4 pst. av sitt nedslagsfelt. Rundevatn vil amputere ytterligere ca. 7 pst. Disse høytliggende deler av vassdraget har ganske stor betydning for vannhusholdningen i Frafjordelva ved at de ligger høyt og holder lenge på snøen.

Jeg kan ikke se annen mulighet for kompensasjon for denne amputasjon enn at fiskerettseierne settes istand til å utføre utbedringer av selve elveløpet som av Stavanger og Rogaland Jeger- og Fiskerforening antydtes. Jeg finner ikke at overføringen bør hindres ved at konsesjon nektes, da kraftinnvinningen sikkert har større betydning enn laks- og sjøaurefisket. Derimot tillater jeg meg å foreslå at der i konsesjonsbetingelsene for overføring av Rundevatn kreves at konsesjonæren skal avsette et fiskerifond stort kr. 12 000, og at der ved skjønn og eventuelt overskjønn oppnevnes minst en fiskerisakkyndig.»

H o v e d s t y r e t skal bemerke:

Stavanger kommune fikk ved kgl. resolusjon av 21. oktober 1927 tillatelse til å overta A/S Flørli's ervervs- og reguleringskonsesjon av 16. november 1917, ved kgl. resolusjon av 7. mai 1937 tillatelse til å regulere Hogganvatn i Frafjordvassdraget og overføre avløpet til Fløyrlø, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1937 s. 35—43, ved kgl. resolusjon av 2. september 1938 tillatelse til å overføre Krokevatnvassdraget til Fløyrlø, 26. mars 1942 tillatelse til å regulere Vassleia i Espedalsvassdraget og overføre avløpet til Fløyrlø, stadfestet ved kgl. resolusjon av 16. november 1945, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for henholdsvis 1942 s. 25—32 og 1945 s. 41, og ved kgl. resolusjon av 14. mars 1947 tillatelse til å regulere Øvre Fløyrløvatn .

Stavanger Elektrisitetsverk søker nå på kommunens vegne om tillatelse til å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget og overføre avløpet til Fløyrlø.

Mens ansøkeren regner med å vinne inn ca. 6 000 nat.-HK eller 31 mill. kWh kommer Hovedstyret til at reguleringen og overføringen vil gi en vassføringsøkning på 0,9 m³/sek, motsvarende ca. 8 850 nat.-HK i det 738 m høye fall i Fløyrlø eller omkring 44 mill. kWh.

En utbygging av Moenelva, som har tilløp fra Rundevatn synes etter det som foreligger å måtte ha inntaket noe nedenfor Moen, hvorfra der kan utnyttes et fall på ca. 270 m. Nedbørfeltet her er ca. 90 km². Rundevatns felt er 11 km² og utgjør altså ca. 12 pst. av det. Foruten magasin i Rundevatn skal det kunne tilveiebringes et kunstig magasin på Moenflaten

på 2 mill. m³. Den regulerede vassføring som da kan påregnes ansetter Hovedstyret til 1,6 m³/sek og etter overføringen av Rundevatn til m³/sek motsvarende henholdsvis 5 760 og 3 240 nat.-HK i det 270 m høye fall, altså en reduksjon på 2 500 nat.-HK.

Det kan være tvilsomt om regulering og utbygging av Moenelva lar seg gjennomføre på økonomisk basis, men ved overføring av Rundevatnfeltet til Fløyrlø blir dette utnyttet rasjonelt. Det gir atskillig mer kraft enn i Moenelva og Stavanger Elektrisitetsverk kan nytte vannet uten å øke maskininstallasjonen i Fløyrlø.

Etter reguleringslovens § 8 pkt. 2 bør overføring av vann fra et vassdrag til et annet ikke tillates «når ikke alle hvis rettigheter berøres av forminskelsen av vassføringen har samtykket i overføringen. Unntagelse kan dog gjøres under særlige omstendigheter, navnlig når de rettigheter hvis innehavere ikke har samtykket må anses for å være av liten betydning i og for seg.»

Stavanger Elektrisitetsverk hevder å ha sikret seg overføringen vedr. fallet fra Rundevatn (ca. kote 900) til Fedvatn (kote 450), fra dette til kote 106 og 14 m av det fall som tilligger gårdene Frafjord og Bråland, altså tilsammen 808 m. Heri inngår ca. 224 m av vassdragets antatte nyttbare fallhøyde på ca. 270 m. For de resterende 46 m er det ifølge Forsand herredsstyre kommet istand en overenskomst med oppsitterne.

Overføringen vedr. fallet fra Rundevatn til Fedvatn er omtvistet. Oppsitterne i Øvre Espedal — i alt 9 stkr. — som eier 13/18 fremholder at de ingenting har fått og ingenting har solgt. Forsand herredsstyre anbefaler derfor en eventuell overføringstillatelse tilknyttet betingelse om at der skal oppnås overenskomst med oppsitterne om erstatningsspørsmålet. Men oppsitternes syn på verdien av rettighetene er imidlertid slik at en minnelig ordning må anses utelukket.

Etter det som foreligger her anses fallet fra Rundevatn til Fedvatn som ikke nyttbart. Rettighetene på denne strekning skulle derfor være av liten betydning i og for seg og overføringstillatelse således kunne gis. Men i tilfelle fallet fra Rundevatn til Fedvatn måtte være nyttbart, ville Stavanger såvidt skjønnes kunnet få tillatelse til å ekspropriere den nødvendige rådighet over det i medhold av vassdragslovens § 148.

Skulle det mangle samtykke fra rettighetshavere lenger nede i vassdraget kan det i tilfelle bare vedkomme rettigheter av underordnet betydning.

Hovedstyret antar derfor at betingelsene i

lovens § 8 pkt. 2 for at overføringstillatelse kan gis er til stede.

Foruten reduksjon i vassføring og kraftmengde består skaden og ulempen ved foretagendet vesentlig i virkningen på laks- og sjørrettfisket i vassdragets nedre del. Det er videre mulighet for at elva som selvgjerde faller bort på en kortere strekning. Da Rundevatn ligger i snaufjellet ca. 900 m o. h. og utenfor alfarvei antas skadevirkningene ved reguleringen å bli minimale.

Overføringen, inkl. kjøp av vassrettigheter m. v. er beregnet å komme på kr. 1 500 000, hertil kommer utgiftene til reguleringsanlegget i Rundevatn.

Skaden og ulempene som overføringen og reguleringen medfører må anses å være av mindre betydning i sammenligning med fordelene, også tatt i betraktning de påregnelige omkostninger ved gjennomførelsen av foretagendet, jfr. nevnte lov § 8, 1.

Hovedstyret anbefaler den søkte regulerings- og overføringstillatelse gitt under forutsetning av at Stavanger Elektrisitetsverk leverer gratis 5 elHK tilsammen til Frafjord gnr. 55, bnr. 5 og 11 og 5 elHK tilsammen til Eikeskog gnr. 60, bnr. 1, 2 og 3. Videre at skjønn og eventuelt overskjønn avgis av skjønnsmenn, som særskilt oppnevnes av Kongen, jfr. lovens § 20. En av mennene bør være fiskerisakkyndig.

Tillatelsen foreslås gitt i det vesentlige på samme betingelser som tillatelsen av 7. mai 1937 til å regulere og overføre Hogganvatn. Konsesjonstiden blir da som vanlig for kommuner ubegrenset og de årlige avgifter til stat og kommune kr. 0,50 pr. nat.-HK til hver. Fiskerifondet foreslås satt til kr. 12 000 mot kr. 5 000 ved Hogganvatn, og kraftavgivelse betinget med de ordinære satser inntil 10 pst. til kommuner og inntil 5 pst. til staten. Da konsesjonstiden er ubegrenset, er dessuten medtatt lovens bestemmelser om ytterligere kraftavgivelse til de kommuner hvis interesser berøres av reguleringen og overføringen. Rundevatn antas som Hogganvatn i sin helhet å være undergitt eiendomsrett. Godtgjørelse en gang for alle til staten, jfr. lovens § 13 faller dermed bort. Som vanlig ved kommunale reguleringer er oppstillet plikt for konsesjonæren til å erstatte vedk. fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier i stedet for fattigfond etter lovens § 12,7.

Utkast til betingelser vedlegges.

Hovedstyret har ikke noe å bemerke ved at vannslipningen skjer etter Fløyrlil kraftanleggs behov. Utkast til manøvreringsreglement vedlegges.

Hovedstyrets forutsetning, utkast til betingelser og manøvreringsreglement er godtatt av Stavanger Lysverkdireksjon, jfr. Stavanger Elektrisitetsverks vedliggende brev av 9. og 17. desember 1948.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 12. november 1948.»

Hovedstyrets utkast til konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement er sålydende:

«1.

Konsesjon gis på ubegrenset tid.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vannkraften som innvinnes ved reguleringen og overføringen erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av Flørlivassdragets lavvannføring som reguleringen og overføringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet med de i Flørlivassdraget m. v. tidligere bestående reguleringer. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttas på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen og overføringen innvunne øking av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etterhvert som den ved reguleringen og overføringen innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan innføres på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 16, skal, for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgitt øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtvilke berettiget til i anledning av arbeidstvister å opnsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller husleid hos ham. Uenighet om hvorvidt opnsigelse skvldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier.

12.

Innen reguleringen og overføringen tas i bruk skal konsesjonæren til fremme av fisket i Frafjordvassdraget opprette et fond, hvis størrelse fastsettes til kr. 12 000.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

14.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forstå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

15.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser, som i det offentliges interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte oppdemningshøyde og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etterhvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vannfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interesse berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede prosent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke etter hvert som kraft blir ledig kreve avgitt fra de av vassdragets vassfall der tilhører norske kommuner ytterligere kraft såvidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelser i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

17.

Anleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelse av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

18.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget. For hvilke reguleringen og overføringen kan medføre forpliktelser.»

Manøvreringsreglement for regulering av Rundevatn i Frafjordvassdraget og overføring til Flørlivassdraget.

«1.

Reguleringsgrensene er:	
Øvre, kote	901,25
Nedre, kote	887,25
Reguleringshøyde	14,0

2.

Vannslipningen foregår etter kraftstasjonens behov.

3.

De tillatte reguleringsgrenser skal betegnes ved faste og tydelige merker.

4.

Til å forestå manøvreringen antas norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Forandring i dette reglement kan alene foretas av Kongen etterat de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke at Stavanger kommune ved kgl. resolusjon av 21. oktober 1927 fikk tillatelse til å benytte A/S Flørlil Kraft- og Elektrosmelteverks konsesjon av 16. november 1917 på erverv og regulering av Flørlivassdraget m. v. Herom vises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1927 side 28 flg. Bestemmelsene i konsesjonen om hjemfallsrett og innløsningsrett og om tidsbegrensning for tillatelsen er senere blitt frafalt.

Ved kgl. resolusjon av 7. mai 1937 fikk kommunen tillatelse til å regulere Hogganvatn i Frafjordvassdraget samt til å overføre vannet til Flørlivassdraget og ved kgl. resolusjon 2. september 1938 tillatelse til å overføre Krokevatnvassdraget til Flørlivassdraget. Herom vises til «Meddelte vassdragskonsesjoner» for 1937 side 35 flg. og 1938 side 43 flg. Kommunen har videre 26. mars 1942 fått tillatelse til å regulere Vassleia i Espedalsvassdraget og til å overføre vannet til Flørlivassdraget, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» 1942 side 25 flg. Denne tillatelse er stadfestet ved kgl. resolusjon av 16. november 1945, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner», 1945 side 41.

Overføringstunnelen fra Hogganvatn munn ut i Flørlivassdalen like ovenfor Øvre Flørlivatt, som ved kgl. resolusjon 14. mars 1947 ble tillatt regulert ved 1 m senking og 4 m oppdemning, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1947 side 40 flg.

Den foreliggende søknad gjelder tillatelse til å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget ved ca. 10 m senking og ca. 4 m oppdemning og til å overføre avløpet til Flørlivassdraget. Reguleringen og overføringen aktes iverksatt for å sikre driften av det 5. aggregat i Fløyrlil og kraftleveringen i tiden inntil Lyse kraftverk kommer i drift. Sistnevnte kraftverk vil løse kraftforsyningsspørsmålet for de omliggende distrikter i en lang årrekke framover. I vassdraget nedenfor Rundevatn er det et fall på 270 m i Moenelva, som muligens med fordel kan utbygges. Med regulering antas det i dette fall å ville kunne innvinnes ca. 5 760 nat.-HK hvis Rundevatn ikke blir overført, og i tilfelle av overføring ca. 3 240 nat.-HK. Det er dog tvilsomt om regulering og utbygging av Moenelva lar seg gjennomføre på økonomisk basis. Ved overføring av Rundevatnfeltet til Fløyrlil vil imidlertid det nevnte felt bli rasjonelt utnyttet. Det kan dog regnes med at man vil innvinne ca. 8 850 nat.-HK i det 738 m høye fall i Fløyrlil.

Skaden og ulempene ved foretaket vil vesentlig bestå i reduksjon av vannføringen i Frafjordvassdraget og skade for laks- og ørretfisket i vassdragets nedre del.

Omkostningene ved overføringen, inkl. kjøp av vassrettigheter m. v., er beregnet til kr. 1 500 000. Hertil kommer utgiftene til reguleringsanlegget i Rundevatn.

Såvidt skjønnes har søkeren fått samtykke til overføring fra alle rettighetshavere unntatt oppsittere i Øvre Espedal. Deres rettigheter må imidlertid etter det opplyste anses for å være av liten betydning i og for seg, da fallet på denne strekning ikke antas å være nyttbart. Hvis denne antakelse skulle vise seg å bygge på utilstrekkelige opplysninger, vil det iallfall kunne meddeles Stavanger kommune tillatelse til å ekspropriere fallet etter vassdragslovens § 148. For så vidt det skulle mangle samtykke fra enkelte rettighetshavere lenger nede i vassdraget, må man etter det foreliggende gå ut fra at det gjelder rettigheter av liten betydning i og for seg.

Man antar med hovedstyret at betingelsene i reguleringslovens § 8 pkt. 1 og 2 er til stede for innvilgelse av søknaden, og vil anbefale tillatelse gitt på de av hovedstyret foreslåtte betingelser.

Departementet tiltrer også den av hovedstyret oppstilte forutsetning for tillatelsen at

Stavanger Elektrisitetsverk leverer gratis 5 el.HK tilsammen til gnr. 55 bnr. 5 og 11, Frafjord, og 5 el.HK tilsammen til gnr. 60 bnr. 1, 2 og 3, Eikeskog.

Konsesjonen foreslås gitt på ubegrenset tid, jfr. vilkårenes post 1. Avgifter er foreslått betinget med kr. 0,50 til staten og kr. 0,50 til kommuner årlig pr. innvunnen nat.-HK, se post 2. Fiskefond er foreslått betinget med kr. 12 000, se post 12. Kraftavståelse er foreslått betinget med inntil 10 pst. til kommuner og 5 pst. til staten, med rett for de kommuner hvis interesser berøres ved reguleringen til ytterligere kraft etter 30 år, se post 16. Rundevatn antas i sin helhet å være undergitt privat eiendomsrett, og det er derfor ikke tatt med noe vilkår om godtgjørelse en gang for alle til staten etter reguleringslovens § 13. Vilklårene er for øvrig de vanlige og er i det vesentlige de samme som ble oppstilt for tillatelsen av 7. mai 1937 til regulering og overføring av Hogganvatn.

Man vil videre rå til at det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen overensstemmende med hovedstyrets forslag, som gjeldende inntil videre. Departementet vil i tilfelle henstille til konsesjonæren å sørge for at fiskerikyndighet vil bli representert i reguleringssskjønnet.

Betingelsene og manøvreringsreglementet er vedtatt av ansøkeren. Det samme gjelder forutsetningen for tillatelsen.

Industridepartementet

tilrårder:

1. Det tillates i medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 Stavanger Elektrisitetsverk å regulere Rundevatn i Frafjordvassdraget og overføre avløpet til Flørlivassdraget i det vesentlige i samsvar med søknad av 28. august 1947 og dermed framlagt plan.

Tillatelsen meddeles på de i Industridepartementets tilråding av 21. januar 1949 inntatte betingelser og under den der nevnte forutsetning.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

5. Hadsel kommune.

(Tillatelse til å regulere Trollfjordvassdraget i Hadsel).

Kgl. resol. av 28. januar 1949.

Med brev av 15. januar 1949 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet

mottatt en søknad, datert 20 oktober 1948 fra Nordland fylkes Elektrisitetskontor på vegne av Hadsel kommune om tillatelse til å regulere Trollfjordvassdraget m. v.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«På vegne av Hadsel kommune søkte Nordland fylkes Elektrisitetskontor 20. oktober 1948 om tillatelse til å regulere Trollfjordvassdraget i forbindelse med utbygging av fallet fra Trollfjordvatnet til sjøen.

Vatnet er forutsatt regulert 19,3 m ved senking fra kote 187,3 til kote 168,0. Et vatn som på gradteigkartet (Hadsel) er angitt å ligge på kote 348 forutsettes overført til Trollfjordvatnet.

Nedbørområdet ved inntaket (Trollfjordvatn) er nå 7,5 km². Ved nevnte overføring kommer 1,7 km² til slik at det i alt blir 9,2 km². Det regnes med ca. 19,0 mill. m³ magasin ved senkingen og med ideell regulering av vassdraget dvs. en regulert vassføring på 874 l/sek. I det midlere bruttofall på 178 m tilsvarende dette 2 070 nat.-HK hvorav ca. 1 800 nat.-HK regnes som økning ved reguleringen. Midlere årsproduksjon angis til 10,5 mill. kWh.

Senkings- (drifts)tunnelen blir ca. 300 m lang til trykkstigningskammeret og rørgaten 705 m, hvorav de øverste 55 m i tunnel.

I kraftstasjonen ved Trollfjorden er forutsatt innstallert en turbin på 3 400 HK (belastningsfaktor 0,5) og en generator på 2 850 kVA tilsvarende 2 420 kW ved $\cos \varnothing = 0,85$. Transformator 2 850 kVA 5 250/22 000 V. Apparatplanlegg for halvautomatisk drift.

Terrenget rundt Trollfjordvatnet angis å være nesten skogbart, det foregår ingen hogst der, fisket helt ubetydelig.

Kommunen har ervervet utbyggings- og reguleringsrettighetene i h. t. kontrakt med grunneierne av 18. desember 1947 for en sum en gang for alle på kr. 15 000.

Omkostningsoverslaget (av april 1948) for kraftanlegget lyder på kr. 2 050 000, hvorav til drifts- (senkings-)tunnel med inntak, trykk- og ventilkammer m. v. vel kr. 200 000 og til vannoverføringen vel kr. 120 000.

Med søknaden fulgte forslag til manøvreringsreglement.

Søknaden er kunngjort i Norsk Lysingsblad 1. november og 6. november 1948 og forelagt distriktet.

Hadsel herredsstyre har etter enstemmig vedtak av 9. desember 1948 ikke noe å innvende og anbefaler regulering som søkt.

Nordland fylke, Elektrisitetskontoret, anbefaler 18. desember 1948 regule-

ringen og overføringen og fylkesmannen slutter seg 22. desember s. å. hertil.

Fiskeriinspektøren fremholder 7. januar 1949 at den store reguleringshøyde vil gripe sterkt inn på fisket. Han motsetter seg ikke reguleringsstillatelse men foreslår inntatt følgende bestemmelse i konsesjonsbetingelsene:

1. Til vedlikehold av fiskebestanden i Trollvatn og i de elver og bekker som direkte eller indirekte blir berørt av reguleringen tilpliktes konsesjonæren å avsette et fond stort kr. 6 000 hvis årlige renter benyttes til fiskebestandens opprettholdelse. Fondet bestyres av det departement som ferskvannsfisket til enhver tid hører under.

Den årlige avkastning av fondet antas å bli ca. kr. 150 hvilket omtrent skulle kunne oppveie de ulemper reguleringen vil komme til å medføre.

Imidlertid bør det med visse års mellomrom foretas nødvendige fiskeriundersøkelser av det regulerte vann, slik at man til enhver tid har overblikk over det som nødvendigvis må gjøres for at vannet kan drives på en rasjonell måte. Undersøkelsene foretas av en av de fiskeribiologer som er ansatt i det departement som ferskvannsfisket til enhver tid hører under, og omkostningene dekkes av konsesjonæren.

2. For at fisk ikke skal gå inn (i) regulerings- og driftstunnelen, forsynes dennes inngang med et gitter, som nærmere blir å fastsette av det departement som ferskvannsfisket til enhver tid hører under.
3. Til skjønn og eventuelt overskjønn må det oppnevnes minst en fiskerisakkyndig eller fiskerisakkyndig skjønnsmann.»

Hovedstyret bemerker:

Elektrisitetkontorets anslag for regulert vassføring og økning synes rimelig.

Man kan altså regne med en kraftøkning på ca. 1 800 nat.-HK.

Skadene og ulempene på den annen side må trolig bli beskjedne — fisket blir vel ellers skadet — likeledes synes omkostningene ved reguleringen å bli rimelige.

Betingelsene etter reguleringslovens § 8 for å gi tillatelse skulle derfor være til stede og den søkte tillatelse anbefales gitt.

Da søkeren er en kommune foreslås reguleringsstillatelsen gitt på ubegrenset tid, jfr. post 1 i vedlagte utkast til betingelser.

Reguleringsavgiften foreslås satt til lovens minimum både til stat og kommune, post 2. Vassdraget ligger i sin helhet i Hadsel.

I post 12 er tatt hensyn til fiskeriinspektørens forslag. Hans forutsetning om fiskerisakkyndighet ved skjønnene har mindre aktualitet, da erstatningsspørsmålet som nevnt er ordnet minnelig.

I post 16 er tatt med den lovbestemte kraftavståelse til kommuner. Bestemmelse i h. t. 5. ledd i reguleringslovens § 12,15 er ikke tatt

med da Hadsel selv er den kommune som berøres av reguleringen. Kraftavståelse til staten er ikke forutsatt.

Ellers trenger betingelsene antagelig ingen nærmere omtale.

Vedlagte utkast til manøvreringsreglement er i det vesentlige overensstemmende med det innsendte forslag.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 14. januar 1949.»

Hovedstyrets utkast til konsesjonsbetingelser er sålydende:

«1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen og overføringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,10 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,10 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av Trollfjordvassdragets lågvassføring som reguleringen og overføringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnytted på en sådan måte at vassføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 16, skal, for så vidt de ikke er fastsatt med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må fullføres innen en frist av 7 år etter at konsesjonen er gitt.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmateriale). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi, beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbu for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgitt øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

12.

Innen reguleringen tas i bruk plikter konsesjonæren å oppsette et fond stort kr. 6 000 hvis renteavkastning brukes til vedlikehold

av fiskebestanden i vassdraget etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Hvis departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i det regulerte vatn skal konsesjonæren være forpliktet til å dekke omkostningene hermed.

For å hindre at fisk går inn i regulerings- og driftstunnelen skal innløpet til denne forsynes med gitter etter nærmere bestemmelse av departementet.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

14.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som utferdiges på forhånd. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

15.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

17.

Anleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

18.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

19.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og

mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Hvis sådan ødeleggelse som følge av arbeidens fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene, i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.»

Hovedstyets utkast til manøvreringsreglement er sålydende:

«1.

Trollfjordvatn kan senkes til kote 168,0, dvs. ca. 19,3 m under nåværende vannstand som er angitt til kote 187,3.

Nedre reguleringsgrense skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at flomvassføringen ikke forhøyes. Ellers kan vannslipningen foregå etter kraftanleggets behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, observeres og noteres regnmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes, om det forlanges, ved hver måneds utgang utskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger, som godtas av vedkommende departement.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement.

6.

Endring i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

I den projekterte kraftstasjon ved Trollfjorden vil det kunne innvinnes 2 070 nat.-HK, hvorav ca. 1 800 HK tilveiebringes ved den ansøkte senking av Trollfjordvatn og overføring fra et vann i et nabofelt.

Hadsel kommune har ved kontrakt av 18. desember 1947 med grunneierne ervervet de grunn- og vassrettigheter som trenges til reguleringen, overføringen og utbyggingen mot en erstatning til grunneierne en gang for alle på kr. 15 000.

Skaden og ulempene ved foretaket må etter det opplyste antas å være av liten betydning.

Terrenget rundt Trollfjordvatnet er nesten skogbart, og det foregår ingen hugst i dette strøk.

Fisket i vassdraget antas å bli skadet.

Omkostningene ved reguleringen antas å bli rimelige.

Departementet antar med hovedstyret at den søkte regulerings- og overføringstillatelse vil kunne meddeles, jfr. reguleringslovens § 8, og vil rå til at den blir gitt på de av hovedstyret foreslåtte betingelser.

I vilkårenes post 1 er foreslått at konsesjonen i medhold av reguleringslovens § 10, nr. 2 gis for ubegrenset tid.

Konsesjonsavgiften er foreslått satt til kr. 0,10 pr. nat.-HK til staten og kr. 0,10 pr. nat.-HK til kommuner, jfr. post 2.

I vilkårenes post 16 er i henhold til lovens bestemmelse betinget 10 pst. kraftavståelse til kommuner. Da Hadsel kommune er den eneste kommune som berøres av reguleringen, er det ikke foreslått noen bestemmelse i henhold til reguleringslovens § 12, nr. 15, 5. ledd om ytterligere kraftavståelse til kommuner.

Kraftavståelse til staten foreslås ikke betinget.

I vilkårenes post 12 er foreslått opprettelse av et fiskefond, stort kr. 6 000 og andre bestemmelser av hensyn til fisket.

Vilkårene er for øvrig de vanlige.

Man vil videre rå til at det fastsettes manøvreringsreglement i overensstemmelse med hovedstyrets forslag som gjeldende inntil videre.

Industridepartementet

tilråder:

1. Det tillates i medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 Hadsel kommune å foreta en regulering av Trollfjordvassdraget og i forbindelse dermed overføring av vann fra et nabofelt i det vesentlige i samsvar med søknad av 20. oktober 1948 og dermed fremlagt plan.

- Tillatelsen meddeles på de i Industridepartementets tilråding av 28. januar 1949 inntatte betingelser.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Trollfjordvassdraget m. v. i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inntatte utkast.

6. A/S Askim Gummivarefabrik

(Tillatelse til å leie inntil 3 000 kW fra Askim komm. Elektrisitetsverk.)

Kgl. resol. av 18. februar 1949.

A/S Askim Gummivarefabrikk er ved kgl. resolusjon av 5. januar 1934 meddelt tillatelse til å leie inntil ca. 1 500 el.HK fra Askim komm. Elektrisitetsverk, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1934 side 12—16. Tillatelsen gjaldt inntil 1. juli 1945, og er senere ikke fornyet.

Med brev av 15. januar 1949 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mottatt en søknad, datert 25. august 1948 fra A/S Askim Gummivarefabrik om tillatelse til å leie inntil 3 000 kW fra Askim komm. Elektrisitetsverk.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«I brev av 25. august 1948 til Hovedstyret har A/S Askim Gummivarefabrik søkt om konsesjon på leie av inntil 3 000 kW fra Askim komm. Elektrisitetsverk.

Søknaden er sålydende:

«Vi viser til telefonsamtale med ing. Finne og kan meddele at vi i vårt arkiv finner vårt originalskriv til Dem av 18. oktober 1945 hvor vi søker om fornyelse av konsesjon på kraftleie. Skrivet som er forsynt med Deres stempelel «NVE 01320/E 1945» og «NVE 01504/E 1945» er åpenbart av en eller annen grunn blitt returnert til oss. Gjennom Askim E.verk har vi nå fått forklaring på saken, idet vår søknad den gang ble stillet i bero i påvente av ny kraftleiekontrakt mellom vår bedrift og Askim E.verk. I mellomtiden er det blitt opprettet en ny kontrakt datert 22. mai 1947 i tillegg til vår tidligere kontrakt av 28. november 1932, men vi har dessverre ikke vært merksam på at vår søknad om fornyet konsesjon på kraftleie av 18. oktober 1945 er blitt stillet i bero.

Vi tillater oss vedlagt å oversende våre tegninger nr. 3804-3 og 5536-2 som viser vår strømføringskurve fra 1944 fram til i dag. Som det framgår av kurven, er vårt strømføringssteget jevnt. Årsaken hertil er for det første vår økede produksjon, og for det annet at vi siden krigens slutt har montert og tatt i bruk en rekke nye maskiner.

Som det muligens vil være Dem bekjent, står vi imidlertid på ny foran store utvidelser

av vår fabrikk, og vi har allerede liggende en rekke nye maskiner som skal tas i bruk så snart de nye fabrikkbygninger er ferdige. Disse nyanlegg betinger et krafttilskudd på ca. 800 kW.

Vi tillater oss på nåværende grunnlag å søke om fornyelse av vår konsesjon på kraftleie og samtidig å få øket den til 3 000 kW = 4 100 HK.

Vi går ut fra at det overfor Dem er unødvendig å minne om vår produksjons vitale betydning for det norske næringsliv.»

Fylkesmannen i Østfold har i brev hertil av 6. desember 1948 meddelt at søknaden har vært forelagt Askim herredsstyre som ikke har hatt noe å bemerke til at kraftleiekonsesjonen gis. Videre meddeler fylkesmannen at han anbefaler konsesjonen gitt på vanlige betingelser.

Hovedstyret skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon av 5. januar 1934 ble A/S Askim Gummivarefabrikk meddelt tillatelse til å leie inntil ca. 1 500 el.HK fra Askim komm. Elektrisitetsverk. Tillatelsen gjaldt inntil 1. juli 1945 og er meddelt på betingelse om en årlig avgift til staten av kr. 1 pr. kW av den kraft hvorav det betales leie. For øvrig er tillatelsen meddelt på vanlige vilkår.

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen meddeles for den tid A/S Askim Gummivarefabrikk måtte leie inntil 3 000 kW fra Askim komm. Elektrisitetsverk, dog ikke lenger enn til 1. januar 1959. For øvrig anbefales tillatelsen meddelt i det vesentlige på samme betingelser som kraftleiekonsesjonen av 5. januar 1934, således at vilkårene i sin helhet blir som i vedlagte forslag.

Behandlet i hovedstyremøte den 14. januar 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder for den tid A/S Askim Gummivarefabrikk måtte leie inntil 3 000 kW fra Askim komm. Elektrisitetsverk, dog ikke lenger enn inntil 1. januar 1959.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til bygging og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departe-

mentet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft hvorav der betales leie, er legges til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW. Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av Industridepartementet.

10. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av postene 2 og 10 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at den søkte tillatelse blir meddelt i samsvar med hovedstyrets forslag, med den forandring at konsesjonsvilkårenes post 3, første ledd gis følgende ordlyd:

«Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.»

Industridepartementet

tilråder:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV A/S Askim Gummivarefabrikk å leie inntil 3 000 kW fra Askim komm. Elektrisitetsverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 18. februar 1949.

7. A/S Yven Papirfabrik

(Tillatelse til å leie inntil 1 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund.)

Kgl. resol. av 25. februar 1949.

A/S Yven Papirfabrik er ved kgl. resolusjoner av 3. desember 1926 og 20. januar 1928 meddelt tillatelse til å leie inntil 900 elektriske HK primakraft fra A/S Hafslund, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1926 s. 129

flg. og for 1928 s. 3 flg. Tillatelsen gjelder inntil 23. januar 1961.

Med brev av 15. januar 1949 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet motatt en søknad av 7. september 1948 fra ingeniørene Nissen og von Krogh på vegne av A/S Yven Papirfabrik om tillatelse for dette selskap til å leie inntil 1 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«I brev av 7. september 1948 til hovedstyret har ingeniørene Nissen og von Krogh på vegne av A/S Yven Papirfabrik søkt om konsesjon på leie av inntil 1 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund. Søknaden er sålydende:

«Som nevnt for ingeniør Finne ved den i går stedfunne telefonsamtale har Yven Papirfabrik installert 2 elektrokjeler hver på 600 kW. Til disse leverer A/S Hafslund av og til ledig flomkraft til høyst uregelmessige tider. Maksimalbelastningen kan ha vært tilsammen ca. 1 000 kW. Noen kraftleiekontrakt er ikke opprettet mellom de to parter.

På vegne av Yven Papirfabrik tillater vi oss å søke om tillatelse til å leie inntil 1 000 kW flomkraft fra A/S Hafslund. Da denne kraft anvendes til fremstilling av damp går Yven Papirfabrik ut fra at der ikke vil bli beregnet noen avgift for denne levering.»

Fylkesmannen i Østfold har i brev hertil av 6. desember 1948 meddelt at søknaden har vært forelagt Tune herredsstyre, som enstemmig har anbefalt søknaden innvilget. Fylkesmannen anbefaler kraftleiekonsesjonen gitt på vanlige betingelser.

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen meddeles for den tid A/S Yven Papirfabrik måtte leie inntil 1 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund, dog ikke lenger enn inntil 1. januar 1959.

Da spillkraften skal anvendes til erstatning for brensel ved fremstilling av damp, vil hovedstyret foreslå at det som vanlig i konsesjoner på leie av spillkraft i dette øyemed ikke betinges avgift til kommuner og staten. For øvrig anbefales tillatelsen meddelt på vanlige vilkår, således at betingelsene i sin helhet blir som i vedlagte forslag.

Behandlet i hovedstyremøte den 14. januar 1949.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder for den tid A/S Yven Papirfabrik måtte leie inntil 1 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund, dog ikke lenger enn inntil 1. januar 1959.

2. *Styre.*

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. *Søksmål etter naboloven.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. *Norske tjenestemenn og arbeidere.*

Til bygging og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. *Norsk arbeid og materiell.*

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likegod som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av pri-

sen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likegodde vilkår som utenlandske.

8. *Kraftavståelse.*

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraft-

stasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettene hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av postene 2 og 10 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

Departementet har mottatt en erklæring av 24. januar 1949 fra styret i A/S Yven Papirfabrik etter ervervsloven av 14. desember 1917 § 24 om at det ikke foreligger noen avtale siktede til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at den søkte tillatelse blir meddelt i samsvar med hovedstyrets forslag, med den forandring at konsesjonsvilkårenes post 3, første ledd, gis følgende ordlyd.

«Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.»

Industridepartementet

tilråder:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV A/S Yven Papirfabrikk å leie inntil 1 000 kW spillkraft fra A/S Hafslund på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 25. februar 1949.

8. Oppsitterne på Fald og Breisjøberget.

(Tillatelse til å innføre inntil 10 kW elektrisk energi fra Sverige i tiden inntil 1. januar 1959.)

Kgl. resol. av 25. februar 1949.

Med brev fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet av 16. februar 1949 har departementet mottatt en søknad av 26. september 1947 fra oppsitterne på Fald og Breisjøberget, Hof i Finnskog om tillatelse til å innføre elektrisk energi fra Sverige til forsyning av 6 husstander.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«I brev av 26. september 1947 til Hovedstyret har hr. Karl Gransjøen, Fald tollstasjon på vegne av oppsittere på Fald og Breisjøberget, Hof i Finnskog søkt om innførsel av elektrisk energi fra Sverige til strømforsyning av 6 husstander.

Søknaden er sålydende:

«Med dette tillater undertegnede seg å søke Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen om at oppsittere på Fald og Breisjøberget, Hof i Finnskog, kan få elektrisk lys over ved Fald fra Rotneros Kraftverk, Sverige. Vi er 6 husstander. Den strekning hvorpå lys- og kraftledning søkes er ca. 3 km lang.»

Hof herredsstyre har i møte den 8. desember 1947 enstemmig anbefalt søknaden innvilget. Kommunen bemerker at elektrisk lys til de nevnte oppsittere er å anse som nødvendig og berettiget. Videre at forholdene ligger slik an at Fald og Breisjøberget ikke kan få lys fra Norge.

Fylkesmannen i Hedmark har i påtegning av 10. januar 1948 til Hovedstyret meddelt at han slutter seg til herredsstyrets anbefaling.

Sakens videre behandling har utstått i påvente av nærmere opplysninger fra hr. Gransjøen, som nå har opplyst at den elektriske energi blir å overføre fra Sverige med en spenning av 230 V og at den i søknaden nevnte 3 km lange ledning er bygget for denne spenning. Videre meddeler hr. Gransjøen at det søkes om innførsel av inntil 10 kW.

Hovedstyret skal bemerke:

Den ledningen som nå bygges vil neppe kunne overføre så meget som 10 kW med rimelig spenningstap. For øvrig har ikke Hovedstyret noe å bemerke til søknaden og vil derfor tilrå at tillatelsen blir meddelt inntil 1. januar 1959. I betraktning av at det her gjelder innførsel av et lite kvantum antas

det ikke å være grunn til å stille opp spesielle vilkår.

Behandlet i hovedstyremøte den 15. februar 1949.»

Som det fremgår av Hovedstyrets brev gjelder søknaden tillatelse til å innføre inntil 10 kW elektrisk energi fra Sverige.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at den søkte innførselstillatelse blir meddelt i henhold til ervervsloven av 14. desember 1917 nr. 16, § 23 a. Tillatelsen foreslås meddelt for tiden inntil 1. januar 1959.

Man finner med Hovedstyret ikke grunn til å gjøre tillatelsen betinget av vilkår.

Industridepartementet

tilrår:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 23 a oppsitterne på Fald og Breisjøberget, Hof Finnskog, å innføre inntil 10 kW elektrisk energi fra Sverige. Tillatelsen gjelder til 1. januar 1959.

9. A/S Osa Fossekompani.

(Forlengelse av fullføringsfrist for utbygging og regulering av Austdøla.)

Departementets avgjørelse 25. februar 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 2 punkt 3 og lov nr. 17 av s. d. § 12 punkt 1, jfr. bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon av 28. juni 1946, bestemmer departementet:

Den senest ved Arbeidsdepartementets bestemmelse av 30. oktober 1942 fastsatte frist for fullføring av utbygging og regulering av Austdøla i Ulvik, Hordaland fylke, forlenges med 5 år til 18. september 1952 på betingelse av at det av A/S Osa Fossekompani i sin tid stilte fattigfond skal kunne kreves forhøyet i nødvendig utstrekning etter Sosialdepartementets nærmere bestemmelse.

10. Gildeskål Kraftlag A/S.

(Tillatelse til å regulere Sundsfjordvassdraget i Gildeskål, Nordland.)

Kgl. resol. av 4. mars 1949.

Med brev fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet av 17. februar 1949 har departementet mottatt to søknader av 28. mai og 2. juli 1948 fra Nordland fylkes elektrisitetskontor på vegne av Gildeskål Kraftlag A/S om tillatelse til regulering av Sundsfjordvassdraget i Gildeskål i forbindelse med utbyggingen av Sjøfossen.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«På vegne av Gildeskål Kraftlag har Nordland fylkes elektrisitetskontor ved ekspedisjoner av 28. mai og 2. juli 1948 søkt om tillatelse til regulering av Sundsfjordvassdraget i Gildeskål i forbindelse med utbygging av Sjøfossen.

Det er regnet med at det for full utnyttelse av den forutsatte maskininstallasjon på 4 400 HK er nødvendig å skaffe reguleringsmagasiner på i alt 45 mill. m³. Dette oppnås ved følgende regulering:

Sjø	Nåværende vannst kote	Reguleringsgrenser		Oppdemning	Senking	Reg.høyde	Magasin mill. m ³
		øvre	nedre				
Langvatn	327,1	330	317	ca. 3 m	ca. 10 m	13,0 m	35
Storvatn	185,1	187,6	184,1	» 2,5 »	» 1,0 »	3,5 »	10

Det er senkingen av Langvatn med magasin ca. 25 mill. m³ man har festet seg ved som første reguleringstrin. Den er forutsatt å gi en regulert vassføring på 4,7 m³/sek. — økning 2,7 m³/sek. — som i et midlere bruttofall i Sjøfossen på 58 m tilsvarer en kraftmengde på 3 640 nat.-HK, hvorav økning 2 090 nat.-HK.

Med oppdemningen av Langvatn i tillegg kommer elektrisitetskontoret til en regulert vassføring på 5,4 m³/sek. — økning 3,4 m³/sek. — tilsvarende henholdsvis 4 180 og 2 630 nat.-HK.

Endelig regner ansøkeren ved full regulering — 45 mill. m³ med en regulert vassføring på 6,2 m³/sek. — økning 4,2 m³/sek. tilsvarende 4 790 resp. 3 240 nat.-HK.

Senkingen av Langvatn — med en ca. 180 m lang tunnel — er beregnet å koste kr. 175 000 — tilsvarende 0,7 øre pr. m³ magasin.

Oppdemningen — som skal foretas med en betong-overløpsdam i utløpet med kronen på kote 330 og en jord-torvdam over en terrengforsenkning er beregnet til kr. 94 000 tilsvarende 0,94 øre pr. m³ magasin.

For Storvatn er forutsatt betongdam med fast overløp på kote 187,6 og senkingskanal. Omkostningene er beregnet til kr. 140 000 tilsvarende 1,4 øre pr. m³ magasin.

For begge dammer er som nevnt forutsatt faste flomløp. For Langvatn er regnet med en flomvannstand på kote 330,5 ved et avløp på 28 m³/sek. (1,2 m³/sek. pr. km²) og for Storvatn en flomvannstand på kote 189,0 ved ca. 155 m³/sek. (1 m³/sek. pr. km²).

Skadevirkningene ved regulering av Langvatnet menes å bli ubetydelige da terrenget er nesten skogbart.

Ved Storvatnet blir en del skog satt under vann ved oppdemningen.

Det foregår en del fløtning, vesentlig ved, fra Storvatnet, men da vassdraget blir bare delvis regulert vil fløtningen antagelig kunne foregå uten større ulemper.

Søknaden er kunngjort i Norsk Lysingsblad 31. juli og 3. august 1948.

Gildeskål herredsstyre har etter enstemmig vedtak av 30. august 1948 «ikke noe å merke til reguleringsplanen og anbefaler på det beste at søknaden blir innvilget. Reguleringsringen medfører ikke vesentlig skade eller ulempe for almene eller private interesser.»

Fylkesmannen i Nordland slutter seg 23. september 1948 til elektrisitetskontorets anbefaling av søknaden.

Fiskeriinspektøren fremholder 7. januar 1949 at reguleringen vil innvirke på fiskens foryngelse og næring og fiskets utøvelse, vel også på fiskens vandringer. Han frarår ikke reguleringstillatelse, men foreslår inntatt følgende bestemmelser i konsesjonsvilkårene:

«1. Til vedlikehold av fiskebestanden i Langvatn og Storvatn og i de elver og bekker som direkte eller indirekte blir berørt av reguleringen tilpliktes konsesjonæren årlig å sette ut et antall settefisk som blir å fastsette av det departement som ferskvannsfisket til enhver tid hører under.

Til opplysning kan jeg meddele at antallet etter foretatte beregninger sannsynligvis bør være omkring 3 000 settefisk av aure pr. år.

Det bør imidlertid med visse års mellomrom foretas nødvendige fiskeriundersøkelser av de to regulerte vann, slik at en til enhver tid kjenner det antall settefisk som er nødvendig å sette ut. Undersøkelsene foretas av en av de fiskeribiologer som er ansatt i det departement som ferskvannsfisket hører under, og omkostningene dekkes av konsesjonæren.

2. Forat ikke fisk skal gå tapt ved plutselige tørrlegninger i elvene, må tappingen foregå så jevnt som mulig, og der bør for avløpene fastsettes en minstevassføring som aldri må underskrides, og som bør kunne kontrolleres av hvem som helst ved måleterskler anbrakt nedenfor tappestedet.

3. Såfremt reguleringen vil komme til å sette trær og busker under vann, bør det av hensyn til utøvelsen av garnfisket pålegges konsesjonæren å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det i samråd med de fiskeriberettigede.

4. Til skjønn og eventuelt overskjønn må det oppnevnes minst en fiskerisakkyndig eller fiskerisakkyndig skjønnsmann.»

Skogdirektøren har 3. januar 1949 sendt uttalelser fra skogforvalteren i Salten og skoginspektøren i Nordlandske av 13. desember og 17. desember 1948 henholdsvis.

Skogforvalteren opplyser om Langvatnet at det finnes en del bjørk i nord- og sørenden, men den har ikke større verdi og berøres lite av oppdemningen.

Ved oppdemningen av Storvatnet (2,5 m)

vil bli satt under vann ca. 300 da bjørkeskog, men skadevirkningen vil bli merkbar over et noe større areal da terrenget omkring til dels er flatt. Det må derfor regnes erstatning for ca. 400 da tapt skogmark. I dammen for Storvatnet må (på østsiden) anordnes fløtningsløp med luke. Tømmer kan fløtes ed på flomvannstand, men vedfløtning foregår best ved middels vannstand.

Ovenfor Sjøfossen er inntaksdam under bygging uten fløtningsløp. Det vil antagelig ikke medføre så stor ulempe, da strykene nedenfor har vært vanskelige for fløtning. Men Skogvesenet og virkeskjøpere i Statsskogen må ha rett til gratis å nytte den veien kraftlaget har bygd fra sjøen opp til dammen, like ens rett til innlastning av virke fra kraftlagets kai ved sjøen.

Skogen som kommer under vann bør kraftlaget kjøpe etter oppmåling og av hensyn til fisket må kraftlaget tilpliktes å hugge skogen og fjerne virket.

Noen ulempe for flyttlappene tror ikke skogforvalteren reguleringen vil medføre, heller ikke for havning, iallfall ikke for bufe. Noen skade blir heller ikke forvoldt på de hytte-tomter som er bortfestet omkring Storvatnet.

Skogforvalteren foreslår at kraftlaget yter kr. 3 000 som grunnerstatning og en årlig avgift for demningsrett.

Skoginspektøren slutter seg i det vesentlige til skogforvalteren. Han går ut fra at det ikke kan være nødvendig å holde skjønn for å fastsette grunnerstatningen, men finner det nødvendig å ta forbehold om erstatning for skade på havning og fiske, derunder flyttlappenes rettigheter.

Skogdirektøren oppsummerer de nevnte uttalelser, som han — etter konferanse med Landbruksdepartementet — ikke har noe særlig å bemerke til, slik:

- a. I østre side av dammen for Storvatnet må anordnes avløp med luke av hensyn til vedfløtninger.
- b. Skogvesenet og kjøpere av virke i statsskogen må ha rett til gratis, uten vedlikeholdsplikt, å bruke for transport av virke den atkomstvei som kraftlaget har bygd fra sjøen opp til dammen for Storvatnet.
- c. De samme må ha rett til gratis bruk i samme øyemed av kraftlagets kai ved sjøen for innlastning av virke.
- d. Skog på områder som blir satt under vann er kraftlaget pliktig til å kjøpe på rot etter skogvesenets lovlige prisberegning. Denne skog skal laget besørge hogd og fjernet innen Storvatn-magasinet første gang fylles (dette av hensyn til fisket).
- e. Kraftlaget blir erstatningspliktig for skade som måtte forvoldes overfor flyttlappene, havneberettigede og fiskeberettigede. Eventuelt også hytteeiere og mulige rettighetshavere for øvrig.»

Når det under punkt b er omtalt en vei «fra sjøen opp til dammen ved Storstvatnet» skyldes det antagelig en misforståelse, jfr. Skogforvalterens uttalelse. Veien er visstnok ikke ført så langt som til Storstvatn.

Skogdirektøren fikserer — under forutsetning av at saken ordnes uten skjønn — grunn-erstatningen til kr. 5 000 og fremsetter ikke krav om årlig demningsavgift.

Hovedstyret skal bemerke:

Gildeskål Kraftlag er ved kgl. resolusjon av 20. desember 1946 gitt tilsagn om en statsstøtte på inntil kr. 1 750 000 til utbygging av Sjøfossen og til ledningsnett. Planen gikk i første omgang ut på å forsyne vel 3 400 innbyggere i Gildeskål med elektrisk energi. Det var dessuten forutsetningen at det skulle leveres kraft også til Beiarn. Senere — 2. april 1948 — er kraftlaget (Beiarn) tilsagt ytterligere kr. 400 000 for elektrisitetsforsyningen i Beiarn, ca. 2 000 innbyggere. Begge kommuner er nå deltakere i kraftlaget.

Kraftlaget som er et aksjeselskap med kommunal og privat deltakelse har ved kontrakt av mai 1947 leid Sjøfossen av Staten (Hovedstyret iflg. kgl. resolusjon av 25. april 1947) for et tidsrom av 40 år (§ 1). Kraftlaget må finne seg i at der uten hensyn til kontrakten foretas utbygninger i vassdraget, eventuelt i forbindelse med andre vassdrag. Hvis kraftlagets anlegg derved berøves sitt driftsvann helt eller delvis skal Hovedstyret levere den manglende kraftmengde fra idriftsettelsen av den nye kraftstasjon for resten av leietiden mot en årsavgift pr. HK som svarer til hva

kraftlaget ville hatt i utgifter til drift og vedlikehold om det hadde fortsatt uforandret med sitt anlegg, dog bortsett fra forrentning og amortisasjon av gjeld (§ 8).

Ansøkerens beregning av kraftøkningen ved omhandlede regulering er forsiktig. Det skulle være rimelig å regne med følgende regulerte vassføringer og økninger (ved Sjøfossen) ved de tre reguleringstrin det er tale om:

Etter senking av Langvatn: regulert vassføring 4,9 m³/sek., økning 3,2 m³/sek.

Etter oppdemning av Langvatn: regulert vassføring 5,7 m³/sek., økning 4,0 m³/sek.

Etter regulering av Storstvatn: regulert vassføring 6,4 m³/sek., økning 4,7 m³/sek.

Man tar dog som vanlig forbehold om eventuelt nærmere fastsettelse av kraftøkningen senere.

Det er på det rene at saken blir å behandle etter reguleringsloven. Men det er ikke nødvendig å forelegge den for Stortinget. Reguleringen kan visstnok gi så stor kraftøkning i de nyttbare fall i vassdraget at den nærmer seg grensen 10 000 nat.-HK. Utbygging av andre fall enn Sjøfossen er imidlertid ikke aktuell og blir det neppe uten i forbindelse med videregående regulering, eventuelt i forbindelse med overføring av Forsåga. Det meste av fallrettighetene i begge vassdrag er for øvrig statens, jfr. nedenstående.

I oversikten av 1920 over vannkraften i Trøndelag og Nordland er kraftmengden i Sundsfjordvassdraget (og Forsåga) angitt slik:

Fall	Nedb.omr. km ²	Reg. magasin mill. m ³	Reg. vassf. m ³ /sek.	Nyttbar fallh. m	Kraft turb.HK	Anm.
Storstvatn — 1 km ovenfor						
Storåmoen	55	28	2,0	130	2 600	Statens 2 350
Sjøfoss	81	28	2,1	55	1 200	—»—
Sundvatn—Feldvatn	72	35,4	2,6	130	3 400	—»—
Feldvatn—Langvatn	109	51	3,6	55	2 000	—»—
Langvatn—Sjøen	173	174	9,0	325	30 000	Statens 20 500 HK

Det er da forutsatt at Arstadvatn overføres fra Arstadåga (til Seglvatn) og Store Sokumvatn fra Forsåga (til Langvatn). Det er for Storstvatn regnet med betydelig større regulering enn forutsatt nå og for Langvatnet noe mindre reguleringshøyde men omtrent samme magasin.

Det kan vel også bli tale om andre alternativer for utbyggingen av disse vassdrag, men så vidt ses skulle den foreliggende reguleringsplan ikke foregripe noe, jfr. § 8 i leiekontrakten for Sjøfossen.

Kraftøkningen alene i Sjøfossen blir altså

forholdsvis betydelig, nemlig ca. 2 400, ca. 3 000 og ca. 3 600 nat.-HK etter de tre nevnte reguleringstrin.

På den annen side må skadevirkningene og omkostningene antas å bli rimelige. Hovedstyret foreslår derfor reguleringstillatelse gitt.

Reguleringstiden bør følge leietiden for Sjøfossen, jfr. post 1 i vedlagte utkast til betingelser.

I samsvar med leiekontraktens § 8 må det så vidt skjønnes tas fornødent forbehold også i reguleringstillatelsen og manøvreringsregle-

mentet. Man henviser til betingelsenes post 2, jfr. post 24 og pkt. 2 i vedlagte utkast til reglement.

Avgiften til stat og kommuner foreslås satt til henholdsvis kr. 0,50 og kr. 1 pr. nat.-HK av kraftøkningen. Dog forutsettes avgiften til staten nedsatt til kr. 0,10 for det leide fall i Sjøfossen, post 3.

Langvatn er ca. 3,25 km² og Storvatn ca. 2,75 km². Godtgjørelse til staten en gang for alle vil det da formentlig ikke kunne bli tale om, jfr. reguleringslovens § 13.

I post 12 er foreslått bestemmelser som i det vesentlige skulle dekke fiskeriinspektørens forslag, pkt. 1 og 3. Hans forutsetning (pkt. 2) om en viss minste vassføring er det tatt hensyn til i manøvreringsreglementet, jfr. pkt. 2.

Hvis erstatningsskjønn blir aktuelt er det ønskelig at det er en fiskerisakkyndig til stede, eventuelt som skjønnsmann, jfr. pkt. 4 i fiskeriinspektørens forslag.

Det er forutsatt 10 pst. kraftavståelse til kommuner og forbeholdt 5 pst. til staten, jfr. post 19.

Det er videre forutsatt et sikkerhetsbeløp på kr. 5 000 — post 20.

Skogdirektørens krav om fløtningsløp i dammen ved Storvatn vil kunne tilfredsstilles etter betingelsenes post 16, jfr. reguleringslovens § 19 og reglementets pkt. 2 og kravet om bruk av vei og kai etter post 10.

De øvrige forutsetninger fra Skogdirektørens side gjelder erstatningsspørsmålet og det skulle vel ikke være nødvendig å berøre dette nærmere i denne forbindelse. Det sier seg selv at kraftlaget i tilfelle blir ansvarlig for enhver skadevirkning av reguleringen.

Behandlet i møte den 15. februar 1949.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

«1.

Reguleringskonsesjonen gjelder så lenge Gildeskål Kraftlag A/S leier Sjøfossen, altså i 40 år fra leiekontraktens inngåelse mai 1947.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke byg-

ninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Hvis det av hensyn til annen utbygging i vassdraget, eventuelt i forbindelse med andre vassdrag blir nødvendig å disponere reguleringsmagasinene slik at de helt eller delvis blir unyttbare for konsesjonæren, jfr. leiekontraktens § 8, eller leieforholdet mellom kraftlaget og Staten blir hevet eller oppsagt i h. t. leiekontrakten har staten rett til å innløse anleggene helt eller delvis.

Innløsningssummen blir i tilfelle å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de beviselig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvor vidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Hvis staten ikke ønsker å benytte innløsningsretten plikter konsesjonæren i tilfelle å nedlegge anleggene i den utstrekning det finnes nødvendig. Bestemmelsene i reguleringslovens § 21 pkt. 3 og 4 får i så fall tilsvarende anvendelse.

3.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK unntatt Sjøfossen for hvilken avgiften settes til kr. 0,10 pr. nat.-HK. Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 1,00 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede

avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 19, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristen medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer forsåvidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare derved ikke overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I til-

felle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer, når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi — regnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og bruer hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og bruer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

12.

Konsesjonæren skal til fremme av fisket i vassdraget sette ut yngel eller settefisk i den utstrekning, av den art og på de steder som bestemmes av vedkommende departement.

Hvis departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i de regulerte vatn skal konsesjonæren være forpliktet til å dekke omkostningene hermed.

Hvis det ved reguleringen settes trær og busker under vann er konsesjonæren forpliktet til å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det i samråd med de fiskeriberetigede.

13.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

14.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

15.

Vannslipningen skal fortrinsvis skje etter behovet for nedenforliggende fall. — Nærmere bestemmelse blir å innta i et reglement som Kongen utferdiger på forhånd. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

Viser det seg at slipningen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forsåvidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges

en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

16.

Konsesjonæren plikter like overfor den allmennelige ferdsel og fløtning å innrette seg i samsvar med reguleringslovens § 19.

17.

Reguleringsanleggenes eier skal, etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte oppdemningshøyde og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved faste og tydelige vannstandmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

19.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, etter departementets bestemmelse, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholder rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften avgis i den form den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økte utgifter, bæres disse av den som uttar kraften.

Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del

av den kraft, vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

20.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anleggene eller deres drift pådras like over for andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser, skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 5 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlegget tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle fastsettes av departementet.

22.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning. Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene så vidt mulig å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

23.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

24.

Alle heftelser som hviler på anleggene faller bort når og i den utstrekning de i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten eller innløses av denne.

25.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Hovedstyrets forslag til manøvreringsreglement er sålydende:

«1.

Magasin	Nåv. vannst. kote	Reguleringsgrenser kote		Reg. høyde m
		øvre	nedre	
Langvatn	327,1	330	317	13,0
Storvatn	185,1	187,6	184,1	3,5

Høydene refererer seg til fremlagte kart over damstedene, tegn. nr. 1545 og 1622.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det avgis vann til fløtning overensstemmende med hva der måtte bli fastsatt ved overenskomst eller skjønn.

Det skal ved manøvreringen ellers has for øyet at vassdragets flomvassføring ikke forhøyes. Heller ikke må lågvassføringen forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan — så lenge bare kraftanlegget i Sjøfossen er utbygd i vassdraget — vannslipningen foregå etter behovet der.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Om det forlanges observeres og noteres nedbørmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes, om det forlanges, ved hver måneds utgang avskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

5.

Mulig tvist om dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement.

6.

Viser det seg at slipingene etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Endring i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet skal bemerke:

Gildeskål Kraftlag A/S er et aksjeselskap med kommunal og privat deltagelse.

Ved kgl. resolusjon av 20. februar 1946 har kraftlaget fått tilsagn om statsstønad på inn-til kr. 1 750 000 til bygging av kraftanlegg i Sjøfossen i Sundsfjordvassdraget og ledningsnett fram til 3 400 innbyggere i Gildeskål. Etter planen skal også Beiarn kommune skaffes den nødvendige kraft fra anlegget og denne kommune er den 2. april 1948 gitt tilsagn om statsstønad kr. 400 000 til forsyning av 2 000 av sine innbyggere med elektrisk kraft. Begge kommuner er nå deltagere i kraftlaget.

I henhold til kgl. resolusjon av 25 april 1947 har kraftlaget fått leie Sjøfossen (55 meter fallhøyde nederst i vassdraget), som tilhører staten. Kontrakten gjelder for et tidsrom av 40 år. Den kan forlenges ut over dette tidsrom, men med rett for hver av partene til å oppsi den med 2 års varsel.

Staten eier også det meste av de øvrige fallrettigheter i vassdraget og i nabovassdraget Forsåga som kan tenkes overført til Sundsfjordvassdraget. I leiekontraktens § 8 er det bestemt at kraftlaget må finne seg i at det uten hensyn til kontrakten foretas utbygginger i vassdraget, eventuelt i forbindelse med andre vassdrag.

Den foreliggende søknad blir å behandle

etter vassdragsreguleringsloven av 14 desember 1917 nr. 17. Departementet antar med hovedstyret at det ikke er nødvendig å forelegge den for Stortinget, jfr. lovens § 7.

Fordelen ved reguleringen er kraftøkingen, som ved utbyggingen av Sjøfossen antas å bli ca. 3 600 nat.-HK.

Ved Storvatnet vil ca. 400 da bjørkeskog bli neddemmet eller skadet. Videre antas det å bli voldt skade og ulempe for fisket i vassdraget. Forholdet til fløtningen skulle etter det opplyste kunne ordnes på tilfredsstillende måte.

Departementet antar etter det foreliggende at skaden og ulempen ved reguleringen vil være av mindre betydning i sammenlikning med de fordeler som oppnås. En har da også tatt i betraktning utgiftene ved foretagendet. Departementet finner således at betingelsene etter reguleringslovens § 8 nr. 1 er til stede, og vil rå til at reguleringsstillatelse blir meddelt.

Departementet slutter seg i det vesentlige til de av hovedstyret foreslåtte betingelser for tillatelsen, men antar at post 1, første punktum bør formes således:

«Reguleringskonsesjonen gjelder så lenge Gildeskål Kraftlag A/S leier Sjøfossen, dog ikke lenger enn i 50 år fra konsesjonens datum.»

I post 2 er det tatt forbehold om rett for staten til å innløse reguleringsanleggene, dersom det blir iverksatt andre utbygginger i vassdraget eller leiekontrakten om Sjøfossen blir hevet eller oppsagt.

Årlig avgift til staten er foreslått betinget med kr. 0,50 pr. nat.-HK, dog for Sjøfossen kr. 0,10 pr. nat.-HK. Årlig avgift til kommuner er foreslått betinget med kr. 1 pr. nat.-HK (post 3).

Det er foreslått betinget 10 pst. kraftavståelse til kommuner og 5 pst. til staten (post 19).

Godtgjørelse til staten en gang for alle er ikke foreslått, da de vatn som etter planen skal reguleres, i sin helhet antas å være undergitt eiendomsrett.

Det er i henhold til reguleringslovens § 12 nr. 16 foreslått tilveiebrakt sikkerhetsstillelse for et beløp av kr. 5 000 (vilkårenes post 20).

I post 12 er foreslått forskjellige bestemmelser av hensyn til fisket i vassdraget.

For øvrig er foreslått vanlige vilkår.

En vil videre rå til at det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med hovedstyrets forslag som gjeldende inn-til videre.

Søknaden er behørig kunngjort.

Industridepartementet

tilråder:

1. Det tillates i medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 Gildeskål Kraftlag A/S å foreta en regulering av Sundsfjordvassdraget i Gildeskål i det vesentlige i samsvar med søknader av 28. mai og 2. juli 1948 og dermed fremlagt plan.
Tillatelsen meddeles på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 4. mars 1949.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inn-
tatte utkast som gjeldende inntil videre.

II. Andøy Kraftlag.

(Tillatelse til å regulere Bleksvatn i Bjørn-
skinn herred på Hinnøya.)

Kgl. resol. av 31. mars 1949.

Med brev av 14. mars 1949 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mot-
tatt en søknad, datert 20. oktober 1948 fra Nordland fylkes Elektrisitetskontor på vegne av Andøy Kraftlag om tillatelse til regulering av Bleksvatn på Hinnøya i forbindelse med utbygging av fallet fra Bleksvatn.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«På vegne av Andøy Kraftlag har Nordland fylkes elektrisitetskontor 20. oktober 1948 søkt om tillatelse til regulering av Bleksvatn i Bjørnskinn herred på Hinnøya i forbindelse med utbygging av fallet fra Bleksvatn (til kote 16,5).

Vatnet er forutsatt senket 1,0 m fra kote 105,5 til kote 104,5 og demmet 3,25 m til kote 108,75, reguleringshøyde altså 4,25 m.

Ved utløpet av Bleksvatn — som blir både regulerings- og inntaksmagasin — er nedbør-
området 15,5 km². Det er regnet med et gjen-
nomsnittlig avløp på 50 l/sek. pr. km² tilsva-
rende 775 l/sek. og en minstevassføring på 77,5 l/sek. Reguleringen er beregnet å gi ca. 13,5 mill. m³ magasin og en regulert vass-
føring på 725 l/sek. Den tilsvarende kraft-
mengde blir i det fall som tenkes utbygd —
midlere fallhøyde 89,25 m — 860 nat.-HK,
hvorav ca. 770 nat.-HK er økning.

Skadene menes å bli ubetydelige i sammen-
ligning med fordelene. Det blir neddemt an-
slagsvis 100—150 da. grunn, myr og mindre
bjørkeskog. Det foregår litt fiske. Med grunn-
eierne er det opprettet kontrakt om utbygg-

ings- og reguleringsrett. Som erstatning skal leveres elektrisk kraft.

Omkostningene er beregnet til kr. 1 300 000 for kraftanlegget hvorav ca. kr. 250 000 til inntaks- og reguleringsdammen. (1946).

Med søknaden fulgte forslag til manøvreringsreglement.

Søknaden er kunngjort i Norsk Lysings-
blad 2. november og 4. november 1948. Det er videre innhentet følgende uttalelser.

Bjørn skinn herredsstyre har etter enstemmig vedtak 29. desember 1948 «intet å bemerke til den planlagte regulering av Bleksvatn og Storelva i Lovik og vil anbefale at reguleringen blir gjennomført etter den lagte plan.»

Andenes og Dverberg herredssty-
rer anbefaler likeledes reguleringen.

Overingeniøren for veivese-
net har, 21. januar 1949, ikke noe å inn-
vende mot reguleringen og utbyggingen, men
tar forbehold med hensyn til ledningers kryss-
ing av veier.

Fylkets elektrisitetskontor
anbefaler søknaden innvilget fylkesman-
nen slutter seg 28. januar 1949 hertil.

Fiskeriinspektøren fremholder
14. januar 1949 at fisket i Bleksvatnet er me-
get godt, det blir tatt mye og stor fisk der.
Han vil ikke frarå regulering, men foreslår
følgende betingelser:

1. Til vedlikehold av fiskebestanden i Bleks-
vatn tilpliktes konsesjonæren årlig å ut-
sette et antall yngel eller settefisk, som
sammen med utsettingsmåten, nærmere
blir å fastsette av det departement som
ferskvannsfisket til enhver tid hører
under.
Til opplysning kan meddeles at antallet
etter de foretatte foreløpige beregninger
dreier seg omkring 10 000 yngel eller 1 000
settefisk av innlandsaure pr. år.
2. For at ikke fisk skal gå tapt ved plutseli-
ge tørrlegninger i elvene, må tappingen
foregå så jevnt som mulig, og der bør for
avløpet fra Bleksvatn fastsettes en min-
stevassføring, som aldri må underskrides
og som bør kontrolleres av hvem som
helst ved målesterskler anbrakt nedenfor
tappestedet.
3. For å unngå at fisk blir ført inn i tun-
nelen og ned i turbinene, bør gitter an-
ordnes foran tunnelåpningen. Nærmere be-
stemmelse herom blir å fastsette av det
departement som ferskvannsfisket til en-
hver tid hører under.
4. Såfremt reguleringen vil komme til å
sette trær eller busker under vann, bør
det av hensyn til utøvelsen av garnfisket
pålegges konsesjonæren å ryddiggjøre det
neddemte areal eller deler av det i samråd
med de fiskeriberettigede.

5. Til skjønn og eventuelt overskjønn må det oppnevnes minst en fiskerisakkyndig eller fiskerisakkyndig skjønnsmann.»

Hovedstyret bemerker:

Andøy Kraftlag er ved kgl. resolusjon av 26. november 1948 gitt tilsagn om en statsstøtte på inntil kr. 1 870 000 til bygging av kraftanlegg (Lovikanlegget) og ledningsnett fram til ca. 4 300 mennesker i Bjørskinn, Andenes og Dverberg. Statsstøtten er basert på et omkostningsoverslag på ca. 3,75 mill. kroner for kraftanlegget og et noe redusert ledningsnett, kfr. hovedstyrets innstilling av 17. november 1948. Det er ikke endelig bestemt om kraftlaget skal organiseres som interkommunalt kraftlag eller som andelslag.

Det foreligger ingen avløpsmålinger i vassdraget (Lovikvassdraget) så det hydrologiske grunnlag er noe usikkert. Hovedstyret har dog ikke noe vesentlig å bemerke til elektrisitetskontorets anslag for avløpet. Kraftmengden i det fall som skal utbygges vil — selv med ideell regulering — neppe komme opp i 1 000 nat.-HK. Noen ervervstillatelse skulle da ikke trenges selv om kraftlaget blir organisert som andelslag.

Kraftøkningen vil dreie seg om ca. 800 nat.-HK, men en tar som vanlig forbehold om senere beregning av økningen.

På den annen side skulle skaden og ulemene ikke bli særlig store. Noe bjørkeskog blir demt ned og fisket blir vel noe skadet.

Hovedstyret har i innstillingen om statsstøtten uttalt seg om utbyggingsplanen og omkostningsoverslaget. Utbyggingen blir ikke billig, men distriktet er fattig på kraft. Reguleringsanlegget skal samtidig være inntak, og det er derfor vanskelig å si hva omkostningene til selve reguleringen blir.

Hovedstyret antar imidlertid at betingelsene for tillatelse etter reguleringslovens § 8 er til stede.

Man legger ved utkast til betingelser og manøvreringsreglement.

Da det ikke er på det rene at kraftlaget blir interkommunalt har man forutsatt en reguleringsperiode på 50 år, betingelsenes post 1, og innløsningsrett i det 35. år, post 2.

Avgiftene er satt til lovens minimum, post 3.

Hva angår fisket henvises til post 13, hvor fiskeriinspektørens forslag i det vesentlige er tilgodesett. Til hans forslag om en minstevassføring bemerkes at reguleringsmagasinet samtidig blir inntaksmagasin og at elveleiet mellom inntak og kraftstasjon da må bli tørrlagt.

I post 18 er tatt med den lovbestemte kraftavståelse til kommuner og i post 20 bestemmelse om et sikkerhetsbeløp på kr. 2 000.

Betingelsene ellers og manøvreringsregle-

mentet som i alt vesentlig er som det innsendte forslag skulle ikke trenge nærmere omtale. Sakens dokumenter følger.

Hovedstyrets utkast til konsesjonsbetingelser er sålydende:

«1.

Reguleringskonsesjon gis for et tidsrom av 50 år regnet fra konsesjonens datum.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras. Det utførte reguleringsanlegg kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i vassdraget nedenfor anlegget.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått uten vederlag reguleringsanlegget med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35. år etter at konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse det hele reguleringsanlegg. Benytter ikke staten seg herav, skal den i det 10. år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggets eier minst 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anlegget skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvor vidt så er tilfellet, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen skal der erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,10 pr. nat.-Hk.

Til de fylker, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,10 pr. nat.-Hk.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre ut over den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den

ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og om kontroll med vannforbruket, samt angående avgivelse av kraft jfr. post 18, skal, for såvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjon er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. I fristene medregnes ikke den tid som det på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Til anlegg og drift skal bare brukes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget bruke norske varer for såvidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig akt-somhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan fås fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisfor-

skjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare derved ikke overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av vedkommende departement.

Departementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi, beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbu for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig hus-

rom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvister å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier.

13.

Konsesjonæren plikter årlig å utsette et antall yngel eller settefisk som nærmere blir å fastsette av vedkommende departement, som også bestemmer hvor og hvorledes utsettingen skal foregå.

For mest mulig å hindre at fisk blir ført inn i tunnelen skal det anordnes gitter foran tunnelåpningen etter nærmere bestemmelse av departementet.

Konsesjonæren plikter å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det i samråd med de fiskeberettigede.

14.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift, undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

15.

Ved damanlegget skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets bruk. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

16.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som utferdiges på forhånd. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå ma-

nøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

17.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentliges interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygning skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3).

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økte utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne

av lignende kraftmengder under samme forhold.

Unnlater anleggets eier å levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveringen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko, så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

19.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Hvis sådan ødeleggelse som følge av arbeidens fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger å dra omsorg for at det ferdige anlegg virker minst mulig skjæmmende i terrenget.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

20.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras like over for andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 2 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21.

Anleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

22.

Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort når og i den utstrekning det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten eller innløses av denne.

23.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelse.»

Hovedstyrets utkast til manøvreringsreglement er sålydende:

«1.

Reguleringsgrensene er:

Øvre grense	kote 108,75
Nedre grense	kote 104,50
Reguleringshøyde	4,25

hvorav 1,0 m senking og 3,25 m oppdemning.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øyet at vassdragets flomvassføring ikke forhøyes. For øvrig kan vannslipningen foregå etter behovet for kraftanlegget.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, observeres og noteres regnmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes, om det forlanges, ved hver måneds utgang utskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger, som godtas av vedkommende departement.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement.

6.

Endring i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Andøy kraftlag er ved kgl. resolusjon av 26. november 1948 gitt tilsagn om statsstøtte på inntil kr. 1 870 000 til bygging av kraftanlegg (Lovikanlegget) og ledningsnett fram til ca. 4 300 mennesker i Bjørnskin, Andenes og Dverberg. Det er ikke endelig bestemt om kraftlaget skal organiseres som interkommunalt kraftlag eller som andelslag.

Fordelen ved den planlagte regulering er kraftøkingen i fallet fra Bleksvatn, som antas å bli ca. 800 nat.-HK.

Skaden og ulempene ved reguleringen må antas å bli av liten betydning. Det blir endel skade på bjørkeskog ved neddemning og på fisket.

Omkostningene er beregnet til kr. 1,3 mill. kroner for kraftanlegget, hvorav ca. kr. 250 000 til inntaks- og reguleringsdammen. Da reguleringsanlegget samtidig skal være inntak, er det vanskelig å si hva omkostningene til selve reguleringen blir.

Departementet antar med hovedstyret at betingelsene etter reguleringslovens § 8 er til stede, og vil med hovdstyret rå til at den søkte tillatelse blir gitt på de av hovedstyret foreslåtte betingelser.

Da det ikke er på det rene om kraftlaget blir interkommunalt, er det i vilkårenes post 1 foreslått konsesjonstid på 50 år. I post 2 er foreslått innløsningsrett for staten i det 35. år etter at konsesjon er gitt.

Konsesjonsavgiftene er foreslått satt til kr. 0,10 pr. nat.-HK til staten og kr. 0,10 pr. nat.-HK til kommuner, jfr. post 3.

Det er foreslått lovbestemt kraftavståelse (inntil 10 pst. av kraftøkingen) til kommuner, jfr. post 18. Kraftavståelse til staten er ikke foreslått.

I post 13 er foreslått bestemmelser av hensyn til fisket.

I post 20 er foreslått sikkerhetsstillelse med et beløp kr. 2 000.

For øvrig er vilkårene de vanlige.

Søknaden er behørig kunngjort.

Man vil videre rå til at det fastsettes manøvreringsreglement i overensstemmelse med hovedstyrets forslag som gjeldende inntil videre.

Industridepartementet

tilråder:

1. Det tillates i medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 Andøy Kraftlag å foreta en regulering av Bleksvatnet på Hinnøya i det vesentlige i samsvar med søknad av 20. oktober 1948 og dermed fremlagt plan. Tillatelsen med-

deles på de i Industridepartementets tilråding av 31. mars 1949 inntatte betingelser.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Bleksvatn på Hinnøya i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

12. A/S National Industri.

(Tillatelse til å leie inntil 1 000 kW fra Drammens Elektrisitetsverk.)

Kgl. resol. av 31. mars 1949.

A/S National Industri er ved beslutning av 19. mars 1942 meddelt tillatelse til å leie inntil 450 kW fra Drammens Elektrisitetsverk, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1942 side 22—24. Ved Arbeidsdepartementets brev av 3. desember 1942 er tillatelsen endret til å omfatte tillatelse til å leie inntil 1 000 kW, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1942 side 167. Tillatelsen gjaldt til 1. juli 1946, og er senere ikke fornyet.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i brev av 15. mars 1949 gitt følgende uttalelse i anledning av en søknad av 14. mai 1948 fra A/S National Industri om tillatelse til fortsatt å leie 1 000 kW fra Drammens Elektrisitetsverk:

«Med Industridepartementets, Vassdragsavdelings, påtegning av 4. juni 1948 har Hovedstyret mottatt til uttalelse en søknad av 14. mai 1948 fra A/S National Industri om konsesjon på leie av inntil 1 000 kW fra Drammens Elektrisitetsverk.

Søknaden er sålydende:

«Under henvisning til konsesjonsmeddelelse fra Arbeidsdepartementet av 4. mai 1942 og tilleggsskrivelse av 3. desember 1942 tillater vi oss herved å søke om forlengelse av vår konsesjon for leie av kraft fra Drammens Elektrisitetsverk med inntil 1 000 kW.

A/S National Industris aksjer er fordelt som følger:

Bergens Telefonkompani	2 479 aksjer
Staten v. Industridepartementet	620 »
H.r.advokat Claus Wiig, Bergen	1 »
	<u>3 100 aksjer.</u>

Vi vedlegger den nødvendige erklæring undertegnet av selskapets styre.»

Drammens bystyre har i møte den 25. oktober 1948 enstemmig vedtatt å anbefale søknaden innvilget.

Fylkesmannen i Buskerud har i påtegning av 30. oktober 1948 til hovedstyret meddelt at han ikke har noe å bemerke til søknaden.

Hovedstyret skal bemerke:

Den 19. mars 1942 ble A/S National Industri meddelt konsesjon på leie av inntil 450 kW fra Drammens Elektrisitetsverk. Tillatelsen som gjaldt inntil 1. juli 1946 er meddelt på vanlige vilkår uten bestemmelser om avgift eller andre særvilkår. Ved Arbeidsdepartementets brev av 3. desember 1942 til A/S National Industri ble nevnte konsesjon endret til å omfatte tillatelse til å leie inntil 1 000 kW. Konsesjonen er siden friggjøringen utløpet, og det er ikke søkt om å få den stadfestet. Det siterte brev er derfor oppfattet som søknad om fornyet konsesjon.

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen gjøres gjeldende inntil 1. januar 1960. Tillatelsen anbefales meddelt på vanlige vilkår uten betingelser om avgift eller andre særvilkår, således at betingelsene i sin helhet blir som i vedlagte forslag til konsesjonsvilkår.

Behandlet i hovedstyremøte den 11. mars 1949.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder for den tid A/S National Industri måtte leie inntil 1 000 kW fra Drammens Elektrisitetsverk, dog ikke lenger enn inntil 1. januar 1960.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn

til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement illegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 medfører i tilfelle av gjentagelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir

brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917 nr. 16, §§ 31 og 32.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at den søkte tillatelse blir meddelt i samsvar med hovedstyrets forslag, med den forandring at konsesjonsvilkårenes post 3, første ledd gis følgende ordlyd:

«Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.»

Industridepartementet

tilråder:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV A/S National Industri å leie inntil 1 000 kW fra Drammens Elektrisitetsverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 31. mars 1949.

13. A/S Norsk Soyamelfabrikk.

(Tillatelse til å leie inntil 2 500 kW spillkraft og inntil 300 kW primakraft fra Vestfold Kraftselskap.)

Kgl. resol. av 31. mars 1949.

A/S Norsk Soyamelfabrikk er ved kgl. resolusjon av 8. februar 1935 meddelt tillatelse til å leie inntil 2 500 kW spillkraft fra Vestfold Kraftselskap, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1935 side 7—9. Tillatelsen gjaldt til 1. september 1943 og er senere ikke fornyet.

Med brev av 15. mars 1949 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mottatt en søknad, datert 9. desember 1948 fra A/S Norsk Soyamelfabrikk om tillatelse til å leie inntil 2 500 kW spillkraft fra Vestfold Kraftselskap.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«I brev av 9. desember 1948 til hovedstyret har A/S Norsk Soyamelfabrikk søkt om konsesjon på leie av inntil 2 500 kW fra Vestfold Kraftselskap.

Søknaden er sålydende:

«Vi har fra 1933 til 1945 hatt en kontrakt med Vestfold Kraftselskap om leveranse av 2 500 kW spillkraft til vår elektrokjele. Vi har i de senere år kun hatt anledning til å utta kjelekraft noen få ganger vår og høst. Denne spillkraft har i de senere år ikke vært betalt etter kullpris som bestemt i vår kontrakt av 7. juli og 14. juli 1933, men etter pris bestemt av Vestfold Kraftselskap og Samkjø-

ringen. Grunnen til dette løse leveranseforhold er at det bare få timer i året kan leveres spillkraft til vår elektrokjele.

Vi vil når det blir mere tilgang på spillkraft, igjen søke å få en ordning av lengere varighet med Vestfold Kraftselskap.

Vi søker herved om tillatelse til å kjøpe inntil 2 500 kW tilfeldig ledig kraft etter de til enhver tid gjeldende priser til vår elektrokjele. Dampen skal brukes i vår fabrikk i Larvik, i det vesentlige til fremstilling av soyamel, soyaolje og biprodukter.»

Larvik bystyre har i møte den 8. februar 1949 enstemmig vedtatt å anbefale søknaden innvilget.

Fylkesmannen i Vestfold har i påtegning av 18. februar 1949 til hovedstyret meddelt at han anbefaler søknaden innvilget.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Ved kgl. resolusjon av 8. februar 1935 ble A/S Norsk Soyamelfabrikk meddelt konsesjon på leie av inntil 2 500 kW spillkraft fra Vestfold Kraftselskap. Tillatelsen som gjaldt inntil 1. september 1943 er meddelt på vanlige vilkår uten betingelser om avgift eller andre særvilkår.

Selskapet har tidligere i brev av 14. september 1943 til hovedstyret søkt om fornyelse av kraftleiekonsesjonen, men under okkupasjonen ble saken inntil videre stillet i bero, idet fabrikkens bare leilighetsvis tok ut spillkraft for sin elektrokjel.

Som det vil ses gjelder søknaden bare konsesjon på leie av 2 500 kW spillkraft, men ifølge selskapets brev av 28. juni 1948 til hovedstyret tar bedriften også ut primakraft. På foranledning har selskapet derfor bedt om at konsesjonen også må omfatte tillatelse til leie av inntil 300 kW primakraft fra Vestfold Kraftselskap.

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen gjøres gjeldende inntil 1. januar 1960. Konsesjonen anbefales gitt på vanlige vilkår uten betingelser om avgift for spillkraftens vedkommende, da denne skal brukes til dampfremstilling.

For primakraften foreslås en avgift til staten på 1 kr. pr. år pr. gjennomsnittlig benyttet kW, således at vilkårene i sin helhet blir som i vedlagte forslag.

Behandlet i hovedstyremøte den 11. mars 1949.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder for den tid A/S Norsk Soyamelfabrikk måtte leie inntil 300 kW pri-

makraft og inntil 2 500 kW spillkraft fra Vestfold Kraftselskap, dog ikke lenger enn inntil 1. januar 1960.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til bygging og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell

tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra

ledningsnettet hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den primakraft som gjennomsnittlig benyttes erlegges til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW beregnet etter formelen: $\frac{\text{kWh}}{8\,760}$.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

10. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir overholdt.

Utgiften med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

11. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 10 medfører i tilfelle av gjentagelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917, nr. 16, §§ 31 og 32.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at de søkte tillatelser blir meddelt i samsvar med hovedstyrets forslag, med den forandring at konsesjonsvilkårenes post 3, første ledd gis følgende ordlyd:

«Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Industridepartementet

t i l r å d e r :

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV A/S Norsk Soyamel-fabrikk å leie inntil 2 500 kW spillkraft og

inntil 300 kW primakraft fra Vestfold Kraftselskap på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 31. mars 1949.

14. Falconbridge Nikkelverk A/S.

(Tillatelse til å leie ytterligere 6 400 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk m. v.)

Kgl. resol. av 31. mars 1949.

Ved kgl. resolusjon av 11. april 1946 fikk Falconbridge Nikkelverk A/S tillatelse til å leie inntil 9 600 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» 1946, s. 39 flg.

Tillatelsen gjelder for den tid Falconbridge Nikkelverk A/S måtte leie inntil 9 600 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk, dog ikke lenger enn til 1. juli 1960.

Fra advokatene Lous og Bergh på vegne av Falconbridge Nikkelverk A/S er det innkommet en søknad av 6. januar 1949 om tillatelse til å leie ytterligere 6 400 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk. Søknaden har vært forelagt for Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som i brev av 14. mars 1949 har avgitt følgende uttalelse:

Søknaden er sålydende:

«Mellom Falconbridge Nikkelverk A/S på den ene side og Kristiansands Kommunale Elektrisitetsverk på den annen side består der en kraftleiekontrakt av 30. oktober 1945 om leie av 9 600 kW.

I forbindelse med de utvidelser og moderniseringer som Falconbridge Nikkelverk for tiden foretar ved sin bedrift i Kristiansand er der nå inngått ny kraftleiekontrakt mellom de samme parter, hvorved Kristiansands Kommunale Elektrisitetsverk påtar seg å levere ytterligere 6 400 kW til Falconbridge Nikkelverk. Leveringen av disse ytterligere 6 400 kW skal skje trinnvis som nærmere bestemt i kontraktens § 1—3. Jeg vedlegger et trykt eksemplar av den kontrakt av 28. oktober 1948 mellom Kristiansands Kommunale Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk som den førstnevnte kontrakt henviser til.

Kontrakten mellom Falconbridge Nikkelverk og Kristiansands Kommunale Elektrisitetsverk er approbert av Kristiansands bystyre ved vedtak av 26. november 1948, jfr. vedlagte utskrift av Kristiansands formannskaps forhandlingsprotokoll.

På vegne av Falconbridge Nikkelverk tillater jeg meg herved å søke om konsesjon etter lov av 14. desember 1917 nr. 16 kap. IV på den foreliggende kraftleiekontrakt med Kristiansands Kommunale Elektrisitetsverk. Kraften skal anvendes til raffinering av nikkel ved selskapets anlegg i Kristiansand ettersom de nå pågående utvidelses- og moderniseringsarbeider blir fullført.»

Kristiansand bystyre har i møte den 25. november 1948 enstemmig vedtatt å godkjenne omhandlede kraftleiekontrakt. Rådmannen har derfor ikke funnet det påkrevd å forelegge saken for bystyret på nytt.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i påtegning av 10. februar 1949 til hovedstyret meddelt at fylket ikke har noe å bemerke til at konsesjon blir gitt.

Hovedstyret skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon av 11. april 1946 er Falconbridge Nikkelverk A/S meddelt konsesjon på leie av inntil 9 600 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk. Tillatelsen som gjelder inntil 1. juli 1960 er meddelt på betingelser om en årlig avgift av den kraft hvorav det betales leie, av 1 kr. pr. kW til staten og 1 kr. pr. kW til kommuner. For øvrig er tillatelsen meddelt på vanlige vilkår uten andre særbetingelser.

Som nevnt i søknaden skal Kristiansand Elektrisitetsverk levere ytterligere inntil 6 400 kW til Nikkelverket. §§ 1, 2 og 3 i kontrakten herom lyder slik:

§ 1.

Fra det tidspunkt maskin L i Iveland kraftstasjon settes i regulær drift, og KEV som følge derav har frigitt minst 2 000 kW av den kraftmengde som KEV har rett til å få levert fra Vest-Agder Elektrisitetsverk (nedenfor kalt «VAE») i henhold til kontrakt av 20. mars 1947, forplikter KEV seg til på de i nærværende kontrakt angitte vilkår å levere til Falconbridge 2 400 kW utover de 9 600 kW som er omhandlet i kontrakt av 30. oktober 1945 mellom partene.

§ 2.

Fra 1. april 1951 forplikter KEV seg til på de i nærværende kontrakt angitte vilkår å levere til Falconbridge ytterligere 3 000 kW utover de 12 000 kW som tilsammen er omhandlet i kontrakt av 30. oktober 1945 mellom partene (9 600 kW) og § 1 i nærværende kontrakt (2 400 kW).

Det er en forutsetning at KEV's sekundærstasjon Krossen samt overføringsledningene Krossen—Falconbridge blir forsterket i fornøden utstrekning før denne økning i kraftlevering iverksettes. KEV vil gjøre hva det kan for å påskynne disse arbeider mest mulig.

§ 3.

KEV forplikter seg til på de i nærværende kontrakt angitte vilkår å levere til Falconbridge ytterligere 1 000 kW slik at den samlede kraftleveranse blir på 16 000 kW. Forpliktelsen til å levere de nevnte 1 000 kW inntreffer på det tidspunkt som er bestemt i § 2 i kontrakt mellom KEV og VAE av 28. oktober 1948.

Kontrakten gjelder inntil 1. juli 1963. Samtidig med opprettelsen av denne kontrakt er den tidligere kontrakt av 30. oktober 1945 mellom partene om leie av 9 600 kW forlenget til 1. juli 1963 således at begge kontrakter utløper samtidig.

Hovedstyret vil rå til at den søkte tillatelse meddeles inntil 1. juli 1963 og at konsesjon gis på de samme vilkår som fastsatt ved kgl. resolusjon av 11. april 1946 for tillatelse for Falconbridge Nikkelverk A/S til å leie inntil 9 600 kW fra Kristiansand Elektrisitetsverk.

Hovedstyret har ikke noe å bemerke til at den nevnte tidligere konsesjon forlenges inntil 1. juli 1963, overensstemmende med kontraktstillettet av 28. oktober—29. november 1948.

Behandlet i hovedstyremøte den 11. mars 1949.»

Departementet vil med hovedstyret rå til at søknaden om tillatelse til å leie ytterligere 6 400 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk innvilges på de samme vilkår som er fastsatt ved kgl. resolusjon av 11. april 1946 i tillatelse for Falconbridge Nikkelverk til å leie inntil 9 600 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» 1946 s. 39 flg.

En vil rå til at tillatelsen meddeles for den tid kraftleveringen står ved makt, dog ikke utover 1. juli 1963.

I et tillegg av 29. november 1948 til kontrakten mellom Falconbridge Nikkelverk og Kristiansands Elektrisitetsverk av 28. november 1948 er kontrakten av 30. oktober 1945 om levering av 9 600 kW forlenget til 1. juli 1963.

Departementet vil med hovedstyret rå til at den ved kgl. resolusjon av 11. april 1946 meddelte tillatelse for Falconbridge Nikkelverk A/S til å leie inntil 9 600 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk forlenges til 1. juli 1963.

Industridepartementet

tilråder:

1. Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV Falconbridge Nikkelverk A/S å leie ytterligere 6 400 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 31. mars 1949.
2. Den ved kgl. resolusjon av 11. april 1946 meddelte tillatelse for Falconbridge Nikkelverk til å leie inntil 9 600 kW fra Kristiansands Elektrisitetsverk forlenges for den tid kraftleveringen står ved makt, dog ikke utover 1. juli 1963.

15. Skipsreder Øivind Lorentzen, Oslo.

(Tillatelse til å eie 14 590 aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S.)

Kgl. resol. av 22. april 1949.

Ved kgl. resolusjon av 2. april 1937 og brev fra Arbeidsdepartementet av 18. juni 1941 fikk Kunstsilkefabrikken A/S tillatelse til å leie elektrisk energi fra Norsk Hydro Elektrisk Kvalstofaktieselskab. Tillatelsene gjaldt til 1. januar 1948.

Ved kgl. resolusjon av 6. desember 1946 fikk The Northern Pan-America Line A/S, hvis hovedaksjonær er skipsreder Øivind Lorentzen tillatelse til å eie 4 318 ordinære aksjer og 1 736 preferanseaksjer i selskapet, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» hefte XXXIII side 105 flg. Kunstsilkefabrikken aksjekapital var dengang kr. 1 350 000 fordelt på 13 500 aksjer à kr. 100. Fra 15. februar 1947 er aksjekapitalen utvidet til kr. 3 600 000 fordelt på 36 000 aksjer à kr. 100.

Ved kgl. resolusjon av 29. oktober 1948 fikk Kunstsilkefabrikken A/S tillatelse til å leie inntil 4 500 kW fra Norsk Hydro-Elektrisk Kvalstofaktieselskab, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» hefte XXXV side 159 flg. Tillatelsen gjelder til 1. juli 1958.

Fra skipsreder Øivind Lorentzen mottok departementet en søknad av 2. juli 1947 om tillatelse til å eie 18 908 aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S.

Ved brev av 24. februar 1948 ble søknaden endret til å gjelde erverv av 14 590 aksjer i selskapet.

Søknadene har vært forelagt for Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet som i brev av 17. februar 1949 har gitt følgende uttalelse:

«Med departementets påtegning av 7. juli 1947 mottok man til uttalelse følgende andragende fra skipsreder Øivind Lorentzen av 2. s. mnd.:

«Med brev av 23. desember 1946 ga det ærede departement tillatelse til The Northern Pan-America Line A/S å eie 4 318 ordinære aksjer og 1 736 preferanse-aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S.

Senere er det foretatt den forandring, at samtlige aksjer tilhørende The Northern Pan-America Line A/S er transportert til skipsreder Øivind Lorentzen, Madserud alle 5, V. Aker.

Preferansekapitalen er innløst og Kunstsilkefabrikken ordinære aksjekapital er øket. Av den forhøyede kapital har jeg tegnet en stor del og f. t. eier jeg 18 908 aksjer à kr. 100 i Kunstsilkefabrikken.

Jeg tillater meg herved å søke om konsesjon fra departementet til å eie disse aksjer.

I tillegg til forannevnte aksjer er fru Ragna Lorentzen eier av 10 aksjer, — min sønn Per Arne Lorentzen eier 30 aksjer, — og min sønn Hans Ludvig Lorentzen eier 203 aksjer.»

Med departementets brev av 3. mars 1948 mottok man videre avskrift av brev fra skipsreder Lorentzen av 24. nestfør sålydende:

«Under henvisning til min søknad av 2. juli 1947 om konsesjon til å eie i alt 18 908 aksjer à kr. 100 i Kunstsilkefabrikken A/S, vil jeg opplyse at etter korrespondanse med Aker Ligningsvesen er det blitt bestemt at The Northern Pan-America Line A/S skal fortsette å eie 4 318 ordinære aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S, hvorfor konsesjon ble meddelt med det ærede departements brev av 23. desember 1946. Min konsesjonssøknad må derfor forandres til at jeg søker å få konsesjon på å eie 14 590 aksjer à kr. 100.

Overensstemmende med Arbeidsdepartementets rundskriv av 15. februar 1932 og 1. februar 1946 meddeles:

- 1) The Northern Pan-America Line's kapital er kr. 100 000, fordelt på 100 aksjer à kr. 1 000. Selskapets nestyre er skipsreder Øivind Lorentzen, Madsrud alle 5, Oslo.
- 2) Av selskapets kapital eier skipsreder Øivind Lorentzen, Oslo 98 aksjer, dr. ing. Hans Ludvig Lorentzen, Notodden, 1 aksje og skipsreder Per A. Lorentzen 1 aksje. Denne siste er norsk statsborger men bosatt i Amerika. Hans adresse er: 21, West Street, New York 6 N. Y.

Ingen av aksjene er pantsatt eller på annen måte stillet til sikkerhet for noen forpliktelse.»

I møte den 23. januar 1948 vedtok Notodden bystyre med 25 mot 11 stemmer følgende forslag:

«Saka utsettes inntil en kan få undersøkt muligheten om at staten, eller staten og kommunen i fellesskap, innløser aksjene som Øivind Lorentzen søker om konsesjon om å eie.»

11 medlemmer av bystyret stemte for innvilligelse av søknaden i samsvar med innstilling fra formannskapet og et av kommunen nedsatt utvalg.

Saken ble forelagt departementet som under 13. februar 1948 i brev til ordføreren i Notodden uttalte:

«I anledning av kommunens skrivelse av 4. d. m. meddeles at hverken stat eller kommune har lovhjemmel for innløsning av de her omhandlede aksjer.

Departementet kan heller ikke se at det foreligger noen spesiell grunn for det offentlige til å søke å erverve aksjene.

For departementet kan det derfor etter det som foreligger kun bli spørsmål om enten å godkjenne overdragelsen til herr Lorentzen, eller å nekte godkjennelse. I siste tilfelle må aksjene — ihvertfall delvis — overdras til andre.

Departementet vil få peke på det som er uttalt av det utvalg som kommunen har ned-

satt angående herr Lorentzens interesser for selskapets trivsel og fremgang. En er i alt vesentlig enig i utvalgets syn på dette punkt.»

I nytt møte den 26. februar 1948 foreslo ordføreren:

«Bystyret har sterke betenkeligheter i at en enkelt mann overtar så stor del av aksjekapitalen, men finner likevel ikke, som denne sak ligger an, å ville frarå at Lorentzen får overta de aksjer det her er tale om.»

Ordførerens forslag fikk 18 stemmer. Det samme stemmetall fikk et forslag som gikk ut på at konsesjon ikke gis.

Fylkesmannen i Telemark uttaler i påtegning av 6. mars 1948:

«Går med vedlegg attende til Hovedstyret for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen med tilvisning til bystyrets førehaving av saka.

Det går fram av denne at halvdel av bystyret har røysta mot og halvdel for konsesjon. Vidare går det fram at dei som har røysta for ogso har havt «sterke betenkeligheter».

Eg kjenner ikkje saka nærare og har difor svært vanskeleg for å ha noko grunngeva meining om kva som har ført til at saka ligg føre som den gjer. Men reint prinsipielt vil eg synes det var lite tenleg at denne verksemda som staten den fyrste tida ofra nokso mykje på både for å få igong og halde oppe no skal gå over til eit familieselskap.

Eg skynar det nemlig slik at familien Lorentzen vil verta eigar av noko over halvdel av lutmidelen.

Då eg ikkje har kjennskap til kva det vil føre til for verksemda om konsesjon vert avslegen, kan eg ikkje utan vidare råde frå. Men eg vil be om at statsmaktene freistar å finne ein skinnad slik at staten helst tek over ein større del av aksjene. Finn den ikkje å kunne gjera det, bør dei om mogeleg kome på fleire hender.»

Hovedstyret skal bemerke:

Kunstsilkefabrikken A/S fikk ved kgl. resolusjon av 29. oktober 1948 tillatelse til å leie inntil 4 500 kW fra Norsk Hydro-Elektrisk Kvalstofaktieselskab. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. juli 1958 og avløser tidligere konsesjoner på leie av kraft fra Norsk Hydro.

Ved kgl. resolusjon av 6. desember 1946 fikk The Northern Pan-America Line A/S tillatelse til å eie 4 318 ordinære aksjer og 1 736 preferanseaksjer i Kunstsilkefabrikken A/S. Aksjekapitalen var dengang kr. 1 350 000 hvorav kr. 1 000 000 ordinær kapital og kr. 350 000 preferanseaksjer, fordelt på aksjer à kr. 100.

Aksjekapitalen er senere utvidet til kr. 3 600 000, fordelt på aksjer à kr. 100. Preferansekapitalen er innløst. Av de aksjer som The Northern Pan-America Line A/S har fått tillatelse til å eie forutsettes dette selskap å skulle beholde de 4 318 ordinære aksjer. Skipsreder Øivind Lorentzen, som har tegnet en stor

del av den forhøyede kapital i Kunstsilkefabrikken A/S, søker nå om tillatelse til å eie 14 590 aksjer i selskapet. Han opplyser at han eier 98 pst. av aksjene i The Northern Pan-America Line A/S og at hans hustru og to sønner eier henholdsvis 10, 30 og 203 aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S. Øivind Lorentzen, hans hustru og barn samt The Northern Pan-America Line A/S eier således tilsammen vel halvparten av aksjene i Kunstsilkefabrikken A/S.

Som det fremgår har fylkesmannen i Telemark på grunnlag av bystyrets vedtak i saken funnet det betenkelig å anbefale søknaden, men har heller ikke funnet uten videre å kunne frarå at tillatelsen blir gitt. Han ser helst at staten overtar en større del av aksjene i Kunstsilkefabrikken A/S. Hvis dette ikke kan skje, bør aksjene etter fylkesmannens mening om mulig komme på flere hender.

Industridepartementet har i brev til Notodden kommune av 13. februar 1948 bl. a. uttalt at det ikke kan ses å foreligge noen spesiell grunn for det offentlige til å søke å erverve aksjene, og at departementet i alt vesentlig er enig i hva det av kommunen nedsatte utvalg har uttalt angående herr Lorentzens interesse for selskapets trivsel og fremgang.

Man finner etter dette å måtte gå ut fra at staten ikke har interesse av å søke å erverve de omhandlede aksjer, og man vil etter omstendighetene rå til at den foreliggende søknad blir innvilget uten at det oppstilles særskilte betingelser.

Hovedstyret innstiller:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 36 skipsreder Øivind Lorentzen å eie 14 590 aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S.

Sakens dokumenter vedlegges.

Behandlet i hovedstyremøte 15. februar 1949.»

Departementet skal bemerke at Kunstsilkefabrikken A/S har en aksjekapital på kr. 3 600 000 fordelt på 36 000 ordinære aksjer à kr. 100.

Da skipsreder Øivind Lorentzen som hovedaksjonær i The Northern Pan-America Line A/S fra før råder over 4 318 aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S vil han ved erverv av de omhandlede 14 590 aksjer, bli rådende over vel halvparten av fabrikkens aksjekapital.

Etter ervervslovens § 36 vil det trenge tillatelse av Kongen til å eie mer enn 35 pst. av aksjene i selskapet.

En viser til det av hovedstyret siterte brev fra departementet til ordføreren i Notodden av 13. februar 1948. Departementet finner

fremdeles at det ikke foreligger noen spesiell grunn for staten til å søke å erverve aksjer i selskapet.

En vil med hovedstyret rå til at den søkte tillatelse blir meddelt uten at det oppstilles særskilte betingelser.

Industridepartementet

t i l r å d e r :

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 36 tillates det skipsreder Øivind Lorentzen å eie 14 590 aksjer i Kunstsilkefabrikken A/S.

16. A/S Rjukanfos.

(Konsesjon på leie av 1/3 av energiytelsen fra Mår kraftverk.)

Kgl. resol. av 29. april 1949.

Ved kgl. resolusjon 19. juli 1946 ble Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet bemyndiget til å avslutte kontrakt med Norsk Hydro-Elektrisk Kvalstoff-Aktieselskap om levering av elektrisk energi fra Mår kraftanlegg på de betingelser og forutsetninger som er inntatt i Handelsdepartementets foredrag av s. d. I samsvar hermed godtok departementet i brev 19. s. m. til Norsk Hydro visse forutsetninger som var oppstillet i en erklæring fra selskapet av 18. s. m. Likeledes ga departementet i brev 19. s. m. Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet nærmere bemyndigelse til å slutte kontrakt med Hydro, senere endret til datterselskapet A/S Rjukanfos. Kontrakten ble avsluttet under 15. oktober 1946.

Saka hadde på forhånd vært forelagt Stortinget, jfr. St. prp. nr. 30 for 1945—46, Innst. S. nr. 83 for 1946 og St.forh. for samme år s. 926 og flg. Videre ble i St. prp. nr. 2 Tillegg nr. 18 for 1946 gjort rede for de avsluttende kontraktsforhandlinger og vedtaket ved foran nevnte kgl. resolusjon av 10. juli s. å., og avtrykk av nevnte kontrakt av 15. oktober s. å. og erklæring av 18. juli s. å. fulgte som trykte vedlegg til proposisjonen. Redegjørelsen ga ikke høve til noen merknader fra Stortinget, jfr. Tillegg til budsjett-innst. S. nr. 519 for 1946 og St.forh. s. 2098 for s. å.

I foran nevnte foredrag av 19. juli 1946 forutsatte Handelsdepartementet at konsesjon på kraftleien blir å utferdige senere. Det ble i denne forbindelse forutsatt at hvis det ble betinget kraftavståelse til kommuner eller andre skulle staten sørge for denne kraftlevering uten fradrag i det leide kvantum, jfr. særlig punkt 3 i nevnte erklæring av 18. juli 1946. Videre skulle de øvrige konsesjonsbetingelser

bli å fastsette under full hensyntaken til at Norsk Hydro i de avsluttende kontraktsforhandlinger hadde forpliktet seg til i tillegg til den omforenede kraftleiepris (kraftens selvkostende for staten) å betale 2 pst. av hvert års totale kraftleiebeløp, som under forbehold av Stortingets samtykke skal nyttes til forskning på det elektriske område, jfr. nevnte erklæring, nest siste ledd og punkt 2.

På departementets foranledning søkte A/S Rjukanfos i brev av 12. november 1946 om konsesjon på omhandlede kraftleie m. v.

Til søknaden har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet — på departementets anmodning — i brev av 17. januar 1949 avgitt følgende uttalelse:

«Med brev av 19. november 1946 fra det ærede departement mottok hovedstyret til uttalelse en søknad fra A/S Rjukanfos om konsesjon på leie av kraft fra Mår m. v.

Søknaden lyder så:

«Andragende fra A/S Rjukanfos om:

1. Tillatelse, etter lov 14. desember 1917 nr. 16 § 23, til å erverve $\frac{1}{3}$ av den energi som produseres ved Mår kraftanlegg overensstemmende med kontrakt mellom Staten og selskapet av 15. oktober 1946.
2. Tillatelse til drift av kraftoverføringsanlegget Såheim—Dale i henhold til lov 16. mai 1896.
3. Tillatelse til å erverve de for det under 2 nevnte kraftoverføringsanlegg nødvendige grunnrettigheter m. v. i henhold til lov 14. desember 1917 nr. 16 § 20.

Da kontrakten mellom Staten og oss om leie av kraft fra Mår Kraftanlegg nå er undertegnet, tillater vi oss under henvisning til lov 14. desember 1917 § 23 å søke tillatelse til ervervelse av $\frac{1}{3}$ av den energi som produseres ved Mår Kraftanlegg, foreløpig antatt til ca. 41 000 kW, som gjennomsnittlig ytelse. Kontraktens bestemmelser er tidligere forelagt Dem til godkjenning, så det skulle være unødvendig for oss nå å komme nærmere inn herpå.

Med hensyn til kraftens anvendelse henviser vi til vår skrivelse til Arbeidsdepartementet av 28. november 1945, hvor det er nærmere redegjort herfor. For så vidt angår det i sistnevnte skrivelse nevnte kraftbehov på 6 000 kW til drift av Nordisk Lettmetall A/S's klorkalielektrolyseanlegg på Herøya, bemerkes at vi senere har sluttet kontrakt med selskapet om at vi skal levere det dette kraftkvantum innenfor de i kontrakten nærmere angivne grenser, idet Lettmetall nå selv foreløpig ferdigbygger klorfabrikken.

Tillatelsen må gjøres gjeldende i 50 år fra Mår Kraftanleggs idriftsettelse overensstemmende med den løpetid som er fastsatt i kontrakten mellom Staten og oss.

Som nevnt i Norsk Hydros skrivelse til Dem av 18. juli d. å. er vi villig til i tillegg til den omforenede kraftleiepris å betale 2 pst. av

hvert års totale kraftleiebeløp, som under forbehold av Stortingets samtykke skal nyttes til forskning for å fremme bruken av elektrisk strøm og for å skaffe hensiktsmessige apparater ved bruken.

Vi vet ikke om De finner det hensiktsmessig å innta denne forpliktelse i konsesjonen, men minner om at det for øvrig har vært forutsetningen at de øvrige konsesjonsbetingelser blir fastsatt under full hensyntagen til den særskilte forpliktelse vi her har påtatt oss.

Nordisk Lettmetall A/S søkte ved sin skrivelse til Arbeidsdepartementet av 28. juli 1941 konsesjon bl. a. på et kraftoverføringsanlegg fra Såheim kraftstasjon til Dale kirke i Vestfjorddalen. Selskapet fikk i okkupasjonstiden konsesjon på hele kraftoverføringsanlegget Såheim—Dale—Herøya ved Arbeidsdepartementets skrivelse av 17. september 1943. Ved selskapets skrivelse til Arbeidsdepartementet av 17. september 1945 ble konsesjonen søkt stadfestet, men selskapet har senere fått meddelelse om at stadfestelse ikke vil bli gitt.

Under en konferanse hos statsråd Evensen den 18. juli d. å. i forbindelse med kraftleiekontrakten, uttalte kraftverksjef Collett-Holst at han anså det rimelig at kraftledningen Såheim—Dale ble overtatt av oss, og så vidt vi kan forstå hadde heller ikke statsråd Evensen noe å bemerke hertil.

Vi har nå truffet avtale med Nordisk Lettmetall A/S om overtagelse av denne ledningsforbindelse inklusive utendørs-stasjonen på Såheim, dog bortsett fra det materiell som i 1941—42 ble utlånt fra Mår Kraftanlegg, samt en 40 MVA transformator som nå skal overtas av Mår.

Under henvisning til lov av 16. mai 1896, tillater vi oss å søke tillatelse til drift av dette overføringsanlegg. Anlegget skal anvendes til overføring til våre anlegg av vår del av Mårkraften og for øvrig til samkiøring med Mår Kraftanlegg i den utstrekning dette måtte være hensiktsmessig. Anleggets utførelse fremgår av Nordisk Lettmetall A/S's konsesjonsandragende av 28. juli 1941. Punkt 1.

Ved Arbeidsdepartementets skrivelse av 27. mai 1941 fikk Lettmetall tillatelse til å kreve avstått den nødvendige grunn og de nødvendige rettigheter til anlegget. I henhold hertil holdt selskapet ekspropriasjonsskiønn og de ervervede rettigheter er senere skyddelt i den utstrekning det for tiden er mulig, likesom avståelsen er brakt i full formell orden i pantebøker m. v. For å kunne erverve disse rettigheter må vi ha tillatelse etter lov 14. desember 1917 nr. 16 § 20, og vi tillater oss herved å andra om tillatelse til ervervelsen.

Rettighetene har følgende gårds- og bruksnumre, samtlige i Tinn i nevnte rekkefølge:

Gnr. 128,	bnr. 11
» 128,	» 12
» 128,	» 13
» 128,	» 99
» 127,	» 16
» 127,	» 21
» 127,	» 18
» 127,	» 19
» 127,	» 20
» 127,	» 17
» 127,	» 10

Gnr. 121, bnr. 45	
» 120, » 11	
» 121, » 48	
» 121, » 46	
» 121, » 47	

Dessuten er det under takstnummer 22 i ekspropriasjonsskjønn, avhjemlet 2. desember 1941, ekspropriert rettigheter over en strekning på ca. 1 620 m, hvor eiendomsforholdet er omtvistet. Skylddelingsforretningen har derfor ikke kunnet finne sted for såvidt dette takstnummer angår. Ekspropriasjonsskjønnet er imidlertid tingslyst på de eiendommer det gjelder, nemlig: Gnr. 121, bnr. 8, gnr. 121, bnr. 9, gnr. 121, bnr. 2, gnr. 120, bnr. 1, gnr. 120, bnr. 5 samt feste nr. 1 under gnr. 121, bnr. 1, 2 og 9.

Vi vedlegger erklæring fra vårt selskaps enestyre, generaldirektør Bjarne Eriksen, om at det ikke foreligger noen avtale siktende til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.

Til lettelse av sakens ekspedisjon vedlegger vi 3 gjennomslag av nærværende skrivelse.»

Tinn herredsstyre vedtok i møte 27. mars 1947 en uttalelse som konkluderer med:

«På grunnlag av det anførte tillater Tinn kommune seg å foreslå at A/S Rjukanfos får konsesjon på kraftleie fra Mår kraftanlegg på betingelse av:

1. At konsesjonæren blir pålagt kr. 2 pr. HK i avgift til kommunen i tilfelle det omhandlede kraftkvantum før er pålagt avgift i forbindelse med overføringen og reguleringen av Mår og Gjøyst, eller at det blir pålagt en avgift stor kr. 4 pr. HK dersom kvantumet fra før er avgiftsfritt.
2. At konsesjonæren blir pålagt 5 pst. kraftavståelse til Tinn kommune i tilfelle det omhandlede kraftkvantum før er pålagt kraftavståelse i forbindelse med reguleringen og overføringen av Mår og Gjøyst eller at det blir pålagt 10 pst. kraftavståelse til kommunen i tilfelle det dreier seg om et kraftkvantum som før har unngått kraftavståelse.
3. At staten overtar kraftledningen Dale—Såheim og leier bort den til A/S Rjukanfos.»

I anledning herav har A/S Rjukanfos i brev av 28. april 1947 til hovedstyret bemerket:

«Med Deres påtegning av 18. ds. har vi motatt dokumentene i ovennevnte sak og skal til Tinn kommunes uttalelse av 2. ds. bemerke:

Kraftleien.

Som nevnt i kommunens uttalelse har selskapet forpliktet seg til i tillegg til den omforenede kraftleiepris å betale 2 pst. av hvert års totale kraftleiebeløp til forskning på det elektriske område. Forutsetningen herfor var som i selskapets skrivelse til Handelsdepartementet av 18. juli 1946 at de øvrige konsesjonsbetingelser ble fastsatt under full hensyntaken til denne særskilte forpliktelse.

Da det i utkastet til konsesjonsbetingelser for reguleringen av Mår/Gjøyst og overføringen av disse til Vestfjorddalen er foreslått en avgift til kommunene på kr. 1 pr. innvunnen nat.-HK, går Tinn kommunes krav ut på at det i tillegg hertil skal betales en avgift til kommunen for kraftleiekonsesjonen på kr. 2 pr. HK.

Dette krav går langt ut over de avgifter som er vanlige for kraftleiekonsesjoner. Hvor ikke helt spesielle forhold har gjort seg gjeldende, har avgiftene ved sådanne konsesjoner til kommunene ikke gått ut over kr. 1 pr. HK og da med fradrag for de avgifter som måtte være fastsatt i reguleringskonsesjonen. Det er heller ikke usedvanlig at det overhodet ikke pålegges avgifter ved kraftleiekonsesjoner.

Under disse omstendigheter antar vi at denne konsesjon ikke bør belegges med avgifter når hensyn tas til den særskilte forpliktelse vi har påtatt oss.

Med hensyn til kraftavståelsen antar vi at kommunens interesser er tilstrekkelig ivarettatt ved den bestemmelse som er foreslått i utkastet til reguleringskonsesjon. Bestemmelse herom bør derfor ikke inntas i kraftleiekonsesjonen, og vi henviser i denne forbindelse til selskapets skrivelse til Handelsdepartementet av 18. juli 1946, hvori vi har forbeholdt oss at de kraftmengder vi i henhold til en sådan bestemmelse måtte komme til å avgi, blir kompensert av Staten ved tilsvarende økede leveranser fra Mår kraftanlegg.

Kraftledningen Såheim—Dale.

Denne ledning er nødvendig for formidlingen av Mårkraften til oss og for samkjøring mellom Mår kraftanlegg, våre anlegg og det øvrige Østlandsnett. Det vil være naturlig og hensiktsmessig at vi overtar driften av denne ledning og står som eier av den. Dette innrømmes også av Statens representanter, hvorfor disse har funnet det riktig at det — som et ledd i overenskomsten om Nordisk Lettmetall A/S — er truffet avtale om at ledningen skal overtas av oss.

Vi går derfor ut fra at vi får de nødvendige tillatelser til å erverve de nødvendige grunnrettigheter m. v. for ledningen og til å drive denne på vanlige betingelser.»

Fylkesmannen i Telemark har i påtegning av 10. april 1947 tilrådd at A/S Rjukanfos får konsesjon på de vilkår som er foreslått av Tinn herredsstyre.

Hovedstyret skal bemerke:

Som nevnt i søknaden er selve leieforholdet ordnet ved kontrakt av 15. oktober 1946 med staten. I henhold til en erklæring som Norsk Hydro har avgitt i den forbindelse skal selskapet betale en årlig avgift svarende til 2 pst. av kraftleien til forskning. Hvor meget dette vil utgjøre pr. kW er det ikke mulig å si bestemt, men mer enn 1,20 kr. blir det neppe, og det kan tenkes å bli mindre, dersom A/S Rjukanfos innbetaler sin del av anleggskapitalen for Måranlegget, slik at kraftleien bare kommer til å omfatte de rene driftsutgifter.

Det bør derfor inntas i kraftleiekonsesjonen en bestemmelse som sikrer staten en avgift på minst 1 kr. pr. kW som gjennomsnittlig benyttes. Dette kan skje ved at det fastsettes en avgift til statskassen svarende til differansen mellom den avgift som motsvarer 1 kr. pr. kW og den som motsvarer 2 pst. av kraftleien. Dertil bør det betinges en viss avgift til kommuner. Hovedstyret vil foreslå at det kreves 1 kr. pr. kW som gjennomsnittlig benyttes.

I reguleringskonsesjonen for Mår og Gjøyst er det betinget 10 pst. kraftavståelse til kommuner og 5 pst. til staten. Når en tar hensyn til dette og likeledes tar i betraktning at staten disponerer over $\frac{2}{3}$ av Mår-kraften og kan dekke ethvert rimelig behov for kraft til alminnelig elektrisitetsforsyning i distriktet, skulle det ikke være grunn til å stille noe vilkår om kraftavståelse i forbindelse med den kraftleiekonsesjon det nå er spørsmål om.

I samsvar med det foran anførte vil hovedstyret foreslå at kraftleiekonsesjonen gis for et tidsrom av 50 år og at det betinges årlige avgifter som ovenfor nevnt til staten og kommuner, men at den vanlige betingelse om kraftavståelse sløyfes. For øvrig foreslås konsesjonen meddelt på vanlige vilkår slik at betingelsene i sin helhet blir som i vedlagte forslag.

Med hensyn til ledningen Såheim—Dale bemerkes at denne er nødvendig for overføring av Mår-kraften til Såheim. Ledningen ligger så innfiltret i Hydros eiendommer og anlegg at det passer best for selskapet å være eier av ledningen og å forestå driften av den. Dette skulle for øvrig være ubetenkelig når staten får disposisjonsrett over ledningene fra Rjukan til Herøya og over det ene trådsett på ledningen Såheim—Dale. (Jfr. kontrakt herom, foreløpig godkjent av Industridepartementet ved brev av 12. juni 1948 til hovedstyret.) Hovedstyret vil derfor foreslå at A/S Rjukanfos får tillatelse til å erverve de nødvendige grunnrettigheter for kraftoverføringsanlegget i henhold til § 20 i lov av 14. desember 1917 nr. 16.

Dersom denne tillatelse blir meddelt vil hovedstyret gi konsesjon på ledningen i henhold til lov av 16. mai 1896. Særvilkår av noen art skulle det i det høve ikke være nødvendig å oppstille.

Behandlet i hovedstyremøte den 14. januar 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Til hovedstyrets innstilling anførte departementet i brev 15. februar d. å. til hovedstyret:

«Til hovedstyrets forslag om at den vanlige betingelse om kraftavståelse til kommuner sløyfes, bemerkes:

Mens det i reguleringskonsesjonen for Mår og Gjøyst-vassdragene m. v., kgl. resolusjon 2. juli 1948, som av hovedstyret nevnt er betinget avståelse av 10 pst. av kraftøkningen til kommuner og 5 pst. til staten, er det i reguleringskonsesjonen for Mårelva, kgl. resolusjon 19. september 1913 og 24. september 1915, betinget 5 pst. av kraftøkningen til kommuner.

Fra Mår kraftverk kan kommunene i henhold til reguleringskonsesjonene etter hovedstyrets foreløpige beregning i uttalelse 8. mars 1947, inntatt i St. prp. nr. 99 for 1947 (s. 7 sp. 2 nederst) kreve avgitt tilsammen omkring 5 700 kW. I A/S Rjukanfos konsesjonssøknad 12. november 1946 er det anført at Mår kraftverks produksjon foreløpig er ansatt til (ca. 41 000 kW · 3 =) ca. 123 000 kW. Etter disse foreløpige anslag blir kraftavståelsen til kommuner fra Mår kraftverk i henhold til reguleringskonsesjonene ca. 4,63 pst. av verkets produksjon. Og når hensyn tas hertil, blir det formentlig etter loven ved kraftleiekonsesjonen å betinge at 5 pst. av den leide kraft avgis til kommuner, jfr. ervervslovens § 23 punkt 5 første og siste ledd, sml. post 2 i Tinn herredsstyres uttalelse 27. mars 1947 (s. 3 i hovedstyrets brev 17. f. m.). 5 pst. av ca. 41 000 kW blir ca. 2 050 kW.

Etter det her bestående kontraktsforhold mellom staten og Norsk Hydro blir det staten som i tilfelle må stille til kommunenes disposisjon den konsesjonskraft som blir pålagt i denne kraftleiekonsesjon. Forholdet er for så vidt analogt med Hydros leie av kraften fra Glomfjord kraftverk. Likesom, i sist nevnte tilfelle antar en at bestemmelsen om kraftavståelse til kommunene må tas inn i selve konsesjonen, men at staten overfor Hydro kan avgi erklæring om å stille til disposisjon det kraftkvantum som måtte bli tatt.

For øvrig antar departementet at det for tiden under den herskende kraftknapphet og kraftrasjonering neppe kan bli tale om å tildele konsesjonskraft uten videre etter bestemmelsene i konsesjonslovene fra 1917. Tildelingen må i tilfelle innpasses i det herskende rasjoneringssystem og under hensyntagen til alle kommuner i distriktet, ikke bare til regulerings- og kraftverkskommunen. Med henblikk på at normale forhold atter vil inntre etter kortere eller lengere tid må dog konsesjonsbetingelsene utformes i samsvar med konsesjonslovene.

Etter loven skal konsesjonskraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for konsesjonæren. I

dette tilfelle skulle det da bli kraftens selvkostende for staten + 2 pst. levert ved kraftstasjon. Hertil kommer så eventuelle overføringskostninger o. l. Så vidt skjønnes vil en sådan pris ikke by kommunene særlige fordeler for tiden fremfor andre avtakere av Mårkraft, men svare så noenlunde til den spesielle pris som betales av enkelte av distriktets kommuner for Nore-kraft.

Med hensyn til spørsmålet om konsesjonsavgifter bemerkes:

Norsk Hydro er gått med på å betale 2 pst. av hvert års totale kraftleiebeløp til forskning på det elektriske område under den forutsetning at konsesjonsbetingelsene blir fastsatt under full hensyntagen til denne særskilte forpliktelse. Etter departementets oppfatning finnes det i dokumentene ikke tilstrekkelig holdpunkter for den antakelse at denne fulle hensyntakelse til konsesjonsbetingelsene refererer seg utelukkende til bestemmelsene om konsesjonsavgifter og ennå mindre til avgifter til staten alene. Hvis forutsetningen om 2-pst.-tillegget skulle forstås derhen at tillegget skal komme til fullt fradrag i konsesjonsavgiftene, vil det overhodet ikke inneholde noen særskilt ytelse for Hydro, men kun en omregning av betalingen.

Departementet er tilbøyelig til å forstå forutsetningen derhen at den inneholder en oppfordring til konsesjonsmyndigheten om å vise Hydro særlig velvilje ved fastsettelsen av konsesjonsvilkårene i sin helhet, herunder selvsagt også konsesjonsavgiftene.

Ved kraftleiekonsesjoner av det omfang og den karakter det her er tale om er konsesjonsavgiftene til stat og kommuner sammenlagt tidligere satt noe over kr. 2 pr. kW, således vedkommende kraft fra A/S Tyssefallene, som det her skulle være naturlig å sammenligne med. Satsene har nå etter krigen som kjent vært satt noe høyere. Setter man idag avgiftene i kraftleiekonsesjonen til kr. 2 pr. kW sammenlagt for Hydro skulle man derved ha vist selskapet skyldig velvilje ved fastsettelsen av dette konsesjonsvilkår. Disse kr. 2 pr. kW skulle det formentlig være naturlig å fordele likt mellom staten og kommunene.

Departementet er ellers enig i at man i dette tilfelle ikke fastsetter vesentlig mer vidtgående konsesjonsvilkår enn omhandlet i det av hovedstyret oversendte utkast.

Med hensyn til Hydros ervervelse av grunnrettigheter for ledningen Såheim—Dale forstår en hovedstyrets uttalelse slik at det ikke anses påkrevet å foreslå tidsbegrensning eller andre vilkår, jfr. ervervslovens § 20, annet ledd.

Før departementet tar endelig standpunkt

til de spørsmål som er berørt foran ber en om sådan uttalelse som saken nå måtte gi anledning til fra hovedstyrets side.

Det mottatte utkast til konsesjonsvilkår i to eksemplarer følger vedlagt tilbake.»

Hertil svarte hovedstyret i brev 14. mars d. å.:

«I anledning av det ærede departements brev av 15. februar 1949 bemerkes:

Dersom ervervsloven er slik å forstå at det i dette tilfelle må inntas en bestemmelse om 5 pst. kraftavståelse til kommuner i kraftleiekonsesjonen, kan ikke hovedstyret innvende noe mot dette, men når det er på det rene at kraften i alle tilfelle må leveres av staten, kunne saken kanskje praktisk løses på den måten at departementet likeoverfor A/S Rjukanfos erklærer at den omhandlede konsesjonskraft ikke vil bli tildelt noen, idet staten påtar seg å levere et tilsvarende kvantum etter direkte kontrakt med den eller de kommuner som ellers skulle hatt konsesjonskraften. Da det er på det rene at prisen på konsesjonskraften ikke kan bli nevneverdig forskjellig fra den vanlige statskraftpris, bør kraften i tilfelle leveres til samme pris og på samme vilkår som statskraften for øvrig, dog således at leveringen skjer ved A/S Rjukanfos' formidling så langt det anses hensiktsmessig.

Med hensyn til konsesjonsavgiften bemerkes at dersom 2 pst. avgiften til forskning er ment å skulle være en særskilt ytelse for A/S Rjukanfos, er hovedstyret enig i at konsesjonsavgiften fastsettes til 1 kr. pr. kW pr. år til staten og 1 kr. pr. kW pr. år til kommuner.

I anledning av spørsmålet om tidsbegrensning for tillatelsen til å erverve grunn for ledningen Såheim—Dale bemerkes at hovedstyret ikke har tenkt seg at noen slik begrensning skulle være nødvendig. Konsesjonen på ledningen er derimot bare tenkt gjort gjeldende for et tidsrom på 40 år.

Behandlet i hovedstyremøte den 11. mars 1949.»

Departementet skrev så 11. april d. å. slik til A/S Rjukanfos:

«Deres brev av 12. november 1946 og 28. april 1947.

Departementet vil kunne tilråde at det ærede selskap får konsesjon etter ervervslovens § 23 på leie av 1/3 av energiytelsen fra Mårkraftverk på de betingelser som er stillet opp i vedlagte utkast.

Den kraft som i post 8 er betinget avstått til kommuner vil i tilfelle bli levert til kommunene av staten, uten fradrag i den kraft selskapet har leiet. Kraftoverføringen til kommu-

ner blir i tilfelle å formidle av selskapet etter bestemmelsene i post 8 annet og tredje ledd om uttak av kraft, jfr. lovens § 23 punkt 5.

De øvrige betingelser er stillet opp under full hensyntaken til at selskapet for den leiede kraft skal betale 2 pst. tillegg til kraftens selvkostende for staten.

For de nødvendige grunnrettigheter m. v. for kraftoverføringsanlegget Såheim—Dale vil departementet kunne meddele selskapet konsesjon etter ervervslovens § 20 uten tidsbegrensning eller vilkår. En ber meddelt om gårds- og bruksnummer nå foreligger for omhandlede takstnummer 22, og om det ærede selskap for øvrig har noe å bemerke.

Tillatelse til drift av overføringsanlegget vil i tilfelle bli gitt av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, formentlig uten særtilkår av noen art.»

Omhandlede utkast til konsesjonsbetingelser er sålydende:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kontrakten av 15. oktober 1946 mellom staten og A/S Rjukanfos om leie av en tredjedel av energiytelsen fra Mår kraftanlegg står ved makt, dog ikke utover 31. desember 1998.

2. Selskapets styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og drift av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere

fra denne bestemmelse når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åp-

nes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 5 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Der erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1 pr. kW.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer tilsammen kr. 1 pr. kW.

Avgiften erlegges av det samme kraftkvan- tum som det, hvorav der skal betales leie.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfallstid svares deretter 6 pst. årlig rente. De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til avgiftens beregning og erleggelse blir med bindende virkning å fastsette av vedkommende departement. Den inndrives ved utpantning.

10. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser.

Utgiftene med kontrollen erstattes det of-

fentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av foranstående poster 2 og 10 medfører i gjentakelsestilfelle tap av konsesjonen, således at reglene i lov nr. 16 av 14. desember 1917, om erverv av vannfall m. v. §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse.»

A/S R j u k a n f o s svarte i brev 22. april d. å.:

Under henvisning til Deres skrivelse av 11. ds. meddeles at de eiendommer og rettigheter som er nødvendige for ovennevnte kraftoverføringsanlegg og som er overdratt fra Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S til oss ved skjøte av 6. januar 1949, etter sammenføyningen har følgende gårds- og bruksnr.:

Gnr. 128,	bnr. 11,	Mæland,	tomt 1
» 128,	» 12,	»	» 2
» 128,	» 13,	»	» 3
» 127,	» 16,	Kraftledningen	Såheim—Dale.

Vi tør imøtese konsesjon på ervervelsen i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 20.

Vi går ut fra at gjenpart av vårt konsesjons- andragende av 12. november 1946 er oversendt til Hovedstyret for Vassdragsvesenet, og at dette vil meddele oss tillatelse til drift av overføringsanlegget i henhold til lov av 16. mai 1896 uten ytterligere ansøking.»

D e p a r t e m e n t e t vil etter det anførte tilrå at kraftleiekonsesjon blir gitt på de betingelser som er stillet opp foran.

Hvis kraftleiekonsesjon blir gitt, aktes konsesjon på erverv av grunn m. v. til overføringsanlegget Dale—Såheim og konsesjon på drift av anlegget gitt av henholdsvis departementet og hovedstyret.

Industridepartementet

t i l r å d e r :

I medhold av § 23 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 tillates det A/S Rjukanfos å leie $\frac{1}{3}$ av energiytelsen fra Mår kraftverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding 29. april 1949.

17. A/S Viul Tresliperi.

(Tillatelse til innløsning og erverv av rettigheter i Randseelva, Viulfossen.)

Kgl. resol. av 6. mai 1949.

På vegne av A/S Viul Tresliperi har h.r.advokat Henning Bjørnvik i brev 19. februar 1947 søkt om konsesjon på visse rettigheter i Randselva m. v.

Til denne søknad og til senere søknader om tillatelse til å ekspropriere grunn og rettigheter som trengs for å gjennomføre utbyggingen og om rett til å innløse visse fallrettigheter har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet i brev av 23. februar 1948 avgitt følgende uttalelse:

«Handelsdepartementet sendte 22. februar 1947 til uttalelse følgende søknad fra h.r.advokat Bjørnvik, Hønefoss, på vegne av A/S Viul Tresliperi datert 19. s. m.:

«På vegne av A/S Viul Tresliperi, Viul i Norderhov, søkes herved konsesjon på de ervervelser, hvorom det er sluttet kjøpekontrakt den 25. januar 1947 mellom min mandant og fru Maja Skinnens som eier av gnr. 94 bnr. 2 Egge i Norderhov.

Bekreftet avskrift av kjøpekontrakt følger. Som det fremgår av kontrakten omfatter ervervelsen så vel vannrettigheter som fiskerett og et skogstykke, men da det er ervervelsen av vassfallet som er det som interesserer A/S Viul Tresliperi og fiskeretten og skogstykket bare er nødvendige forutsetninger for utnyttelsen av vassfallet, har jeg ment at det riktige ville være at søknaden sendes Deres departement. Det solgte skogstykke er ennå ikke oppmålt og skylddelt, men jeg antar at det dreier seg om ca. 100 mål. Når skylddeling er holdt vil gnr. og bnr. samt skylden på de ervervede rettigheter bli ettersendt.

Ved takst av Norderhov prisnemnd den 6. februar 1947 er de i kjøpekontrakten avtalte priser godkjent. Avskrift av pristaksten følger. Likeledes vil det bli ettersendt erklæring fra kjøper og selger om at prisforskriftenes § 5 ikke er overtrådt.

Hensikten med ervervelsen av vassfallet er at kjøperen ønsker å utbygge det samme med fall som han eier selv og nytte den ved utbyggingen innvunne elektriske kraft til industriell produksjon.

En går ut fra at den hjemfallsrett som ervervet er undergitt, alene omfatter selve ervervet og ikke de vassfall som min mandant eier fra før.

Idet min mandant selvsagt vil gi de ytterligere opplysninger som måtte ønskes av hensyn til sakens fremme, tør jeg henstille at behandlingen av nærværende søknad godhetsfullt blir påskyndet mest mulig.»

Kjøpekontrakten omfatter:

Andel av fallene i Svarthølen	kr. 30 000
Fiskrett ovenfor den nye dam ...	» 10 000
Grunnareal, avskoget, pr. da. ...	» 100
Erstatning for tømmervelter	» 3 000
Flytting av hytte	» 300

Med brev av 18. april 1947 har advokaten sendt inn en del supplerende opplysninger.

I Viulfossens kraftstasjon tenkes utnyttet den disponible fallhøyde mellom undervann i Askerudfossen kraftstasjon som ligger i umiddelbar forbindelse med Viul Tresliperi og eies av dette og Hornsrudviken ca. 3 km nedenfor. Fallhøyden er ca. 16,5 m (92 ÷ 75,5) men det

foreligger mulighet for å utnytte ytterligere 1,43 m fall.

Utbyggingen er antydnet i to alternativer, men ansøkeren har senere, 24. september 1947, meddelt at alt. 1 faller bort.

Ved alt. 2 tenkes dammen lagt umiddelbart ovenfor Hornsrudviken hvor det er et naturlig damsted for en hvelvdam. Inntak og kraftstasjon på elvas venstre (østre) side. I stasjonen installeres en kaplanturbin med tilhørende generator på 10 000 kVA.

Videre opplyses at A/S Viul Tresliperi nå eier ca. 13,5 m av fallet, mens det i tilfelle må erverves følgende rettigheter:

1. Vannrettigheter tilhørende gnr. 94 bnr. 2 Egge Norderhov. (Det var i anledning av denne ervervelse at konsesjonen opprinnelig ble søkt). Fallhøyde ca. 3,9 m, høyre bredd.
2. Vannrettighet tilhørende gnr. 128, bnr. 1 Knæstang, eier Sigurd Stave. Strandlinje 51 m og 0,34 m fall, venstre bredd. Hertil kommer eventuell fiskerett.
3. Norges Statsbaner eier ca. 76 m strandlinje og 0,50 m fall v. br.
4. Fru Inga Bache m. fl. har som eiere av gnr. 129, bnr. 24 240 m strandlinje og en fallhøyde på 1,61 m v. br.
5. Johan Engebretsen, Marka, har som eier av gnr. 129, bnr. 9 175 m strandlinje og 1,43 m fall. v. br.

Fra fru Kristi Eidahl vil bli søkt ervervet ca. 150 m² skoggrunn som støter mot den eien- dom (Egge) som er nevnt under 1.

I brev av 1. august 1947 opplyser advokat Bjørnvik at utbyggingen — det regnes her med ca. 17,5 m fall og 12 000 turb.-HK — vil komme på 4,5—5 mill. kroner. Kraften vil i det vesentlige bli brukt til videreføring av våt tremasse i den nye fabrikk som er under bygging og til tørking av fabrikkens nåværende eksportmengde av våt masse. Det vesentligste av selskapets produkter eksporteres og vil når tørkeriet kommer i gang hovedsakelig gå til U.S.A.

Selskapet kommer vesentlig til å benytte sine egne folk til anleggsarbeidet da det p.g.a. den herskende tømmermangel ikke får full beskjeftigelse ved fabrikkene.

I medhold av vassdragslovens § 62 søkes om tillatelse til ekspropriasjon av den grunn og de rettigheter som trenges for å gjennomføre utbyggingen.

I brev av 2. september 1947 bemerker advokat Bjørnvik at han — for så vidt det trenges konsesjon til ervervelse ved ekspropriasjon etter vassdragslovens § 62 — forutsetter at sådan konsesjon blir meddelt.

Da vassdragslovens § 62 vel ikke kan få anvendelse for så vidt angår fallrettighetene har advokat Bjørnvik ved brev av 19. september 1947 søkt om innløsning i medhold av vass-

dragslovens § 55 av de rettigheter som er omhandlet i tidligere henvendelser. Søknaden omfatter dog ikke N.S.B. med hvem minnelig ordning er truffet. Det som søkes innløst etter § 55 blir da vannrettighetene tilhørende Sig. Stave, Inga Bache m. fl. og J. Engebretsen.

Selskapet mener at vilkårene etter § 55 pkt. 1 litr. b og c — at utbyggingen må omfatte så meget av vassdraget som det anses høvelig å ta med og at samlet utbygging må medføre betydelig økonomisk eller teknisk fordel — er til stede og henviser til de innsendte karter.

Etter lovens § 62 søkes nå om tillatelse til ekspropriasjon av den fornødne grunn fra Inga Bache m. fl. og J. Engebretsen, det blir antagelig spørsmål om et beskjedent antall mål mellom jernbanen og Randselva. Videre søkes ekspropriet ca. ½ mål grunn fra fru Kristi Eidahl, jfr. foranstående.

Endelig søkes om fornøden konsesjon etter ervervsloven.

Søknaden om ekspropriasjon og innløsning etter vassdragsloven er kunngjort i «Fremtiden», «Drammens Tidende og Buskerud Blad», Drammen og «Ringerikes Blad», Hønefoss, foruten i Norsk Lysingsblad og dokumentene er lagt ut til ettersyn på Norderhov formannskaps kontor. De direkte interesserte er særskilt underrettet.

Samtlige dokumenter er likeledes forelagt fylkesmannen i Buskerud i forbindelse med konsesjonsspørsmålet.

Norges Statsbaner, hovedstyret, meddeler 21. oktober 1947 at omhandlede oppdemning ikke vil berøre eller sjenere jernbanen bortsett fra at et mindre areal, som er unyttig for jernbanen, vil bli satt under vann.

Det er ennå ikke kommet til noen endelig avtale om minnelig ordning. Da saken er av mindre betydning har Hovedstyret for Statsbanene intet å innvende mot at godtgjørelsen fastsettes av ekspropriasjonsskjønnet.

H.r.advokat Kjørnes, Hønefoss, har på vegne av fru Kristi Eidahl som eier av gnr. 94, bnr. 4 Eggemoen påberopt:

1. Skade på 2 tømmerverter.
2. Skade på fiskerett og fiske.
3. Skade ved at adgangen til å oppføre hytte og stall på beleilig sted avskjæres.
4. Skade på grunn som blir neddemt.

Skaden under post 1 menes å bli av betydelig omfang.

På vegne av Sigurd Stave (gnr. 128, bnr. 6, Knæstang) påberoper advokat Kjørnæs:

1. Skade og ulempe på vannrettighet.
2. Skade og ulempe på fiskerett og fiske.

Det hevdes at Stave også etter utbyggingen vil bli grunneier til elva og ha fiskerett, da det ikke er nødvendig for utbyggingen at fiskeretten eksproprieres.

På vegne av fru Gunhild Sætrang (gnr. 94, bnr. 8 Østre Eggemoen) påstår advokat Kjørnæs skade på fiskerett og fiske.

For alle 3 eiendommers vedkommende bebuder advokaten at oppgavene eventuelt vil bli supplert og nærmere legitimert under skjønnsforretningen.

H.r.advokat Johs. Schrøder, Hønefoss, opplyser på vegne av gårdbruker Bjarne Basberg m. fl. at de er eiere av Svarthølen vassfall (gnr. 129, bnr. 24) omfattende de vassfallsrettigheter som henlå under gnr. 129, bnr. 2, Honsrud. Vassfallsrettighetene er de samme som i søknaden er oppført som tilhørende fru Inga Bache m. fl. Dessuten eier de et grunnstykke ved elva — det forutsatte damfeste på østre bredd — av størrelse 2 mål, liksom de er tilsagt rett til erverv av ytterligere grunn ved elva til en pris av kr. 200 pr. mål.

Basberg m. fl. har latt meddele eieren av Honsrud at de ønsker å overta ytterligere grunn i h.t. skjøtebestemmelsene. Selv uten hensyn hertil antas tomteerverv fra Honsrud å måtte skje via Basberg m. fl. som følge av deres tinglyste rett til tomtekjøp.

Advokat Schrøder meddeler at det i forhold til hans klienter ikke er behov for ekspropriasjon. Det forutsettes at forhandlinger om frivillig salg baseres på at eierne får en sum ved hvis fastsettelse de tilgodeses med de tillegg som tilkommer dem i tilfelle av ekspropriasjon.

O.r.sakfører T. Bentzen, Hønefoss, har gjort henvendelse på vegne av J. Engebretsen, Marka og Ole Engebretsen, Honsrud.

Vedkommende førstnevnte eiendom fremholdes at den ligger nedenfor den påtenkte dam og kraftstasjon og at det derfor ikke er klart hvilket behov Viul har for ekspropriasjon av den del som ligger mellom jernbanen og Randselva. Her har J. Engebretsen en for den øvrige eiendom (ca. 17 da d.m.) helt nødvendig hamnehage med nødtørftig ved- og tømmerkog.

Prinsipalt gjøres gjeldende at det etter de foreliggende opplysninger ikke skulle være nødvendig med ekspropriasjon her, subsidiært at en eventuell tillatelse innskrenkes til det minst mulige.

Ole Engebretsens eiendom, Honsrud, omfatter selve damstedet (jfr. foranstående) så noe vil vel måtte eksproprieres her.

Da det imidlertid er tale om hele strekningen mellom jernbanen og Randselva gjøres de samme innvendinger her som ved J. Engebretsen. Ole Engebretsen vil heller leie grunn til

Viul i anleggstiden enn å måtte gi hamnesko-gen fra seg for all tid.

På grunn av tidligere overdragelse av Hons-ruds vassfallsrettigheter er ellers forholdene her noe innviklet.

For begge eiendommer har herredsa-gronomen i Norderhov bl. a. fremholdt at det ikke bør gis tillatelse til ekspropriasjon av nevnte hamnehager uten tvingende grunn. I tilfelle bør det tas minst mulig.

Styret for Ringerikes Sports-fiskere mener at den projekterte demning ved Svarthølen vil ødelegge 2—3 km av de beste gyteplasser i elva, og at dette vil få varig betydning for ørretbestanden i Randselva, Storelva, Tyrifjorden og Holsfjorden.

Det finner det derfor rimelig at det i konsesjonsbetingelsene pålegges Viul å sette ut et antall ørret yngel eller settefisk hvert år etter bestemmelse av fiskeriinspektøren eller annen sakkyndig. Videre at Viul bør forplikte seg til å anlegge laksetrapp hvis det blir aktuelt å føre laks og sjørret opp i Tyrifjorden og Randsfjorden. Å bygge alminnelig fisketrapp for å få ørret til å passere demningen er antagelig uten interesse da forholdene ovenfor ikke vil gi ørreten særlige gytemuligheter.

Norderhov herredsstyre vedtok 5. november 1947 sålydende formannskaps-innstilling:

«Herredsstyret anbefaler søknaden» og dess-uten følgende tilleggsforslag:

«Konsesjon gis på grunnavståelsen men fiskeretten holdes utenfor og må fortsatt tilhøre hovedbøler.»

Sjefingeniøren for fylkets elektrisitetforsyning har intet å bemerke, heller ikke fylkesmannen som ellers henviser til herredsstyrets uttalelse.

Søkeren ved advokat Bjørnvik er forelagt de innkomne uttalelser.

I brev av 2. desember 1947 anfører advoka-ten bl. a.:

1. Søkeren har intet å bemerke til uttalelsen av 21. oktober 1947 fra N.S.B.
2. og heller ikke til uttalelsen av 22. november 1947 fra Ringerike Sportsfiske-re for så vidt som han går ut fra at fore-ningen ingen rettsbeskyttet rettighet har. Den rent generelle skade på fisket antas ellers ikke å bli av noen betydning. Skjøn-net vil alene kunne avgjøre dette.
3. Heller ikke til uttalelsen på vegne av fru Eidahl, fru Sætrang og Sigurd Stave har søkeren noe å bemerke, idet

han anser det riktigst å la skjønnsretten avgjøre hvilke rettigheter der måtte bestå på de respektive eieres hånd og hvilken er-statning i tilfelle skal ytes.

4. I forbindelse med Bjarne Basberg m. fl. s eiendom fremholdes at forhand-linger om frivillig salg ikke har ført til noe fordi eierne har stilt forlangender som Viul har funnet helt uantagelige.
5. J. Engebretsen og Ole Enge-bretsen. Eiendomsforholdet mellom Ole Engebretsen og Bjarne Basberg m. fl. er antagelig ikke helt klart, men det vil kunne løses under ekspropriasjonen. Når hele stykket mellom jernbanen og Randselva søkes avstått er det fordi Viul har plan-lagt en undervannskanal der og veianlegg langs elva. Den forvoldte skade og ulempe blir neppe så stor som anført, iallfall ikke av den art at det bør kunne bli spørsmål om nektelse av eller innskrenkning i søk-naden for disse eiendommers vedkom-mende.
6. I forbindelse med Norderhov kom-munens vedtak — som menes å ha særlig adresse til fru Skinnes's frivillige salg av rettigheter — fremholdes at fru Skinnes som eier av hovedbølet — beholder det vesentlige av fiskeretten, det er alene en min-dre strekning som omfattes av salget. Da den del av fiskeretten som fulgte med i handelen mentes å ville bli ødelagt ved oppdemningen fant partene det mest prak-tisk å la selve retten følge med, så der intet fremtidig rettsforhold skulle være mellom partene på dette punkt. Søkeren ber om at det gis tillatelse til de nødvendige ekspropriasjoner, dette av hensyn til at rettighetene kan deles opp, skifte eier og at det kan dukke opp rettighetshavere som man ikke har kjennskap til.

Fiskeriinspektøren, hvem saken er forelagt antar med Ringerikes Sportsfiske-re at den strekning av Randselva som blir neddemt er blant de beste gyteplasser for ørret og videre at gjedde og abbor vil få gun-stige forhold i det neddemte område til skade for ørretbestanden. Han mener derfor at konsesjonæren bør tilpliktes årlig utsetting av yngel eller settefisk i antall som bestemmes av vedkommende departement og at dette også anviser utsetningsstedene.

Hvis det finnes å være adgang til det bør konsesjonæren også tilpliktes å bygge trapp for laks og sjørret ved dammen, dersom det i fremtiden blir aktuelt å føre disse fiskearter opp i Tyrifjorden og Randsfjorden.

Det bør ved skjønnet oppnevnes en fiskeri-kyndig.

Videre bør det has for øye at vannslippin-gen må foregå mest mulig jevnt av hensyn til yngel og ungfisk lenger nede i vassdraget.

Drammensvassdragets Felle-sfløtningsforening meddeler i utta-lelse av 23. desember 1947 at den hverken kan

anbefale eller protestere mot at Viuls søknad innvilges. Den forutsetter bare at selskapet eventuelt lar avholde forhåndsskjønn etter vassdragslovens § 112. Dette vil da få å avgjøre om planene skal tillates gjennomført — med eller uten forandringer — eller nektes gjennomført.

Med brev av 6. januar 1948 har advokat Bjørnvik sendt erklæring fra styret i A/S Viul Tresliperi om at det ikke foreligger noen avtale som sikter til å overdekke det virkelige forhold med selskapets bestyrelse, at hele grunnkapitalen så vidt vites tilhører norske statsborgere og med samtykke ifølge kgl. resolusjon av 24. mai 1946 Bergens Privatbank og at det ikke foreligger noen avtale som sikter til å overdekke det virkelige forhold m.h.t. eiendomsretten til grunnkapitalen, jfr. ervervslovens § 24.

H o v e d s t y r e t skal bemerke:

Av det fall som nå aktes utbygd, eier Viul fra før — etter det som er opplyst fra 1893 — i sammenheng de øverste 13,10 m på høyre (vestre) side og 14,55 m på venstre.

Av Egge (fru Skinnnes) er på høyre side ervervet 3,90 m slik at Viuls fallhøyde der blir 17,0 m. På venstre side søkes innløst 3,88 m (0,34+0,50+1,61+1,43) og Viuls fallhøyde der blir altså i tilfelle 18,43 m. I hvilken utstrekning den nederste del av fallet vil bli utnyttet er så vidt skjønnes ikke helt på det rene, men det synes iallfall klart at en hel eller delvis utnyttelse av det fall (1,43 m) som søkes innløst på venstre side fra J. Engebretsen vil nødvendiggjøre ytterligere ervervelse på høyre (fru Skinnnes). Noen innløsning der er det altså ikke søkt om og vil formentlig heller ikke være nødvendig, idet selskapet etter underhåndsuttalelser kan ordne dette i minnelighet. Imidlertid vil en slik ytterligere ervervelse i tilfelle nødvendiggjøre tilleggs-konsesjon etter ervervsloven.

Det er nemlig på det rene at kraftmengden i den planlagte utbygging langt overstiger 1 000 nat.-HK og at Viul derfor må ha konsesjon etter lov nr. 16 av 14. desember 1917 på omhandlede vassfallservervelser, jfr. lovens § 1,1.

Videre er det etter foranstående på det rene at Viul rår over mer enn halvdel av vannkraften i den vassdragsdel som tenkes utbygd underrett, jfr. vassdragslovens § 55, 1 litr. a.

Det er en etter forholdene rasjonell utbygging som er planlagt, den må således sis å omfatte «så meget av vassdraget som det anses høvelig å ta med i utbyggingen», og det

må antas at en slik samlet utbygging medfører «betydelig økonomisk eller teknisk fordel», jfr. nevnte lovpunkts litr. b og c.

Den ytterligere fallstrekning på vestsiden som Viul må ha for å nytte det nederste av det som innløses på østsiden går man ut fra at selskapet kan erverve etter avtale med eieren på samme måte som for de 3,90 m ovenfor, jfr. foran. Det har ellers ikke vært reist noen innvending mot innløsning av fallene på østsiden. Betingelsene etter vassdragslovens § 55 for rett til innløsning som omsøkt skulle således være til stede og tillatelse hertil anbefales gitt.

Likledes anbefales ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens § 62 for grunn m. v. idet også betingelsene herfor menes å være til stede, jfr. lovens § 126. Det er fra grunneierne J. og Ole Engebretsen gjort visse innvendinger mot slik ekspropriasjon, de protesterer iallfall mot at det eksproprieres mer enn nødvendig. Så vidt skjønnes vil Viul i alle fall måtte disponere en del av denne grunn, bl. a. til veianlegg, selv om det nederste av fallet ikke blir helt utnyttet. Hovedstyret foreslår tillatelsen gitt for det som trenges, det får da bli skjønnsrettens sak å avgjøre hvor meget det skal eksproprieres.

Endelig anbefales gitt konsesjon etter ervervsloven av 1917. Almene hensyn kan ikke skjønnes å tale mot det, jfr. lovens § 2.

I forbindelse med spørsmålet om betingelsene for en slik konsesjon går som det vil ses søkeren ut fra at den hjemfallsrett for staten som ervervelsen er undergitt omfatter selve ervervet og ikke det fall søkeren har fra før.

Dette fall, som utgjør omlag 75 pst. av hele det fall som nå aktes utnyttet, må kunne bygges ut for seg. En slik utbygging har etter hva Viul opplyser i virkeligheten vært på tale.

Det ville da etter hovedstyrets mening være urimelig og formentlig heller ikke adgang til å utstrekke hjemfallsretten m. v. til å omfatte også dette fall i en konsesjon som gjelder mindre fallrettigheter som rasjonelt kan utnyttes sammen med det.

Konsesjonstiden foreslås satt til 50 år. Det skulle da formentlig ikke være nødvendig å forelegge denne saken for Stortinget, da kraftmengden ved regulert vassføring ikke kommer opp i 10 000 nat.-HK, den dreier seg med nåværende regulering om 7—8 000 nat.-HK i hele det fall som aktes utbygd, jfr. ervervslovens § 2.

De 3,90 m fall som er ervervet på høyre side utgjør 22,94 pst. av de 17,0 m som Viul i tilfelle får her og de i alt 3,88 m som søkes innløst på venstre side 21,05 pst. av de 18,43 m selskapet får til rådighet der. I middel vil

de ervervede fall i tilfelle utgjøre 22 pst. av det hele.

Erverves ytterligere 1,43 m på høyre side vil den tilsvarende andel der $\frac{(5,33)}{(18,43)}$ bli 28,92

pst. og midlet 25 pst., som må legges til grunn for hjemfall, kraftavståelse, avgift m. v. i den konsesjon som da blir nødvendig.

Avgiften til stat og kommuner er foreslått satt til henholdsvis kr. 0,50 og kr. 1 pr. nat.-HK og år, jfr. post 14. Hvis kraftanlegget kommer til å bruke reguleringsvann hvortil er knyttet årlig avgift — og det må vel anses som gitt — vil etter ervervslovens § 2,13 disse avgifter komme i fradrag for så vidt angår den del av kraftmengden som det erlegges reguleringsavgifter av.

Man har foreslått de ordinære utbyggingsfrister (2 + 5 år), jfr. post 3.

Sikkerhetsbeløpet er satt til kr. 5 000, jfr. post 23.

Når det blir gitt innløsningsrett til vassfall skal det etter vassdragslovens § 55,3 bestemmes at fallet skal være utbygd og kraftverket satt i gang innen en fastsatt frist. Fristen må bli den samme som ved ervervstillatelsen, altså 7 år. Man går da ut fra at de to tillatelser blir gitt samtidig.

Spørsmålet om foranstaltninger for fisket er det naturlig å se i sammenheng med ekspropriasjonstillatelsen etter vassdragslovens § 62.

Det er av Fiskeriinspektøren foreslått betingelse om utsetting av yngel eller settefisk av ørret, eventuelt også betingelse om bygging av laksetrapp hvis det skulle bli aktuelt å føre laks opp i vassdraget.

Når forholdet er det at det må regnes med at gyteplasser for ørret blir ødelagt eller skadet ved utbyggingen foreslår hovedstyret at det blir betinget en utsetting av yngel eller settefisk, jfr. vassdragslovens § 126,2. Man finner det derimot mindre rimelig å betinge bygging av trapp for laks og sjørørret, disse fiskearter går ikke i vassdraget under nåværende forhold.

Spørsmålet om alminnelig fisketrapp vil vel ellers måtte drøftes ved det skjønn som formentlig i alle fall må holdes etter vassdragslovens § 112, jfr. § 104. Man henviser for så vidt til uttalelsen fra fløtningen.

Man foreslår etter vassdragslovens § 126,3 stilt sikkerhet for et beløp av kr. 2 000.

Man innstiller altså:

1. Det tillates i medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 § 55 A/S Viul Tresliperi å løse inn de eiendommer og rettigheter som selskapet ikke rår over på Randselvas venstre (østre) side i fallet mellom Aske-

rudfossen kraftstasjons undervann og Honsrudviken, Norderhov, overensstemmende med søknad av 19. september 1947. Tillatelsen foreslås tilknyttet følgende betingelse:

«Det hele vassfall skal være utbygd og kraftverket satt i drift innen en frist av 7 år fra den dag tillatelsen blir gitt.»

2. Det tillates i medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 § 62 A/S Viul Tresliperi å kreve avstått grunn og rettigheter som trengs for å gjennomføre utbyggingen i Randselva i det vesentlige overensstemmende med søknad og fremlagt plan. Tillatelsen gis på følgende betingelser:

- I. A/S Viul Tresliperi setter årlig ut yngel eller settefisk av ørret i antall som bestemmes av vedkommende departement som også bestemmer på hvilket sted eller hvilke steder utsettingen skal foretas.

- II. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke fremmes før det er stilt en av departementet godkjent sikkerhet for et beløp av kr. 2 000 til dekning av mulig erstatningsansvar for skade som ikke blir medtatt ved ekspropriasjonsskjønnet.

3. Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 A/S Viul Tresliperi å erverve de vassfallsrettigheter, som blir innløst overensstemmende med punkt 1 og som omfattes av den frivillige kjøpekontrakt med fru Maja Skinnes av 25. januar 1947.

Disse rettigheter fastsettes til 22 pst. av det samlede fall.

Utkast til betingelser ligger ved.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 20. februar 1948.»

Hovedstyrets utkast til konvensjonsbetingelser er sålydende:

1.

Selskapets styre (direksjon og representantskap) skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende departementets godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal påføres aksje- eller partbrevene i det norske, engelske, franske og tyske språk.

Selskapets grunnkapital skal når utbyggingen er ferdig utgjøre minst en tredjedel av

de samlede omkostninger ved alle selskapets anlegg.

Majoriteten av selskapets aksjer eller parter må ikke uten særlig tillatelse tilhøre noen som eier, bruker eller leier kraft fra annet vassfall her i riket, eller som sitter inne med aksje- (part)majoriteten i noe annet selskap, som eier eller bruker eller leier kraft fra vassfall her i riket. Selskapets vedtekter så vel som seinere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling som fastsetter alminnelige eller særlige innskrenkninger i styrets virksomhetsområde alene gyldige når de godkjennes av departementet.

2.

For så vidt konsesjonæren anvender energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelige på omgivelsene, skal vedkommende departement, såframt det av almene hensyn finner føye til å gripe inn, anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

3.

Utbygging av vassfallet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum og vannbygningsarbeidene må fullendes og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hvad der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 13 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 100 — ett hundre kroner — pr. dag hvori vedkommende frister oversittes.

4.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes arbeidere og funksjonærer som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre av-

gjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil 50 — femti kroner — for hver person.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbu for sine arbeidere, skal netto-

overskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

9.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesvegstyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier hvor disse utgifter blir særlig økt ved anleggsarbeidet og ved transporter til og fra de bedrifter som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft fra anlegget. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlig ulempe for anlegget og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til for kraftanlegget og de ham tilhørende bedrifter som forsynes med kraft fra anlegget, å oppsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler som i lov om fattigvesenet av 19. mai 1900 kap. 4 er gitt om bergverker.

Likeledes er konsesjonæren forpliktet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) ut-

gifter til understøttelse av de ved utbyggingsarbeidene og oppførelse av kraftstasjonen beskjefligede arbeidere og deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgår til dekking av kommunens utgifter til understøttelse av arbeidere ved de nevnte anlegg overgår til et for det hele land eller visse deler av landet felles fond, som fortrinnsvis skal tjene til sikring for kommunene, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt etter nærmere regler som departementet gir. På samme måte skal forholdes med det førstnevnte fond hvis det seinere ved lov blir bestemt.

12.

Anvendes vannkraften til produksjon av elektrisk energi, må konsesjonæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av prisene her i riket på energi eller på de produkter som frambringes ved energien.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som de deler av vassfallet der omfattes av ervervstillatelsen etter den foretatte utbygning kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende departement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i

mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i hvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av ett år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke seinere forlanges avgitt.

Unnlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 0,50 pr. nat.-HK beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de deler av vassfallet der omfattes av ervervstillatelsen etter den foretatte utbygning kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet, og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,00 pr. nat.-HK beregnet på samme måte.

Avgiften, hvorav svares 6 pst. rente etter forfall, har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

15.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgiftene etter post 14 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

16.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vassfallets utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så

vel som dets seinere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

17.

Når 50 år er forløpet fra konsesjonens datum, tilfaller de deler av vassfallet der omfattes av ervervstillatelsen med alle de innretninger hvorigjennom vannets løp og leie forandres, så som damanlegg, kanaler, tunneler, bassenger, rørledninger m. m., de til utbyggingen og kraftanlegget ervervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjon med tilhørende maskineri og annet tilbehør samt arbeiderboliger og andre bygninger som hører med til kraftanlegget, staten med full eiendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger som hører med til kraftanlegget avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatt frist.

Anlegget med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

Konsesjonæren plikter å drive det samlede kraftanlegg som før og levere den til de ervervede vassfallsdelene svarende kraftmengde til staten for en godtgjørelse motsvarende en forholdsmessig del av de til drift og vedlikehold hadde utgifter som i mangel av overenskomst fastsettes ved skjønn. Unnlater konsesjonæren å levere til staten den kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen plikter han etter bestemmelse av vedkommende departement å betale en mulkt til statskassen av kr. 0,50 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Konsesjonærens plikt til etter foranstående bestemmelser å levere kraft til staten gjelder bare så lenge konsesjonæren av hensyn til sitt eget behov holder anlegget i drift. Staten skal når så ikke er tilfelle være berettiget til etter bestemmelse av departementet å overta driften av anlegget, så vidt nødvendig til levering av kraften til staten.

18.

I det 35te år etter at konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse anlegget i den utstrekning hvori det etter post 17 tilfaller staten ved konsesjonstidens utløp. Benytter staten seg ikke herav, skal den i det 10de år deretter ha samme adgang. Bestemmelse om innløsning må være meldt konsesjonæren 5 år

i forveien. Innløsningssummen skal bestemmes således at vassfallet med tilhørende grunnstykker og rettigheter samt vannbyggningsarbeider og hus betales med hva de bevislig har kostet konsesjonæren med fradrag for amortisasjon i forhold til den forløpne del av konsesjonstiden, mens rørledninger, maskiner og annet tilbehør innløses for sin tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Såframt anlegget innløses plikter staten å overta de av konsesjonæren med offentlig tillatelse inngåtte kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrom som ikke må strekke seg ut over 5 år etter innløsningen. Staten har rett til for sådan bortleie av kraft å kreve en godtgjørelse som svarer til den gjennomsnittlig betalte pris på elektrisk kraft her i riket for lignende formål. I mangel av minnelig overenskomst herom fastsettes prisen ved et av departementet oppnevnt skjønn, hvis avgjørelse ikke kan påankes.

19.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvorledes målingene er utført.

20.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlig av konsesjonæren etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

21.

For så vidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servitutter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de forpliktelser som er pålagt i konsesjonen derunder mulkt som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser som etter konsesjonens tinglysning er påført vedkommende eiendommer og gjenstander bortfaller når disse ifølge konsesjonen overgår til staten eller innløses av denne.

22.

Overtredelse av foran stående poster 1, 12 og 20, samt unnlatelse av å stille de i medhold av post 11 påbudte fond medfører i gjentagelsestilfelle tap av konsesjonen således at reglene i lov nr. 16 av 14. desember 1917 §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse. Konsesjonen tapes dessuten hvis den i post 21 pålagte forpliktelse misligholdes.

23.

For oppfyllelse av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras like overfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 5 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

24.

Idet konsesjonæren vedtar foran stående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendomservervelser som forpliktende for seg og de konsederte eiendommer, inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten tillatelse, på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneeting og innen de jurisdiksjoner hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Konsesjonæren skal innen 2 år innsende til departementet konduktørkart over de eiendommer og rettigheter som konsesjonen omfatter.

Departementet skrev 8. mars f. å. således til advokat Bjørnvik:

«Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektristetsvesenet har departementet mottatt en uttalelse, datert 23. februar d. å. angående søknad fra herr advokat Henning Bjørnvik av 19. februar 1947 om tillatelse for A/S Viul Tresliperi til innløsning og erverv av rettigheter i Randselva m. v.

Departementet skal i den anledning bemerke at hvis den omhandlede utbygging ikke kan gjennomføres på en slik måte at den ikke blir til hinder eller ulempe av noen betydning for almen ferdsel eller fløtning eller for den frie fiskegang vil den ikke kunne settes i verk uten tillatelse etter vassdragslovens § 104 pkt. 2. En eventuell innløsnings- og ervervs-tillatelse og en ekspropriasjonstillatelse i henhold til lovens § 62 vil i så fall ikke være tilstrekkelig.

Hvorvidt tiltaket kan utføres på en måte som gjør tillatelse etter § 104 pkt. 2 unødvendig, eller om en slik tillatelse i tilfelle bør gis, kan departementet for tiden ikke bedømme,

idet bl. a. forholdet til fløtningen ikke er utredet. Man antar at de spørsmål som reiser seg i denne forbindelse mest praktisk vil kunne klarlegges ved avholdelse av et forhåndsskjønn etter vassdragslovens § 112 pkt. 2.

Hvis et slikt skjønn finner at tiltaket kan gjennomføres i samsvar med § 104 uten at det meddeles tillatelse etter paragrafens pkt. 2, eller hvis departementet i motsatt fall finner å kunne tilrå at det blir gitt slik tillatelse, vil selskapet imidlertid kunne regne med at departementet også vil anbefale de søkte innløsnings- og ervervstillatelser meddelt og at den nødvendige ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens § 62 vil bli gitt.

Av hensyn til bedømmelsen av hvorvidt en eventuell ervervskonsesjon vil måtte omfatte mer enn de vassfall som nå aktes ervervet eller innløst, ber en opplyst når selskapets øvrige vassfall er ervervet av selskapet, for så vidt de hensiktsmessig kan utbygges under ett med de førstnevnte. Ennvidere ber en meddelt om selskapets styre alltid har hatt sitt sete i Norge og alltid har bestått utelukkende av norske statsborgere.

Man tillater seg for øvrig til underretning å vedlegge et eksemplar av hovedstyrets forslag til ervervsbetingelser. Vilkår siktende til å avhjelpe skaden for fisket, eventuelt for fløtningen, vil i tilfelle bli tilknyttet en tillatelse etter vassdragslovens § 62 eller § 104.»

Av brev 23. oktober f. å. fra advokat Bjørnvik hitsettes:

«Jeg viser hen til Deres ærede brev av 8. mars d. å. (jnr. 490/1948) og tillater meg vedlagt å oversende:

1. Utskrift av skjønn av 4. juni 1948 ved Ringerike skjønnsrett.
2. Overenskomst av 8. oktober 1948 mellom A/S Viul Tresliperi og Drammensvassdragets Fellesfløtningsforening, — likeledes i avskrift.

Drammensvassdragets Fellesfløtningsforening hadde begjært overskjønn, men etter forannevnte overenskomst av 8. oktober 1948 er overskjønnsbegjæringen trukket tilbake og underskjønnet av 4. juni 1948 er således endelig. Skjønnet ble begjært fremmet på grunnlag av de planer som er sendt inn i forbindelse med A/S Viul Tresliperis konsesjonssøknad.

I medhold av vassdragslovens § 130 nr. 4 ber jeg om at eiere og rettighetshavere ved det kommende ekspropriasjonsskjønn tillates stevnet på den måte som er foreskrevet i lov om forkynnesmåten for innkallinger og stevninger i visse saker om almenninger.»

Departementet tilføyer at det fremgår at skjønnsretten har gjort merknader om inn-taket til en planlagt tømmerrenne m. v. Skjønns slutningen lyder: Skjønnsretten finner at de planlagte tiltak med bemerkninger som foran er angitt vil kunne utføres uten å kom-

me i strid med bestemmelsene i lov om vassdrag av 15. mars 1940 § 104, 105 og § 108.4.

Skjønnsretten har forutsatt at omkostningene ved å stikke tømmer på tømmerrennen skal bæres av Viul. Overenskomsten av 8. oktober 1948 gjelder den nærmere forståelse av forholdet.

Videre hitsettes brev 22. januar d. å. fra advokat Bjørnvik:

«I anledning av de med Deres skriv av 8. mars 1948 (jnr. 490/1948-HV) oversendte vilkår til ervervsbetingelser skal jeg på vegne av A/S Viul Tresliperi uttale:

Post 1.

Hva angår bestemmelsen i 3. ledd om at selskapets grunnkapital skal utgjøre minst $\frac{1}{3}$ av de samlede omkostninger ved alle selskapets anlegg når utbyggingen er ferdig, kan dette vilkår ikke godtas.

Selskapets grunnkapital utgjør kr. 2 000 000 mens kostprisen for de eksisterende og planlagte anlegg vil utgjøre antagelig ca. 15 mill. kroner. En utvidelse av selskapets kapital til ca. 4 à 5 mill. kroner vil i dag ikke kunne betraktes som gjennomførlig. Den nåværende grunnkapital med fonds anses fullt tilstrekkelig til å møte ethvert rimelig behov. Bedriften med den nåværende og fremtidige produksjon vil i seg selv inneholde en sterk garanti for at selskapet til enhver tid vil kunne oppfylle forutsetningene for ervervstillatelsen. I denne forbindelse skal en også peke på at selskapet har oppført en rekke boliger for arbeidere og funksjonærer, slik at en vesentlig del av de sosiale forpliktelser selskapet har, er oppfylt. En tør derfor henstille at forslaget for så vidt det krever forhøyelse av den nåværende grunnkapital, frafalles.

Post 3.

Styret går ut fra at det vil bli gitt dispensasjon med hensyn til byggets påbegynnelse og fullførelse. Med de nåværende materialvanskeligheter og usikkerhet for øvrig vil det kunne bli ganske umulig å oppfylle dette vilkår, men da en går ut fra at dispensasjon ikke vil kunne gis før tilfellet er aktuelt, tar en nå ikke opp avvikende forslag til vilkår for så vidt, men vil i tilfelle i sin tid komme tilbake til saken.

Post 17.

Det er sagt under denne post og for øvrig flere andre steder i vilkårene, således i postene 13 og 14, at hjemfallsretten omfatter «de deler av vassfallet der omfattes av ervervstillatelsen».

Styret vil her slå fast:

- a. De allerede bestående anlegg er hverken konsesjonspliktige eller gjenstand for hjemfalls- eller innløsningsrett fra statens side.
- b. Ved den planlagte nye utbygging av bl. a. kraftstasjonen i Hornsrudviken (på fremmed grunn som må erverves ved ekspropriasjon) vil alene en så stor del av utbyggingen være underkastet hjemfalls- eller innløsningsrett som svarer til «de deler av vannfallet der omfattes av ervervstillatel-

sen.» Da den samlede fallhøyde som utnyttes ved den nye utbygging utgjør ca. 17 m, hvorav A/S Viul Tresliperi fra før eiet og disponerte over 14,55 m på elvens venstre side (østbredden) og 13,10 m på elvens høyre side (vestbredden), hvilken del ikke kunne være gjenstand for hjemfalls- eller innløsningsrett i tilfelle av utbygging, vil hjemfalls- og innløsningsretten alene omfatte den overskytende del av fallhøyden. Ved konsesjonsfristens utløp vil det således oppstå et sameie mellom staten og A/S Viul Tresliperi for så vidt det nye anlegg angår, som svarer til den prosentvise andel av det samlede fall, hvortil staten har hjemfalls- eller innløsningsrett, og den del av det samlede fall som for A/S Viul Tresliperis vedkommende var konsesjonsfritt og som kunne ha vært bygget ut uten hjemfalls- eller innløsningsrett for staten. Jfr. tillatelsen til Vafos Brug A/S av 20. desember 1935, «XXII. Tillatelser meddelt i 1935» s. 49.

Erklæring som omhandlet i departementets forannevnte skriv av 8. mars 1948 nest siste avsnitt vil bli oversendt med det første.»

Med brev 28. februar d. å. har advokaten sendt hit erklæring av 26. s. m. fra styret for A/S Viul Tresliperi, sålydende:

«I. A/S Viul Tresliperi ble stiftet den 22. august 1893, og de vannrettigheter som det nå besitter, har den hele etterfølgende tid vært eiet og besittet av selskapet. De vannfall som det her er tale om og som for så vidt hensiktsmessig kan bygges ut med de fall det nå søkes om tillatelse til å erverve eller innløse, ble ervervet av Ole Haugan fra fru Turid Strand ved skjøtt av 10. mars 1891, og av Haugan overdratt til det stiftendes A/S Viul Tresliperi.

II. A/S Viul Tresliperis styre har alltid hatt sitt sete i Norge og alltid bestått utelukkende av norske statsborgere.»

H o v e d s t y r e t har i en innhentet uttalelse av 12. mars d. å. anført i anledning av henstillingen om endring i betingelsenes post 1, 3. ledd:

«De dokumenter som er mottatt med departementets påtegning av 5. mars 1949 sendes vedlagt tilbake.

H o v e d s t y r e t skal bemerke:

Vedkommende bestemmelse i konsesjonsloven (nr. 16) av 14. desember 1917 finnes i § 2, post 1, siste punktum og er sålydende:

«Det bør som regel også stilles som betingelse at selskapets grunnkapital, når utbyggingen er ferdig, skal utgjøre minst en tredjedel av omkostningene ved ervervsen, utbyggingen og oppførelsen av kraftstasjon og transportanlegg samt av de fabrikker selskapet måtte oppføre til utnyttelse av kraften.»

Meningen med bestemmelsen er å hindre at det dannes selskaper med vesentlig lånt utenlandsk kapital. Det ble funnet hensiktsmessig i selve loven å fastsette at grunnkapitalen skal

utgjøre en minste andel av anleggets kostende, altså $\frac{1}{3}$. Og denne tredjedel omfatter da ikke bare omkostningene ved ervervelse og utbygging, men også kraftstasjon, transportanlegg og mulige fabrikker som ennå ikke måtte være ferdig. Man henviser til Amundsens lovkommentar s. 49—50.

Den utbygging A/S Viul Tresliperi akter å foreta i de fall som søkes ervervet — sammen med selskapets eldre fallrettigheter — omfatter etter det som er opplyst for ca. 12 000 HK og vil komme på 4,5—5 mill. kroner. Hertil vil formentlig komme en ikke uvesentlig investering i fabrikkutvidelse.

Den største del av de nevnte fallrettigheter — vel 75 pst. — har imidlertid selskapet fra før og konsesjonsfritt. Det kan vel som forholdene ligger an fortone seg som mindre rimelig og praktisk å opprettholde omhandlede bestemmelse i konsesjonsvilkårene uavkortet.

Hovedstyret vil for sin del anbefale at post 1, 3. ledd i forslaget av 23. februar 1948 til konsesjonsvilkår frafalles for så vidt bestemmelsen medfører forhøyelse av selskapets nåværende grunnkapital under følgende forutsetning for konsesjonen:

«Utbyggingen av fallet i Randselva mellom Askerudfossen og Honsrudviken og mulige utvidelser av A/S Viul Tresliperis fabrikkkanlegg i forbindelse hermed skal finansieres med selskapets egen kapital og/eller innenlandsk lånekapital.»

Behandlet i møte 11. mars 1949.»

D e p a r t e m e n t e t uttalte i brev 28. mars d. å. til advokat Bjørnvik:

«Deres brev senest 28. f. m.

Om post 1, tredje ledd i Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenets utkast til konsesjonsvilkår viser en til vedlagte gjenpart av uttalelse 12. d. m. fra hovedstyret. Departementet vil kunne tilrå konsesjon gitt uten omhandlede post 1 tredje ledd hvis A/S Viul Tresliperi vedtar følgende forutsetning for konsesjonen:

«Utbyggingen av fallet i Randselva mellom Askerudfossen og Honsrudviken og mulige utvidelser av A/S Viul Tresliperis fabrikkkanlegg i forbindelse hermed skal finansieres fortrinnsvis ved selskapets egen kapital og i annen rekke ved innenlandsk lånekapital medmindre vedkommende departement samtykker i at utenlandsk lånekapital nyttes.»

Etter det som er opplyst i selskapets erklæring 26. f. m. antas konsesjonen bare å bli omfattende de vassfall som nå aktes ervervet eller innløst.»

A/S V i u l T r e s l i p e r i har i mottatt erklæring av 11. april d. å. fra styrets for-

mann, vedtatt den oppstilte forutsetning, som gjeldende istedenfor post 1, 3. ledd i utkastet til konsesjonsvilkår.

Departementet vil tilrå at det gis tillatelse til innløsning etter vassdragslovens § 55 i det vesentlige i samsvar med punkt 1 i hovedstyrets innstilling og tiltrer hovedstyrets forslag til betingelse, idet ordene «fra den dag tillatelsen blir gitt» endres til «fra tillatelsens datum».

Videre tilrådes at det gis ekspropriasjonstillatelse etter samme lovs § 62 for utbygging i det vesentlige overensstemmende med søknad 1. august og 24. september 1947, Ringerikes skjønnsretts avgjørelse 4. juni 1948 og overenskomst 8. oktober s. å. med «Drammensvassdragets Fellesfløtningsforening» og en tiltrer hovedstyrets forslag til betingelser, punkt 2 i dets innstilling.

Videre tilrådes gitt konsesjon i samsvar med punkt 3 i nevnte innstilling idet en tiltrer hovedstyrets utkast til betingelser. En går ut fra at departementet kan frafalle 3. ledd i post 1 i betingelsene, for så vidt bestemmelsen vil kreve forhøyelse av selskapets nåværende grunnkapital, under den forutsetning som er stillet opp i departementets brev 28. mars d. å.

De fallrettigheter som omfattes av konsesjonen ansettes til 22 pst. av det samlede fall, slik som hovedstyret har antatt.

Tillatelse til omsøkte allemannsstevning vil i tilfelle bli gitt av departementet.

Industridepartementet

tilråder:

A/S Viul Tresliperi gis tillatelse etter:

1. Vassdragslovens § 55 til å løse inn den del av Randselvas venstre (østre) side mellom Askerudfossen kraftstasjons undervann og Hornsrudviken i Norderhov, som selskapet ikke rår over, i samsvar med søknad 19. september 1947.
2. Vassdragslovens § 62 til å kreve avstått grunn og rettigheter som trenges for å gjennomføre utbyggingen i Randselva i det vesentlige overensstemmende med søknad 1. august og 24. september 1947, Ringerike

	Oppd. m	Senk. m	Reg.h. m	Reg.grenser	
				øvre	nedre
Brynsvatn	14	2	16	505	489
Kjerringvatn	7	6	13	581	568
Svartevatn med Krokvatn ca.	15		15	664	

Jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1921 s. 20—28, St. prp. nr. 81 og Innst. S. L. IX for 1920.

skjønnsretts avgjørelse 4. juni 1948 og overenskomst 8. oktober s. å. med Drammensvassdragets Fellesfløtningsforening.

3. Lov nr. 16 av 14. desember 1917 til å erverve de vassfallsrettigheter som blir innløst etter punkt 1 og de som omfattes av kjøpekontrakt 25. januar 1947 med fru Maja Skinnes
—alt på de betingelser som er foreslått i i Industridepartementets tilråding 6. mai 1949.

18. Nordland Portland Cementfabrik A/S.

(Endring av den konsederte reguleringsplan for Sørfjordvassdraget i Tysfjord, Nordland fylke og endring av manøvreringsreglementet.)

Kgl. resol. av 12. mai 1949.

Ved kgl. resolusjon av 8. april 1921, jfr. St. prp. nr. 81 og Innst. St. LIX for 1920, fikk Nordland Portland Cementfabrik A/S tillatelse til å erverve og regulere Sørfjordvassdraget i Tysfjord, Nordland fylke i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i et fremlagt utkast oppstilte betingelser. Se «Meddelte Vassdragskonsesjoner» hefte VII side 20 flg.

Fristen etter konsesjonsbetingelsenes post 1, 3 for å fullføre den samlede utbygging og regulering er senest ved departementets brev av 2. desember 1947 forlenget til 8. april 1953, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» 1947, side 117.

Med brev fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet av 16. februar 1949 har departementet mottatt en søknad av 20. november 1948 fra Nordland Portland Cementfabrik A/S om tillatelse til å senke Kjerringvatn 6 m mere enn fastsatt i konsesjonen.

Hovedstyrets brev er sålydende:

«Nordland Portland Cementfabrik A/S fikk ved kgl. resolusjon av 8. april 1921 tillatelse til å erverve Sørfjordvassdraget og til å regulere det slik:

Etter konsesjonsbetingelsenes post 1,3 skal 1. og 2. utbyggingstrinn beregnet å gi tilsammen ca. 2 500 turbin HK med tilhørende regule-

ring — 2,5 m oppdemning av Brynsvatn og 6,0 m senkning av Kjerringvatn — være fullført og drift påbegynt innen 7 år fra konsesjonens datum. Og den samlede utbygging og regulering av vassdraget — angitt til ca. 22 000 el. HK — skal være fullført innen 12 år regnet fra samme datum.

Fristen for å fullføre den samlede utbygging og regulering er senest ved departementets bestemmelse av 2. desember 1947 forlenget til 8. april 1953.

Selskapet utnytter nå det 452 m høye fall, bruttofall, fra Brynsvatn til Øvre Sørfjordvatn (1. og 2. utbyggingstrinn) og har regulert Brynsvatn 4,1 m mellom kotene 494,30 og 490,20. Kraftytelsen ved denne regulering er satt til ca. 1 930 nat.-HK. Maskininstallasjonen er i 1939 øket til 3 000 kVA.

Under hovedstyrets tekniske kontroll av anlegget i slutten av oktober 1948 ble opplyst at det pågikk arbeide med senkningstunnel mellom Kjerringvatn og Brynsvatn hvorved førstnevnte kan senkes 12 m. En gjorde i brev av 25. s. m. selskapet oppmerksom på at en senkning utover 6 m ikke kan gjennomføres uten tillatelse selv om det rår over den grunn som berøres, og en ba søknad herom innsendt så snart som mulig. Samtidig ba en sendt inn tegninger av tunnelen med stengeinnretninger til godkjennelse.

Selskapet har i henhold hertil sendt inn følgende søknad, datert 20. november 1948:

«Reguleringen for ovennevnte vassdrag omfatter blant annet en tunnel mellom Kjerringvatn og Brynsvatn, hvorved førstnevnte kan senkes 6 m.

Vi har gjennom mange år hatt for lite årgangsvann til full utnyttelse av maskininstallasjonen i kraftstasjonen, og har derfor hvert år måttet stanse cementfabrikken 4 til 6 uker i vinterhalvåret. For å rette på dette forhold har vi satt i gang arbeidet med den tidligere projekterte tunnel mellom Kjerringvatn og Brynsvatn, hvorved Kjerringvatn vil kunne utnyttes som magasin for den forholdsvis beskjedne vannmengde som vi trenger å få i tillegg. Ved bearbeidelse av de eldre planer kom vi til det resultat at det ville være rasjonelt med en større senking i Kjerringvatn enn 6 m, da det blir praktisk talt samme omkostninger ved tunnelen, og da Kjerringvatns nedslagsfelt er meget lite, vil vi dermed få større sikkerhet for å få tilstrekkelig vann uten å behøve å bygge noen dam i Botnvassdraget innenfor Kjerringvatn. Vi søker derfor om tillatelse til å senke Kjerringvatn inntil 12 m.

Kjerringvatn ligger i en øde fjelltrakt hvor det er utelukket at en senkning kan medføre ulempe for ferdsel, fløting eller fiske. Heller ikke finnes jord, skog eller beite som kan skades, og vi kan ikke se at en senking vil kunne medføre noen ulempe på egen eller andres eiendom eller eiendoms herlighet.

Der er ingen nedenforliggende bruk eller vannfall hvis eiere bør varsles.

Vi vedlegger:

Tegning av lengdeprofil for tunnel,
 » » tappearrangement,
 » » ventil,
 » » tunnelsynk.

Arbeidet er projektert av ingeniør Chr. F. Grøner.

Det er ingen forandring foretatt med rørledning og hydraulisk maskineri.»

Hovedstyret skal bemerke:

Som anført i Stortingsproposisjonen — se s. 5 spalte 1 øverst — er den konsederte regulering beregnet å være tilstrekkelig til en fullstendig utjevning av vassføringen. Den utvide senkning av Kjerringvatn medfører således ikke noen økning av den totale kraftmengde og den må vel nærmest betraktes som en rasjonell forskyvning, idet tillatte øvre demmegrense — kote 581 — må forutsettes å bli redusert tilsvarende.

Kjerringvatn ligger i en øde trakt og forholdsvis langt til fjells. Skaden og ulempen ved den konsederte regulering ble ved behandlingen i 1920 antatt å være av ganske underordnet betydning i forhold til fordelene, og en større senking fra 6 til 12 m kan ikke skjønnes å øke skaden og ulempen nevneverdig.

Under disse omstendigheter finner hovedstyret det rimelig å betrakte utvidelsen av senkingen som en planendring og foreslår at den godkjennes som sådan.

De i konsesjonen av 8. april 1921 oppstilte betingelser vil da automatisk også gjelde for den utvidede senkning av Kjerringvatn.

Det samtidig med konsesjonen fastsatte manøvreringsreglement omfatter bare regulering av Brynsvatn mellom kotene 493,5 og 491,0. Som det fremgår av foranstående er den hittil gjennomførte regulering noe større, og kotehøydene bør derfor rettes. Reglementet må nå også omfatte Kjerringvatn, men da det nå bare gjelder senkning skulle det være tilstrekkelig å tilføye data vedrørende denne.

I henhold hertil foreslås reglementets pkt. 1, 1. avsnitt gitt slik ordlyd:

«I. B r y n s v a t n

øvre reguleringsgrense kote	.....	494,30
nedre	»	490,20
Reguleringshøyde 4,1 m.		

K j e r r i n g v a t n kan senkes 12 m til kote 562.»

Bestemmelsene for øvrig blir uforandret.

Manøvreringsreglementet foreslås som vanlig gjort gjeldene inntil videre.

Behandlet i møte den 15. februar 1949.

Departementet har forelagt søknaden for distriktet.

Tysfjord herredsstyre har i møte 23. april 1949 enstemmig fattet følgende vedtak:

«Herredsstyret har ikke noe å bemerke til reguleringen.»

Det opplyses at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg, men at det ikke er innkommet noen merknader.

Nordland fylkes elektrisitetskontor har 29. april 1949 meddelt at det ikke har noe å bemerke.

Fylkesmannen i Nordland har i påtegningskriv av 5. mai 1949 sluttet seg til elektrisitetskontorets uttalelse.

Departementet skal bemerke:

Den til grunn for konsesjonen av 8. april 1921 utarbeidede reguleringsplan omfatter 3 byggetrinn, hvorav bare de to første foreløpig trengs for å dekke sementfabrikkens kraftbehov. Ved fullførelsen av annet byggetrinn er det regnet med en kraftytelse på ca. 2500 turbin HK i kraftstasjonen ved Øvre Sørfjordvatn. Den samlede plan for vassdragets regulering har tatt sikte på utbygging av en langt større fallhøyde med kraftstasjon nede ved Sørfjorden hvor det antokes å kunne oppnås en kraftytelse på ca. 22000 el. HK. Reguleringsgrensene var for de forskjellige vann satt så høyt at det skulle kunne oppnås en fullstendig utjevning av vassføringen, jfr. St. prp. nr. 81 for 1920, side 4—5. Som der anført skulle første reguleringstrinn omfatte 2,5 m oppdemning av Brynsvatn mellom kotene 491 og 493,5. Hittil er i dette vatn utført 4,1 m regulering mellom kotene 494,30 og 490,20 dvs. 3,30 m oppdemning og 0,8 m senking. Denne regulering ligger innen de grenser som er fastsatt for den samlede regulering av Brynsvatn (14 m oppdemning og 2 m senking). Annet byggetrinn skulle omfatte 6 m senking av Kjerringvatn. Selskapet søker nå om tillatelse til å utvide senkingen av sistnevnte vatn til 12 m. På forespørsel fra departementet har selskapets direktør opplyst at med denne store senking av Kjerringsvatn, som hurtig lar seg gjennomføre, vil oppdemning av dette vann foreløpig ikke bli nødvendig. Selskapet har dog ikke for tiden oversikt over hvorvidt det i fremtiden vil kunne vise seg mere rasjonelt å anvende de i den opprinnelige reguleringsplan fastsatte grenser 7 m oppdemning og 6 m senking.

Departementet antar med hovedstyret at den omhandlede utvidede senking av dette vann, som er beliggende i en øde fjelltrakt, neppe vil

medføre nevneverdig øking av skaden og ulempe, som i det hele er ansett for å være av meget liten betydning ved reguleringen av dette vassdrag.

I henhold til det anførte vil departementet med hovedstyret rå til at den utvidede senking midlertidig godkjennes som en mindre vesentlig endring av reguleringsplanen.

Den av hovedstyret foreslåtte endring i manøvreringsreglementet som består i ny fastsettelse av de foreløpige grenser for reguleringen — vil departementet anbefale fastsatt som gjeldende inntil videre.

Industridepartementet

tilråder:

1. Planen for den ved kgl. resolusjon av 8. april 1921 konsederte regulering av Sørfjordvassdraget i Tysfjord, Nordland fylke, tillates endret slik at Kjerringvatn inntil videre kan senkes i alt 12 meter.
2. Det ved kgl. resolusjon av 8. april 1921 fastsatte manøvreringsreglement for reguleringen endres slik som anført i Industridepartementets tilråding av 12. mai 1949.

19. L/L Sunnhordland Kraftlag.

(Tillatelse til å regulere Blådalsvassdraget.)

Kgl. resol. av 20. mai 1949.

Stortinget har ifølge meddelelse fra dets presidentskap i møte 27. april d. å. gjort dette vedtak:

«Stortinget samtykker i at det vert gjeve konsesjon til L/L Sunnhordland Kraftlag for å regulera Blådalsvassdraget i samsvar med Industridepartementets tilråding av 4. februar 1949.»

Vedtaket samsvarer med Innst. S. nr. 67 og St. prp. nr. 18 for 1949.

Med tilrådingen 4. februar d. å., som ligger til grunn for St. prp. nr. 18, la departementet fram disse utkast til konsesjonsbetingelser og manøvreringsreglement:

1.

Reguleringskonsesjon gis for et tidsrom av 60 år regnet fra 22. oktober 1948. Dersom vassfall tilhørende norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeier i reguleringsanlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i ubegrenset tid.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i for-

bindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller de private vassfallseieres andel i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 40. år etter 22. oktober 1948 skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstillatelsen er tidsbegrenset. Benytter staten seg ikke herav skal den i det 10. år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggenes eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 60 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK. unntatt L/L Sunnhordland Kraftlags utbygging fra Fjellhaugvatn, for hvilken avgiften fastsettes til kr. 0,10 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 1.— pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sånn måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreier etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

Avgifter har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på

samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betaling av avgifter etter post 3, og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 19, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag fristene uten tillatelse meddelt av Kongen måtte oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 100.

6.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntakelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot, kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti — kroner for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 — ti — prosent overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte forskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll- og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevd. For overtredelse av bestemmelsen i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som vedkommende departement bestemmer, å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av departementet å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved reguleringsanlegget ansatte arbeidere og deres familier.

14.

Til vedlikehold av fiskebestanden i vassdraget plikter konsesjonæren å utsette årlig et antall yngel av laks og sjøaure og et antall settefisk av innlandsaure etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Videre plikter konsesjonæren om departementet forlanger det å foreta opprenskningsarbeider for gyteplasser og å ryddiggjøre neddemte arealer eller deler av dem i samråd med de fiskeberettigede og etter departementets nærmere bestemmelse.

Om departementet forlanger det skal konsesjonæren være forpliktet til å anordne gitter slik at fisk i størst mulig utstrekning blir hindret i å komme inn i tunnelene. Anordningen blir i tilfelle nærmere å bestemme av departementet.

15.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge departementet detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av konsesjonæren.

16.

Vannslipningen skal fortrinnsvis skje etter behovet for fallene i vassdragets øvre del, dog kan den inntil disse er utbygd foregå etter behovet i kraftanlegget til L/L Sunnhordland Kraftlag.

Nærmere bestemmelser om vannslippingen blir å innta i et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vannet slippes i strid med reglementet kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

17.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte høyeste oppdemningsgrense og laveste tapningsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

19.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner, hvis interesse berøres av reguleringen, uansett den ovenfor betingede prosent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke etter hvert som kraft blir ledig, kreve avgitt fra de av vassdragets vassfall der tilhører norske kommuner, ytterligere kraft, for så vidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere

med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økte utgifter bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggs kapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måten vil bli uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommuner eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietakerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av liknende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraften uttas.

Unnlater anleggets eier å levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveringen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko, så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

20.

For oppfyllelse av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras like over for andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser, skal det stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 5 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanleggene tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

22.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelse av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

23.

Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort når og i den utstrekning det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten eller innløses av denne.

24.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

25.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøymed.

26.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser, samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Så langt framtidig ødeleggelse som følge av arbeidene fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget, i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger, å dra omsorg for at det ferdige anlegg virker minst mulig skjæmmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

Utkast til manøvreringsreglement for L/L Sunnhordland Kraftlags regulering av Blådalsvassdraget.

1.

Magasin	Reguleringsgrenser		Regulerings- høyde m.
	Øvre m.o.h.	Nedre	
Blådalsvatn	685,1	640,1	45
Midtbotvatn	750,5	709,5	41
Fjellhaugvatn	372,2	345,2	27

Høydene refererer seg til sjøenes nåværende alminnelige vannstand som er angitt til henholdsvis 673,1, 735,5 og 347,2 m o. h.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker, som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets naturlige flomvassføring ikke forhøyes. Så lenge bare fallet fra Fjellhaugvatn er utbygd må heller ikke lågvassføringen fra Blådalsvatn og Midtbotvatn forminskes til skade for andres rettigheter.

For øvrig kan — inntil fall i vassdragets øvre del er utbygd — vannslipningen skje etter behovet i kraftanlegget til L/L Sunnhordland Kraftlag.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander og observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes om det forlanges avskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Dette kan bestemme at han skal ha fast bolig i nærheten av reguleringsanleggene og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om dette reglement avgjøres av vedkommende departement.

6.

Viser det seg at slipningen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser kan kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger overfor tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som det finner nødvendig.

Departementet vil tilrå at konsesjon blir gitt på de anførte betingelser med reglement.

Industridepartementet

tilråder:

Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 L/L Sunnhordland Kraftlag å foreta en regulering av Blådalsvassdraget på de betingelser med manøvreringsreglement som er lagt fram med St. prp. nr. 18 (1949).

20. A/S Norsk Jernverk.

(Tillatelse til regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn i Andfiskvassdraget i Nord-Rana og til overføring av vannet til jernverkets anlegg i Mo m. v.)

Kgl. resol. av 20. mai 1949.

A/S Norsk Jernverk har den 7. september 1948 søkt om tillatelse til å ekspropriere det som trengs av vann, eiendom og rettigheter for øvrig for vannforsyning av jernverksanlegget i Mo fra Andfiskvassdraget og om tillatelse til å pålegge visse servitutter for å hindre forurensning.

Selskapet har samtidig søkt om tillatelse til å foreta en regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i den anledning avgitt følgende uttalelse datert 5. mai 1949:

«A/S Norsk Jernverk søkte 7. september 1948 om tillatelse etter vassdragsloven av 15. mars 1940 til ekspropriasjon av det som trengs av vann, eiendom og rettigheter for vannforsyning av jernverksanlegget i Mo m. v. fra Andfiskvassdraget og for pålegg av visse servitutter for å hindre forurensning. Det er 24. september og 28. september 1948 gitt en del supplerende opplysninger.

Søknadsdokumentene har vært utlagt på sorenskriverkontoret i Mo til ettersyn og utleggingen (med opplysninger om den reguleringen det foreløpig er tale om) kunngjort i Norsk Lysingsblad (7. oktober og 8. oktober 1948) og i «Rana Blad» og «Helgeland», Mo i Rana. Søknaden er videre forelagt distriktet.

Det er fremholdt i søknaden at A/S Norsk Jernverk ved Stortingsvedtak av 10. juli 1946 og senere vedtak er gitt i oppdrag å bygge et jern-, stål- og valseverk i Mo i Rana med en produksjon som tilsvarer 170—180 000 tonn valseverksprodukter pr. år, eventuelt økende til ca. 400 000 og ca. 600 000 tonn henholdsvis i 2. og 3. byggetrinn.

Til en slik produksjon trenges en forholdsvis meget betydelig tilførsel av vann fortrinnsvis som kjølevann for elektrorujerns-, stål- og valseverkene.

For det nevnte produksjonsprogram er det gjennomsnittlige vannforbruk beregnet slik for selve jernverket:

a) Uten ombruk av vannet:	
1. byggetrinn	1,2 m ³ /sek.
2. »	2,1 »
3. »	3,0 »
b) Ved ombruk:	
1. byggetrinn	0,4 m ³ /sek.
2. »	0,7 »
3. »	1,0 »

Forbruket ved ombruk kan varieres atskil- lig, men det som er oppført er det minste som praktisk kan komme på tale, det betin- ger likevel et kostbart teknisk utstyr.

Under overveielsene har Jernverket hatt for øye at vannforsyningen for Mo by even- tuelt bør løses og inkluderes i Jernverkets plan. Med et forbruk der på 500 l/døgn pr. innbygger får man et gjennomsnitts forbruk av ca. 60 l/sek. pr. 10 000 innbyggere. I til- felle vil de nevnte behovstall måtte forhøyes med ca. 0,1 m³/sek.

Det har for Jernverket foreligget to prak- tisk mulige alternativer for vannforsynin- gen:

1. Ved pumping fra Tverå.
2. Ved overføring av trykkvann i tunnel fra Andfiskvatn.

Det er regnet med at det med gjennom- førbare reguleringer kan skaffes følgende re- gulerte vassføringer:

Tverå: 3,3 m³/sek. (maks.)
Andfiskå: 2,5 m³/sek.

og at begge vassdrag kan dekke Jernver- kets behov, når man ved full utbygging går til en del ombruk.

Jernverket har valt Andfiskåalternativet av følgende grunner:

1. Det er som trykkvannsanlegg langt mer driftssikkert for selve Jernverket og gir bedre brannbeskyttelse for Mo by. Med den utforming som er forutsatt blir Andfiskåprosjektet praktisk talt bombesikkert, mens pumpeprosjektet i tilfelle vil være meget sårbart.

2. Som drikkevann er Andfiskå langt å foretrekke. Vannet derfra kan etter undersøkelser ved Folkehelseinstituttet betegnes som utmerket, mens Tveråvatnet allerede nå ligger på grensen av brukbarhet uten sterilisering. Etter at Jernverket er kommet i gang og bebyggelsen rundt Tverå økt, må man iallfall regne med omfattende renseanlegg for pumpealternativet. Trolig vil Mo by i tilfelle måtte skaffe drikkevann fra Andfiskå.

3. Trykkvannsanlegget krever mindre valuta enn pumpeanlegget.

4. Selv om Andfiskåprosjektet betinger større kapitalutlegg, vil driftsomkostningene bli lavere, dette blir ennå mer fremtredende ved utvikling av Jernverket utover 1. byggetrinn.

5. Man har i distriktet også et annet stort industriprosjekt, Rana Gruber, som Tverå er den naturlige vannkilde for. Å basere både Jernverkets og Rana Grubers vannforsyning på Tverå vil medføre mange driftskomplikasjoner for begge bedrifter.

Det fremgår av Jernverkets detaljbeskrivelse av anlegget at det i Andfiskvassdraget er to mindre vatn, Fiskeløsvatn på kote ca. 585 (nedbørområde 24 km²) og Andfiskvatn på kote ca. 233 (nedbørområde 74 km²), som begge er regulert med magasiner på henholdsvis 7,6 og 2,7 mill. m³. Den tilsvarende minstevassføring ved utløpet av Andfiskvatn er angitt til ca. 0,9 m³/sek., altså ikke tilstrekkelig for Jernverket uten ombruk.

Ved 6 m oppdemning i Andfiskvatn over nåværende lavvannstand blir magasinet der 8,6 mill. m³ — i alt 16,2 mill. m³ — og minstevassføring 1,3 m³/sek.

Ved ytterligere regulering av Fiskeløsvatn (1,5 m oppd. og 4,2 m senking) blir totalmagasinet 24,5 mill. m³ og minstevassføringen ca. 1,8 m³/sek. Hvis det er mulig å demme Fiskeløsvatn ytterligere, kan reguleringen drives til dette vatn er fullstendig regulert, i tilfelle ved et totalt magasin på 47 mill. m³ og en minstevassføring på 2,5 m³/sek.

Den endelige oppdemningshøyde i Andfiskvatn vil da avhenge av hvor stort magasin som økonomisk kan skaffes i Fiskeløs. Det kan nå, fremholdes det, bare konstateres at man even-

tuelt kan bli nødt til å regulere inntil kote 242 i Andfiskvatn.

I forslaget til manøvreringsreglement er Andfiskvatn forutsatt regulert mellom kote 241,60 og 231,10. Dammen forutsettes utført med fast flomløp og flommen menes praktisk talt aldri å komme over kote 242,0.

For Fiskeløsvatn er av Jernverket antydnet reguleringsgrenser mellom kotene 586,76 og 583,96 (i Vassdragsvesenets generalplan) henholdsvis tilsvarende overløpskronen og ca. 20 cm over terskelbunnen.

Fra Andfiskvatn er det meningen å føre vannet i tunnel gjennom Mofjellet til et fordelingsbasseng på nordsiden. Derfra rørtunnel i fjell til et trykkutjevningsskammer på ca. kote 115. Fra dette skammer fordeles vannet med naturlig trykk til Jernverkets forskjellige avdelinger og til de høyereliggende deler av Mo by. For de lavere bystrøk må trykket reduseres.

Det er i anleggsbeskrivelsen fremholdt som nærliggende å utnytte vannverkets vassføring i et ca. 100 m høyt fall (fra fordelingsbassenget til trykkreduksjonskammeret) til kraftproduksjon ved installering av aggregater inne i fjellet. Man kan på denne måte få ca. 2 000 kW i 2. byggetrinn med rimelige omkostninger. Det er i planen ikke regnet med noen forberedelse til dette, men muligheten for en senere utnyttelse er til stede selv ved full drift av vannverket.

Anleggsomkostningene er beregnet til:

	Pumpeanlegg i Tverå	Trykkvannsanlegg i Andfiskå
1. byggetrinn ...	kr. 5 620 000	kr. 8 640 000
2. » (i alt) »	8 660 000	» 9 640 000

De årlige omkostninger er beregnet med forskjellige forutsetninger for avskrivning, rente og amortisasjon og for prisen for driftskraft (gratis eller kr. 0,0054/kWh). Stort sett ligger de årlige omkostninger betydelig lavere ved trykkvannsprosjektet enn ved pumpealternativet.

Angående eieendomsforholdene er opplyst at Andfiskvatn og avløpet derfra er i privat eie.

Bergverkselskapet Nord-Norge A/S har ervervet rettigheter for regulering av Andfiskvatn ved oppdemning til 6 m over middelvannstand og rettigheter (med tilhørende reguleringsstillatelse av 1937) til regulering av Fiskeløsvatn. Ervervselten omfatter også vannrettigheter i Andfiskåen (ervervskonsesjon av 7. februar 1930) og selskapet utnytter vannet i to mindre kraftverker (med en installasjon på

tilsammen ca. 600 kVA) og til flotasjon i verk ved sjøen.

Det er foruten Bergverkselskapet Nord-Norges eiendommer (gnr. 19, bnr. 9, 10, 11 og 12) oppgitt en rekke bruksnr. ved Andfiskvatnet, hvorav to (nordsiden) oppgis ikke å bli berørt. På dyrket mark vil bare to eiendommer (også på nordsiden) bli påført skade ved ytterligere oppdemning. Det er en del slåtteland og skog.

Fiskeretten innehas av oppsitterne og visstnok noen hytteiere. Det fiskes bare til husbruk.

Vatnet brukes som isvei for kjøring av tømmer, ved og høy.

Fiskeløsvatn oppgis å ligge i statsalmenning.

Noen småvatn mellom Fiskeløs- og Andfiskvatn tilhører — mener oppsitterne ved Andfiskvatn, dem.

Om skader og ulemper fremholdes at Fiskeløsvatn er omgitt av fjell og myr. Det er ingen bebyggelse der bortsett fra et par fiskebuer. Skade på fiske og isveier forutsettes å bli meget små. Mulig nedgang i fiskebestanden vil kunne kompenseres ved yngelutsetting.

Ved Andfiskvatn er breddene for det meste dekket av myr og skog, på nordsiden er det noe dyrket mark. Ved oppdemning blir «ca. 10 hytter og et par sommerfjøs satt under vann og en del jorder ødelagt, mens gårdsbebyggelsen i det vesentlige ikke berøres.»

Med brev av 8. januar 1949 har selskapet innsendt følgende oppgave over arealer som blir neddemt ved **A n d f i s k v a t n**:

Mark	Mellom	
	233.5 og 237.1	233.5 og 242.0
Bjørkeskog	41 da.	55 da.
Granskog	3 »	21 »
Krattskog	19 »	19 »
Nåleskog	39 »	76 »
Utmark med kratt- skog og bjørk	35 »	59 »
Glissen nåleskog	4 »	19 »
Glissen nåleskog og småbjørk	15 »	37 »
Beitemark	17 »	20 »
Glissen nåleskog og bjørk med beite- mark	110 »	174 »
Slåtteland	8 »	21 »
Dyrket mark	15 »	30 »
Myret utmark med nåleskog og gl. bjørk	463 »	726 »
Myret utmark med nåleskog og gl. bjørk, beitemark .	99 »	139 »
	868 da.	1 396 da.

Skadene på fiske og isveier blir, fremholdes det, i søknaden, neppe store. Mulig nedgang i fiskebestanden vil også her kunne kompenseres ved yngelutsetting.

Da vannet forutsettes brukt som drikkevann er påtenkt følgende servitutter som vil bety en del ulemper for oppsitterne:

- «1. Opprettelse av nye gårdsbruk og nybygg av hytter må ikke finnes innenfor en grense av 300 m fra vatnet.
2. Innen et område på 300 m fra sjø eller bekk bør all gjødsel og urent avfall graves ned. Gjødsel oppbevares i tette kummer av betong.
3. Innen et område på 100 m fra sjø eller bekk er det forbudt å benytte naturgjødsel til gjødsling.»

Mofjell Gruber (Bergverkselskapet Nord-Norge A/S) mister driftsvannet til sine nåværende kraftstasjoner og til vaskeriet. Også videre utbygging blir umuliggjort. Dette kan avhjelpest ved at selskapet skaffes kraft og ved at Jernverket enten slipper tilstrekkelig vann til vaskeriet eller at Mofjell Gruber får ta ut vann fra særskilt ledning. Dette gjelder også andre eiendommer som eventuelt bruker vann fra elva, hva der ellers ikke foreligger noe om.

Jernverkets søknad omfatter da det som trengs av vann, eiendom og rettigheter for vanntilførsel til Jernverkets anlegg i Mo ved regulering av vassdraget og om overføring av vannet fra Andfiskvatn til Jernverkstomta. Det søkes foreløpig ikke om regulering av Fiskeløsvatn utover den nåværende. For Andfiskvatns vedkommende er forutsatt en oppdemning inntil kote 241,60 som høyeste reguleringsgrense. Vannstanden menes da praktisk talt aldri å kunne komme over kote 242,0 (fast flomløp). Nedre reguleringsgrense er satt til kote 231,10. Søknaden gjelder videre de nevnte servitutter mot forurensning.

Skogdirektøren har 1. november 1948 henvist til følgende anførsel av 18. oktober s. å. fra **S k o g f o r v a l t e r e n i N o r d - H e l g e l a n d**:

«Vannforsyningsanlegget for A/S Norsk Jernverk kommer til å berøre Mo prestegårdsskog, idet vanntunnelen som går ut fra det privateide Andfiskvatn går gjennom Mofjellet som hører til Mo prestegårdsskog. Tunnelens uttak av fjellet blir også liggende i Mo prestegårdsskog.

De skader som eventuelt vil forvoldes vil bare skje ved tunnelinntaket hvor der er en del skog.»

Skogdirektøren har derfor underrettet Kirkedepartementet.

Fiskeløsvatn, fremholder han videre, hører under statens eiendom Nord-Rana almenning, gnr. 147, bnr. 1 i Nord-Rana. For småvatna — ovenfor Andfiskvatn — reserverer han statens eiendomsrett.

Hans Ro, Mo i Rana erklærer 8. november 1948 at han ikke har noe å innvende mot at den planlagte regulering av Andfiskvatn blir satt i verk. Han går ut fra å kunne komme tilbake til saken «når det hele blir utformet og de eventuelle krav fra A/S Norsk Jernverk blir fiksert.»

Bergverkselskapet Nord-Norge A/S har 13. november 1948 uttalt seg slik:

«Av de fremlagte dokumenter vedrørende A/S Norsk Jernverks søknad om ekspropriasjon av vann fra Andfiskåga bemerker vi gjerne at A/S Norsk Jernverk har til hensikt å forhandle videre med vårt selskap om en løsning av den rekke problemer som vil oppstå, dersom vann fra Andfiskåga skal ledes gjennom en ny tunnel i Mofjellet for å tjene til forsyning for Jernverket og Mo by.

Når staten har bestemt at A/S Norsk Jernverk skal henlegges til Mo i Rana og denne landsviktige bedrift og den større befolkning som den vil trekke til stedet har behov for en så stor vannforsyning at det blir nødvendig å skaffe tilførsel fra Andfiskåga, vil vi naturligvis stille oss imøtekommende med hensyn til lemping på våre gamle rettigheter i dette vassdrag, så vidt det kan gjøres uten å hindre eller hemme gjennomføringen av vår grubedrift eller den videre utvikling av vårt virke.

Vi må imidlertid gjøre oppmerksom på at hele oppbyggingen av den nye grubedrift i Mofjellet og driften av vårt moderne flotasjonsverk ved Andfiskåga, hvor det også behandles råmalm fra andre gruber og den kjemiske industri som er begynt på stedet med vår fabrikkasjon av xanthat, er basert på de rettigheter i Andfiskåga som vi ervervet så tidlig som i 1928 og overensstemmende med den konsesjon som ble gitt i 1930 og 1937 vedrørende vassdragets regulering.

Når A/S Norsk Jernverk nå ønsker at vi skal lempe på våre rettigheter som er konsesjonsmessig sikret, må det være forutsetningen at vi får full kompensasjon for våre rettigheter i vassdraget med de hittil gjennomførte reguleringer og oppbyggingen av våre to elektriske kraftstasjoner, liksom vi må sikres tilstrekkelig tilførsel med fersk vann til vårt flotasjonsverk og andre formål og må sikres den elektriske kraft som vi nå eller senere måtte ønske å anvende inntil det maksimum som kan utbygges i våre fosser fra Andfiskvann til sjøen.»

Grunneiere, oppsittere og rettighetshavere i Andfiskvatn — i alt 10 — fremholder 12. november 1948 at en regulering i det søkte omfang vil bli meget følelig for dem. Eiendommene er små og ligger høyt, så den innmark som i tidens løp er opparbeidet er særlig verdifull. Store områder vil bli neddemt. Ved å legge dammen lenger opp —

ovenfor gårdene — vil dette kunne unngås, og grunneierne krever dette. Gårdenes drift vil ellers bli vesentlig vanskeliggjort, delvis umuliggjort.

Under enhver omstendighet krever grunneierne at det bygges ny vei, ikke bare fram til gårdene (for så vidt den gamle blir neddemt) men også videre til østenden av vatnet. Dessuten tilsvarende vei på sydsiden av vatnet.

Når det kreves at all gjødsel og urent avfall innen et område ca. 300 m (fra sjø eller bekk) skal nedgraves og gjødsel oppbevares i tette betongkummer og at det skal være forbudt å bruke naturgjødsel innen 100 m fra sjø eller bekk vil dette praktisk talt umuliggjøre vanlig gårdsdrift, særlig gjelder dette gnr. 19, bnr. 3 og 4.

Grunneierne bestrider at Fiskeløsvatn ligger i statsalmenning. Om det ligger i bygdealmenning eller er undergitt privat eiendomsrett går de ikke nærmere inn på.

Da elva fra Andfiskvatn blir tørrlagt forlanger oppsitterne å få fri elektrisk strøm fra Jernverket.

Endelig kreves at veien fra sjøen til Andfiskvatn — som nå er under utbedring — også i fremtiden blir vedlikeholdt av A/S Norsk Jernverk.

Mo bystyre vedtok 30. november 1948 enstemmig følgende innstilling fra formannskapet:

«Mo bystyre har intet å bemerke til at A/S Norsk Jernverk gis sådan tillatelse som anført i søknaden av 7. september 1948 til ekspropriasjon av det som trenges av vann, eiendommer og rettigheter for vanntilførselen til Jernverksanlegget i Mo ved regulering av Andfiskåvassdraget i Nord-Rana.

Bystyrets anbefaling gis på basis av at det i tillatelsen tas forbehold om:

1. At Mo kommune skal ha rett til gratis å utta fra Jernverkets hovedledning ved verkstomten det vann som trenges til Mo by's vannforsyning. Såfremt billighetshensyn tilsier at kommunen bør yte erstatning i en eller annen form for tekniske forandringer Jernverket i den anledning må foreta ved vannledningsanlegget, blir denne å bestemme ved skjønn hvis partene ikke blir enige om minnelig ordning.
2. At Mo kommune skal ha innløsningsrett av vannforsyningsanlegget med tilhørende rettigheter etter de regler som lovgivningen hjemler.»

Formannskapet henviser til post 15 i reguleringstillatelsen av 15. oktober 1937.

Nord-Rana herredsstyre vedtok 16. november 1948 enstemmig følgende:

«1. Nord-Rana herredsstyre vil anbefale at A/S Norsk Jernverks søknad om ekspropriasjonstillatelse av Andfiskåvassdraget gjøres betinget av at Nord-Rana kommune får an-

ledning til fra Jernverkets vassanlegg å utta det nødvendige vann for tettbebyggelsen rundt Mo by, til en pris som fastsettes ved skjønn. Jernverkets vannledninger må legges etter de forskrifter som blir utarbeidet av kommunens ingeniørvesen, og i samarbeid med kommunens ingeniører.

2. Hva angår kommunens konsesjonsberettede elektriske strøm fra Bergverkselskapet Nord-Norges kraftstasjon, vil en spesielt fremheve at en anbefaling av søknaden forutsetter at Nord-Rana kommune blir holdt skadesløs både nå og i fremtiden, for de tap som påføres kommunen ved at vassdraget tørrelgges.»

Nordland fylkes elektrisitet skontor har — 24. november 1948 — ikke noe å bemerke til ekspropriasjonssøknaden som anbefales innvilget.

Fylkesmannen i Nordland henviser 26. november 1948 til vedtaket i Nord-Rana og til elektrisitetkontorets uttalelse.

R. Knudtsøn, Mo i Rana, meddeler 10. januar 1949 at han like ved vassdraget (Skra-velvossen) har «et malmfelt bestående av kobberholdig svovelkis, innskjerpet fra først av i 1902 og det har tid om annen vært prøvedrevet.»

Blir konsesjon gitt med forbud mot anlegg som kan medføre forurensning vil anlegg av grubedriften så nær vassdraget bli utelukket.

I brev av 8. januar og 15. februar 1949 har A/S Norsk Jernverk uttalt seg om de innkomne bemerkninger. Selskapet fremholder at alle forutsetninger omhandlet i søknaden har vært vurdert på ny og må opprettholdes av selskapet for å kunne gjennomføre et vannforsyningsanlegg som er bruktbart for formålet.

I forbindelse med Skogdirektørens uttalelse opplyser selskapet at det regner med samtykke fra grunneieren, Mo prestegård ved Kirke-departementet, til utførelse av tunnelen. Tunnelutslaget kommer til å ligge på grunn som forutsettes ervervet fra samme grunneier. Den formelle overdragelse har ennå ikke funnet sted men departementet har gitt sitt samtykke til Jernverkets disposisjoner.

Like overfor grunneierne o. a. ved Andfiskvatn fremholder Jernverket at det på ny har foretatt en inngående vurdering av spørsmålet om reguleringshøyden (Andfiskvatn) og ikke funnet det praktisk, teknisk og økonomisk mulig å senke den regulerings-høyde som er angitt i søknaden hvis formålet med vannforsyningsanlegget skal oppnås. Selskapet har også overveid muligheten av å flytte dammen lenger inn i Andfiskvatn, men det er kommet til at dette i beste fall vil medføre en meromkostning for Jernverket på minst 1,5 mill. kroner, bortsett fra at det er overveiende sannsynlig at det ikke vil være mulig å bygge en sikker dam noe annet sted enn ved utløpet.

Dessuten ville man i tilfelle tape ca. 15 pst. magasin.

Hva angår veispørsmålet er Jernverket «rede til å opparbeide eventuelt utbedre, bestående veier langs vatnet som måtte bli berørt av reguleringen.» Atkomsten til teiger, skog og grunn som ikke er tilknyttet brukene ved vei, kan selskapet ikke innse vil bli forringet ved reguleringen, iallfall kan det ikke være berettiget at Jernverket skal opparbeide nye veier rundt vatnet. Imidlertid er Jernverket rede til «fortrinsvis på grunnlag av en vurdering ved skjønn, hvis man ikke kommer til minnelig overenskomst — å sørge for at oppsitterne skaffes atkomst til sine fjerntliggende grunnstykker på en slik måte at atkomsten ikke er dårligere enn den som eksisterer i øyeblikket, f.eks. ved at Jernverket treffer rimelige foranstaltninger til at nåværende forbindelser over isen og vatnet kan opprettholdes også etter foretatt oppdemning av vatnet.»

Oppsitternes forutsetning om fri elektrisk strøm kan ikke anses berettiget bl. a. fordi oppsitterne allerede har avhendet sine rettigheter til Bergverkselskapet slik at Andfiskelva ikke lenger er tjenlig for brukerne til kraftutbygging.

Forutsetningene i søknaden vedr. forurensning av vassdraget er vesentlig foranlediget ved at det er tenkt utnyttet som vannforsyning også for Mo by. Spørsmålet om den økonomiske belastning dette medfører er det hensikten å ta med som ledd i den avtale som forutsettes inngått med Mo. Det er mulig at man vil kunne lempe noe på omfanget av forbeholdene under pkt. 2 og 3, forholdet vil antagelig være avklart når skjønnet skal finne sted — men Jernverket må prinsipielt opprettholde søknaden på dette punkt.

Jernverket har senere, med brev av 8. april 1949 fremsatt nytt forslag om de servitutter, som verket mener bør pålegges eiendommene ved Andfiskvatn. Forslaget er utformet av Jernverkets konsulent dr. P. W. K. Bøckmann, og lyder slik:

«1. Ytterligere bebyggelse til fast bolig skal være forbudt. Hytter til bare kortvarig bruk som hytter for skogsdriften, sportshytter o. l. må ikke oppføres uten at Mo Helseråd har godkjent beliggenheten, planen for privet og planen for bortskaffelse av spillvannet. Sådanne hytter skal ligge minst 50 m fra vannet ved full oppdemning og minst 50 m fra tilløp til vannet. I det område som har avløp til vannet fra 500 m ovenfor (østafor) inntaket til 500 m nedenfor (vest for) inntaket skal oppførelse av hytter være forbudt.

2. Bygninger som etter oppdemningen blir liggende mindre enn 50 m fra vannet eller som ligger mindre enn 50 m fra tilløp til vannet

skal flyttes, så de ligger minst 50 m fra vannet ved høyeste vannstand og minst 50 m fra tilløp til vannet.

3. Ytterligere oppdyrking skal være forbudt.

4. Det skal være forbudt å drive kafe eller bevertning i nedslagsfeltet.

5. Gjødsling med privetgjødning skal være forbudt og likeledes med husdyrgjødning i mindre avstand enn 25 m fra vannet ved full oppdemning og i mindre avstand enn 25 m fra tilløp til vannet.

6. Ved all bebyggelse for opphold av mennesker, hytter for skogsdriften og sportshytter o. l. innbefattet, skal det være ordentlig bøtteprivet eller annet av Mo Helseråd godkjent privet. Privetene skal ha tette bøtter eller andre tette flyttbare beholdere, som skal stå på et tett underlag forsynt med karm, så mulig spill ikke kan flyte ut.

7. Privetbøtter eller andre privetbeholdere skal tømmes, innen de er $\frac{3}{4}$ fulle. Bøttene eller privetbeholderne skal uten spill føres ut av og tømmes utenfor nedslagsfeltet eller uten spill føres til et for hvert enkelt tilfelle av Mo Helseråd godkjent sted, hvor innholdet graves ned på av samme godkjent måte.

8. Ved alle fjøs skal der være tette beholdere for gjødselen (gjødselkummer) bygd sådan, at all fast og flytende gjødning kommer ned i den. Gjødningbeholderen skal tømmes så ofte, at innholdet ikke flyter over og hvis det ikke med en gang brukes til gjødning, lagres minst 50 m fra vannet ved høyeste vannstand og minst 50 m fra tilløp til vannet.

9. Det skal være forbudt å føre spillvann fra noen bebyggelse, hytter for skogsdriften og sportshytter o. l. innbefattet, til vannet eller tilløp til dette eller å slippe det ut så nær vannet eller tilløp til dette, at vannet i tilløpet eller vannet blir synlig forurenset. Hvor det ikke volder særlig store omkostninger, skal spillvannet føres i grunnen så vidt langt fra vannet eller tilløp til dette, at det ikke blir noen synlig forurensning av vannet i tilløpet eller vannet.

10. Ferdsel på vannet er forbudt unntatt den for skogsdriften og gårdsdriften nødvendige ferdsel. Fiske i vannet eller tilløp til dette skal være forbudt for andre enn grunneierne med husstand samt, hvis Mo Helseråd tillater det, for medlemmer av godkjent sportsfiskerforening. Senere utskilte eiendommer skal ikke gi noen rett til fiske.

11. Badning i vannet eller i tilløp til dette skal være forbudt.»

Forslaget forutsetter at drikkevannet blir renset ved kloring, og Jernverket erklærer å være forberedt på det.

Det økonomiske oppgjør med Bergverkselskapet Nord-Norge vil bli gjenstand for skjønn hvis partene ikke i mellomtiden kan treffe en minnelig overenskomst.

Mo kommune er i Bergverkselskapets konsesjoner reservert rettigheter for vannforsyning og gratis når det gjelder selve vannrettighetene, men selskapet mener at kommunen går langt for vidt når den på grunnlag av

dette vil ha gratis vann fra Jernverkets vannforsyningsanlegg. Vannrettigheten utgjør i seg selv bare en liten brøkdel av verdien av rettigheter og anlegg under ett. Hvis det ikke — mot formodning — kommer istand en overenskomst med Mo om felles utnyttelse av Jernverkets vannanlegg, må forholdet bli at kommunens rettigheter i vassdraget fremdeles må betraktes som eksisterende og slik at vassdraget fortsatt skal gi anledning til selvstendig utbygging for kommunens behov. Jernverkets utnyttelse av vassdraget behøver ikke å angripe kommunens bestående rettigheter.

Også overfor Nord-Rana kommune er Jernverket rede til å oppfylle forutsetningen om vannforsyning til tettbebyggelsen, idet vilkårene forutsettes å bli tilsvarende som for Mo, dog hensett til at Nord-Rana ikke har egne rettigheter.

I forbindelse med henvendelsen fra R. Knudtson henviser selskapet til en innhentet uttalelse av 10. februar 1949 fra bergmesteren i Nordland. R. Knudtson har 22. november 1948 anmeldt en kisanvisning ved Skravelfossen (gnr. 19 i Nord-Rana) og anmeldelsen gir ham forrett i 18 måneder, en forrett som han fortsatt vil beholde om han løser mutingsbrev innen 18 månedersfristen (bergverkslovens §§ 7 og 9). Som muter vil han kunne forlange utvist av grunneieren plass m. v. til bergverksdrift (lovens § 3, 18 og 19). Han kan skjerpe eller ha prøvedrift av begrenset omfang på anvisningen, men må utover dette ha konsesjon til drift.

Jernverket fremholder at det således er helt på det uvisse om drift noensinde vil komme i gang og om rettigheten innebærer noe av betydning. Selskapet får sørge for at skjønn påstevnes også overfor denne angivelige rettighetshaver.

Fiskeriinspektøren har 1. mars 1949 gitt følgende uttalelse:

«Etter sin størrelse er Andfiskåen med innsjøer ikke av vesentlig betydning som fiskevann. Innsjøarealet dreier seg om ca. 4 km² med mulig årlig fiskeavkastning på ca. 1 000 kg fisk inklusive elvas produksjon, eller ca. 4 000 stk. fisk à 250 gr.

I verdiberegningen må en imidlertid ta omsyn til at befolkningen i Mo i Rana vil øke betydelig, og at området under normale forhold utvilsomt ville komme til å spille en betydelig rolle som sportsfiskerevier dersom vannene ikke ble benyttet som drikkevannsreservoar med de restriksjoner for ferdsel, bebyggelse og fiske som følger med. En viser i den forbindelse til at Rana alt nå har en meget sterk lokal sportsfiskerforening, Rana Fiskerforening, som har disposisjonsrett over de fleste av statens vann i terrenget og at sportsfisket for verkets arbeidere og funksjonærer uten tvil kommer til å spille en betydelig rolle.

En bør i denne sammenheng kunne vente at A/S Norsk Jernverk vil vie denne sak oppmerksomhet, om en enn er klar over at dette ikke berettiger til særskilte krav om ekstra varetagelse av fisket i Andfiskå-vassdraget.

En tør gå ut fra at fiske vil bli tillatt i Fiskeløsvatn, idet dette ligger så langt fra vanninntaket at de mulige små forurensninger som fising vil kunne medføre forlenget vil være eliminert ved inntaket, og at fiskebestanden bør søkes opprettholdt i den øvre del av vassdraget.

Det vil derfor være ønskelig at det i konsesjonsbetingelsene medtas pålegg om at A/S Norsk Jernverk plikter å utsette årlig i Andfiskå-vassdraget et antall yngel eller settefisk som måtte bestemmes av det departement som ferskvannsfisket til enhver tid sorterer under.

Ødeleggelse av et eventuelt fiske i elvas nedre del nær sjøen ved at vassdraget berøves en vesentlig del av sin vassføring tør være et rent erstatningsspørsmål.»

H o v e d s t y r e t skal bmerke:

Bergverkselskapet Nord-Norge A/S fikk ved kgl. resolusjon av 7. september 1928 konsesjon til bergverksdrift.

Ved kgl. resolusjon av 7. februar 1930 fikk selskapet konsesjon på erverv av vassfallsrettigheter i Andfiskå med konsesjonstid 50 år fra 7. september 1928. Konsesjonen omfatter en rekke bruksnr. under gnr. 17, 18 og 19 i Nord-Rana i den utstrekning eiendomsrett er ervervet av konsesjonæren. Det er bl. a. betinget innløsningsrett for staten fra det 35. år fra 7. september 1928, videre en årlig avgift til staten på kr. 1 og det samme til kommuner pr. nat.-HK av den gjennomsnittlige utbygde kraftmengde, videre kraftavståelse til stat og kommuner.

Man henviser herom til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» 1930 s. 26—39.

Selskapet søkte i 1930 om tillatelse til å regulere Fiskeløsvatn ved 2,5 m senking og 1,5 m oppdemning, og Andfiskvatn ved 6,0 m oppdemning. Behandlingen av denne søknad ble i forståelse med selskapet senere stilt i bero. I stedet gjennomførte dette en senking av Fiskeløsvatn på 1 m og Arbeidsdepartementet ga på foranledning 31. januar 1934 erklæring i h.t. reguleringslovens § 4 om at det ikke ville gjøre påstand om konsesjonsplikt for denne senking. Selskapet har videre gjennomført en mindre regulering av Andfiskvatn som heller ikke har vært ansett konsesjonspliktig uten at det dog er utesket noen erklæring herom, jfr. hovedstyrets innstilling av 20. september 1937 angående ytterligere regulering av Fiskeløsvatn.

Ved kgl. resolusjon av 15. oktober 1937 fikk selskapet tillatelse til sådan ytterligere regulering av Fiskeløsvatn (2,0 m). Reguleringstiden er 50 år fra 7. september 1928. Innløsningsrett for staten etter det 35. år fra samme tidspunkt. Årlig avgift kr. 1 pr. nat.-HK av

kraftøkningen både til stat og kommuner. Bestemmelse om kraftavståelse og utsetting av fiskeyngel m. v. Det er videre betinget plikt til gratis avgivelse av det nødvendige vann fra Andfiskåen til den alminnelige vannforsyning av Mo ladested. Det henvises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» 1937 s. 110—117.

Fallet Andfiskvatn-sjøen dreier seg om vel 230 m. Også ovenfor Andfiskvatn har vassdraget utnyttbare fall.

I denne forbindelse bør has for øye at nabovassdraget, Dalselva kan — og vel også bør — utnyttes gjennom Andfiskvassdraget.

I den foreløpige oversikt av 1920 over vannkraften i Trøndelag og Nordland er kraftmengden i fallet Småvatn—Andfiskvatn (286 m, 1,25 m³/sek.) angitt til 3 500 turb.-HK. Dalselva ved overføring fra Store Akersvatn til Andfiskvatn (248 m, 6 m³/sek.) er oppført med 14 500 turb.-HK (statens) og fallet Andfiskvatn—sjøen (230 m, 8 m³/sek.) med 18 000 turb.-HK. Av sistnevnte kraftmengde skriver altså $\frac{3}{4}$ seg fra Dalselva. Det er her forutsatt noe mindre regulering i Andfiskå enn Jernverket regner med. Denne oversikt er basert på helt generelle og foreløpige undersøkelser og oppgavene gis derfor med forbehold.

Å utnytte Dalselva gjennom Andfiskvassdraget er vel mulig også om sistnevntes vassføring føres over til Jernverket i Mo. Men en felles utnyttelse av de to vassdrag fra Andfiskvatn til sjøen faller altså bort.

Etter vassdragslovens § 126 bør en ekspropriasjonstillatelse ikke gis «med mindre enten tiltaket ventes å fremme almene interesser eller de fordeler som ventes oppnådd overstiger i betydelig grad utgiftene og den skade og ulempe som voldes for søkerens og andres eiendommer og rettigheter.»

Bergverkselskapet har i dag to kraftstasjoner (Holmfoss og Sagrabben) på henholdsvis ca. 380 og 460 nat.-HK, men den potensielle energi på elvestrekningen er betydelig større. Med en regulert vassføring på ca. 2,5 m³/sek. som Jernverket regner med representerer h e l e fallet ca. 7 500 nat.-HK. Hertil kommer det nevnte forhold at en fellesutbygging av Andfiskelv og Dalselv fra Andfiskvatn bortfaller. På den annen side vil på Mosiden et utnyttbart fall på vel 100 m representere ca. 3 500 nat.-HK.

Reguleringen av Andfiskvatn vil demme ned grunn hvis verdi etter forholdene antagelig ikke kan betegnes som ubetydelig og det vil bli pålagt servitutter som blir byrdefulle for brukene.

Omkostningene vil også bli betydelige.

Det er vanskelig å veie disse skader og om-

kostninger mot fordelene ved vannverksplanen. Men i forhold til de store interesser som knytter seg til Jernverket, kan skadene og omkostningene i forbindelse med vannforsyningen ikke være avgjørende.

Hovedstyret finner derfor å burde anbefale at ekspropriasjonstillatelse blir gitt. Da en ekspropriasjon av vannet i vassdraget i det foreliggende tilfelle ikke vil kunne tjene formålet uten i forbindelse med retten til å utnytte det i Jernverket, vil selskapet også måtte erverve de nødvendige fallrettigheter, enten ved innløsning i samsvar med vassdragslovens § 132 eller ved avtale med Bergverkselskapet Nord-Norge. Et slikt erverv vil gå inn under konsesjonsloven av 1917. Selskapet vil i tilfelle være pliktig til å søke konsesjon, og må i henhold til ervervslovens § 2 pkt. 22 underkaste seg de i Bergverkselskapet Nord-Norges ervervskonsesjon fastsatte betingelser.

Det må antas å være på det rene at det driftsvann som innvinnes ved de forutsatte reguleringer vil kunne brukes til kraftproduksjon i slikt omfang at det under alle omstendigheter vil nødvendiggjøre tillatelse etter vassdragsreguleringsloven i forbindelse med en eventuell konsesjon på erverv av det fall hvori selskapet kan utnytte reguleringene. Imidlertid må man formentlig anta at reguleringene også ved å tilveiebringe driftsvann for Jernverket vil fremme industrielle formål. Man henviser i denne forbindelse til Ot. prp. nr. 2 for 1909, side 28, hvor det er nærmere drøftet hva det skal forstås ved industrielle formål. Det må også antas at reguleringene vil medføre skade og ulempe av den art og størrelse at det oppstår konsesjonsplikt i samsvar med § 3 pkt. 2 a og b i reguleringsloven. Etter dette går man ut fra at den tillatelse til regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn som Jernverket trenger, i tilfelle blir å meddele i henhold til reguleringsloven.

Bergverkselskapet Nord-Norges ervervstillatelse utløper som nevnt 7. september 1978 og vassfallene m. v. tilfaller da staten uten vederlag. Reguleringstillatelsen av 1937 utløper samtidig og staten har rett til å kreve reguleringsanlegget m. v. avstått uten godtgjørelse.

For så vidt angår de eiendommer og rettigheter som til nevnte tidspunkt, 7. september 1978, automatisk tilfaller staten, må formentlig ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens § 17 bare gjelde erverv inntil samme tidspunkt. Spørsmålet om hvordan det skal forholdes videre — eventuelt ved bortleie — må avgjøres av myndighetene da. Det vil i så fall være naturlig at også den nye reguleringstillatelse utløper samtidig.

De servitutter som Jernverket foreslår i

brev av 8. april bør kunne lempes og forenkles noe.

Pkt. 3 om forbud mot oppdyrking foreslås sløyfet.

I pkt. 6 bør tilføyes at Helserådet også skal gi regler for tømning av priveter, og pkt. 7 forelås da sløyfet.

Hovedstyret foreslår da:

A. I medhold av § 17 i vassdragsloven av 15. mars 1940 tillates det A/S Norsk Jernverk å ekspropriere det som trenges av vann, eiendom og rettigheter for vannforsyning til jernverksanlegget i Mo m. v. i det vesentlige i samsvar med selskapets søknad av 7. september 1948.

B. I medhold av § 18 i vassdragsloven av 15. mars 1940 tillates det A/S Norsk Jernverk for å hindre forurensning av vannet å pålegge visse servitutter innenfor rammen av følgende bestemmelser:

1. Ytterligere bebyggelse til fast bolig skal være forbudt. Hytter til bare kortvarig bruk som hytter for skogsdriften, sportshytter o. l. må ikke oppføres uten at Mo Helseråd har godkjent beliggenheten, planen for privet og planen for bortskaffelse av spillvannet. Sådanne hytter skal ligge minst 50 m fra vannet ved full oppdemning og minst 50 m fra tilløp til vannet. I det område som har avløp til vannet fra 500 m ovenfor (øst for) inntaket til 500 m nedenfor (vest for) inntaket skal oppførelse av hytter være forbudt.

2. Bygninger som etter oppdemningen blir liggende mindre enn 50 m fra vannet eller som ligger mindre enn 50 m fra tilløp til vannet skal flyttes, så de ligger minst 50 m fra vannet ved høyeste vannstand og minst 50 m fra tilløp til vannet.

3. Det skal være forbudt å drive kafe eller bevertning i nedslagsfeltet.

4. Gjødsling med privetgjødning skal være forbudt og likeledes gjødsling med husdyrgjødning i mindre avstand enn 25 m fra vannet ved full oppdemning og i mindre avstand enn 25 m fra tilløp til vannet.

5. Ved all bebyggelse for opphold av mennesker, hytter for skogsdriften og sportshytter o. l. innbefattet, skal der være ordentlig bøtteprivet eller annet av Mo Helseråd godkjent privet. Privetene skal ha tette bøtter eller andre tette flyttbare beholdere, som skal stå på et tett underlag forsynt med karm, så mulig spill ikke kan flyte ut.

Tømning av privetbøtter eller andre beholdere skjer etter nærmere regler, som fastsettes av Mo Helseråd.

6. Ved alle fjøs skal der være tette beholdere for gjødselen (gjødselkummer) bygd sådan, at all fast og flytende gjødsel kommer ned i den. Gjødselbeholderen skal tømmes så ofte, at innholdet ikke flyter over og hvis det ikke med en gang brukes til gjødsling, lagres minst 50 m fra vannet ved høyeste vannstand og minst 50 m fra tilløp til vannet.

7. Det skal være forbudt å føre spillvann fra noen bebyggelse, hytter for skogsdriften og sportshytter o. l. innbefattet, til vannet eller tilløp til dette eller å slippe det ut så nær vannet eller tilløp til dette, at vannet i tilløpet eller vannet blir synlig forurenset. Hvor det ikke volder særlig store omkostninger skal spillvannet føres i grunnen så vidt langt fra vannet eller tilløp til dette, at det ikke blir noen synlig forurensning av vannet i tilløpet eller vannet.

8. Ferdsel på vannet er forbudt unntatt den for skogsdriften og gårdsdriften nødvendige ferdsel. Fiske i vannet eller tilløp til dette skal være forbudt for andre enn grunneierne med husstand samt, hvis Mo Helseråd tillater det, for medlemmer av godkjent sportsfiskerforening. Senere utskilte eiendommer skal ikke gi noen rett til fiske.

9. Badning i vannet eller i tilløp til dette skal være forbudt.

C. Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 A/S Norsk Jernverk å foreta en regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn i Nord-Rana.

Ekspropriasjonstillatelsen foreslås gitt under følgende forutsetninger:

1. Hvis ekspropriasjon blir nødvendig overfor Bergverkselskapet Nord-Norge skal A/S Norsk Jernverk være forpliktet til å sørge for levering av kraft og vann for fortsatt eventuell utvidet, drift av Bergverkselskapets anlegg. Mulig tvist om utstrekningen av denne levering avgjøres av vedkommende departement.

2. A/S Norsk Jernverk skal være forpliktet til å la andre — herunder Mo ladested og Nord-Rana kommuner — være med om vannforsyningen så vidt ledningenes yteevne tillater det og mot en høvelig avgift som i mangel av overenskomst fastsettes ved skjønn.

3. For de eiendommer og rettigheter som omfattes av Bergverkselskapet Nord-Norges ervervstillatelse av 7. februar 1930 kan ekspropriasjonen bare gjennomføres for tidsrommet inntil utløpet av konsesjonstiden, altså inntil 7. september 1978.

4. A/S Norsk Jernverk overtar de forpliktelser som følger av nevnte ervervstillatelse av 7. februar 1930 post 9 og 10 inntil selskapet selv får ervervstillatelse.

5. A/S Norsk Jernverk skal være forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved vannforsyningsanleggene ansatte arbeidere og deres familier.

Ved pkt. 2 i de nevnte forutsetninger skulle Mo ladested og Nord-Rana kommuner eventuelt også andre sikret vannforsyning. For Mo kommune — som ved reguleringsstillatelsen av 1937 har fått en særrettighet — er en tilsvarende bestemmelse inntatt i reguleringsbetingelsene.

Reguleringsstillatelsen foreslås gitt på de betingelser som ligger ved i utkast.

Som antydnet foran foreslår man en reguleringsperiode inntil 7. september 1978, post 1.

Innløsningsrett for staten i det 35. år fra 7. september 1928, post 2.

Den foreslåtte regulering, Andfiskvatn mellom kotene 241,6 og 231,10 og Fiskeløsvatn, omlag 3 m inkluderer den nåværende regulering i vassdraget, altså også den som er gjennomført i begge vatn uten tillatelse etter reguleringsloven eller vassdragsloven.

Når tillatelsen for A/S Norsk Jernverk gis etter reguleringsloven, kan meget tale for å fastsette plikt til å erlegge avgift etter hvert og i den utstrekning som reguleringen blir gjennomført. Skadene og ulempene ved reguleringen blir ikke mindre om den utnyttes i vannforsyningsøyemed.

Dette kan oppnås ved at der i medhold av reguleringslovens § 12, 18 inntas følgende tilleggbestemmelse i reguleringsbetingelsenes post 3:

«For så vidt angår fallet Andfiskvatn—sjøen skal avgiftene erlegges på grunnlag av den kraftmengde som fallet representerer etter hvert som reguleringen blir gjennomført.»

Det forutsettes at Bergverkselskapet erlegger reguleringsavgiftene så lenge det bruker reguleringsvann.

Man foreslår opprettet et jordbruksfond med følgende bestemmelse inntatt som post 14:

«Til fremme av jordbruket i Nord-Rana — fortrinnsvis området ved Andfiskvassdraget — skal A/S Norsk Jernverk opprette et fond hvis størrelse fastsettes til kr. 50 000 og som blir å anvende etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.»

I post 13 er forutsatt plikt til å erstatte vedkommende kommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere o. a. som er knyttet til reguleringsanleggene. En lignende

forutsetning er for så vidt angår vannforsyningsanleggene inntatt ovenfor under pkt. 5. Ytterligere bestemmelse overfor Jernverket i denne henseende vil det antagelig være naturlig å innta i en ervervs- eller kraftleiekonsesjon.

Bergverkselskapet Nord-Norges forpliktelse til å oppsamle fattigfond følger formentlig direkte av fattiglovens kap. 4.

Det er tatt med den nå vanlige bestemmelse om plikt til å søke å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter m. v.

I post 15 er forutsatt utsetting av yngel og/eller settefisk etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

I post 16 er inntatt en lignende bestemmelse som i reguleringsstillatelsen av 1937 om gratis avgivelse av vann til Mo. Denne bestemmelse må forstås slik at den gratis avgivelse av vann fra Andfiskå inkluderer ervervs- og reguleringsomkostninger. Mo kommunes krav om innløsningsrett for vannforsyningsanleggene har man ikke funnet det rimelig å imøtekomme. Det vannforsyningsanlegg det her er tale om er av en helt annen karakter enn det eventuelt ville bli tale om for Mo alene, og man må gå ut fra at Mo's interesser i denne henseende er tilstrekkelig tilgodesett ved nærværende post 16 og de nevnte forutsetninger, pkt. 2.

Grunneiernes krav om flytning av reguleringsdammen synes det ikke rimelig å imøtekomme etter det Jernverket har opplyst bl. a. om omkostningene.

Når det gjelder veikravene er Jernverket villig til visse tiltak. Hovedstyret antar at disse spørsmål — hvis minnelig overenskomst ikke kommer i stand — bør bedømmes av skjønnene, jfr. reguleringslovens §§ 16 og 19, også betingelsen post 12.

Jernverket anfører at oppsitterne ved Andfiskvatn har avhendet sine rettigheter til Bergverkselskapet Nord-Norge A/S, og at deres krav om fri elektrisk strøm må anses uberettiget. Til dette er å bemerke at der i ervervs- og reguleringskonsesjonene til Nord-Norge A/S er betinget avstått 10 pst. til kommuner og 5 pst. av kraften til staten. Bergverkselskapet har som nevnt utbygd to kraftverker i Andfiskåen og selv om Jernverket ikke kommer til å utnytte de øvre 100 m fall — fra fordelingsbassenget til trykkreduksjonskammeret — må det allikevel avstå inntil 10 pst. + 5 pst. av den kraft som allerede er utnyttet i vassdraget, og altså mer enn oppsitterne ved Andfiskvatn vil trenge.

Videre er å merke at Midt-Helgeland Kraftlags fremtidige ledningstrase fram til Nord-Rana og Mo etter foreliggende plan vil komme

til å passere Andfiskvassdraget i nærheten av Andfiskvatn.

Spørsmålet om å kunne skaffe oppsitterne kraft er på dette grunnlag drøftet nærmere med Jernverket, og det har erklært seg villig til å godta at der betinges levert gratis kraft til hver av de 10 oppsittere, inntil 3 kW nedtransformert fra Midt-Helgeland Kraftlags ledning, og overført til brukene, post 21.

Man legger likeledes ved utkast til manøvreringsreglement. Dette er i vesentlig grad overensstemmende med det gjeldende reglement for Fiskeløsvatn, bortsett fra pkt. 1, om reguleringsgrensene.

Her kommer for det første Andfiskvatn til. Videre er for Fiskeløsvatn reguleringsgrensene fiksert i forhold til det nåværende reguleringsanlegg på grunn av den usikkerhet som er til stede hva angår kotehøydene.

I post 3 er nå — for Fiskeløsvatns vedkommende — forutsatt at lågvassføringen ikke må forminskes til skade for andres rettigheter.

T a n d b e r g erklarte at han ikke kunne delta i denne saks behandling, da han som innkalt varamann ikke hadde tilstrekkelig kjennskap til hva der tidligere er passert om saken.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møter 11. mars og 26. april 1949.»

Hovedstyrets utkast til reguleringsbetingelser er sålydende:

1.

Reguleringskonsesjonen gis for et tidsrom av 50 år fra 7. september 1928.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras. De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år fra 7. september 1928 skal staten kunne innløse de hele anlegg. Benytter staten seg ikke herav, skal den i det 10de år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggenes eier 5 år i forveien. Innløsnings-

summen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillegge menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 1 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

For så vidt angår fallet Andfiskvatn-sjøen skal avgiftene erlegges på grunnlag av den kraftmengde som fallet representerer etter hvert som reguleringen blir gjennomført.

Avgiften, hvorav svares 6 pst. rente etter forfall, har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 21, skal, for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse frister uten tillatelse meddelt av Kongen måtte oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 100.

6.

Til anlegg og drift skal det utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

7.

Selskapet skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig akt-somhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisdifferens — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare derved ikke overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — prosent av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgøymed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten departementets samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham.

12.

Etter departementets bestemmelse kan det pålegges konsesjonæren helt eller delvis å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved reguleringsanleggene ansatte arbeidere og deres familier.

14.

Til fremme av jordbruket i Nord-Rana — fortrinnsvis området ved Andfiskvassdraget — skal A/S Norsk Jernverk opprette et fond hvis størrelse fastsettes til kr. 50 000 og som blir å anvende etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

15.

Konsesjonæren plikter årlig å utsette fiskeyngel og/eller settefisk i vassdraget etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement hvis dette finner det nødvendig for derigjennom å avhjelpe skade som følge av reguleringen.

16.

Konsesjonæren plikter gratis å avgi det nødvendige vann fra Andfiskåen til den alminnelige vannforsyning av Mo ladested. Spørsmålet om hvilke foranstaltninger der i så henseende skal treffes, derunder størrelsen av den nødvendige vannmengde, fastsettes i mangel av overenskomst ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

17.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse såvel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

18.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

Forsåvidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 500 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

20.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringshøyder betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

21.

De vannfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer etterhvert som utbygning skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vannfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3).

Oppsitterne ved Andfiskvatn skal av A/S Norsk Jernverk hver leveres gratis inntil 3 kW, nedtransformert fra Midt-Helgeland Kraftlags ledning og overført til brukene.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økte utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenking av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli

uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas av kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Unnlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

22.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anleggene eller deres drift pådras likeoverfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 2 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

23.

Det påhviler konsesjonæren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Hvis sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene, i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

24.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser. Departementet kan til utøvelsen av denne kontroll ansette en kontrollør som overensstemmende med en av departementet utferdiget instruks skal ha adgang til de kontrollmidler som anses nødvendige.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

25.

Alle heftelser som hviler på anleggene faller bort når det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten.

26.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Hovedstyret har avgitt følgende forslag til manøvreringsreglement:

1.

Reguleringsgrensene er:

Andfiskvatn:

Øvre grense	kote 241,60
Nedre grense	kote 231,10
Reguleringshøyde	10,50 m

Høydene refererer seg til Vassdragsvesenets fastmerke 3 på kote 237,453.

Fiskeløsvatn:

Øvre grense: Nåværende overløpskrone.
Nedre grense: 0,2 m over bunnterskel.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Til den alminnelige vannforsyning av Mo ladested avgis det nødvendige vann overensstemmende med de bestemmelser som fastsettes ved overenskomst eller skjønn.

3.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flomvassføring ikke forøkes. For Fiskeløsvatns vedkommende må heller ikke lågvassføringen forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vannslippingen foregå etter Jernverkets behov.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at dammene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over dammenes manøvrering, avleste vannstander samt observeres og noteres, om det forlanges, nedbørmengder, temperatur m. v. Av denne protokoll sendes — om det forlanges — ved utgangen av hvert kvartal avskrift til Hovedstyret for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

5.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

6.

Mulig tvist om dette reglements forståelse blir å avgjøre av vedkommende departement.

7.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etterat de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet skal bemerke:

Bergverkselskapet Nord-Norge A/S fikk ved kgl. resolusjon 7. september 1928 konsesjon til bergverksdrift i Mofjellet m. v. i Nord-Rana herred. Ved kgl. resolusjon 7. februar 1930 fikk selskapet konsesjon på erverv av vannfallsrettigheter i Andfiskåen, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1930, side 26 flg. Begge konsesjoner gjelder for et tidsrom av 50 år fra 7. september 1928, etter vassdragskonsesjonen med innløsningsrett for staten fra det 35. år.

Selskapet iverksatte først en — ikke konsesjonspliktig — senking av Fiskeløsvatn på 1 m og en mindre regulering av Andfiskvatn, som heller ikke har vært ansett konsesjonspliktig. Ved kgl. resolusjon 15. oktober 1937 fikk selskapet tillatelse til å foreta en regulering av Fiskeløsvatn på 2 m i tillegg til den tidligere gjennomførte senking. Regulerings-tid 50 år fra 7. september 1928 med innløsningsrett for staten i det 35. år fra samme tidspunkt, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1937 s. 110 flg.

A/S Norsk Jernverk søker nå om tillatelse til å ekspropriere vann, eiendom og rettigheter for øvrig for vanntilførsel fra Andfiskvatn til Jernverkets anlegg i Mo og om tillatelse til regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn.

Vannet tenkes fortrinnsvis anvendt til kjølevann for elektrorujerns-, stål- og valseverke, men planen tar også sikte på å løse vannforsyningsspørsmålet for Mo by og tettbebyggelsen omkring byen.

Etter selskapets beregninger trenger det hele den regulerte vassføring fra Andfiskvatn for å kunne dekke Jernverkets og befolkningens vannbehov.

Vannet skal føres fra Andfiskvatn i tunnel gjennom Mofjellet til et fordelingsbasseng, videre i rørtunnel i fjell til trykkutjevningsskammer og derfra til Jernverkets forskjellige avdelinger. Til 1. byggetrinn hører videre bygging av dam ved Andfiskvatn og til 2. byggetrinn bygging av dam ved Fiskeløsvatn.

Anleggsomkostningene er for 1. byggetrinn beregnet til kr. 8 640 000 og for 2. byggetrinn kr. 9 640 000. 1 396 dekar grunn blir neddemmet, hvorav 30 dekar er dyrket mark.

Det vil bli pålagt brukerne byrdefulle servitutter.

10 hytter og et par sommerfjøs må flyttes.

Skadene på fiske og isveger antas ikke å bli særlig store.

Bergverkselskapet Nord-Norge har to kraftstasjoner i vassdraget nedenfor Andfiskvatn på henholdsvis ca. 380 og 460 nat.-HK. Med en regulert vassføring på ca. 2,5 m³/sek. ville vassfallet kunne utbygges til ca. 7 500 nat.-HK og med en overføring av nabovassdraget Dalselv til Andfiskvatn ville en kunne oppnå en vassføring på vel 8 m³/sek. Muligheten for en felles kraftutbygging i de to vassdrag bortfaller derfor når Andfiskvassdraget blir overført til Mo. Ved Jernverkets prosjekt vil en på Mosiden oppnå et utnyttbart fall, som vil representere ca. 3 500 nat.-HK.

Departementet finner med hovedstyret at vassdragslovens § 126 ikke er til hinder for at ekspropriasjonstillatelse blir gitt.

En antar at heller ikke vilkårene i reguleringslovens § 8 stiller seg hindrende for tiltaket.

En har heller ikke noe å bemerke til Jernverkets valg av vannprosjekt, idet dette må antas å by vesentlige fordeler fremfor det annet alternativ med pumping fra Tverå.

Etter det foreliggende vil en rå til at de søkte tillatelser blir meddelt.

Forutsetningene for ekspropriasjonstillatelsen og bestemmelser om servitutter som kan pålegges, anbefales fastsatt i overensstemmelse med hovedstyrets forslag.

Blant forutsetningene skal nevnes: A/S Norsk Jernverk må være forpliktet til å sørge for levering av elektrisk kraft og vann for fortsatt, eventuelt utvidet drift av Bergverkselskapet Nord-Norge A/S's anlegg.

Videre må selskapet være forpliktet til å la andre — herunder Mo og Nord-Rana kommuner — være med om vannforsyningen, så vidt ledningens yteevne tillater det og mot en høvelig avgift.

Den av hovedstyret under post 4 foreslåtte forutsetning gjelder plikt til å betale en årlig avgift av kr. 1 pr. nat.-HK til henholdsvis stat og kommuner i henhold til ervervskonsesjonen av 7. februar 1930.

Ekspropriasjonstillatelsen gjelder, for så vidt angår eiendom og rettigheter som omfattes av Bergverkselskapet Nord-Norges ervervstillatelse av 7. februar 1930, tiden inntil dennes utløp, altså inntil 7. september 1978, fra hvilken tid bergverkselskapets rettigheter skulle tilfalle staten.

Servitutter som kan pålegges omfatter forbud mot bebyggelse til fast bolig, flytting av bygninger som ligger mindre enn 50 m fra vannet, forbud mot gjødsling med privatgjødsel, anordning av gjødselkummer ved alle fjøs, forbud mot å føre spillvann til vannet eller tilløp til dette, forbud mot bading og delvis forbud mot fiske og ferdsel på vannet.

Konsesjonsbetingelsene for reguleringstillatelsen anbefales fastsatt som av hovedstyret foreslått.

Reguleringstiden er foreslått satt til 7. september 1978, som for ekspropriasjonstillatelsen, jfr. vilkårenes post 1.

Staten skal ha adgang til å innløse anlegget fra 7. september 1963, jfr. post 2.

Det er betinget en avgift av kr. 1 pr .nat.-HK til henholdsvis stat og kommuner, jfr. post 3.

Det er foreslått plikt for selskapet til å erstatte vedkommende kommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere og andre som er knyttet til anleggene, jfr. post 13.

Videre er det betinget opprettelse av et jordbruksfond på kr. 50 000 og utsettelse av settefisk og/eller yngel, jfr. postene 14 og 15.

I post 16 er inntatt betingelse om gratis avgivelse av vann til Mo, og i post 21 er betinget 10 pst. kraftavståelse til kommuner og gratis levering av inntil 3 kW til hver av oppsitterne ved Andfiskvatn.

For øvrig vanlige vilkår.

Departementet vil videre rå til at det blir fastsatt manøvreringsreglement for reguleringsene overensstemmende med hovedstyrets forslag.

Industridepartementet

tilr å d e r :

1. Det tillates i medhold av § 17 i lov om vassdragene av 15. mars 1940 A/S Norsk Jernverk å ekspropriere det som trengs av vann, eiendom og rettigheter for øvrig for vannforsyning av jernverksanlegget i Mo m. v. fra Andfiskvassdraget i det vesentlige i samsvar med selskapets søknad av 7. september 1948 og dermed fremlagt plan og under de forutsetninger som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 20. mai 1949.
2. I medhold av ovennevnte lovs § 18 tillates det A/S Norsk Jernverk for å hindre forurenning av vannet å pålegge eiere og rettighetshavere i fast eiendom å finne seg i servitutter over eiendommene innenfor rammen av de bestemmelser herom som er tatt inn i Industridepartementets ovennevnte tilråding.
3. Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 om vassdragsreguleringer A/S Norsk Jernverk å foreta en regulering av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn i Andfiskåen i det vesentlige overensstemmende med søknad av 7. september 1948 og dermed fremlagt plan, og på betingelser som er tatt inn i Industridepartementets ovennevnte tilråding.
4. Det fastsettes manøvreringsreglement som gjeldende inntil videre for reguleringen av Andfiskvatn og Fiskeløsvatn i Andfiskåen overensstemmende med det utkast som er tatt inn i ovennevnte tilråding.

21. A/S Tyssefaldene.

(Forlengelse av fullføringsfrist for reguleringsarbeidene i Øvre Tysse.)

Departementets avgjørelse 24. mai 1949.

I medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 § 12 nr. 1, jfr. bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon av 28. juni 1946, bestemmer departementet:

Den senest ved Administrasjonsrådets vedtak av 27. mai 1940 fastsatte frist for fullføring av reguleringsarbeidene i Øvre Tysse forlenges med 8 år til 28. april 1952.

22. Alta kraftlag A/L.

(Tillatelse til å foreta en regulering av Kåvvatnet i Talvik herred, Finnmark fylke.)

Kgl. resol. av 27. mai 1949.

Ved kgl. resolusjon 2. juli 1948 fikk Alta kraftlag A/L tilsagn om inntil kr. 600 000

i statsstønad for 1948 til utbygging av Kåvassdraget i Talvik mellom Kåvvatn og havet og til ledningsnett fram til ca. 8 200 mennesker i Alta, Loppa, Talvik og Kvenangen kommuner.

Ved kgl. resolusjon 25. februar 1949 fikk kraftlaget ytterligere tilsagn om inntil kr. 1 000 000 i statsstønad for året 1949 i samme øyemed.

Fylkesmannen i Finnmark har den 14. mai 1948 på vegne av Alta kraftlag A/L søkt om tillatelse til å foreta en regulering av Kåvvatn ved 10 m senkning og 10 m oppdemning.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i den anledning avgitt følgende uttalelse datert 5. mai 1949:

«Med påtegning av 26. mai 1948 sendte Industridepartementet Hovedstyret til uttalelse søknad av 14. s. m. fra fylkesmannen i Finnmark på vegne av Alta kraftlag A/L om tillatelse til å regulere Kåvassdraget.

Alta kraftlag er et interkommunalt andelslag for Alta, Talvik og Loppa i Finnmark og Kvenangen i Troms. Laget er tilstått statsstøtte til bygging av kraftverk og man har bestemt seg for utbygging av Kåvassdraget som første trinn i kraftutbyggingen.

Kåvassdraget som ligger på halvøya mellom Langfjorden, Stjernesund og Øksfjorden har et nedbørfelt på ca. 65 km² og Kåvvatnet (1,65 km²) ligger nederst i vassdraget på kote 109,16.

Fallet fra Kåvvatn til sjøen skal utnyttes, driftstunnelen blir ca. 200 og rørledningen ca. 325 m. I Kåvvatn — som blir både regulerings- og inntaksmagasin — tilveiebringes mellom kotene 119 og 99 et magasin på 35 mill. m³. Det regnes med en regulert vassføring på 1,93 m³/sek. Med en midlere fallhøyde på 102 m netto (109 m brutto) blir den tilsvarende kraftmengde 1 650 kW tilsvarende 14,5 mill. kWh. Installasjon 5 000 turb.HK (4 300 kVA).

Det er forutsatt jernbetong platedam med flomløpskrone på kote 119,0. Maksimal flomvannstand er angitt til kote 119,58.

Omkostningene for kraftanlegget er anslått til vel 2 mill. kroner hvorav til reguleringsanlegget med inntak — ca. kr. 350 000. Linjennett m. v. er beregnet til kr. 2 765 000 og de samlede omkostninger til kr. 4 825 000.

Vassdraget ligger overveiende på statens grunn.

Det er opplyst at Kåvelva ikke er lakseelv og det drives ikke ervervsmessig fiske i Kåvvatn.

Det vil ved reguleringen bli satt noe småskog og en del beiteland under vann, men skaden må — fremholder fylkesmannen — anses helt uvesentlig.

Da kraften skal brukes til alminnelig elektrisitetsforsyning i Alta, Talvik, Loppa og Kvenangen kommuner henstiller fylkesmannen at kraftlaget får konsesjon på ubestemt tid. Han mener videre at avgiften til staten bør settes lavest mulig da kraftlaget jo er et statsunderstøttet foretagende. Det bør heller ikke forbeholdes spesiell avgift til vassdragskommunen da vedkommende kommune blir andelsberettiget i kraftverket. Av samme grunn bør det ikke bli spørsmål om å levere konsesjonskraft til denne kommune.

Med brev av 21. august 1948 har fylkets elektrisitetsforsyningskontor sendt inn supplerende oppgaver bl. a. utskrift av Talvik herredsstyres møtebok 16. juli 1948. Herredsstyret «tiltrer fylkesmannen i Finnmarks søknad til H. M. Kongen om konsesjon for Kåvenvassdraget».

Det er opplyst at det samtidig med sistnevnte brev er sendt søknad til Landbruksdepartementet gjennom Finnmark Jordsalgskommissjon om tillatelse for kraftlaget til å disponere over fallet i Kåvenvassdraget. Det er likeledes innsendt forslag til manøvreringsreglement.

Søknaden er kunngjort i Norsk Lysingsblad 3. september og 8. september 1948 og den er herfra forelagt Fiskeriinspektøren og Landbruksdepartementet.

Fiskeriinspektøren mener at en reguleringshøyde på 20 m vil virke meget skadelig på fiskens forplantning, dens næringsdyr og på utøvelsen av fisket, men finner — under hensyn til de store fordeler som vinnes — ikke grunn til å motsette seg regulerings-tillatelse. Han foreslår at det i betingelsene for reguleringen blir inntatt følgende bestemmelser:

«1. Til vedlikehold av fiskebestanden i Kåvatn og de elver og bekker som direkte eller indirekte blir berørt av reguleringen tilpliktes konsesjonæren årlig å utsette et antall yngel eller settefisk som blir å fastsette av det departement som ferskvannsfisket til enhver tid hører under.

2. For å hindre at fisk skal bli ført inn i tunnelen og rørledningen, bør tunnelinntaket forsynes med gitter hvor spileavstanden i dette fastsettes av det departement som ferskvannsfisket til enhver tid hører under.

3. Såfremt reguleringen vil komme til å sette trær og busker under vann, bør det av hensyn til utøvelsen av garnfisket pålegges konsesjonæren å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det i samråd med de fiskeriberettigede.

4. Til skjønn og eventuelt overskjønn må det oppnevnes minst en fiskerisakkyndig skjønnsmann.»

Fiskeriinspektøren henviser videre til siste ledd i § 2,6 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 som omhandler forsterket politioppsyn og mener at sådant politioppsyn bør anordnes i anleggstiden.

Landbruksdepartementet henviser 9. mars 1949 til følgende uttalelse av 12. oktober 1948 fra Finnmark Jordsalgskommissjon i anledning av Elektrisitetsforsynings søknad om å få disponere vassdraget:

«En har intet å bemerke til søknaden, og leiekontrakt for området bør ordnes i forbindelse med utmål av det nødvendige areal for kraftstasjonens rørledning og maskinistboliger. Leiekontrakten foreslås oppsatt analogt med den kontrakt Varangerhalvøys kraftselskap f. t. har for Kongsfjordvassdraget. Avskrift av nevnte kontrakt ligger ved. Leietiden bør dog settes eksakt på åremål og avgiften beregnes pr. effektiv kilowatt.

Det er lite sannsynlig at det vil bli noen skadevirkning på Statens grunnarealer og etter kontraktens punkt 3 skal leieren ha alt ansvar for skade og ulemper forvoldt andre.»

Skogforvaltningen i Vest-Finnmark har 10. februar 1949 fremholdt at «den skadevirkning er antydnet regulering vil medføre må anses å bli minimal. Det forekommer noe bjørk langs vatnet, men det er nærmest krattskog med enkelte partier til dels for tett ungbjørk av liten verdi som vil bli berørt av en eventuell oppdemning. Det er ingen bebyggelse og heller ingen bruksberettigede som får utvist ved fra disse trakter.»

Departementet peker i denne forbindelse på at det i Elektrisitetsforsynings søknad av 20. august 1948 er opplyst at det er to mindre ubeboede jordstykker ved sjøen i Kåven som er i privat eie og som er kjøpt av kraftlaget.

Departementet «har intet å merke ved at søkt regulerings-tillatelse blir gitt. Imidlertid må vanlig utmål for tomter til kraftstasjon, boliger, opplag, ledningsgater m. v. skje ved henvendelse til Finnmark jordsalgskommissjon, som ordner dette overensstemmende med jordsalgsreglementet og i dette tilfelle enten ved feste eller salg. For vannrettighetene blir leiekontrakt å opprette, likeså ved jordsalgskommissjonen, men under forbehold av Landbruksdepartementets approbasjon. En vil der ved ikke ha noe vesentlig å erindre ved samme avgiftssats som brukt for Kongsfjordvassdraget — 50 øre pr. installert turbin-HK i kraftstasjonen, men vil dog intet ha å innvende om denne sats etter Hovedstyrets faglige bedømmelse blir regulert — eventuelt reguleres etter et visst antall år. Leietiden henskytes til Hovedstyrets bestemmelse etter sakas stilling — det enkleste ville jo være leie inntil videre, en ordning som ikke vil innebære risiko for Kraftlaget med Staten som medkontrahent. Ellers leietid for konsesjonstid som måtte bli satt. En kontrakt bør under hver omstendig-

het kunne avfattes noe enklere enn kontrakten for Kongsfjordvassdraget, som ellers ikke helt passer.»

Til planen for utbygging av Kåven kraftanlegg og ledningsnett har Hovedstyret tatt stilling før. Man henviser til Hovedstyrets forslag av 26. juni 1948 og 16. februar 1949. Anleggskostnaden er beregnet til kr. 5 325 000 — inkl. kr. 500 000 — for overtagelse av Mattisfosanlegget og det er forutsatt følgende plan for finansieringen:

Distriktet ..... kr. 400 000
Foreløpig av statsmidler ..... » 4 925 000

Ved kgl. resolusjon av 2. juli 1948 og 25. februar 1949 har Alta kraftlag fått tilsagn om inntil kr. 1 600 000 for 1948 og 1949. Det skal senere avgjøres hvor stor del av kapitalen tiltaket kan forrente og som ved opptagelse av lån skal betales tilbake til staten.

Det er i planen regnet med en regulert vassføring på 1,93 m³/sek. Økningen blir tilsvarende omlag 1,8 m³/sek. og kraftøkningen omlag 2 600 nat.-HK.

Det foreligger ikke hydrografiske observasjoner i vassdraget, men anslaget synes å være forsiktig. Man tar ellers som vanlig forbehold om nærmere fastsettelse av kraftøkningen senere.

Fordelene ved reguleringen er altså betydelige. På den annen side må skadene etter det som foreligger antas å bli minimale.

Hovedstyret anbefaler derfor regulerings-tillatelse gitt.

Alta kraftlag A/L er etter vedtektene et andelslag med skiftende medlemstall og kapital og begrenset ansvar. Andeler kan tegnes av de deltagende kommuner (Alta, Talvik, Loppa, Kvenangen) og av bedrifter og privatpersoner i nevnte kommuner.

Reguleringstillatelse på ubegrenset tid er det derfor ikke anledning til å gi. Leiekontrakt om fallrettigheter m. v. er ennå ikke opprettet, om leietiden blir «inntil videre» eller på et bestemt åremål er altså ikke på det rene. Under disse omstendigheter foreslås reguleringstillatelsen gitt for den tid leieforholdet varer, dog begrenset til 50 år fra tillatelsens datum, jfr. post 1 i vedlagte utkast til betingelser.

Avgiftene foreslås satt til lovens minimum, post 3.

Fiskeriinspektørens forslag skulle det være tatt hensyn til i post 13. Noen betingelse om forsterket politioppsyn skulle det ikke være grunn til å ta med, jfr. § 26 i lov om politiet av 13. mars 1936.

Kraftavståelse til kommuner er forutsatt i

post 18 overensstemmende med lovens § 12, men blir formentlig ikke aktuell.

Som sikkerhet er foreslått et beløp av kr. 2 000, post 20.

Man vedlegger utkast til manøvreringsreglement som stemmer med det innsendte forslag.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 26. april 1949.»

Hovedstyrets utkast til vilkår for tillatelsen er sålydende:

1.

Reguleringskonsesjon gis for den tid Alta kraftlag A/L leier fallrettigheter i Kåvenvassdraget, dog begrenset til et tidsrom av 50 år regnet fra konsesjonens datum.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i vassdraget nedenfor anlegget.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått uten vederlag reguleringsanlegget med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år etter at konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse det hele reguleringsanlegg. Benytter ikke staten seg herav, skal den i det 10de år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggets eier minst 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anlegget skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvor vidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen skal der erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,10 pr. nat.-HK.

Til de fylkes, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,10 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre ut over den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og om kontroll med vannforbruket, samt ang. avgivelse av kraft, jfr. post 18, skal, for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjon er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. I fristene medregnes ikke den tid som det på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Til anlegg og drift skal bare brukes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget bruke norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig

aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan fås fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av vedkommende departement.

Departementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi, beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbu for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødven-

dige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvister å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier.

13.

Konsesjonæren plikter årlig å utsette et antall yngel eller settefisk som nærmere blir å fastsette av vedkommende departement som også bestemmer hvor og hvorledes utsettingen skal foregå.

For mest mulig å hindre at fisk blir ført inn i tunnelen skal det anordnes gitter foran tunnelåpningen etter nærmere bestemmelse av departementet.

Konsesjonæren plikter å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det i samråd med de fiskeberettigede.

14.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift, undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

15.

Ved damanlegget skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hen-

syn til anlegget eller dets bruk. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

16.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som utferdiges på forhånd. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

17.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesser finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3).

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økte utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i

mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Unnlater anleggets eier å levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveringen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko, så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

19.

Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Hvis sådan ødeleggelse som følge av arbeidernes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger å dra omsorg for at det ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

20.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras likeoverfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser, skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 2 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21.

Anleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av

vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggets eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

22.

Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort når og i den utstrekning det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten eller innløses av denne.

23.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget, for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Hovedstyrets utkast til manøvreringsreglement er sålydende:

1.

Reguleringsgrensene er	
Øvre grense	kote 119,0
nedre grense	» 99,0
Reguleringshøyde	<u>20,0 m</u>

Høydene refererer seg til F.M. nr. XV ved overløpet. Dette fastmerke (jernbolt i fjell) har høyden 127,38.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som godkjennes av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragets flomvassføring ikke økes. For øvrig kan vannslipningen foregå etter kraftverkets behov.

3.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

4.

Det skal påses at flomløpet ikke hindres av is eller lignende og at dammen til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Videre skal observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder og temperatur m. v. Avskrift av protokollen skal — hvis det forlanges — ved hver måneds utgang sendes til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement blir å avgjøre av vedkommende departement.

6.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet skal bemerke:

Alta kraftlag A/L er dannet av Alta, Loppa og Talvik kommuner i Finnmark fylke og Kvenangen kommune i Troms fylke. Foruten kommunene skal alle private og offentlige kraftavtakere i nevnte kommuner tegne andeler i laget.

De samlede anleggsomkostninger ved utbygging av Kåvenvassdraget og ved ledningsnett fram til ca. 8 200 mennesker er — inklusive kr. 500 000 for overtagelse av Mattisfoss kraftverk — beregnet til kr. 5 325 000. Herav er kr. 4 925 000 forutsatt foreløpig dekket av statsmidler, inntil det er avgjort hvor stor del av kapitalen tiltaket selv kan forrente.

Den regulering det søkes om er beregnet å gi en kraftøking på ca. 2 600 nat.-HK.

Skadene og ulempe antas å bli minimale. Noe småskog og en del beiteland vil bli satt under vann. Fiskeriinspektøren mener at reguleringen vil virke meget skadelig på fisket. Det er opplyst at Kåvelva ikke er lakselv og at det heller ikke drives ervervsmessig fiske i vatnet.

Omkostningene ved kraftanlegget er anslått til ca. kr. 2 000 000, hvorav til reguleringsanlegget med inntak ca. kr. 350 000.

Den skade og ulempe reguleringen vil medføre må antas å være av mindre betydning i sammenligning med fordelene, slik at det etter reguleringslovens § 8 er adgang til å gi den søkte tillatelse.

En vil etter det foreliggende rå til at tillatelse blir meddelt.

Konsesjonsbetingelsene anbefales fastsatt i det vesentlige overensstemmende med hovedstyrets forslag.

Tillatelsen er foreslått tidsbegrenset til 50 år fra konsesjonens datum med innløsningsrett for staten i det 35. år, jfr. vilkårenes poster 1 og 2.

Avgift til stat og kommuner er satt til kr. 0,10 pr. nat.-HK til hver, jfr. post 3.

I post 13 er det — overensstemmende med forslag fra Inspektøren for Ferskvannsfisket — fastsatt plikt for konsesjonæren til årlig å sette ut yngel eller settefisk etter departementets bestemmelse og til å anbringe gitter foran tunnelåpningen for å hindre fisk fra å

bli ført inn i tunnelen samt plikt til å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det.

En finner med hovedstyret ikke grunn til å ta med bestemmelse om politioppsyn under anleggstiden.

I post 18 er betinget 10 pst. kraftavståelse til kommuner.

Bestemmelsen i post 20 i hovedstyrets utkast om sikkerhetsstillelse for et beløp av kr. 2 000 antar man bør kunne sløyfes.

Manøvreringsreglement for reguleringen anbefales fastsatt overensstemmende med hovedstyrets forslag som gjeldende inntil videre.

Søknaden er kunngjort på behørig måte.

Industridepartementet

tilråder:

1. Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 om vassdragsreguleringer Alta kraftlag A/L å foreta en regulering av Kåvvatn i Talvik herred i det vesentlige overensstemmende med søknad av 14. mai 1948 og dermed fremlagt plan.

Tillatelsen meddeles på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 27. mai 1949.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen som gjeldende inntil videre, overensstemmende med det utkast som er tatt inn i ovennevnte tilråding.

23. Foreningen til Bægnavassdragets Regulering.

(Tillatelse til å regulere Helin (2 m senking) i Vang herred.)

Kgl. resol. av 3. juni 1949.

Departementet tillater seg med dette å gi tilråding om tillatelse for Foreningen til Bægnavassdragets regulering til å regulere Helin i Vang herred i Opland fylke.

Helin har gjennom Vestre Slidre herred avløp til Tisleifjorden. Ved kgl. resolusjon 21. januar d. å. om regulering av Åbjørvassdraget fikk foran nevnte forening tillatelse til å regulere Storevatn, Tisleifjord og Ølsjøen med Bløytjern. Saken hadde vært forelagt Stortinget, jfr. St. prp. nr. 82, innst. S. nr. 228 og St.forh. s. 2196 flg. for 1948. Søknaden om reguleringstillatelse gjaldt også Helin. I uttalelse 11. mai f. å., inntatt i St. prp. nr. 82, 1948, foreslo Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet avgjørelsen av reguleringsspørsmålet utsatt for Helins vedkommende idet de da foreliggende opplysninger ikke ga tilstrekkelig klarhet over skadevirk-

ningene ved reguleringen. Hertil sluttet departementet seg i tilråding 14. mai f. å. som ligger til grunn for St. prp. nr. 82, 1948. I innst. S. nr. 228 har komitéen bl. a. referert hovedstyrets og departementets uttalelser herom.

I departementets tilråding 14. mai f. å. er også tatt med de da foreliggende opplysninger og uttalelser om regulering av Helin. Herav skal departementet nå gjengi hovedstyrets uttalelse (på proposisjonens s. 17 og 18, som hovedstyret viser til i sin uttalelse 19. oktober f. å. nedenfor):

«Størst strid har det stått om Helin. Ansøkeren har alternativt redusert oppdemningshøyden fra 3,0 til 2,2 m, men beholdt senkningen på 2 m. Etter den foretatte oppmåling blir magasinet allikevel som før beregnet 40 mill. m³ som antagelig svarer til det gjennomsnittlige årstilløp. Det må da fra ansøkerens synspunkt vært fullt tilfredsstillende å få tillatelse etter det minste alternativ med tilsammen 4,2 m reguleringshøyde.

Vang kommune stilte seg opprinnelig ikke imot en mindre regulering — 1 m opp og 1 m ned — var derpå imot regulering i det hele tatt, men har nå (vedtak av 17. april d. å.) anbefalt 2,2 m oppdemning og 2,0 m senkning.

Ved Helin er det også gode beiter og verdi-full skog som demmes ned, dessuten veier og stølshus. Med høy oppdemning blir også plassene foran seterhusene — kveene — beskåret, og da fjellsiden bakenfor er bratt passer det de fleste steder mindre godt for driften å flytte husene.

Helin blir etter ansøkerens plan overregulert, og sjøen ventes derfor helt uttappet bare i dårlige vannår. Kommer da flere slike etter hverandre, kan det bli lenge før vannstanden når full høyde igjen.

Når sjøen demmes vil det ved erosjon danne seg en ny strandlinje, med tilløp til større og mindre ras over høgvaslinjen. Det henvises her til statsgeolog Holmsens utredning. Han finner også at det noen steder er fare for utrasning ved marbakken når sjøen tappes, og at det største tilløpet — Grovsdøla — vil skjære seg ned i den grusøren som den løper ut gjennom. Når vannstanden om våren ikke kommer opp mot regulert høgvasstand — og det må en vente vil hende ofte — synes det klart at en så stor regulering som 4,2 m vil komme til å skjemme landskapet ved Helin.

Dr. Holmsen uttaler at det ikke er betingelser for sandflukt på det område som han har undersøkt.

Det utvalg som herredstyret hadde oppnevnt til å vareta Vangs interesser mener derimot at det er flere grunner i Helin, og fare for sandflukt.

Ansøkeren har sommeren 1947 latt foreta oppmåling i Helin også under vann, og gitt beskjed om at alle grunner skulle legges inn. Han har derfor ikke grunn til å tro at dette ikke er blitt gjort. Kartene viser ikke noen større flate partier ut fra strandlinjen og heller ikke grunner utenfor, tvers over sjøen eller langsetter. Men etter de bestemte og

gjentatte påstander fra folk som er godt kjent der oppe var det særdeles ønskelig at forholdet kunne vært nærmere klarlagt. Utvalget hevder også at jordsmonnet mellom Vassenden og Helistrondi består av kvikk-sand og leire på underlag av glatt svaberg, mens dr. Holmsen uttaler at jordarten overalt er en friksjonsjord, så der ikke vil bli slike ras som kjennes fra leir- og finsand-avsetninger. En må selvsagt legge vekt på den faglige innsikt, men også her burde det vært foretatt nærmere undersøkelser.

Ansøkeren regner med at ytelsen i primarkraft øker med 15 mill. kWh ved å regulere Helin 4,2 i stedet for 2,0 m, men samtidig tapes 5,5 mill. kWh sommerkraft og 4,0 mill. kWh om vinteren. Nettoinnvinningen blir 5,5 mill. kWh som ansøkeren vurderer til kr. 109 000 i inntektsøking pr. år, dvs. etter 2 øre pr. kWh.

Det er så at en overregulering i Helin har sin store verdi i og for seg, men på den annen side er det også betydelige verdier som spiles både materielt og estetisk.

Spørsmålet om regulering av Helin er i det hele så tvilsomt at en vil foreslå behandlingen utsatt.»

I brev 19. oktober f. å. til departementet kom hovedstyret tilbake til spørsmålet om regulering av Helin. Brevet lyder:

«Departementet har i St. prp. nr. 82, 1948 sluttet seg til Hovedstyrets forslag i brev av 11. mai 1948 og forutsatt at spørsmålet om regulering av Helin blir tatt opp til særskilt avgjørelse senere.

Reguleringsforeningens søknad går ut på å få tillatelse til å demme Helin 3 m og senke 2 m i forhold til alminnelig lavvannstand, alternativt å demme bare 2,2 m. Oppmålingen av sjøen sommeren 1947 hadde nemlig vist at den er større enn forutsatt, slik at magasinet allikevel vil bli c. a. 40 mill. m³ som foreningen hadde regnet med i sin reguleringsplan og søknad av 27. januar 1947.

Når Hovedstyret fant å måtte foreslå saken utsatt, var det for å skaffe en bedre oversikt over skader og ulemper for seterdriften m. v., få nærmere utredet hvorvidt en større senkning vil medføre fare for sandflukt og ras, og i det hele søke klarlagt så godt som gjørlig alle sider ved denne regulerings-sak, som hadde møtt så sterk motstand.

Kartet over Helin i målestokk 1 : 5 000 som ble tatt opp i 1947 er nå i sommer supplert med målinger i 1 : 2 000 over setergrender, og grunner i sjøen. Disse nye kartene som ble sendt Hovedstyret den 29. juli omfatter Vassenden, Ellevstølene, Helistrondi, og Strø i søndre ende av sjøen.

Statsgeolog dr. Gunnar Holmsen har foretatt en ny befaring, og på grunnlag av denne og befaringen i 1947 avgitt følgende uttalelse:

«Etter planen skal sjøen demmes 2,2 m og senkes 2 m. Jordarten langs stranden av Helin består av stenhuldig morenegrus. I strandkanten ligger stenene utvasket for finmateriale og ved høyvannslinjen er gjerne en liten loddrett kant på $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ m høyde. Vegetasjonen går helt ned til denne. Det er tydelig at den loddrette kanten er erodert ut av bølgeslag og is. Ved oppdemningen vil ikke stranden bli stabil før der har dannet seg en ny lignende loddrettkant hvor markens fall og jordsmonnets art betinger dens dannelse. På flatt lende mangler steilkanten.

Jordsmonnet er stenhuldig og av en sådan art at utrasninger av større omfang ovenfor oppdemningsgrensen ikke vil finne sted.

Mellom Vassenden og Helestrondsetrene inneholder bregruset, som følge av at morenen her stammer fra fyllitt, mere finmateriale enn på sjøens venstre side. Dens finmateriale er et skifergrus som lett tøres av bølgeslaget, og erosjonen stanser ikke før dens innhold av sten utgjør en plastring over underlaget. På strekningen mellom Vassenden og Helestrondi kan en mange steder se at der ligger stenlag på bunnen under høyvannslinjen som er blitt tilbake av morenen etter som finmaterialet er skyllet vekk. Hvor lien går bratt ned til sjøen må her forutses å fremkomme en ganske stor bølgeslagserosjon ved oppdemningsgrensen. På de bratteste steder vil utvaskingen av finmaterialet medføre utrasninger ovenfor høyvannslinjen, såkalt «sår» i den nye strandkant. Jo brattere lien er desto større erosjonssår må en vente. Disse brudds høyde bestemmes av den naturlige skråning materialet antar før den blir stabil. Det bes bemerket at fyllittmaterialets naturlige skråning i den nåværende strandkant er steil. Da jordarten over alt er en friksjonsjord vil det ikke kunne inntreffe ras som dem en kjenner fra leir- og finsandavsetninger.

I St. prp. nr. 82, 1948, nevnes at jordartene kvikkleir og kvikksand forekommer ved Helin. I brev av 1. juli 1947 bestrider, ifølge denne stortingsproposisjon, tillitsmennene riktigheten av min fremstilling av reguleringens virkning, formodentlig fordi jeg ikke omtaler disse jordarter. Jeg har derfor under min siste befarings hatt min oppmerksomhet særlig rettet mot denne uoverensstemmelse. Og jeg har atter forvissnet meg om at kohesjonsjordarter som kvikksand og kvikkleir forekommer ikke noe sted langs hele Helins strand eller ovenfor denne. Men ved samtale med fremmøtte grunneiere brakte jeg på det rene at det leirholdige fyllittgrus her oppe kalles kvikksand. Det er den jordart som bl. a. finnes noen steder mellom Helestrondi og Vassenden. Jeg formoder at det har betydning å opplyse om dette og at således det som i St. prp. nr. 82 omtales som kvikkleir og kvikksand i virkeligheten er en morenejordart, følgelig en friksjonsjord.

Når jeg foran har uttalt at stranden rundt Helin består av stenhuldig morenegrus, må jeg unnta gruskjeglen som Grovdøla har lagt opp ved sitt utløp, og likeså en liten gruskjegle som bekken ved Helestrondi har bygget opp. Det største tilløp er Grovdøla. Ved tappingen får denne sin erosjonsbasis senket, hvilket vil medføre at den vil skjære seg ned i grusøren og utdype sitt leie. Dette vil om enn i mindre synlig grad, formodentlig også ramme utløpet

av bekken ved Helestrondi, hvor imidlertid gruskjeglen består av grovt grus.

Etter kartets bunnkoter ned til 3 m dyp kan ingen marebakker erkjennes. Det forekommer meg imidlertid ikke utelukket at der kan finnes marebakker, hvor der er betingelser til stede for at det kan bli utrasing når sjøen tappes. Eventuelle utrasninger ved marebakken kan dog i et hvert fall ikke forlenge seg inn over den naturlige høyvannslinje, hvor den stenholdige morene ligger.

Der forekommer ikke langs Helin sandforekomster som ved reguleringens gjennomføring vil kunne gi opprinnelse til sandflukt. Over bunnmorenen ligger i viker og på lave odder sydøstlig i sjøen et sand- eller gruslag av ubetydelig tykkelse. Men jordarten inneholder så meget av grus og sten at den ikke vil bli disponert for sanflukt selv etter at dens vegetasjonsdekke er ødelagt ved oppdemningen. Sandbunn under vann vil ikke kunne gi sandflukt, idet bunnen som tørrelages ved sjøens senking vil være dekket av vinterisen inntil vårflommen kommer og overflommer den.

Den stranderosjon reguleringen vil fremkalle blir sterkt skjemmende i landskapet såfremt uttappingen om vinteren har vært så lav at vårflommen ikke fyller sjøen til oppdemningsgrensen. Restene av den vegetasjon av trær, busker og kratt som har vært satt under vann, vil da bli liggende som et belte på det tørre. Foruten et skjemmende utseende vil vegetasjonsrestene også mange steder besværliggjøre atkomsten til strandkanten.»

Dr. Holmsen uttaler videre i brev av 8. juli om 4 jordprøver som var tatt i 0,5 m dybde på tangen ved utløpet av sjøen:

«Samtlige prøver består av grov grus. Sandflukt fra dette materiale er utelukket.»

Overlærer A. H. Ellingbøe har den 14. september oversendt følgende uttalelse, datert Grindaheim i juli 1948, fra 28 grunneiere ved Helin:

«Som meldt i uttalelser til Vassdragsvesenet har alle grunneierne ved Helin gårdsbruk i Vang. Disse gårder er små. Mange har under 20 mål oppdyrket innmark. De fleste har 20—50 mål. Noen få gårder har mere. Ingen av de mindre gårder har anledning til utvidelse.

Så langt tilbake som sagn går, har slektene dyrket og bygd disse gårdene. Når familier kan vinne utkomme på så små oppdyrkede eiendommer, skyldes dette at de oppe ved Helin har sine setre med til dels oppdyrkede jorder og utmerkede havneganger, der buskpen holder til fra midten av juni til slutten av september, sauene fra midt i mai til senhøstes.

I bjerkeliene rundt Helin har alle gårdene sine skogteiger, og på isveien kjøres der hjem høy og ved, hver eneste vinterdag 15—30 lass. Når isen ikke lenger er landfast, kan isveien ikke kjøres.

Helin er et rikt fiskevann, og grunneierne fisker til husbehov så lenge vannet er isfritt.

Fra Vassenden i nord til Ellevstølen og Helestrandstølene har bøndene selv opparbeid-

det kjøreveier, uten tilskudd fra herred eller stat.

Demmes Helin opp som ansøkt, vil flere setre, det meste av jordene og veiene, det beste av havnegangene og skogen, komme under vann. De som blir seterløse, har intet sted å flytte hen.

Det faste jordsmonn som under den konstante vannstand har dannet seg rundt Helinstrandene og er støtten for det på det glattskurte svabergget ovenforliggende jordlaget, vil bli skyllet bort, og dermed er ras- og skredfaren overhengende.

Senkes vannstanden, blir ørretens eneste gyteplass liggende tørr, store sandgrunner i nord og syd, ved Ellevstølsiden og Helestrand-siden blir tørrlagte og fulle av skjær og blindskjær, og den svære fjellvind som i ukevis raser i Helindalen vil fremkalle sandfly utover alle omgivelser.

Som her anført så Vang herredsstyre og grunneierne følgene av en regulering, og har derfor protestert mot enhver form for regulering av Helin. Inntil direktør Lindboe under sitt arbeid i Vang i vinter ved løfter om elektrisk kraft og annen hjelp til herredet fikk det nye herredsstyre på sin side, likesom noen av grunneierne på østsiden fant at de kunne ikke motstå all den lofte herlighet — bl. a. kjørevei helt fram til Tangensetrene.

Ved nærmere ettertanke er nok begeistringen kjølnet. Ingen tviler på direktør Lindboes oppriktighet, men bak ham står myndighetene, som har avgjørelsen når deres tid kommer.

Vi vil antyde en løsning.

Helin har kun ett tilløp, Grøvsdøla i nord. Alle småbekkene omkring er tørre unntatt i sterkt regn. Nedslagsfeltet er lite. Nedtappes Helin, vil det ta år innen den atter blir full. Alt vann fra en uregulert Helin kan samles opp lenger nede i vassdraget, der demning allikevel må bygges. Dermed kan Helin vedbli å være som den er, og de femti små gårder i Vang får beholde sin livsviktige eiendom.

Det er nemlig på det rene blant oss som hele vårt liv har vært kjent ved Helin, at ved den ansøkte regulering vil Helin med sine omgivelser bli ødelagt. Det har vi sett ved andre regulerte fjellvann, t. eks. Tessevann i Vågå.

Elektrisk kraft eller noen erstatningskroner kan ikke redde familiene i de små gårdene. I det lange løp blir deres lodd å måtte flytte fra sine hjem.

Undertegnede grunneiere, som alle vil bli berørt av en eventuell regulering, vil derfor — som Vang herredsstyre i 1947 flere ganger har gjort det — bestemt protesterte mot regulering av Helin, likesom vi må uttale vår store forundring over det nye herredsstyres anbefaling av konsesjonsandragendet.»

Overlærer Ellingbø opplyser at prestegården har rettigheter ved Helin, og at sognepresten Arthur Aas, har undertegnet. H. N. Thune som også er grunneier, er ikke kommet med på grunn av fravær. En av undertegnerne H. T. Ellingbø, meddeler i brev av 2. september:

«Ved en anledning i vår kom jeg til å sette mitt navn på en liste at jeg ikke hadde noe imot regulering av Helin.

Jeg må be om å bli strøket av denne.

Jeg har min hovednæring i turist- og reiselivet og når man ser hvor skjemmende en regulering virker, kfr. Bygdin — kan man ikke sterkt nok protestere mot gjentagelser.

Helin er etter uttalelse fra forskjellige hold regnet for å være et av våre vakreste fjellvann. Mine gjester er på turer der så å si hver dag til en hytte jeg har og er svært begeistret over den vakre natur.

Skulle det ved en regulering bli grå sandbanker rundt hele vannet ville all skjønnhet være borte og det ville ingen attraksjon bli lenger.»

Hovedstyret henviser til sin utredning av 11. mai — se St. prp. nr. 82, 1948 s. 17, 2. spalte nederst og side 18 — og skal tilføye:

Av de nye kartene framgår at setrene ved Vassenden ved 2,2 m oppdemming får neddemmet fra omkring $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ av den inngjerdede mark og ved Ellevstølen og Helestrondi med noe brattere terreng, inntil $\frac{1}{4}$. Ved Strøsetrene går den inngjerdede mark ikke ned til vatnet som ved de andre setrene.

Av detaljkartene, hvor dybdekotene til dels er rettet og supplert sees at stranden ved Grøvsdølas utløp, Ellevstølen og Strøsetrene ved 2 m senking vil bli tørrlagt i opptil 60—70 m bredde og ved Helestrondi opptil 30 m. Sundet mellom Ellevstølen og holmen utenfor, som ved nåværende sommervannstand er henimot 250 m bredt, vil ved regulert lavvannstand smalne av til 150 m. Største dybde blir vel 3 m. De to tangene ved utløpet demmes på det nærmeste ned, bare et par mindre partier vil rake opp ved 2,2 m oppdemming.

Planteveksten på disse tangene vil dø bort, de vil bli liggende som sandbanker over eller under vann etter som vannstanden er og være til hinder for båttrafikken. Etter statsgeolog dr. Holmsens undersøkelser på stedet skulle det dog ikke være noen fare for sandflukt fra tangene.

Grunneiernes påstand om at jordsmonnet mellom Vassenden og Helestrondi består av kvikksand og leire, må anses gjendrevet, og en må også gå ut fra at det ikke blir ras av større omfang.

Om skadevirkningene på jord og skog er i St. prp. nr. 82 opplyst at det demmes ned og forsumpes i alt vel 710 dekar med 3 m og ca. 530 dekar ved 2 m oppdemming. Arealene ved 2,2 m oppdemning er ikke beregnet, men forholdsvis regnet blir det omlag 570 dekar, som deler seg på 40 dekar slått og noe dyrket mark, 230 dekar beiter, 175 dekar skog og nesten 125 dekar myr.

Reguleringsforeningen har i søknaden anført at Helin forutsettes uttappet bare i dårlige år. Men i foreningens forslag til manøvreeringsreglement heter det:

«Vintertapningen må av hensyn til isforholdene i vassdraget foregå så jevnt som mulig. For øvrig kan vannslipningen skje etter behovet for de nedenforliggende kraftanlegg, fortrinnsvis Åbjøra kraftanlegg.»

Vang herredsstyre kommer inn på dette i sin siste uttalelse av 17. april d. å. Det henstiller at det tas med i reglementet bestemmelse om at «tapningen gjennomføres så lempelig som råd er. Så vidt mulig bør senkningen i vanlige år ikke være større enn at bassenget fylles igjen med vårflommen.»

En sådan bestemmelse i reglementet vil nok kunne gi visse retningslinjer for tappingen. Men de bestemmende faktorer, magasin størrelsen om høsten, tilsiget og lengden av lågvassperioden veksler jo fra år til år i de enkelte vassdrag. Og de veksler også samme år i de forskjellige vassdrag som utnyttes innen Samkjøringsområdet. Det vil derfor være lite rasjonelt også for kraftproduksjonen som helhet betraktet, å binde Åbjøra kraftanlegg med ufravikelige og detaljerte bestemmelser, som det for øvrig ville være meget vanskelig å utforme.

En så vidtgående regulering som 4,2 m er selvsagt av økonomisk betydning for Åbjøra kraftanlegg.

Men de skader og ulemper som følger med er heller ikke små.

Det neddemte og forsumpede areal dreier seg som allerede nevnt om ca. 570 dekar, for det meste slått, beiter og skog. Seterdriften er en integrerende og nødvendig del for gårdsbrukene, og skogen nyttes ikke bare på setrene, men det avvirkes og kjøres ned til bygda til brenne, som gårdene ellers har lite av. En del av setergrendene får også mindre inngjerdet mark, og det vil for de fleste bety vesentlige innskrenkninger og ulemper.

Senkingen av sjøen vil føre med seg betydelige ulemper. Om isen blir sikker og farbar om vinteren kan en ikke ha noen visshet for på forhånd, det vil avhenge av dybde- og strømforhold, og de meteorologiske faktorer i de enkelte år. Men under enhver omstendighet vil ned- og oppkjøring ved strendene bli besværlig. Trafikken vil jo vanligvis foregå i februar—mars, da tappingen av magasinet pågår, eller på det nærmeste er slutt.

Ved oppdemmingen vil der danne seg nye strandlinjer, og på de bratteste stedene også ras over høyvannstand. I Vassenden vil Grøvsdøla skjære seg ned i den grusøra som den nå løper ut over, og rundt sjøen vil det bli mer eller mindre blottlagte strender også

utover sommeren, alt etter fyllingsgraden i magasinet i de enkelte år. Den frykt som grunneierne og bygda nærer, at reguleringen vil virke skjemmende må derfor sies å være berettiget.

Vang formannskap pekte i sin tid på at det kunne tenke seg en regulering på 2 m, 1 m oppdemming og 1 m senking, og ved Hovedstyrets befaring i juni 1947 ble også dette drøftet.

Ansøkeren har anført — jfr. St. prp. nr. 82, side 18 — at nettotapet ved et sådant alternativ i forhold til 4,2 m regulering blir 5,5 mill. kWh.

En beregning for 17-årsperioden viser at økingen ville blitt gjennomsnittlig 0,3 m³/sek. mindre enn ved 4,2 m, dvs. kraftøkningen i de 600 m utbygde fall (inkl. Åbjøra) ville vært 2400 nat.-HK eller 11—12 mill. kWh mindre. Men av disse vil ca. halvdelen kunne utnyttes i sommertiden, også ved 2 m regulering.

Beregningen viser videre at Helin i alle 17 år ville kunne holdes fylt til regulert høyvannstand, og altså gi et sikkert magasin på 18,5 mill. m³ mot vekslende magasiner ved 4,2 m regulering.

Det neddemte og forsumpede areal vil bli redusert med ca. 200 dekar og innmarka ved setrene mindre berørt. Ulempene for trafikken om vinteren må også antas å bli mindre, og fremfor alt vil en kunne holde vannstanden på regulert høyde, og unngå nakne strender om sommeren.

Hovedstyret vil etter dette se det for tvilsomt om lovens betingelser er til stede for en så vidtgående regulering som 4,2 m, men finner derimot å kunne tilrå at der gis tillatelse til å demme Helin 1 m og likeså senke den 1 m i forhold til alminnelig lågvasstand om sommeren.

Det foreligger ikke søknad for dette alternativ, men en må gå ut fra at ansøkeren vil godta det subsidiært.

Reguleringsforeningen opplyste i brev av 27. mars d. å. — jfr. St. prp. nr. 82, side 15 — at den hadde blitt enig med et utvalg av grunneierne om en overenskomst, som skulle forelegges begge parter. Men det har altså ikke lyktes å få tilslutning fra 28 (29) av de 35 grunneiere ved sjøen.

Derimot ses av Reguleringsforeningens brev til Stortingets skog- og vassdragskomité av 20. september d. å. — avskrift vedlegges — at det er inngått avtale med Vang kommune om:

a) Å ordne med nedkjørsler fra hver enkelt skogteig ved Helin, slik at man kan komme ned på isen også ved senket fjord.

- b) 7 km vei fra Grøvtølene ved Vassenden til Ellevstølene på fjordens vestsida utbedres.
- c) Ca. 6½ km vei fra Vassenden til Helestrand på østsida utbedres så den kan kjøres med bil.
- d) Sistnevnte vei forlenges ca. 2½ km fram til Tangensetrene.
- e) Det ordnes med settefiskdam.
- f) Stranden i Vassenden ryddes.
- g) Gjennom Vang. komm. Elektrisitetsverk ordnes med kraftlevering istedenfor årlige erstatninger til de grunneiere som måtte ønske det, beregnet etter en pris av kr. 140 pr. år for den første og kr. 100 pr. år for de følgende kW for all fremtid.
- i) Reguleringsforeningen garanterer for et lån på inntil kr. 350 000 til Vang kommune for utbygging av Eidsfoss, når utbygging besluttes gjennomført.

Det må antas at konsesjonæren ved skjønn etter reguleringslovens § 19 ville kunne blitt pålagt de ytelser som ansøkeren har avtalt under punkt a—d med Vang kommune, i tilfelle tillatelse til 4,2 m regulering ble gitt. Videre ville det være rimelig å betinge at neddemmet grunn ryddes for skog og kratt, ikke bare ved Vassenden, men rundt hele sjøen (punkt f).

Hovedstyret vil foreslå at disse punkter a—d og f stilles som forutsetning eller betingelse for 2 m regulering. Videre synes det rimelig å forutsette at ansøkeren ordner med kraftlevering til grunneierne, istedetfor erstatning etter pkt. g i avtalen med Vang.

Reguleringsforeningen anker i brevet til Stortingets skog- og vassdragskomité over at den årlige avgift er satt så høyt som kr. 3 pr. nat.-HK. Videre ber den om at det i post 14 fastsatte jordbruksfond på kr. 250 000 til Nord-Aurdal, Hemsedal og Gol kommune uten forhøyelse også må gjøres gjeldende for Vang kommune for regulering av Helin. Det i post 15 fastsatte antall settefisk av 150 000 anser den så stort at det også må kunne omfatte Helin.

Siden saken sist var oppe er det ikke fremkommet noe som etter Hovedstyrets mening skulle tale for å sette kommuneavgiften lavere. Den foreslås derfor også bibeholdt for Helin. Noen særavgift pr. m³ magasin til Vang gir loven ikke anledning til.

I betraktning av de store arealer som blir neddemt ved Tisleia og Ølsjøen med Bløytjern kan det ikke skjønnes at det foreslåtte jordbruksfond på kr. 250 000 er for høyt. Ved Helin neddemmes også ved 1 m et relativt betydelig areal, og en foreslår fondet her satt til kr. 30 000.

Etter fiskeriinspektørens uttalelse — jfr.

St. prp. nr. 82, side 13 — må det være tilstrekkelig at reguleringen av Helin også omfattes av post 15 i utkast til betingelser i St. prp. nr. 82, side 24.

Helin, som er ca. 9 km², ligger likesom Tisleifjord i fjellstrekning som ikke for noen del er statsalmenning. Også den antas derfor å være undergitt eiendomsrett, så noen godtgjørelse en gang for alle til staten skulle ikke kunne kreves, jfr. lovens § 13.

Hovedstyret foreslår i henhold hertil at de i Stortingsproposisjonen side 22—25 oppstilte betingelser for regulering av Åbjøra bestemmes også å omfatte regulering av Helin, dog slik at post 14 gis følgende tilføyelse:

«Innen reguleringen av Helin tas i bruk, skal konsesjonæren innbetale til Vang kommune kr. 30 000 som avsettes til et fond, hvis renter etter nærmere bestemmelse av herredsstyret anvendes til fremme av jordbruk i distriktet.» Og at post 16 tilføyes ordene «og Helin» etter «Tisleifjord».

Utkastet til manøvreringsreglement i St. prp. nr. 82 må suppleres slik: I pkt. 1 etter ordene «Reguleringsgrensene er»: innskytes:

«Helin	øvre, kote 853,20
	nedre, » 851,20

Reguleringshøyde 2,0 m i forholdet til alm. lågvasstand betegnet med kote 852,20». Og i samme punkts siste avsnitt og i punkt 3, 1. avsnitt innskytes «Helin og» foran «Tisleifjord».

Smeby og Vogt gjorde følgende protokolltilførsel:

«Smeby og Vogt finner å kunne gå med på 2 m senking, men slutter seg for øvrig til innstillingen.»

Holten var fraværende ved voteringen.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 12. og 13. oktober 1948.»

Som av hovedstyret nevnt forelå det ikke søknad for de alternativ for regulering av Helin som hovedstyret — henholdsvis dets flertall og mindretall — fant å kunne tilrå tillatt. Departementet forela i konferanse 26. oktober f. å. hovedstyrets innstilling for representanter for reguleringsforeningen. Disse ønsket adgang for reguleringsforeningen til å gi skriftlig svar og meddelte noen dager senere at foreningens behandling av saken ville ta noen tid.

Etter anmodning fra ordføreren i Vang sendte departementet 9. november f. å. ord-

føreren avskrift av brev 14. september f. å. fra overlærer A. H. Ellingbøe, Oslo, og av deri nevnte brev fra grunneiere ved Helin (gjengitt i hovedstyrets uttalelse foran).

Med brev 28. desember f. å. sendte reguleringsforeningen departementet en lengere forestilling. Foreningen anmodet departementet om å foranledige at saken ble tatt opp til ny overveielse i hovedstyret, og departementet forela med påtegning 6. januar d. å. saken for hovedstyret til uttalelse.

Hovedstyret svarte i brev 18. februar d. å., hvori også er omhandlet en mottatt uttalelse fra Vang herredstyre og henvendelse fra overlærer Ellingbøe:

«Foreningen til Bægnavassdragets reguleringsbrev av 28. desember 1948 og Byggekomitéens brev av 20. desember 1948 med departementets påtegning av 4. januar 1949 — 3404/1948 H. V. — sendes med vedlegg tilbake.

Ved de enkelte punkter i Byggekomitéens brev skal Hovedstyret bemerke:

1. *Kraftøkningen og verdien av den.*

I St. prp. nr. 82, 1948 side 14 er av Åbjøra kraftanleggs brev av 20. januar 1948 sitert bl. a. følgende:

«Kraftanlegget anfører at dets primakraftytelse øker med 2 500 kW å 6 000 timers brukstid ved å øke reguleringshøyden i Helin fra 2 m (1 m ned og 1 m opp) til 4,2 m (2 m ned og 2,2 m opp). Samtidig synker dog produksjonen av overskytende sommerenergi med 5,5 mill. kWh og vinterenergi med 4,0 mill. kWh. Med en kraftpris av kr. 60 pr. kW.år, sommerspillkraft av 3 øre og vinterspillkraft av 0,6 øre pr. kWh kommer det til en inntektsøkning på kr. 109 000 pr. år ved den større regulering.»

Dette er gjengitt i Hovedstyrets bemerkninger, se St. prp. side 18, således:

«Ansøkeren regner med at ytelsen i primakraft øker med 15 mill. kWh ved å regulere Helin 4,2 m istedenfor 2,0 m men samtidig tapes 5,5 mill. kWh sommerkraft og 4 mill. kWh om vinteren. Nettoinnvinningen blir 5,5 mill. kWh som ansøkeren vurderer til kr. 109 000 i inntektsøkning pr. år, dvs. etter 2 øre pr. kWh.»

Hovedstyrets henvisning til at den beregnede inntekt utlignet på nettoøkningen gir ca. 2 øre pr. kWh mener Byggekomitéen ikke gir noe riktig bilde. Hovedstyret er klar over at inntektsøkningen ikke bare er fremkommet ved netto innvinning av kraft, men også ved at en del spillkraft foredles til primakraft. Det er imidlertid meget uklart hvilken verdi en bør tillegge denne foredling. Det vises til at under de nåværende noe usedvanlige for-

hold betales omtrent samme pris for spillkraft som for primakraft. Regnes med kraftprisene som de er i dag, ville dette dermed forrykke konsesjonærens bilde fullstendig.

Spørsmålet om Helinreguleringen ble utsett, og forut for annen gangs behandling høsten 1948 var det blitt anledning til å gjennomføre en beregning ved Hovedstyret av kraftøkningen for 17-årsperioden 1929—46, alternativt for 4,2 og 2,0 m reguleringshøyde. Ved 4,2 m ble det forutsatt at magasinet bare ble uttappet i ugunstige år, og i de øvrige år begrenset til 2 m.

Beregningen ga følgende resultat:

År	Øking i m ³ /sek.		Forskjell i økning
	4,2 m	2,0 m	
1929—30	1,30	1,30	0
30—31	1,15	1,15	0
31—32	1,85	0,85	1,0
32—33	0,85	0,85	0
33—34	1,00	0,80	0,20
34—35	1,20	1,20	0
35—36	1,20	1,20	0
36—37	1,95	0,90	1,05
37—38	0,95	0,95	0
38—39	1,10	1,10	0
39—40	1,95	0,90	1,05
40—41	1,10	1,10	0
41—42	1,85	1,10	0,75
42—43	1,35	1,35	0
43—44	1,35	1,35	0
44—45	1,30	1,30	0
45—46	1,75	0,80	0,95
Gj.snitt 17 år ...	1,35	1,05	0,30

Dette er omtalt i Hovedstyrets brev av 19. oktober 1948 således:

«En beregning for 17-årsperioden viser at økningen ville blitt gjennomsnittlig 0,3 m³/sek. mindre enn ved 4,2 m, dvs. kraftøkningen i de 600 m utbygde fall (inkl. Åbjøra) ville vært 2 400 nat.-HK eller 11—12 mill. kWh mindre. Men av disse ville ca. halvdel kunne utnyttes i sommertiden, også ved 2 m regulering.»

Ved omregningen til kWh er forutsatt en omsetningsfaktor = 0,56 fra nat.-HK til kW, altså 2 400 nat.-HK = ca. 1 350 kW økt år-gangskraft gjennomsnittlig for de 17 år. Nå må en merke seg at beregningen er utført på grunnlag av foreliggende observasjonsmateriale, og for så vidt til en viss grad bare har teoretisk interesse.

Når kraftverket er satt i drift og magasinet blir helt nedtappet i et ugunstig vannår, har en ikke noen sikkerhet for at magasinet blir fylt etterfølgende vår, sommer og høst. Det viser seg jo også i praksis at magasinene gjerne

blir tømt de fleste år, selv i overregulerte sjøer. Kraftøkningen kan ved sådan tapning bli gjennomsnittlig større, men på den annen side må en regne med mindre magasindekning i ugunstige vannår.

Men en rasjonell vannøkonomi for det hele samkjøringsområde tilsier at der skaffes best mulig materiale og oversikt utover høsten, før lågvassperioden inntreffer, og likeså etterhvert i løpet av vinteren, og at tappingen innrettes deretter. Det er dette Hovedstyret har forutsett, når en på grunnlag av observasjonsmaterialet fra en allerede gjennomløpt periode på 17 år angir kraftøkningen ved de to reguleringsalternativer.

2. Skadevirkningene.

Oppgavene over neddemte arealer m. m. i Hovedstyrets bemerkninger bygger — som det også vil fremgå av proposisjonen — på det materiale som ansøkeren etterhvert har fremlagt. Når Byggekomitéen hevder at flere av Hovedstyrets anførsler ikke stemmer med dens målinger og undersøkelser, må det så vidt skjønnes ha sin grunn i at den også betrakter sitater og referater av uttalelser fra dem der berøres som anførsler av Hovedstyret.

a. Helins størrelse.

Hovedstyret har her gått ut fra den størrelse som den foretatte oppmåling viser.

b. Antall interesserte.

Opplysningene er motstridende, men Hovedstyret har — som det vil fremgå av brevet til departementet av 19. oktober 1948 — regnet med 35. Det riktige tall vil først kunne bringes på det rene ved eventuelt regulerings-skjønn. Hvorvidt alle 28 som ikke har gitt sin tilslutning til reguleringen kan sies å være interessert kan vel heller ikke ventes klarlagt før.

c. Skog.

Det sier seg selv at også grunneierne og andre som berøres av reguleringen må få komme til orde ved behandlingen av en regulerings sak. Hvorvidt og i hvilken utstrekning en sitert eller referert uttalelse tillegges vekt fremgår av Hovedstyrets bemerkninger, som i store trekk inneholder de slutninger en kommer til ved en mest mulig objektiv bedømmelse av de opplysninger som foreligger.

Til belysning av verdien av den skog som neddemmes og forsumpes ved 2,2 m oppdemning fremlegger Byggekomitéen en uttalelse fra forstkandidat Fred. Sorteberg. Han anslår etter foretatt befarings den maksimale produksjon til 0,1 m³ pr. dekar, eller til i alt 17,5 m³ pr. år. Produksjonen er ikke så stor i dag,

men jorden skulle ved god skjøtsel tilsi en slik produksjon. Det som ødelegges anslår han til ca. 1,5 pst. av hele skogarealet langs Helin. Han så mange hester som kjørte ved til bygda. Veden blir dyr for forbrukerne da det er lang og tung vei, men den trenges i bygda. Videre fremholder han at det særlig er fra den nordre del av Helin det nå kjøres ved, fra den søndre del er det for lang vei. Kunne det bli bilvei helt fram til sørenden av vatnet ville også veden der komme til nytte.

d. Beite.

Byggekomitéen peker på at i det areal som er oppgitt av ansøkeren, ca. 250 dekar, inngår den vesentligste del av sandtangene i sørenden av vatnet, så det egentlige beite som neddemmes blir under 100 dekar.

Hovedstyret er klar over at beitet på sandtangene kan være av noe dårligere kvalitet enn ellers rundt Helin, men ser ingen grunn til helt å se bort fra disse arealer.

e. Setervolder.

Hovedstyrets oppgave over neddemt og forsumpet slått og dyrket mark er tatt ut etter ansøkerens egne oppgaver. Når den ikke stemmer med den av Byggekomitéen nå fremlagte oppgave, må det komme av at ansøkeren har regnet med slåttemark som ligger utenfor de egentlige setervolder.

Da ansøkeren ikke hadde bemøyet seg med å beregne den inngjerdede setermark og det som neddemmes av den, har Hovedstyret måttet bedømme det skjønnsmessig etter kartene.

f—m.

Byggekomitéen er redd for at påstandene fra grunneierne og andre interesserte om fare for sandflukt, ras m. v. vil bli tillagt betydning «hvis det ikke uttrykkelig påvises at de er tilbakeviste» — jfr. komitéens brev, side 8 nederst.

Men Hovedstyret har i brev av 19. oktober nederst side 5 og øverst side 6 anført:

«Etter statsgeolog dr. Holmsens undersøkelser på stedet skulle det dog ikke være noen fare for sandflukt fra tangene.

Grunneiernes påstand om at jordsmonnet mellom Vassenden og Helistrandi består av kvikksand og leire, må anses gjendrevet, og en må også gå ut fra at det ikke blir ras av større betydning.»

Byggekomitéen har rett i at uttalelsene om ras og skredfare ble tatt alvorlig. Særlig med de erfaringer en nå har fra en rekke gjennomførte regulerings tiltak var det en likefrem plikt å få spørsmålet nærmere klarlagt. Etter

Hovedstyrets uttalelse i brev av 19. oktober skulle en dog ha ventet at Byggekomitéen ville følt seg beroliget på dette punkt.

Som før nevnt bør den gjennomsnittlige kraftøkning fra 2 til 4,2 m regulering neppe anslås til mer enn ca. 1 350 kW. En kan ikke være enig i at verdien av reguleringen settes direkte lik salgsprisen for kraften. Den ved kraftsalget kunne inntekt bør fordeles på en rimelig måte på regulering og på kraftverk, og ikke utelukkende regnes reguleringen til gode. En mener derfor at Byggekomitéens beregning av reguleringens verdi er meget sterkt overdrevet.

Vang herredsstyre har på foranledning av en protestskrivelse fra 28 mann, «der betegnet

1. Helin	reguleringshøyde	5 m, herav 2 m senking.
2. Storevatn	—»—	3 m senking.
3. Tisleifjorden	—»—	10,5 m, alternativt 8,5 m, senking 0,5 m for begge alternativer.
4. Ølsjøen	—»—	3,0 m, herav 2 m senking.

For Helin ble senere søkt alternativt om 2,2 m oppdemning og 2 m senking.

Hovedstyret fant å kunne tilrå det høyeste alternativ i Tisleifjorden, og likeså de reguleringshøyder som det var søkt om for Storevatn og Ølsjøen. Derimot ble spørsmålet foreslått utsatt for Helins vedkommende og en finner i den forbindelse å kunne henvide til følgende anførsel i Hovedstyrets brev av 11. mai 1948, jfr. St. prp., side 17, nederst:

«Tisleifjord og Helin er omtrent like store, men feltet til Helin er forholdsvis betydelig mindre. For å skaffe nødvendig magasin i alt er det da rasjonelt, og vel også mindre skadelig, å legge størst mulig magasin i Tisleifjord, og demme den 10 m.»

Hovedstyret så begge reguleringer i sammenheng og ved annen gangs behandling av Helin fant flertallet å burde foreslå reguleringen der begrenset til 1 m oppdemning, og 1 m senking, mens mindretallet fant å kunne gå med på i alt 3 m, hvorav 2 m senking.

Hovedstyret må for øvrig henvide til sin uttalelse i brev av 19. oktober 1948.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møte 15. februar 1949.»

Departementet underrettet 21. februar d. å underhånden reguleringsforeningen om at hovedstyret hadde fastholdt sin tidligere innstilling og bad meddelt om foreningen vedtok hovedstyrets innstilling — flertallets eller mindretallets alternativ.

seg som grunneiere ved Helin», sendt Hovedstyret et brev datert 13. januar 1948, med uttalelse fra et forhandlingsutvalg av grunneiere. Herredsstyret henviser til denne uttalelse og hevder at det har behandlet konsesjonssøknaden saklig korrekt. Videre er motatt brev fra Åbjøra kraftanlegg, datert 12. februar 1949 med beregning over de fordeler reguleringsdistriktene skulle få av at Åbjøra blir utbygd.

Og endelig med departementets påtegning av 11. februar et brev fra A. H. Ellingbøe, datert 9. februar.

Brukseierforeningens søknad datert 22. januar 1947 om tillatelse til å regulere Åbjøravassdraget omfatter følgende sjøer, jfr. St. prp. nr. 82, 1948 side 1:

Reguleringsforeningen har i brev 9. mai d. å. svart:

«Så vidt vi forstår har ikke vår skrivelse av 20. desember 1948, Vang herredsstyrets uttalelse av 12. januar i år, samt uttalelsen av 11. desember 1948 fra den av grunneierne ved Helin nedsatte komité, medført noen endring i innstillingen av 19. oktober 1948 fra Hovedstyret for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen til Dem.

Hovedstyrets innstilling er fremdeles for flertallets vedkommende to meters regulering av Helin, en meter opp og en meter ned fra vanlig vintervannstand. Hovedstyrets mindretall finner å kunne anbefale en tre meters regulering, en meter opp og to meter ned fra vanlig vintervannstand. Vi søkte om 4,2 meters regulering, 2,2 meter opp og 2 meter ned.

Etter dette resultat, som vi finner meget nedslående, vil vi få lov til å meddele det ærede departement at vi ikke kan akseptere Hovedstyrets innstilling og betingelser, men vi tillater oss å fremsette som forslag at departementet gir oss tillatelse til å regulere Helin ved en to meters senkning under vanlig vintervannstand. Vi angir kraftøkningen i vassdraget ved en slik regulering av Helin til anslagsvis 6 500 nat.-HK.

Vi vil for en regulering som denne være villig til å akseptere de konsesjonsavgifter som er benyttet til Åbjøravassdraget, kr. 0,50 til Staten og kr. 3 til kommuner, men vi kan for øvrig ikke påta oss ytelser utover dem som måtte bli oss pålagt ved skjønn etter Vassdragsreguleringslovens § 16.»

Departementet vil tilrå at en regulering av Helin ved 2 meter senking blir tillatt. En viser til at hovedstyrets mindretall har anbefalt 2 m senking + 1 m opp-

demning. Skadevirkningene ved en regulering ved 2 m senking må etter departementets oppfatning antas å bli holdt innen forsvarlige grenser. En viser til hovedstyrets merknader i brevet 19. oktober f. å. foran, om innvirkning på isen og om «mer eller mindre blottlagte strender også utover sommeren, alt etter fyllingsgraden i magasinet i de enkelte år». Disse merknader vil også gjelde når det bare blir 2 m senking, uten oppdemning. En øking av senkingen fra 1 til 2 m kan neppe antas på de strekninger hvor vannet er grunt, å ville medføre synderlige ulemper for ferdselen med båt, båtoppdrag m. v., idet vannstanden etter isløsnings og snøsmeltingen igjen vil komme opp på normalere nivå. Videre må fisket antas å bli berørt. Kraftøkningen i vassdraget oppgir reguleringsforeningen som det fremgår til anslagsvis 6 500 nat.-HK. Departementet tar forbehold overfor denne beregning, idet en viser til hovedstyrets merknader ovenfor. Magasinet med 2 m senking må for øvrig antas å bli en del mindre enn ved det av hovedstyret undersøkte alternativ 1 m senking og 1 m oppdemning. Omkostningene ved reguleringsanlegget går en etter det foreliggende ut fra blir forholdsvis rimelige.

Departementet legger til grunn de betingelser og det manøvreringsreglement som ved kgl. resolusjoner henholdsvis 21. januar og 4. februar d. å. ble fastsatt for regulering av Abjørvassdraget og foreslår for Helin disse betingelser med reglement:

«Betingelser for tillatelse for Foreningen til Bægnavassdragets Regulering til å regulere Helin i Vang.

1.

Reguleringskonsesjon gis på ubegrenset tid. Dersom vassfall der ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeier i reguleringsanleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra 21. januar 1949. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vassfalleieres andeler i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Det utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsattes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35. år fra 21. januar 1949 skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstillatelsen er tidsbegrenset. Benytter staten seg ikke herav, skal den i hvert 10. år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggenes eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vassbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid av 60 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vasskraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Til fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 3,00 pr. nat.-HK.

Økingen av vasskraften beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantsikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 20, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år, etterat konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere, som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti kroner — for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer, når særegne hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelser med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgitt øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesvegstyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og bruer, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og bruer som konsesjo-

næren anlegger, skal stilles til fri benyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

14.

For så vidt mulig å hindre fisk i å gå ut av vatna plikter konsesjonæren etter Landbruksdepartementets nærmere bestemmelse innen reguleringen tas i bruk å anbringe varegrinder foran alle tappeluker i den årstid der ikke er fare for isdannelse på gitrene.

Videre skal konsesjonærens plikt etter konsesjon 21. januar 1949 post 15 til årlig å sette ut inntil 150 000 settefisk, også gjelde de vatn, elver og bekker som direkte eller indirekte berøres av reguleringen av Helin. Omkostningene med utsettelsen bæres av konsesjonæren.

Planene for disse foranstaltninger skal godkjennes av Landbruksdepartementet, som også fører kontroll med utsettelsen. De hermed forbundne utgifter utredes av konsesjonæren.

15.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

16.

Ved damanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøymed.

17.

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglement er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 200 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

18.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Reguleringsanleggenes eier skal måle vassføringskurver for sjøene før reguleringsarbeidene igangsettes hvis tiden tillater det.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

19.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

20.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interesse berøres av reguleringen, uansett den ovenfor betingede prosent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning, med Kongens samtykke etter hvert som kraft blir ledig kreve avgitt fra de av vassdragets

vassfall som tilhører norske kommuner ytterligere kraft så vidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanleggene, tillatelse til å benytte driftsvann, som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

22.

Reguleringsanleggenes eier plikter å avgi vann i sådan utstrekning, at den alminnelige fløtning i Åbjøra og Bæga forulempes så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om

hvilke forføyninger han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe for fløtningen, som ikke på denne måte avhjelpes, blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

23.

Det påhviler konsesjonshaverne i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter, å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Så fremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

24.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

25.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

«*Manøvreringsreglement for regulering av Helin i Vang.*

1.

Reguleringsgrensene er:

Øvre kote	852,20
Nedre kote	850,20

Reg.høyde 2,0 m
i forhold til alminnelig lågvasstand betegnet med kote 852,20.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Vannstanden må ikke overstige øvre reguleringsgrense uten at alle manøvrerbare tappeløp er åpne.

2.

Det avgis det til den alminnelige fløtning i Abjøra og Begna nødvendige vann overensstemmende med de ved overenskomst eller skjønn fastsatte regler.

3.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets naturlige flomvassføring så vidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må lågvassføringen forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vannslipningen skje etter behovet for de nedenforliggende kraftanlegg, fortrinnsvis Abjøra kraftanlegg.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at dammene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges regnmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes hver måned avskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

5.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet kan bestemme hvor damvokterne skal bo og om de skal ha telefon i sine boliger.

6.

Viser det seg at slipningen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.»

Til de foreslåtte betingelser bemerkes:

Post 1. I konsesjonen 21. januar d. å. er det fastsatt 60 års konsesjonstid for private fallelere og det må være forutsetningen at samme konsesjonstid nyttes ved Helin.

Post 3. De oppførte årlige avgifter er de samme som ved konsesjonen 21. januar d. å. fastsatt for de mere omfattende reguleringer som da ble tillatt.

Post 12. Det antas ved en 2 m senking av Helin ikke å være grunnlag for å fastholde bestemmelsen om utvidet fagskjønn, som i konsesjonen 21. januar d. å. fastsatt som post 12 annet ledd på Stortingets foranledning, jfr. siste avsnitt i reguleringsforeningens brev 9. mai d. å. foran.

Jordbruksfond blir det ikke spørsmål om å betinge ved 2 m senking av Helin.

Post 14. Samsvarer med hovedstyrets forslag i brevet 19. oktober f. å. foran. Opprydding av neddemmede arealer blir det ikke spørsmål om.

Post 20. Departementet vil henstille til reguleringsforeningen at Vang kommune også ved en 2 m senking får konsesjonskraft på samme vilkår som tilsagt flere kommuner i forbindelse med konsesjonen 21. januar d. å.

De øvrige poster i betingelsene antas ikke å gi anledning til merknader.

For forslaget til manøvreringsreglement vises til hovedstyrets merknader om og forslag til reglement i brevet 19. oktober f. å. foran.

Etter departementets merknader foran om skadevirkningene ved en 2 m senking sammenholdt med forslagene til betingelser og reglement og reguleringslovens §§ 16 og 19, antas det ikke å være påkrevet å stille særskilte forutsetninger for konsesjonen.

Departementets forslag til konsesjon antas å ligge innenfor rammen av reguleringsforeningens tilbud i brevet 9. mai d. å. foran.

I dette brev uttaler reguleringsforeningen at den ikke kan påta seg ytelser utover dem som måtte bli pålagt ved skjønn etter reguleringslovens § 16. Det er imidlertid selvsagt at foreningen også vil være underkastet bestemmelsene i lovens § 19, hvoretter det ved skjønn vil kunne pålegges konsesjonæren å utføre tiltak med det formål at den alminnelige ferdsel skal forulempes så lite som mulig ved reguleringen.

Da kraftøkingen ved 2 m senking av Helin ligger betydelig under den i reguleringslovens § 7 nevnte størrelse, og da det etter departementets oppfatning ikke kan antas at «betydelige interesser står mot hverandre» ved 2 m senking, jfr. reguleringslovens § 7, antas saken å kunne avgjøres av Kongen uten å forelegges for Stortinget.

Industridepartementet

tilråder:

Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 Foreningen til Bægnavassdragets Regulering å regulere Helin i Vang,

Opland fylke, ved 2 m senking på de betingelser med manøvreringsreglement som er foreslått i Industridepartementets tilråding 3. juni 1949.

24. Otteråens Brukseierforening.

(Tillatelse til å regulere Store og Lisle Urarvatn og Ormsavatn i Bykle.)

Kgl. resol. av 3. juni 1949.

Stortinget har ifølge meddelelse fra dets Presidentskap i møte 23. mai d. å. gjort følgende vedtak: «Stortinget samtykker i at det blir tillatt Otteråens Brukseierforening å regulere Store og Lisle Urarvatn og Ormsavatn i Bykle i samsvar med Industridepartementets tilråding 4. mars 1949».

Med tilrådingen 4. mars 1949 — St. prp. nr. 27 (1949) — la departementet fram disse utkast til konsesjonsbetingelser med manøvreringsreglement:

«Utkast til betingelser for tillatelse for Otteråens Brukseierforening til å foreta en regulering av Store og Lisle Urarvatn og Ormsavatn i Bykle.

1.

Reguleringskonsesjon gis for et tidsrom av 60 år regnet fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse hele reguleringsanlegget med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35. år etter at konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse det hele anlegg. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggenes eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggningsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon i forhold til den for-

løpne del av konsesjonstiden. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning. Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den økning av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 1,50 pr. naturhestekraft.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft (jfr. pkt. 20 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet skal påbegynnes innen en frist av 2 år etter tillatelsens meddelelse og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Hersker særlige vanskeligheter kan fristen forlenges.

Ved tidsberegningen medregnes ikke den tid som det på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse frister uten tillatelse meddelt av departementet oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 50.

6.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen, når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot, kan fremmede arbeidere også tillates benyttet, når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti — kroner for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer forsåvidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig akt-somhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (ekskl. toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy

og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesvegstyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig økt ved anleggsarbeidet. Veger, bruer og kaier, som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at denne kan skje uten vesentlig ulemper for anlegget.

13.

De vannfallseiere som gjør bruk av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til for reguleringsanlegget å oppsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvesenet av 19. mai 1900, kap. 4, er gitt om bergverker.

Likeledes er konsesjonæren forpliktet til å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved reguleringsanleggenes utførelse beskjeftigede arbeidere og deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgår hertil, overgår til et for det hele land eller visse deler av landet felles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for kommunene, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt etter nærmere regler, som departementet gir. På samme måte skal forholdes med det førstnevnte fond, hvis det senere ved lov blir bestemt.

14.

Til vedlikehold av fiskebestanden i vassdraget plikter konsesjonæren årlig å sette ut et antall settefisk eller yngel av aure og laks etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Hvis departementet finner det nødvendig med års mellomrom å foreta fiskeribiologiske undersøkelser i de regulerte vatn, plikter konsesjonæren å bære omkostningene til reiser og opphold.

Om det finnes nødvendig av hensyn til utøvelsen av garnfiske skal konsesjonæren være forpliktet til å ryddiggjøre de neddemte arealer eller deler av dem i samråd med de fiskeriberettigede.

15.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med de fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

16.

Ved damanleggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse, likesom anleggenes eier uten godtgjørelse må finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

17.

Reguleringsanleggene blir å manøvrere etter et av Kongen utferdiget reglement. Til å forestå manøvreringen antas norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

Så snart det iverksettes utbygging av fall ovenfor Byglandsfjord skal reguleringen foregå med disses tarv for øye. Inntil denne tid kan reguleringen utføres til fordel for fallene nedenfor Byglandsfjord.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endring av reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

For så vidt dammen manøvreres i strid med reglement, kan konsesjonæren pålegges en konvensjonalbot til statskassen av inntil kr. 3 000,00 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

18.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det herved innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte oppdemningshøyde og den tillatte laveste tapningsgrense betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

19.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

20.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet

som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økte utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 prosent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 prosent. Hvis prisen beregnet på denne måten vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5 år. Hvis eieren leier ut kraft, og kraften til kommuner eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år, for hver gang kraften uttas.

Unnlater anleggenes eier å levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveringen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

21.

Det påhviler konsesjonæren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele natur-

forekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

22.

For oppfyllelsen av forpliktelser som ved anleggene eller deres drift pådras likeoverfor andre så vel som for overholdelsen av de i tillatelsen oppstilte betingelser, skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 10 000,00 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

23.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanleggene tillates til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

24.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

25.

Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort når det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten eller innløses av denne.

26.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

«Utkast til Manøvreringsreglement for regulering av Store og Lisle Urarvatn og Ormsavatn i Bykle.

1.

Reguleringsgrensene er:

Magasin	Reguleringsgrenser		Reg. høyde m	Høydene refererer seg til Vassdragsvesenets:
	Øvre kote	Nedre kote		
Store Urarvatn .	1162,0	1151,0	11,0	F. M. 4 Urdåra på kote . 1160,101
Lisle Urarvatn .	ca. 1153,5	1148,5	ca. 5,0	F. M. 3 —»— . 1152,051
Ormsavatn . .	868,0	856,5	11,5	F. M. 4 Svalastogå på kote 867,521

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det avgis vann til den alminnelige fløtning etter bestemmelser som fastsettes ved overenskomst eller skjønn.

3.

Så snart det iverksettes utbygging av fall ovenfor Byglandsfjord skal vannslippingen foregå med disses tarv for øye. Inntil denne tid kan manøvreringen utføres med hensyn på fallene nedenfor Byglandsfjord, dog således at det til enhver tid slippes en vassføring minst tilsvarende nåværende minstevassføring i hvert enkelt elvestykke og at flomvassføringene ikke forøkes.

Det skal ved manøvreringen tas alt mulig hensyn til de nedenfor liggende grunneiere og rettighetshavere og til almene interesser.

4.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende og at dammene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander og observeres og noteres, om det forlanges, nedbørhøyder, temperatur m. v. Avskrift av protokollen sendes ved hver måneds utgang til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

5.

Til å forestå manøvreringen antas norsk statsborger som godkjennes av vedkommende departement som likeledes kan bestemme hvor damvokterne skal bo og om de skal ha telefon i sin bolig.

6.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement.

7.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endring av reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet vil tilrå at konsesjon blir gitt på de anførte betingelser med reglement.

Industridepartementet

tilråder:

I medhold av loven om vassdragsreguleringer tillates det Otteraaens Brukseierforening å regulere Store og Lisle Urarvatn og Ormsavatn i Bykle på betingelser med manøvreringsreglement i samsvar med Industridepartementets tilråding av 3. juni 1949.

25. L/L Søre Sunnmøre Kraftlag.

(Tillatelse til å erverve bruksrett til og å regulere Brandalsvassdraget.)

Kgl. resol. av 24. juni 1949.

Departementet tillater seg å avgi tilråding om tillatelse for L/L Søre Sunnmøre Kraftlag til å erverve bruksrett til og å regulere Brandalsvassdraget i Sande og Vanylven kommuner.

Til de foreliggende søknader har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet i brev 8. juni d. å. avgitt følgende uttalelse:

«På vegne av L/L Søre Sunnmøre Kraftlag søkte overingeniør Hysing ved elektrisitetsforsyningen i Sogn og Fjordane 18. mai 1948 om tillatelse til å regulere Børevatn i nevnte vassdrag mellom kotene 355,7 og 377,2.

Senere, 9. november 1948 har Kraftlaget søkt om konsesjon på erverv av bruksrett til Brandalselva.

Reguleringssaken er kunngjort i Norsk Lysingsblad 5. juli og 10. juli 1948 og begge søknader er forelagt distriktet.

Det fremgår av det som foreligger at kommunene Vanylven, Syvde, Sande, Rovde, Herøy, Ulstein, Hareid og Dalsfjord i fellesskap eier Brandalselva i Sande (gnr. 32, bnr. 6, og gnr. 32, bnr. 5). Etter kontrakt av 26. april 1948 (tl. 30. april s. å.) har Kraftlaget ervervet bruksrett til vassdraget.

Kraftlagets aksjekapital utgjør kr. 600 000 og er skaffet til veie ved lån av kommunene. Den fordeler seg slik:

Vanylven	kr. 54 000
Sande	» 83 000
Herøy	» 235 000
Hareid	» 60 000
Syvde	» 45 000
Rovde	» 36 000
Ulstein	» 60 000
Dalsfjord	» 25 000

Ifølge skjøte av 26. april 1948 har Sande, Vanylven og Syvde kommuner som sammen eide de nevnte eiendommer (med henholdsvis 60, 20 og 20 pst.) tilskjøtet eiendommene i slik utstrekning til de andre 5 kommuner at alle kommuner — både selgere og kjøpere — eier dem sammen med like store parter. Kjøpesum kr. 55 000.

Etter leiekontrakt av s. d. har kommunene overdratt bruksretten til vann- og grunnrettigheter m. v. som tilligger de nevnte eiendommer «soleis som kommunene no sjølv eig eller kjem til å eiga dei etter dei heimelsdokument dei no har eller seinare kjem til å ha for ei tid av 50 — femti — år med den føresetnad at turvande konsesjonar vert gjevne». Nødvendige rettigheter utenom de nevnte eiendommer vil kommunene erverve ved overenskomst eller ekspropriasjon.

Det er i kontrakten forutsatt vederlagsfri hjemfall til kommunene av damanlegg, kraftstasjon m. v. ved leietidens utløp.

Kraftlaget har rett til å fornye leien for like lang tid og på samme vilkår om det er lovlig adgang til det.

Leien er kr. 55 000 en gang for alle.

Det er fallet fra Børevatn til sjøen (Rovdefjorden) som skal utnyttes. Driftstunnelen blir ca. 2 600 m og rørgaten ca. 710 m.

Børevatn (1,57 km²) som ligger på kote 370,1 og danner inntak for driftstunnelen blir ved denne senket til kote 355,7. Oppdemningen til kote 377,2 skal skje ved en jorddam

med flomløp i kanal og renne (jernbetong) på siden.

Børevatns nedbørfelt er 13,2 km². Det er meningen å overføre nedbørfeltet for Trollevatn og Olalivatn (4,6 km²), som nå går til Sandvikvatn med avløp til Brandalselva lenger nede til Børevatn, men reguleringen og overføringen av de to nevnte vatn omfattes ikke av den foreliggende søknad, heller ikke en påtenkt senking av Mørkevatn som ligger ovenfor Børevatn og løper ned i dette.

Reguleringen av Børevatn forutsettes å gi følgende magasin:

Oppdemning	12,0 mill. m ³
Senking	15,6 » »
	<u>I alt 27,6 mill. m³</u>

Nedbørfeltet (13,2 km²) menes da å bli fullt regulert med en regulert vassføring på ca. 1,0 m³/sek.

Ved overføring av Trollevatn vil Børevatns nedbørfelt øke til 17,8 km² og det tilsvarende avløp er anslått til 1,4 m³/sek. (44 mill. m³ pr. år). Det er regnet med full utnyttelse av vassføringen under forutsetning av et totalt magasin på 31 mill. m³ (Mørkevatn 3,4 mill. m³) og et aggregat i kraftstasjonen på 7 200 kVA. Årseffekten er angitt til ca. 3 750 kW og energiytelsen til ca. 30 mill. kWh.

Det er opplyst at det ved oppdemningen vil bli satt en del beite under vann. Grunneierne rundt vatnet har imidlertid — fremholdes det — store beitestrekninger ellers så det neddemte areal er av liten betydning. Oppdemningsrett er ellers ervervet fra brukene på Sørbrandalsiden men ikke fra oppsitterne på Fiskåsiden, de har beiterett i nordre ende av vatnet.

Det er ørret i Børevatn, men fisket opplyses å ha liten verdi.

Sande herredsstyre «rår til at det vert gjeve konsesjonsløyve på vanlege vilkår».

Vanylven herredsstyre rår til (17. januar 1949) «at konsesjon vert gjeve i samsvar med søknaden», og Syvde herredsstyre gjorde 22. januar 1949 lignende vedtak.

Rovde herredsstyre har etter enstemmig vedtak av 30. desember 1948 «inkje å merka i høve søknadene og vil på det beste tilrå at Søre Sunnmøre kraftlag vert gjeve dei løyve det er søkt om».

Dalsfjord herredsstyre vedtok 8. januar 1949 enstemmig en tilsvarende uttalelse.

Herøy, Ulstein og Hareid herredsstyre henviser i sine uttalelser av henholdsvis 18. desember 1948, 8. januar og 22. januar 1949 til tidligere vedtak i 1947 som ikke fulgte denne saken. De førstnevnte vedtak har alle følgende tilføyelse:

«Søknaden om erverv av bruksrett vert utvida til å omfata alle vass- og grunnrettar som er turvande for full utnytting av vassdraget til elektrisk kraft.»

Elektrisitetsforsyningskontoret i Møre og Romsdal anbefaler 31. januar 1949 søknadene innvilget.

Fylkesmannen har — 3. februar 1949 — ikke noe å merke ved sakens behandling og henholder seg til elektrisitetsforsyningskontoret.

Fiskeriinspektøren fremholder 18. januar 1949 at en reguleringshøyde i Børevatn på 21,5 m vil innvirke sterkt på fiskeriforholdene der, men han finner i betraktning av fordelene som vinnes ikke grunn til å frarå konsesjon. Han foreslår at det i konsesjonsbetingelsene blir inntatt følgende bestemmelser:

«1. Til vedlikehold av fiskebestanden i Børevatn tilpliktes konsesjonæren årlig å utsette et antall settefisk eller yngel av aure, som nærmere blir å fastsette av det departement ferskvannsfisket til enhver tid hører under.

Til orientering kan meddeles at ved en foreløpig beregning vil antallet ligge mellom 350—400 stk. settefisk eller 3 500—4 000 stk. yngel av aure. Det bør imidlertid med visse års mellomrom foretas nødvendige fiskeriundersøkelser av det regulerte vann, slik at en til enhver tid kjenner det antall settefisk eller yngel som er nødvendig å sette ut. Undersøkelsene foretas av en av de fiskeribiologer som er ansatt i det departement ferskvannsfisket hører under, og omkostningene til reiser og opphold ved slike undersøkelser dekkes av konsesjonæren.

2. For at ikke fisk skal gå tapt ved plutselige tørrelegninger i elvene, må tappingen foregå så jevnt som mulig, og der bør for avløpene fastsettes en minstevassføring, som aldri må underskrides, og som bør kunne kontrolleres av hvem som helst ved målesterskler anbrakt nedenfor tappestedet.

3. For å hindre at fisk blir ført med tapningsvannet inn i tunnelen og ned i turbinene, bør det foran tunnelåpningen anordnes gitter, som nærmere blir å fastsette av det departement ferskvannsfisket hører under.

4. Såfremt reguleringen vil komme til å sette trær og busker under vann, bør det av hensyn til utøvelsen av garnfisket pålegges konsesjonæren å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det i samråd med de fiskeriberettigede.

5. Til skjønn og eventuelt overskjønn må det oppnevnes minst en fiskerisakkyndig eller fiskerisakkyndig skjønnsmann.»

Hovedstyret skal bemerke:

Til spørsmålet om utbygging av Sørbrandselva for forsyning av kommunene Vanøyen, Sande, Herøy, Syvde, Rovde og Dalsfjord — hvor det er dannet kraftlag for fordelingen — og Ulstein og Hareid — som fra før har kommunale elektrisitetsforsyninger — har Hovedstyret tatt stilling før, man henviser

til Hovedstyrets innstilling av 24. august 1946.

Hovedstyret regnet med et kostnadsoverslag på 5,3 mill. kroner til kraftanlegget og de ledninger som det står igjen å bygge og foreslo at L/L Søre Sunnmøre Kraftlag får tilslag om en statsstønad på kr. 1 175 000 i tillegg til ca. kr. 175 000 som forutsattes overført fra Vestre Sunnmøre Kraftlag. Det ble regnet med en ytelse i kraftanlegget på ca. 6 000 kW og 32 mill. kWh årlig.

Etter ervervslovens § 5 kan konsesjon på bruksrett til vassfall som tilhører en norsk kommune meddeles bl. a. aksjeselskaper og andre selskaper med begrenset ansvar, «når ikke almene hensyn taler derimot».

Almene hensyn skulle her tale for at konsesjon gis og Hovedstyret anbefaler at så skjer.

Når det gjelder reguleringen av Børevatn skal fremholdes at de fremlagte planer for reguleringsdammen m. v. ikke har kunnet godkjennes. Bl. a. bør den forutsatte tetningskjerne av jernbetong i jorddammen søkes ført ned til fjell. Det har — fordi det ikke har vært anledning til å senke vannstanden i vatnet tilstrekkelig hittil — ikke vært mulig å få konstatert hvilke meromkostninger dette vil medføre. At reguleringsanlegget for den forutsatte oppdemning i tilfelle vil bli atskillig dyrere enn forutsatt er imidlertid sikkert. Arbeidet er etter den foreliggende plan satt bort for ca. kr. 360 000. Dammen er som nevnt også inntaksdam, så det er vanskelig å angi hvor meget av omkostningene blir å belaste reguleringen.

Også skadene ved reguleringen er det vanskelig å vurdere. Nøyaktige arealoppgaver over grunn som blir neddemt er ikke gitt. Anslagsvis er av ansøkeren oppgitt at det blir neddemt ca. 35 da fjell, og 155 da lyng- og steinmark med litt gras og myr.

Også fisket må man anta blir skadet.

På den annen side er fordelene ved reguleringen betydelige. Det hydrografiske materiale som foreligger for dette kyststrøk er mangelfullt, så noe helt sikkert om vassføringsforholdene er det ikke mulig å si. Det skulle imidlertid ikke være urimelig å regne med — som ansøkeren gjør — en gjennomsnittlig vassføring fra Børevassfeltet (13,2 km²) på 1,0 m³/sek. og at det forutsatte magasin gir full utjevning og antagelig også noen overregulering. Økningen blir i så fall antagelig minst 0,9 m³/sek. tilsvarende en kraftøkning på ca. 4 400 nat.-HK.

Ved senere overføring av feltet fra Trollevatn vil den gjennomsnittlige vassføring tilsvarende bli ca. 1,35 m³/sek. Med noen regulering også av dette felt (Trollevatn, ev. Ola-

livatn) vil man formentlig også i så fall kunne regne med ideell regulering.

Man tar som vanlig forbehold om nærmere fastsettelse av vassføring og kraftmengde senere.

Fordelene ved reguleringen er så betydelige at betingelsen etter reguleringslovens § 8 for å gi reguleringstillatelse må antas å være til stede.

Man legger ved utkast til betingelser og manøvreringsreglement.

Man foreslår en konsesjonstid på 50 år, og for reguleringen rett for staten til å kreve avståelse uten godtgjørelse, jfr. I post 16 og II post 1.

Innløsningsrett for staten etter 35 år for reguleringen, II post 2.

Arlige avgifter: kr. 0,10 til staten, og kr. 1 til kommuner pr. nat.-HK, I post 13 og II post 3.

Kraftavståelse til kommuner med inntil 10 pst. og til staten inntil 5 pst., I post 12 og II post 18.

Bestemmelser av hensyn til fisket i det vesentlige etter fiskeriinspektørens forslag, II post 14. Børevatn er som nevnt inntaksbasseng, så elva derfra vil måtte bli delvis tørrlagt i lågvassperioden hvis vassføringen skal utnyttes til kraftproduksjon. Å hindre dette ved bestemmelse om en minstevassføring i elva er ikke rimelig.

Sikkerhetsbeløp kr. 1 000, jfr. II post 20.

Ellers trenger antakelig ikke betingelsene og reglementet noen nærmere omtale.

Hovedstyret har bedt om å få innsendt erklæring fra styret i samsvar med ervervslovens § 24, 2. avsnitt. Den innsendte erklæring gjelder som det vil ses eiendomsretten til grunnkapitalen (3. avsnitt i nevnte lovbestemmelse).

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte 3. juni 1949.»

Hovedstyrets utkast til betingelser og manøvreringsreglement hitsettes:

«I.

Betingelser for tillatelse for L/L Søre Sunnmøre Kraftlag til å erverve bruksrett til Brandalselva i Sande og Vanylven.

1.

Selskapets styre (direksjon og representantskap) skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende

regjeringsdepartements godkjennelse andre norske banker eller selskaper.

Selskapets vedtekter så vel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse.

2.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva der måtte være avgitt til bruk for kommune etter post 10, og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningen medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet til statskassen en løpende mulkt stor kr. 50 — femti — kroner pr. dag vedkommende frister oversittes.

3.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog tillate unnatakelse fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

4.

Selskapet skal ved bygging og drift av anlegget anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig akt-somhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I til-

felle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer, når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

6.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet og ved transport til og fra de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft fra anlegget. Veier, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlig ulempe for anlegget og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens ut-

gifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Anvendes vannkraften til produksjon av elektrisk energi må konsesjonæren ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av prisene her i riket på energi.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet til den kommune, hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement.

Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli ufor-

holdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen i hvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Unnlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveringen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

13.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 0,10 pr. nat.-HK. beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1 pr. nat.-HK. beregnet på samme måte.

Avgiften, hvorav svares 6 pst. rente etter forfall, kan inndrives ved utpantning.

14.

Nærmere bestemmelser om betaling av avgiftene etter post 13 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 12, skal for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

15.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkost-

ningsoverslag vedkommende vassfallets utbygging. Planene skal approberes av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

16.

Konsesjonen gjelder for leietiden, dog ikke utover 50 år fra konsesjonens datum.

17.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

18.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere av vedkommende departement fastsatte bestemmelser.

19.

Overtredelse av foranstående poster 1, 11 og 18 medfører i gjentakelsestilfelle tap av konsesjonen således at reglene i lov om ervervelse av vassfall m. v. av 14. desember 1917 §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse.

20.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser som forpliktende for seg inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse, på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneeting og innen de jurisdiksjoner, hvor det konesderte anlegg m. v. er beliggende.

II.

Betingelser for tillatelse for L/L Søre Sunnmøre Kraftlag til å regulere Børevatn i Sande og Vanylven.

1.

Reguleringskonsesjonen gjelder for den tid kontrakten om leie av vassfallet står ved makt, dog ikke lenger enn 50 år fra konsesjonens datum.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsattes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført i henhold til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år etter at konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse anleggene. Benytter staten seg ikke herav skal den i det 10de år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggenes eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter amortisasjonstid av 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfellet avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,10 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, kr. 1,00 pr. nat.-HK.

Øking av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sånn måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etterhvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18 skal, for så vidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer og arbeidere som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

6.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer i stedet for penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje.

Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anleggene ansatte arbeidere og deres familier.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp.

12.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne

og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

13.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

14.

Til vedlikehold av fiskebestanden i vassdraget skal konsesjonæren være forpliktet til årlig å sette ut et antall settefisk og/eller yngel av aure etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Om departementet finner det nødvendig med års mellomrom å la foreta fiskeribiologiske undersøkelser av vassdraget plikter konsesjonæren å bære omkostningene til reiser og opphold.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelser av departementet sørge for anordning av gitter foran tunnelåpningen for å hindre at fisk blir ført inn i tunnelen.

Om departementet forlanger det plikter konsesjonæren å ryddiggjøre det neddemte areal eller deler av det.

15.

Konsesjonæren plikter å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene. Planene skal approberes av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

16.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vannslipningen foregår i strid med reglementet kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 100 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

17.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte laveste tapningsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etterhvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommunene kan uttas fra kraftledning

til noen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

19.

Det påhviler konsesjonæren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning. Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonæren plikter ved planlegging og utførelsen av anleggene så vidt mulig å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

20.

For oppfyllelse av de forpliktelser som ved anleggene eller deres drift pådras like over for andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 1 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

21.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

22.

Alle heftelser som hviler på anleggene faller bort når de i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten.

23.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende regjeringsdepartement kan be-

stemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

Utkast til manøvreringsreglement for regulering av Børevatn i Sørbrandalsvassdraget.

1.

Reguleringsgrensene er:

Øvre grense, kote	377,2
Nedre grense, kote	355,7
Reguleringshøyde	21,5 m

Høyden refererer seg til f. m. bolt i fjell ved utløpet som er gitt høyden 371,95.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flomvassføring ikke forøkes. For øvrig kan vannslippingen foregå etter behovet i kraftanlegget.

3.

Det skal påses at flomløpet ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges nedbørmengder, temperatur m. v. Av protokollen sendes — om det forlanges — avskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet kan bestemme hvor han skal bo og om han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement.

6.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon 30. august 1946 ble L/L Søre Sunnmøre Kraftlag tilsagt stats-

stønad kr. 1.175 000 + kr. 175 000 i samsvar med hovedstyrets foran nevnte forslag. Anlegget er av dem som er gitt høyeste prioritet i St. meld. nr. 17 for 1948 om kraftverksutbyggingen.

Departementet vil med hovedstyret anbefale at kraftlaget får konsesjon etter ervervslovens § 5 på bruksrett til omhandlede vassfall, nærmere bestemt fallet i Brandalselva mellom Børevatn og sjøen. Videre vil departementet — da de i § 8 i loven om vassdragsreguleringer nevnte forutsetninger antas å være til stede — anbefale at kraftlaget får tillatelse til å regulere Børevatn mellom kotene 355,7 og 377,2 (ca. 14 m senking og ca. 7 m oppdemning). Vassfallet ligger i Sande kommune og Børevatn i Vanylven og Sande kommuner.

Departementet slutter seg til hovedstyrets forslag til betingelser og manøvreringsreglement.

Dog foreslår departementet at den årlige avgift til kommuner i bruksrettskonsesjonen (I post 13) fastsettes til kr. 0,10 pr. nat.-HK. Sande kommune, hvor vassfallet er beliggende deltar i det statsstøttede kraftlag. En er enig i at reguleringsavgiften til kommuner settes til kr. 1 pr. HK og at avgiften til staten i begge konsesjoner settes til 10 øre pr. HK.

Videre vil en foreslå at I post 9 og II post 11 gis følgende tilføyelse: «og å holde et for øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr».

Statens rett til å kreve avståelse og innløsning av reguleringsanleggene m. v., II post 1 og 2, jfr. lovens § 10, vil utvilsomt være prioritert foran det hjemfall vedkommende kommuner har forbeholdt seg i leiekontrakten av 26. april 1948.

I post 15 i I og II er bl. a. betinget godkjenning av detaljerte planer, jfr. hovedstyrets merknad foran om planene for reguleringsanlegget m. v.

At det ikke foreligger avtale med sikte på å overdekke det virkelige forhold med hensyn til kraftlagets bestyrelse, jfr. ervervslovens § 24, må antas på det rene.

Industridepartementet

tilråder:

L/L Søre Sunnmøre Kraftlag gis tillatelse etter lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 5 til å erverve fallet i Brandalselva mellom Børevatn og sjøen og etter lov nr. 17 av s. d. til i det vesentlige i samsvar med søknad 18. mai 1948 å regulere Børevatn, i Sande og Vanylven kommuner, på betingelser og med manøvreringsreglement i samsvar med Industridepartementets tilråding 24. juni 1949.

26. Flekkefjord kommunale elektrisitetsverk.

(Tillatelse til å foreta en regulering av Kumlevollvatn i Fedavassdraget i Gyland.)

Kgl. resol. av 30. juni 1949.

Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mottatt følgende uttalelse i anledning av søknad fra Flekkefjord kommunale elektrisitetsverk om tillatelse til å regulere Kumlevollvatn (Kongevollvatn) i Gyland herred:

«På vegne av Flekkefjord komm. elektrisitetsverk søkte o.r.sakfører Håkon Nilsen, Flekkefjord, 26. november 1947 om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til:

1. 2,5 m senking av Kumlevollvatn (Kongevollvatn).
2. 5 m senking og 3,9 m oppdemming av Dunsædvatn.

Søknaden ble kunngjort i Norsk Lysingsblad (nr. 285 og 288 for 1947) og forelagt distriktet.

Nes herredsstyre hadde etter vedtak av 13. desember 1947 intet å bemerke og Fedaherredsstyre anbefalte 19. desember 1947 søknaden på det beste. Sistnevnte kommune betinget seg ellers rett til avgift etter reguleringsloven og til 10 pst. av den innvunne kraftøkning. Det ble av ordføreren understreket at Flekkefjord har overtatt de vassfall i Fedakommune som kan utnyttes og at det er nødvendig at kommunen får leie kraft etter reguleringslovens bestemmelser. Kommunen trenger industrielle småbedrifter for å beholde ungdommen, men det private elektrisitetsverk (100 HK) er for lite og kraften for dyr (6 øre pr. kWh) for dette konsum.

Gyland herredsstyre behandlet saken 30. desember 1947 og 25. februar 1948. Det henviste til formannskapetets innstilling av 27. desember 1947 og en redegjørelse av 23. s. m. fra høyesterettsadvokat Parr, Stavanger. Herredsstyret kunne ikke anbefale reguleringen av Dunsædvatn. For Kumlevollvatns vedkommende rådde herredsstyret (25. februar 1948) til konsesjon på visse vilkår, bl. a. en reguleringshøyde på 1,5 m, fra kote 110,5 («50 cm over botnen av den nåværende utløpsrenne til vatnet») til kote 109,0.

Lista Fiskeristyre hvis udaterte uttalelse fylkesmannen sendte 8. mars 1948, hadde ikke noe å innvende mot søknaden.

Fiskeriinspektøren fremholdt 8. april 1948 bl. a. at reguleringen av Dunsædvatn utvilsomt vil berøre fisket — også ålefisket — meget sterkt. Det er sannsynlig at også reguleringen av Kumlevollvatn vil redu-

sere ålefisket i vassdraget ovenfor, men at den — med den mindre reguleringshøyde — vil berøre fisket ellers i mindre grad enn Dunsædreguleringen. Han omtaler også laksefisket og anser det tvilsomt om Lista fiskeristyres uttalelse — at reguleringene ikke vil medføre noe endring i laksefisket — er riktig.

Fiskeriforholdene er vel neppe av så stor betydning at de kommer i betraktning ved spørsmålet om reguleringstillatelse skal gis, men fiskeriinspektøren anbefaler at det i tilfelle blir pålagt konsesjonæren følgende plikter:

«1. Til opprettholdelse av aurebestanden i Dunsædvatn, Øysædvatn og Kongevoldvatn plikter konsesjonæren hvert år å utsette et antall yngel eller settefisk av aure som må bli å fastsette av det departement hvorunder ferskvannsfisket til enhver tid hører.

2. Såfremt nevnte departement finner det nødvendig plikter konsesjonæren å bygge åleyngelledere forbi dammene ved Kongevoldvatn og/eller Dunsædvatn.

3. Såfremt nevnte departement finner det nødvendig, plikter konsesjonæren å utsette i Fedaelva et av departementet nærmere angitt antall yngel eller settefisk av laks.

En fiskerisakkyndig skjønnsmann bør oppnevnes ved skjønn og eventuelt overskjønn.»

Om de innkomne bemerkninger uttalte Flekkefjord elektrisitetsverk seg i brev av 27. april 1948 med bilag.

Senere, 26. august 1948, sendte overretts-sakfører Håkon Nilsen, en endret plan for regulering av Kumlevollvatn av 22. juli 1948, utarbeidet ved Ingeniør Kincks Vannbyggningskontor, Oslo. Denne plan gikk ut på regulering av vatnet mellom kotene 111,0 og 108,0. Reguleringsdammen var nå forutsatt flyttet fra elveoset til utløpet av Sponhølen nedenfor.

Denne endrede plan ble kunngjort i Norsk Lysingsblad og med brev av 7. september 1948 til fylkesmannen forelagt distriktet.

Gyland herredsstyre behandlet saken 2. november 1948 på grunnlag av uttalelser fra høyesterettsadvokat Parr, av 29. oktober 1948, fra landbruksingeniør Vik og fylkesagronom Njerve av 25. september s. å.

Herredsstyret tar helt avstand fra endringsplanen av 22. juli 1948. Like ens kan herredsstyret «ikkje tilrå regulering av Kongevoldvatn etter herredsstyrevedtak av 25. februar 1948.»

Lista Fiskeristyre fastholder 14. oktober 1948 sin uttalelse av mars s. å.

Senere, 18. februar 1949, har ingeniør Kinck sendt inn en ny revidert plan for Kumlevollvatn og overrettssakfører Håkon Nilsen har 28. februar 1949 på vegne av Flekkefjord komm. elektrisitetsverk bifalt denne plan som grunnlag for søknaden. Samtidig er fremholdt

at reguleringen av Dunsædvatn stilles i bero inntil videre.

Den siste plan for Kumlevollvatn går ut på en senking under alm. sommervannstand på 1,7 m. Senkingen oppnås ved en kanal etter elveleiet som har et steinlag øverst og under dette sand og leire. Det er da meningen å la elva grave og transportere massene når det øverste steinlag er fjernet. Det er nedenfor kanalen en høl (Sponhølen) som er mer enn tilstrekkelig til å romme massene.

Med ferdig kanal er det etter forutsetningene mulig å senke flom vannstanden i vatnet ca. 1 m. Dette vil ha stor betydning for det flate område i øvre ende av vatnet hvor betydelige arealer dyrket og dyrkbar jord skades av flom.

Omkostningsoverslaget lyder på kr. 220 000 inkl. ca. kr. 20 000 til sikringsarbeider i Gylandselva.

Denne søknad har vært forelagt Gyland kommune som etter herredstyrevedtaket av 16. mai 1949 har uttalt seg slik:

«Ein har nå fått fastslått høgdeforholda i Kongevold og Nedlandsdalen i samsvar med kotehøgda ved Sørlandsbanen. Det syner seg at det ligg mykje dyrka jord på Kongevold på kote 112,25. Likeeins ligg det mykje jord under kote 113 ved jernvegstasjonen — om lag 2 km frå Kongevoldvatnet.

Det ligg vidare mykje dyrka jord ved Nedland lågare enn kote 114,7. Dette er omlag 5 km frå Kongevoldvatnet.

I tilføre av desse faktiske tilhøva som også er halde fram av landbruksingeniør Vik og fylkesagronom Njerve, må heradsstyret halda fast vedtaket av 2. november 1948.

I tilføre vedtaket av 25. februar 1948:

Heradsstyret er samd med advokatane K. Kluge og Hugo Parr, Stavanger, i utgreidinga om regulering av Kongevoldvatnet datert 29. oktober 1948. Ein siterar: «Det som slår en som bemerkelsesverdig er at konsesjonssøkerene (kalt Verket) fremmer denne sak uten å foreta det grundige arbeid som man alminnelig forlanger for at de ansvarlige myndigheter skal få et sikkert materiale til bedømmelse av forholdet. Det som jeg spesielt sikter til er at verket ikke kommer nærmere inn på om reguleringen av Kongevoldvatnet er nødvendig eller endog regningssvarende for verket —» osv.

Heradsstyret vil sterkt streke under at då vedtaket den 25. februar 1948 vart gjort, hadde ein ikkje fagleg grunnlag å byggja på slik som ein nå har etter at høgdeforholda er fastlagt.

Tilhøva for regulering av Stor-Sandvatn, Govatn og Krogevatn — kfr. Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet sitt skriv av 14. desember 1948 til o.r.sakf. H. Nilsen — ein siterer:

«Etter det som er anført av bl. a. Gyland heradsstyre, må det være grunn til å undersøke nærmere om det med rimelighet kan skaffes nødvendig regulering i en eller flere av de sjøer som heradstyret nevner —»

Desse undersøkelser er ikkje gjort.

Heradsstyret gjer difor dette samrøystes vedtak:

Heradsstyret er prinsipielt imot regulering av Kongevoldvatnet dersom ikkje flaumane kan søkkjast meir enn 1 — ein — meter.

Subsidiært:

Skulle Vassdragsvesenet tilrå at Flekkefjord E-verk får konsesjon på regulering av Kongevoldvatnet, vil heradsstyret samrøystes koma med desse merknader:

1. Høgste flaum — kote 112,2.
2. Høgaste reg.vannstand — kote 110,0.
3. Lågaste reg.vannstand — kote 108,0.
4. Dersom det må først opp reguleringsdam ved Strupen, må denne kunna takast burt under flaumer, og vera burte for godt innan 1. januar 1952.
5. Det vert oppsett reguleringsdam ved Sponhølen (Sponesoget) med flaumluker som skal opnast når vatnet stig over kote 110,0 og haldast oppe til vatnspeglet i Kongevoldvatnet er nede på kote 110,0.
6. Det skal setjast fastmerke i fjell på høveleg stad — på kote 108,8, kote 110,0 og kote 112,2. Desse fastmerka skal godkjennast av baa partar før eventuelt skjønn vert avhalde.
7. Til å stå føre reguleringa krev heradsstyre at det vert tilsett ein mann som høyrer heime i Gyland. Tilsettinga skal godkjennast av heradsstyret.
8. Det skal ytast full ulempeserstatning og skadeserstatning til alle grunn-, skog- og brukseigarar og eventuelt andre som måtte ha krav på erstatning, eller offentlig skjønn. Utlegga til skjønnet skal heilt ut berast av Flekkefjord komm. E-verk. Likeeins må det ytast full erstatning for det fiskerettane går ned i verd som fylgje av reguleringa. Vidare lyt ein setja som vilkår for reguleringa at Flekkefjord kommune forskotterer kr. 25 000 — femogtjuetusen — til Grøttelandsvegen. Summen må stå til disposisjon for Gyland den 1. januar 1950.
9. Kommunen eller dei private eigarar er heilt utan ansvar i fall reguleringa får skadeverknader på andre omkverve.
10. Reguleringa skal vera utført og avslutta før 1. januar 1952. Ein syner ellers til utgreidinga av advokatane Kluge & Parr, landbruksingeniør Vik og fylkesagronom Njerve.
11. Ved utlaupet av Kongevoldelva må det i samband med reguleringa byggjast ein «terskel» mot utrasing av elvemunninga.
12. Ein gjer gjeldande kommunen sine rettar etter vassdragslova.»

I brev av 18. mai 1949 er ordføreren kommet nærmere inn på kravet om større flomsenking, nemlig til kote 112,2 (Storflom i Kumlevollvatnet er angitt til kote 114,0 og så vidt skjønnes er disse kotehøyder basert på jernbanens generalplan). Kommunen vil ta opp spørsmålet om statstilskudd til en flomsenking som nevnt.

Ordføreren fremholder vidare at reguleringen vil bli til størst skade for brukene på østsiden av vatnet. Kunne veianlegget Kongevold—Grøtteland bli ferdig snart ville en stor del av trafikken på Grøttelandsgårdene — som ellers må over vatnet — bli avlastet.

Landbruksingeniør Knut Vik og fylkesagronom R. Njerve har «som kulturteknisk sakkyndige tjenestemenn (ikke som kommunens sakkyndige)» nå gitt følgende uttalelse:

«På grunnlag av N. S. B.s høydeplan ble det nivellert punkter på forskjellige steder oppover flaten fra vatnet til gården Nedland.

På Kongevoll lå punkter på dyrket mark på kotene 112,0 — 112,15 — 112,35 nedenfor husene, og ovenfor brua på 112,30 — 113,51. Oppe ved jernbanestasjonen ligger dyrket mark lavere enn kote 113,00. Elvebunnen ved jernbanebrua kote 111,00. Ca. 300 m ovenfor stasjonen lå dyrket mark mellom kotene 112,84 og 113,74, ca. 700 m ovenfor stasjonen større arealer god dyrkningsjord på kote 113,88, og på gården Nedland ligger store arealer dyrket jord på kote 114,70 og lavere.

Det viktigste for det store flate parti ovenfor vatnet er at reguleringsplanen ikke hindrer tørrlegging, hindrer det påtenkte arbeidet med å rette og senke elva oppover flaten. Ved avgjørelse av dette spørsmål må hensyn tas til vannstanden i vatnet både ved regulert vassføring og under flom.

Regulert vannstand på kote 110,5.

Hvis denne vannstand ikke overskrides i vekstperioden (uten under større flom) skulle den ikke hindre tørrlegging unntatt av litt temmelig lavtliggende jord, dersom en ved opparbeidelse av det nye løp for elva oppover flaten tar stor bredde på løpet i forhold til dybden for derved å hindre at vannet alt for ofte står så høyt i elveleiet at det trenger inn i grøftene.

Vannstand i Kongevollvatnet under flom.

Kinck regner for sine profiler (se punkt 4 foran) med en maksimal vassføring ved utløpet av vatnet på 112 m³/sek med en vannstand i vatnet på kote 112,8. Denne vassføring svarer til en vassføring ved Refstie på 129 m³/sek.

En vannstand på kote 112,8 er for høy. Den bør ikke være over 112,5 eller 2,0 m høyere enn ved regulert vassføring, fordi en som nevnt må bruke forholdsvis grunnst elveleie ovenfor vatnet for å kunne ha regulert vannstand i vatnet på kote 110,5. En vil kunne ordne seg slik at en samtidig med senkingen av vannstanden under maksimal flom også kan holde de mindre og hyppigere flomvassføringer på et lavere nivå enn planlagt, hvilket vil være av stor betydning.

Som nevnt i vår skrivelse av 25. september 1948 til ordføreren vil det være helt på det uvisse når en kan oppnå den oppgitte flomsenking, dersom arbeidet med kanalene skal utføres som påtenkt. Det er neppe sannsynlig at massene i elveløpet fra vatnet til Sponhølen, eller fra dammen og nedover er så finkornete, at vannet uten hjelp noensinne vil makte å skylle dem vekk ned til den planlagte bunnløse i kanalene på nevnte steder med dette svake fall av 1 : 2 500.

Både en regulert vannstand i Kongevollvatnet til kote 110,5 og en vannstand på kote 112,5 under maksimal vassføring er så høye som de kan tales, hvis en i det hele tatt skal kunne tenke seg å gjennomføre en retting og senking av elva for tørrlegging av det flate parti ovenfor vatnet. Det er derfor av

største viktighet at disse høyder ikke overskrides, og således også av særlig betydning at dammen manøvreres slik at dette hindres. Et slippingsreglement med sikte herpå er derfor nødvendig.

Nedskjæring i Gylandselvas nåværende utløp, som ved retting av elva vil bli flyttet, må hindres slik som nevnt i skrivelse av 12. mars 1949 fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen.

Som vanlig ved regulering av vatn i lavtliggende og bebodde strøk må en her regne med skade på isveier, tømmertrafikk m. m. Disse har vi ikke funnet det nødvendig for oss å komme inn på. De er ikke så vanskelige å bedømme som det foran behandlede spørsmål, og er ikke av den størrelsesorden og samfunnsmessige betydning som dette.»

Hovedstyret skal bemerke:

Flekkefjord Elektrisitetsverk har nylig fullført en første utbygging av Høylandsfossen i Feda (ca. 53 m) og foreløpig installert ett aggregat på ca. 1 200 kW. Anlegget er kommet på i alt ca. 1 365 000. Det har vært meningen senere å utvide stasjonen med ett, eventuelt 2 aggregater på 2 500 kW. Driftstunnelen skal være stor nok for ca. 6 000 kW.

Ved Handelsdepartementets bestemmelse av 29. oktober 1946, jfr. Kgl. resolusjon av 28. juni s.å. fikk elektrisitetsverket tillatelse til i medhold av vassdragslovens § 62 å ekspropriere grunn m. v. for å regulere Høylandsbotten, jfr. Hovedstyrets innstilling av 16. oktober s.å. Dette magasin er å betrakte som et rent døgnreguleringsmagasin.

Det nye kraftanlegg vil ikke kunne utnyttes rasjonelt uten ytterligere regulering. Det er imidlertid regnet med at omhandlede 1,7 m regulering av Kumlevollvatn — magasin ca. 5,3 mill. m³ — vil gi 2,6 m³/sek vassføring i vinterhalvåret og 1,1 m³/sek i sommerhalvåret og da strekke til for 1. utbygging.

Hovedstyret antar at det med nevnte magasin skulle kunne holdes en regulert vassføring — i lovens forstand — på ca. 2,1 m³/sek ved Høylandsfossen. Økingen blir da ca. 1,1 m³/sek som tilsvarer ca. 800 nat.-HK der. Hertil kommer økingen i de fall som ennå ikke, eller bare delvis er utbygd, Fløylandsfoss (ca. 22 m) og Fedefoss (ca. 20 m). Sistnevnte er utbygd for ca. 100 kW (10 m fall) av A/S Fede Elektrisitetsverk.

Flekkefjord Elektrisitetsverk har også en utbygging i Sagelva med en installasjon på ca. 1 400 kW.

Det er selvsagt meget maktpåliggende for Flekkefjord å få iverksatt regulering av Fedavassdraget snarest mulig for å kunne utnytte det nye kraftanlegg.

Skadevirkningene på grunn av den regulering det nå er tale om — 1,7 m senking — kan ikke skjønnes å bli særlig betydelige. Det

blir ikke satt jord under vann, tvert om reguleringen vil i noen grad — og ikke så lite heller — senke flommene i Kumlevollvatnet. I enkelte av tilløpselvene — først og fremst Gylandselva — blir det antakelig nødvendig å foreta visse sikringsarbeider. Fisket vil bli skadet og det kan bli noen ulempe for ferdsele (isveier). Det foregår visstnok noen fløtning, særlig på vatnet.

De anslåtte omkostninger — ca. kr. 220 000 synes ikke urimelige, men det spørs om overslaget holder. Det er nemlig regnet med selvgravning i betydelig utstrekning i senkingskanalen og om dette vil lykkes helt er det ikke mulig å si.

Det ser imidlertid ut til at det av hensyn til lavereliggende jord omkring Gylandselva er ønskelig med en større senking av vatnet enn det som kan oppnås med den planlagte kanal, jfr. uttalelsen fra de landbrukssakkyn-dige.

Disse opererer som det vil ses med kotehøyder etter jernbanens generalplan og framholder at øvre reguleringsgrense ikke bør være over kote 110,5 og maksimal flom ikke over kote 112,5 helst noe under — jfr. herredsstyrets vedtak.

Så vidt en kan se av det foreliggende ligger alm. sommervannstand i Kumlevollvatnet — etter jernbanens generalplan — noe høyere enn forutsatt i ingeniør Kincks plan, antakelig noe over kote 111. Planen regner med en senking av de største flommer på ca. 1 m og noe mer for mindre flommer. Da maksimalflommen i vatnet formentlig ligger på ca. kote 114,0 i samme høydesystem (jfr. uttalen fra ordføreren i Gyland) vil altså det planlagte senkingsanlegg ikke bringe flommen ned på det ønskede lavmål.

De angitte kotehøyder synes ikke å være helt sikre. En reguleringstillatelse bør derfor på det nåværende tidspunkt i tilfelle refereres til alminnelig sommervannstand eller alminnelig lavvannstand.

Sikkert er det imidlertid at den planlagte regulering som nevnt vil bedre vannstandsforholdene i Kumlevollvatn når det gjelder jordinteressene, særlig under flom, men også — iallfall tidvis — i lavvannsperioder.

Hvis det av hensyn til jordinteressene er ønskelig eller nødvendig å senke vannstanden ytterligere synes det ikke rimelig å belaste Flekkefjord Elektrisitetsverk med omkostningene. Men en regulering for verkets regning bør på den annen side ikke utelukke en mulig senere ytterligere senking a.h.t. jordinteressene. Det måtte i denne henseende være tilstrekkelig å betinge at reguleringsdammene innrettes slik — dvs. med tilstrekkelig flømløp — at den ikke hindrer en mulig

senere senking av flomvannstanden til kote 112,5 — 112,0. Man vil ellers i denne forbindelse bemerke at en flom som den ingeniør Kinck regner med (129 m³/sek ved Refsli v. m.) bare har forekommet en gang i de siste ca. 50 år.

Det er som nevnt maktpåliggende for Flekkefjord å få vassdraget noe regulert og det er også viktig at det nettopp i Kumlevollvatn, som er den nederste reguleringsmulighet i vassdraget og ikke ligger så langt ovenfor kraftanlegget er noen regulering, selv om det skulle bli tilveiebrakt annen regulering lenger opp i vassdraget.

Hovedstyret finner derfor at den søkte reguleringstillatelse bør gis men med visse forbehold.

For det første bør det som nevnt forutsettes at reguleringsdammen innrettes slik at den ikke foregriper en mulig senere større senking av flomvannstanden. Dette vil antagelig medføre noen fordyrelse av dammen, men neppe særlig meget. Videre bør Flekkefjord finne seg i at øvre reguleringsgrense — tilsvarende nåværende alminnelige sommervannstand — om nødvendig av hensyn til tørrlegging av jord blir senket tilstrekkelig mot at jordinteressene overtar en forholdsvis del av reguleringsutgiftene.

Om betingelsene — se vedlagte utkast — bemerkes:

Begrenset reguleringstid er bare forutsatt for private falleiere, post 1.

Innløsningsrett for staten i det 35te år, post 2.

Man foreslår en årlig avgift til staten på kr. 0,50 pr. nat.-HK og en årlig avgift til kommuner på kr. 1,50, post 3.

Godtgjørelse til staten en gang for alle etter reguleringslovens § 13 er det ikke grunnlag for.

I post 14 er forutsatt sikring av tilløpselvene etter planer som godkjennes av Hovedstyret.

I post 17 er inntatt bestemmelser a.h.t. fisket, jfr. fiskeriinspektørens uttalelse.

Kraftavståelse til kommuner med inntil 10 pst. og til staten med inntil 5 pst., post 23.

Hva angår punktene 1, 2 og 3 i Gyland herredsstyres vedtak henvises til bemerkningene ovenfor og til post 15 i betingelsene.

Noen reguleringsdam ved Strupen (utløpet av Kumlevollvatn) blir det formentlig ikke tale om (pkt. 4).

I forbindelse med punktene 5—7 henvises til foranstående og til vedlagte utkast til manøvreringsreglement.

Flekkfjord må selvsagt erstatte mulig skade og ulempe, eventuelt ved skjønn etter

reguleringslovens § 16 (pkt. 8). Hva angår kravet om forskudtering av kr. 25 000 til Grøttelandsveien antar Hovedstyret at dette og mulige andre ferdsels-, eventuelt fløtnings-spørsmål bør behandles av et tiltaksskjønn, jfr. betingelsenes post 18.

Kommunens krav om arbeidets avslutning innen 1. januar 1952 synes ikke rimelig. Skal forutsetningen om selvgraving få noen sjanse — også en senking a.h.t. jordinteressene bør vel i tilfelle prøve den — trenges lenger tid. Hovedstyret har forutsatt vanlige frister, post 5.

I manøvreringsreglementet — pkt. 2 — er forutsatt manøvrering under flom med sikte på så vidt mulig å hindre at vassdragets flomvassføring økes og å senke flomvannstanden i Kumlevollvatn mest mulig.

Sakens dokumenter legges ved.»

Hovedstyrets utkast til konsesjonsbetingelser og til manøvreringsreglement er sålydende:

«Utkast til betingelser for tillatelse for Flekkefjord komm. elektrisitetsverk til å foreta en regulering av Kumlevollvatn (Kongevollvatn) i Gyland.

1.

Reguleringskonsesjonen gis på ubegrenset tid.

Dersom vannfall, der ikke tilhører staten eller norske kommuner, deltar i reguleringen eller blir medeiere i reguleringsanlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 50 år. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfallseieres andeler i reguleringsanlegget staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år fra konsesjonens datum, skal staten kunne innløse de andeler i reguleringsanlegget som måtte tilhøre eiere for hvem reguleringstillatelsen er tidsbegrenset. Benytter staten seg ikke herav, skal den i det 10de år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggets eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne således at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggingarbeider og hus betales med hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fra-

drag for amortisasjon i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anlegget skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfellet avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn av uvillige menn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 1,50 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lavvannføring, som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring, som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen innvundne øking av vannkraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etterhvert som den ved reguleringen innvundne vannkraft tas i bruk.

Avgiftene har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 23, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

6.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget anvende norske varer forsåvidt

disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom av gjøres spørsmålet ved departementet.

Vedkommende departement kan tilstede unntagelse fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevet.

7.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske sel-skaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprennstoff, verktøy og andre arbeidsmateriale). Verktøy og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med sin virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for øyemedet tjenlig tykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

10.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten be-

regning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist, avgjøres med bindende virkning av departementet.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og broer, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og broer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av vedkommende departement å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved anlegget ansatte arbeidere og deres familier.

13.

Konsesjonæren plikter etter bestemmelse av vedkommende departement og på vilkår som dette fastsetter å samarbeide med andre kraftanlegg, når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den alminnelige kraftforsyning. Kraftstasjon og ledningsnett skal etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement utføres således at anlegget kan sammensluttet og drives under ett med andre lignende kraftanlegg.

Konsesjonæren plikter å foreta de forandringer av anlegget som måtte finnes påkrevet av hensyn til sådant samarbeide. Bestemmelse om utredelse av de hermed forbundne omkostninger treffes av departementet. Der tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

14.

For å hindre graving fra tilløpene til Kumlevollvatn skal konsesjonæren utføre og vedlikeholde sikringsarbeider etter planer som godkjennes av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

15.

Hvis det blir spørsmål om drenering av lavereliggende jord ved Kumlevollvatn og det av hensyn hertil blir nødvendig å holde en

lavere regulert vannstand i Kumlevollvatn enn nåværende alminnelige sommervannstand, kan Kongen pålegge konsesjonæren å senke øvre reguleringsgrense i nødvendig utstrekning mot at jordinteressene overtar en forholdsmessig del av reguleringsutgiftene med fradrag for amortisasjon. Nærmere bestemmelser om fordelingen av utgiftene forutsettes fastsatt ved overenskomst eller ved voldgift etter tvistemålslovens kap. 32.

16.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

17.

Ved damanlegget skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøymed.

18.

Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringen fører med seg for bygdefolkets interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak han skal treffe, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn som i tilfelle fremmes i forbindelse med fagskjønn etter vassdragsreguleringslovens § 19. Dette skjønn fremmes av konsesjonæren så tidlig at resultatet foreligger som forutsetning for ekspropriasjonsskjønnet etter vassdragsreguleringslovens § 16 (i tilfelle sådant skjønn ikke allerede er holdt helt eller delvis).

19.

For å opprettholde aurebestanden i vassdraget plikter konsesjonæren årlig å utsette et antall yngel eller settefisk av aure etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Om departementet forlanger det plikter konsesjonæren dessuten å utsette i Fedeelva

et antall yngel eller settefisk av laks og å bygge åleyngelledere forbi dammen ved Kumlevollvatn.

20.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger, som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

21.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvundne materiale til disposisjon for det offentlige. Den tillatte laveste tappingsgrense betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

22.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

23.

De vannfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvundne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etterhvert som utbygging skjer inntil 10 pst. av den for hvert vannfall innvundne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra 17. august 1928 kan de kommuner, hvis interesser berøres av reguleringen, uansett den ovenfor betingede prosent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke, etterhvert som kraft blir ledig, kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall der tilhører norske kommuner, ytterligere kraft så vidt fornødent til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk og småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. For-

årsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggs-kapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris, som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5. år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

24.

Det påhviler konsesjonæren i den utstrekning, hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning. Såframt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene — i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å dra omsorg for at de ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om nærværende bestemmelse gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

25.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier, som

ikke er medeier i reguleringsanlegget tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

26.

Reguleringsanleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

27.

Alle heftelser, som hviler på anlegget faller bort når og i den utstrekning dette i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten etter post 1 eller innløses av staten.

28.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag, hvor anlegget er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

«Utkast til manøvreringsreglement for regulering av Kumlevollvatn i Gyland.

1.

Kumlevollvatn kan senkes inntil 1,7 m under alminnelig sommervannstand.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Reguleringsdammen skal manøvreres med sikte på å senke flomvannstanden i Kumlevollvatn mest mulig, dog slik at flomvassføringen så vidt mulig ikke økes. Vassdragets lågvassføring må ikke forminskes til skade for andres rettigheter. For øvrig kan vannslippingen foregå etter Flekkefjord komm. Elektrisitetsverks behov.

3.

Det skal påseses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsdammen til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander og observeres og noteres — om det forlanges — nedbørsmengder, tem-

peratur m. v. Av protokollen sendes — om det forlanges — avskrift til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

4.

En norsk statsborger som vedkommende departement godkjenner skal forestå manøvreringen.

5.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglement avgjøres av vedkommende departement.

6.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Som det vil fremgå har Flekkefjord Elektrisitetsverk nylig fullført en første utbygging av Høylandsfossen i Feda (ca. 53 m) og foreløpig installert et aggregat på ca. 1 200 kW. Det har vært meningen senere å utvide stasjonen med ett, eventuelt to aggregater på 2 500 kW.

Ved Handelsdepartementets bestemmelse av 29. oktober 1946 (i medhold av bemyndigelse ved kgl. resolusjon av 28. juni s. å.) fikk elektrisitetsverket tillatelse til i medhold av vassdragslovens § 62 å ekspropriere grunn m. v. for å regulere Høylandsbotten. Dette magasin er å betrakte som et rent døgnreguleringsmagasin.

En antar med hovedstyret at det nye kraftanlegg ved Høylandsfossen ikke vil kunne utnyttes rasjonelt uten ytterligere regulering.

Kraftøkingen ved den søkte regulering av Kumlevollvatn ved 1,7 meter senking er anslått til ca. 800 nat.-HK. i Høylandsfossen, hvortil kommer økingen i de fall som ennå ikke eller bare delvis er utbygd.

Skaden og ulempen ved den søkte regulering antas ikke å bli særlig stor. Det vil ikke bli satt jord under vann, tvert om vil reguleringen i noen grad senke flommene og derved bedre jordforholdene langs Kumlevollvatn.

Fisket antas å bli skadet, og det vil muligens bli noen ulempe for ferdsel og fløtning.

Omkostningene ved foretagendet er anslått til ca. kr. 220 000, men vil kanskje bli en del større.

Departementet antar med hovedstyret at betingelsene etter reguleringsloven er til stede for å meddele den søkte tillatelse, og vil anbefale tillatelsen gitt, og på de av hovedstyret foreslåtte betingelser.

Dog vil departementet foreslå at bestemmelsen i post 18 gis sådan ordlyd:

«Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringen fører med seg for bygdefolkets interesser. Spørsmålet om hvilke tiltak skal treffes avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn, som i tilfelle kan fremmes i forbindelse med skjønnet etter vassdragsreguleringslovens § 16, eventuelt § 19.»

Videre vil departementet anbefale oppstillet den av hovedstyret foreslåtte forutsetning om at reguleringsdammen skal innrettes slik at den ikke foregriper en mulig senere større senking av flomvannstanden av hensyn til jordinteressene langs vatnet.

Da konsesjonssøkeren er en kommune, er det i punkt 1 i betingelsene foreslått at tillatelsen gis på ubegrenset tid, men med utløp etter 50 år for private vannfallseiere.

I punkt 2 er foreslått innløsningsrett for staten til de andeler som tilhører private vannfallseiere i det 35. år etter at konsesjon er gitt.

I post 3 er foreslått årlig avgift til staten kr. 0,50 pr. nat.HK og til kommuner kr. 1,50.

Godtgjørelse til staten en gang for alle etter reguleringslovens § 13 er det ikke grunnlag for.

I post 14 er forutsatt sikring av tilløpselvene etter planer som godkjennes av hovedstyret.

I post 17 er foreslått bestemmelser av hensyn til fisket.

I post 23 er foreslått kraftavståelse til kommuner med inntil 10 pst. og til staten med inntil 5 pst.

Da det kan bli aktuelt å drenere lavereliggende jord ved Kumlevollvatn, bl. a. ved senking av den nåværende sommervannstand er det i post 15 tatt forbehold om at konsesjonæren — eventuelt mot å få refundert en forholdsmessig del av reguleringsutgiftene — må finne seg i en slik senking av øvre reguleringsgrense.

For øvrig er foreslått vanlige betingelser.

Departementet vil i tilfelle henstille til konsesjonæren å dra omsorg for at det til reguleringsskjønnet blir oppnevnt en fiskerisakkyn- dig eller en skjønnsmann med kjennskap til fiske.

En vil videre foreslå fastsatt manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med Hovedstyrets utkast som gjeldende inntil videre.

Industridepartementet

tilråder:

1. Det tillates i medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 Flekkefjord kommunale elektrisitetsverk å foreta en regulering av Kumlevollvatn i Fedavassdraget i Gyland i det vesentlige overensstemmende med

fremlagt plan og på de i Industridepartementets tilråding av 30. juni 1949 inntatte betingelser.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med det i Industridepartementets ovennevnte tilråding inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

27. I. C. Piene & Søn A/S.

(Tillatelse til å leie inntil 450 kW fra Trondheim EV.)

Departementets avgjørelse 6. juli 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV, jfr. bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon 28. juni 1946, meddeler departementet herved I. C. Piene & Søn A/S tillatelse til fortsatt å leie inntil 450 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk på de i vedlagte dokument nærmere angitte betingelser.

Betingelsene er:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder for den tid A/S I. C. Piene & Søn måtte leie inntil 450 kW fra Trondheim Elektrisitetsverk dog ikke lenger enn inntil 1. juli 1959.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har

norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeide og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt

utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av postene 2 og 9 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

28. De Norske Naco-Aktier A/S og Aluminium Limited, Toronto, Canada.

(Tillatelse til hver å erverve mere enn 35 pst. av aksjene i A/S Nordisk Aluminiumindustri)

Kgl. resol. av 8. juli 1949.

A/S Nordisk Aluminiumindustri fikk ved kgl. resolusjon av 2. april 1948 tillatelse i medhold av kap. IV i konsesjonsloven av 14. desember 1917 til å leie inntil 4000 kW elektrisk energi fra Vestfold Kraftselskap, jfr. «Meddelte Vassdragskonsesjoner», 1948, side 29 flg.

Selskapets aksjekapital utgjorde pr. 31. desember 1947 5 mill. kroner, fordelt på 5000 aksjer à kr. 1000. Herav eide A/S Norsk Aluminium Company 1704 aksjer samt Aluminium Limited, Canada 1648 aksjer og De Norske Naco-Aktier A/S, Oslo 1648 aksjer. Ingen av disse aksjonærer eide altså da så meget som 35 pst. av selskapets aksjekapital.

Av selskapets aksjonæravgave pr. 31. desember 1948 fremgikk det at aksjekapitalen var utvidet til 9 mill. kroner og at Aluminium Limited, Canada og De Norske Naco-Aktier A/S, Oslo hver var blitt eier av 4048 aksjer i selskapet — altså for begges vedkommende av mer enn 35 pst. av den utvidede aksjekapitalen i A/S Nordisk Aluminiumindustri. De to nevnte aksjonærer trenger således tillatelse av Kongen i henhold til § 36 i konsesjonsloven av 14. desember 1917.

De Norske Naco-aktier A/S er et selskap med helt norsk styre og aksjene i dette selskap er — som også bestemt i dets statutter — helt på norske hender. Aluminium Limited, Toronto, Canada, vil som utenlandsk selskap også trenge tillatelse etter § 37 i konsesjonsloven til det stedfunne, økte erverv av aksjer i A/S Nordisk Aluminiumindustri.

På vegne av de to nevnte aksjonærer har advokatene Herman Christiansen og Wilhelm Bugge sendt departementet følgende søknad av 20. januar 1949:

«Jeg har mottatt det ærede Departement's skrivelse av 18. ds., hvori henledes oppmerksomheten på at De Norske Naco-Aktier A/S og Aluminium Limited, Toronto, Canada, ifølge oppgave av 31. desember 1948 er blitt eier av mere enn 35 pst. av aksjene i ovennevnte selskap.

Jeg tillater meg i den anledning å meddele, at det beløp på kr. 4 800 000, hvormed aksjekapitalen ble forhøyet i mai 1948, var tegnet av Aluminium Limited, som igjen overdro halvparten eller kr. 2 400 000 til De Norske Naco-Aktier A/S i makeskifte med 1 600 aksjer i Svenska Aluminium-kompaniet.

Denne transaksjon var godkjent av Handelsdepartementet i skrivelse til meg av 14.

april 1948 og etterat saken på forhånd var forelagt for Industridepartementet. Avskrift av Handelsdepartementet's skrivelse vedlegges.

I henhold til det ærede Departements henstilling tillater jeg meg på vegne av De Norske Naco-Aktier A/S og Aluminium Limited å andra om at der må bli gitt hver av de nevnte selskaper Kongelig tillatelse til å erverve mere enn 35 pst. av aksjene i A/S Nordisk Aluminiumindustri.»

Av det i søknaden nevnte brev fra Handelsdepartementet av 14. april 1948 fremgår det at de i forbindelse med utvidelsen av aksjekapitalen stedfunne transaksjoner er godkjent av Handelsdepartementet på visse betingelser av valutamessig og kommersiell art etter at saken hadde vært forelagt for Industridepartementet (Industridirektoratet).

En har forelagt konsesjonssøknaden for Industridirektoratet og Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som i uttalelser av 29. mars og 24. mai 1949 har meddelt at de ikke har noe å merke til at søknaden blir innvilget.

Dette departement vil etter det foreliggende rå til at det i medhold av § 36 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 (nr. 16) tillates De norske Naco-Aktier A/S, Oslo å eie 4 048 aksjer i A/S Nordisk Aluminiumindustri og at det i medhold av samme lovs §§ 36 og 37 tillates Aluminium Limited, Toronto, Canada å eie 4 048 aksjer i samme selskap.

Industridepartementet

tilråder:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 36 tillates det De Norske Naco-Aktier A/S, Oslo, å eie 4 048 aksjer i A/S Nordisk Aluminiumindustri.

2. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 §§ 36 og 37 tillates det Aluminium Limited, Toronto, Canada å eie 4 048 aksjer i A/S Nordisk Aluminiumindustri.

29. Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S.

(Konsesjon på leie av inntil 6 000 kW fra A/S Rjukanfos.)

Kgl. resol. av 8. juli 1949.

Ved kgl. resolusjon 29. april d. å. fikk A/S Rjukanfos konsesjon på leie av $\frac{1}{3}$ av energiytelsen fra Mår kraftverk, etter kontrakt av 15. oktober 1946 og visse forutsetninger (Norsk Hydros erklæring av 18. juli s. å.). Blant forutsetningene var også nærmere be-

stemmelse om at A/S Rjukanfos skulle levere inntil 6 000 kW til Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S (HEFA), (punkt 1 i erklæringen av 18. juli 1946).

I brev av 1. juli d. å. har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet gitt følgende uttalelse om konsesjon for HEFA på nevnte kraftleie:

«I brev av 18. desember 1947 til Hovedstyret har Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S (HEFA) søkt om konsesjon på leie av inntil 6 000 kW fra Norsk Hydro. Søknaden er sålydende:

«Under henvisning til vedlagte avskrift av kontrakt av 25. oktober 1946 mellom Norsk Hydro og vårt selskap, tillater vi oss herved å søke om konsesjon for de i §§ 1 og 6 nevnte kraftleveranser fra Norsk Hydro til oss.

Etter § 1 — alminnelige forutsetninger — påtar Norsk Hydro seg å levere bl. a. 4 700 kW elektrisitet for kloralkalifabrikkens drift — foreløbig for tiden inntil der er truffet en endelig ordning av Lettmetalls affærer, dog ikke ut over 1. juli 1948, idet det er forutsetningen at kontrakten da avløses av en varig leveransekontrakt etter nærmere forhandlinger mellom partene. («Lettmetall» er i det etterfølgende erstattet med vårt selskaps nye navn, Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S, forkortet HEFA).

Etter § 6 påtar Norsk Hydro seg — inntil Mår Kraftanlegg kommer i regulær drift med 4 aggregater — med visse forbehold å levere den for driften av HEFA's kloralkali-elektrolyse nødvendige energi, maksimalt 6 000 kW, for en pris av 1 øre pr. kWh.

Fra det tidspunkt Mår Kraftanlegg kommer i regulær drift med 4 aggregater forplikter Hydro seg til å levere til HEFA samme energikvantum som ovenfor nevnt i § 6, altså maksimum 6 000 kW pr. år for den selvkostende pris Hydro erlegger etter den opprettede kontrakt med Staten om førstnevnte leie av kraft fra Mår Kraftanlegg + overføringstap, overføringsutgifter og andre omkostninger.

I brev fra oss til Hydro av 5. november 1946 og Hydro's svar av 14. november 1946, som vi begge vedlegger gjenparter av, bekreftes at kontrakten er underskrevet under forutsetning av at HEFA ved inngåelse av varig leveransekontrakt i henhold til § 1 ikke under noen omstendighet skal stilles dårligere hva kraftleveransen angår, enn oppgitt i § 6.

Kontrakten trådte i kraft ved kloralkalifabrikkens start i juli 1947. Den irregulære strømforsyningssituasjon har imidlertid hittil umuliggjort fullstendig oppfyllelse av leveransene, idet vårt forbruk på grunn av strømransjoner er fastsatt til 2 200 kW, som Hydro stiller til disposisjon. Disse uregelmessigheter har også medført en høyere pris pr. kW. Dersom dette har noen interesse for denne sak, kan vi på anmodning redegjøre for dette.

Vårt selskap ledes av et styre bestående av følgende herrer:

Generaldirektør Bjarne Eriksen, formann, Oslo,
med varamann h.r.advokat Kjell Meinich-Olsen, Aker.
Professor Robert Lepsoe, viseformann, Trondheim,

med varamann personalsjef Johan Magnusen, Notodden.

Professor J. Bache-Wiig, Bærum,
med varamann direktør Nicolai Stephansen,
Aker.

Sekretær Paul Engstad, Oslo,
med varamann sekretær Ivar Hobbelhagen,
Oslo.

Adm. direktør Olaf Hanche-Olsen, Aker,
uten varamann.

Melding til Oslo Handelsregister om forandringen av firmanavn, reorganiseringen av selskapet og om det ovennevnte nye styre er innsendt den 12. desember 1947.

Selskapets aksjekapital er kr. 30 000 000, idet kapitalen er nedskrevet fra 45 mill. kroner til 30 mill. kroner uten tilbakebetaling til aksjonærene.

Aksjonærene er følgende:

Den norske Stat v/ Industri-, håndverks- og sjøfartsdepartementet	15 000 aksjer
Norsk Hydro-Elektrisk Kvalstofaktieselskap	14 999 »
Generaldirektør Bjarne Eriksen	1 »
	<u>30 000 aksjer</u>

Erklæring fra Styret i henhold til konsesjonsloven av 14. desember 1947 § 24 vedlegges.

Likeledes vedlegges et eksemplar av selskapets vedtekter.

Vi ber om å få understreke den omhandlede avtales midlertidige karakter samtidig som vi henleder oppmerksomheten på det ytterligere kraftbehov vi har anmeldt til Industridepartementets vassdragsavdeling, senest vårt brev av 5. desember 1947, i tilfelle av at vår planlagte magnesiumfabrikk vil bli bygget ferdig og satt i drift. Vi går ut fra at adgangen til større kraftleveranser i fremtiden ikke beskjæres ved en innvilging av nærværende konsesjonssøknad.»

Sakens behandling har vært utsatt i påvente av en nærmere redegjørelse fra selskapet.

I brev av 6. april 1949 har selskapet meddelt følgende:

«Vi viser til telefonsamtale i anledning av vår søknad av 18. desember 1947 om konsesjon for kraftleie fra Norsk Hydro (A/S Rjukanfos). Til Deres orientering vedlegges avskrift av Norsk Hydro's brev av 2. mai 1949 og gjenpart av A/S Rjukanfos's brev av 4. mai 1949. Det fremgår av disse at det er A/S Rjukanfos som disponerer den kraft som skal utleies til oss.

Kraftleiekontrakten skulle egentlig utgå den 1. juli 1948, men er senere forlenget inntil videre og med 1 års gjensidig oppsigelsestid. Det viser seg etter de undersøkelser vi nå har foretatt at det ikke vil være behov for å opprette noen ny kontrakt foreløpig, idet A/S Rjukanfos mener at når Rjukanfos's nye kontrakt med Vassdragsvesenet trer i kraft — antakelig 1. juli 1949 — bør det kun gjøres en tilsvarende korreksjon i avtalen mellom A/S Rjukanfos og oss med hensyn til punkt om leveringssted for kraften, idet kraften da vil bli levert på Rjukan og ikke på Knardalstrand. Samtidig går vi ut fra at vi må anmode Vassdragsvesenet om en avtale om over-

føringen fra Rjukan. Den kontrakt som det er søkt konsesjon for, vil således ikke bli byttet ut med det første, og vi går ut fra at konsesjonssøknaden derfor bør fremmes for kontrakten i den nåværende form.

I henhold til Deres anmodning oversendes vedlagt et brev fra A/S Rjukanfos av 8. april 1949, hvor oppgis den kraftmengde som er tatt ut i tiden 1. juli 1947—31. desember 1948 = 28 859 170 kWt.

Kraftuttaket vil øke etter hvert som produksjonskapasiteten ved våre anlegg øker, slik at det kommer opp i det kvantum som er fastsatt i kontrakten. Av det kvantum vi tar ut, går intet med til dampfremstilling. Imidlertid brukes en del til lys og drivkraft i hjelpeavdelinger, nemlig ca. 400 kW, mens resten går direkte til klorproduksjon med biprodukter, dvs. direkte til produksjon av klor, kaustikksoda (natronlut), saltsyre, natrium- og kalsiumhypokloritt og — på et senere tidspunkt — trikloretylen. Prisen for den elektriske kraft vil således være av vesentlig betydning for våre produkters selvkostende, og det er et avgjørende moment at vi kan fremstille våre produkter, som brukes av landets viktigste bedrifter både i eksport- og hjemmeindustrien, så billig som mulig, slik at norske produkter kan være konkurransedyktige på markedet. Vi tillater oss derfor å anmode Vassdragsvesenet om at konsesjonsvilkårene med hensyn til eventuelle avgifter etc. må bli så rimelige som mulig.»

Eidanger herredstyre har i møte den 27. januar 1948 vedtatt å anbefale søknaden innvilget.

Fylkesmannen i Telemark har ikke hatt noe å bemerke til saken.

Hovedstyret skal bemerke:

Så vidt det skjønnes dreier det seg her om fremleie av en del av den Mårkraft som A/S Rjukanfos leier av Staten. Hovedstyret vil rå til at den søkte kraftleiekonsesjon meddeles og at tillatelsen gjøres gjeldende så lenge leieforholdet varer, dog ikke utover 31. desember 1998. Da Mårkraften i henhold til A/S Rjukanfos's kraftleiekonsesjon av 29. april 1949 er belagt med avgift vil Hovedstyret foreslå at det ikke betinges avgift av leveringen til HEFA. Det kan vel også sees bort fra avgift av den kraft som midlertidig er levert. For øvrig anbefales tillatelsen meddelt i det vesentlige på samme vilkår som fastsatt for ovennevnte konsesjoner av 29. april 1949, således at betingelsene i sin helhet blir som i vedlagte forslag.

Som det vil sees av det siterte brev av 6. april 1949 er det forutsetningen at leveringsstedet for kraften til HEFA eventuelt senere blir å skifte fra Knardalstrand til Rjukan. Dette skyldes overføringskontrakten mellom Hydro og Staten. I denne er fra Statens side forlangt inntatt følgende bestemmelse:

«Staten påtar seg ved denne kontrakt ingen forpliktelse til å overføre kraft for Hydro til eller fra andre bedrifter, elektrisitetsverk o. l. heri innbefattet Samkjøringen.»

Som følge herav må HEFA opprette egen overføringskontrakt med Staten for å få overført de 6 000 kW fra Rjukan til Knardalstrand.

Overføringen skaper ingen tekniske komplikasjoner.

Dokumentene vedlegges.

Behandlet i Hovedstyremøte den 28. juni 1949.»

Departementet slutter seg til hovedstyret. Dog vil departementet foreslå at det heller ikke betinges kraftavståelse til kommuner, idet kraft til kommuner i samsvar med konsesjonslovens § 23, punkt 5, er betinget i A/S Rjukanfos's konsesjon 29. april d. å. Hovedstyrets utkast til betingelser med unntagelse av posten om kraftavståelse, hitsettes:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S måtte leie inntil 6 000 kW fra A/S Rjukanfos i henhold til kraftleiekontrakten av 25. oktober 1946 dog ikke utover 31. desember 1998.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til bygging og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler

mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle

de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av departementet.

9. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av foranstående poster 2 og 8 medfører i gjentakelsestilfelle tap av konsesjonen, således at reglene i lov nr. 16 av 14. desember 1917, om erverv av vannfall m. v. §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse.

Industridepartementet

tilråder:

I medhold av konsesjonsloven av 14. desember 1917 tillates det Herøya Elektrokjemiske Fabrikker A/S å leie inntil 6 000 kW fra A/S Rjukanfos, på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding 8. juli 1949.

30. A/S Rjukanfos.

(Konsesjon på leie av ytterligere inntil 10 000 kW fra Mår kraftverk.)

Kgl. resol. av 8. juli 1949.

Ved kgl. resolusjon 29. april d. å. fikk A/S Rjukanfos konsesjon på leie av $\frac{1}{3}$ av energiytelsen fra Mår kraftverk etter kontrakt av 15. oktober 1946 og visse forutsetninger (Norsk Hydros erklæring av 18. juli s. å.). I forbindelse med avtalen med A/S Rjukanfos om leie av kraften fra Glomfjord m. v., konsesjon gitt ved kgl. resolusjon 10. september 1948, ble det også avtalt nærmere bestemmelse om at A/S Rjukanfos skulle få leie ytterligere inntil 10 000 kW fra Mår kraftverk, punkt 6 i protokoll av 19. juli og 6. oktober 1947.

I brev av 30. juni d. å. har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet gitt følgende uttalelse om

konsesjon for A/S Rjukanfos nevnte ytterligere kraftleie fra Mår:

«I brev av 14. januar 1949 til Hovedstyret har Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstoff A/S søkt om konsesjon på leie av ytterligere 10 000 kW fra Mår.

Søknaden er sålydende:

«Den 12. november 1946 søkte vi Handelsdepartementet bl. a. om konsesjon på ervervelse av $\frac{1}{3}$ av energien fra Mår Kraftanlegg foreløpig antatt til 41 000 kW som gjennomsnittlig ytelse.

Som De vil vite, er vi på grunn av Glomfjord-anleggene senere tilstått ytterligere 10 000 kW av Mår-kraften, og så vidt vi kan se, har vi ikke innsendt andragende om konsesjon for dette energikvantum.

Av telefonsamtale forleden dag med overingeniør Sorteberg forsto vi at det var muligheter for at konsesjon kunne utstedes i nær framtid, og vi ber Dem da ta med de nevnte 10 000 kW i konsesjonen hvis dette ikke allerede på forhånd er gjort.»

Tinn herredstyre har i møte den 8. juni 1949 fattet følgende vedtak:

«Tinn kommune har tidligere uttalt seg om Norsk Hydros leie av Mår-kraft og går ut fra at disse uttalelser gjøres gjeldende enten kvantumet er 41 000 kW eller 51 000 kW.»

Fylkesmannen i Telemark har ikke hatt noe å bemerke til saken.

Hovedstyret skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon av 29. april 1949 er A/S Rjukanfos meddelt konsesjon på leie av $\frac{1}{3}$ av energiytelsen fra Mår kraftverk. Tillatelsen gjelder for den tid kontrakten av 15. oktober 1946 mellom Staten og A/S Rjukanfos om leie av en tredjedel av energiytelsen fra Mår kraftanlegg står ved makt, dog ikke utover 31. desember 1998.

I konsesjonsvilkårenes pkt. 8 er fastsatt 5 pst. kraftavståelse til kommuner og i pkt. 9 en årlig avgift til Staten av kr. 1 pr. kW samt en årlig avgift til kommuner av kr. 1 pr. kW. Avgiften erlegges av det samme kvantum som det, hvorav det skal betales leie. Forøvrig er tillatelsen meddelt på vanlige vilkår:

De ytterligere 10 000 kW Mårkraft som det nå er søkt om konsesjon på er tilstått A/S Rjukanfos i henhold til tilråding fra Handelsdepartementet og kgl. resolusjon av 30. mai 1947 om bortleie av Glomfjordkraften til A/S Rjukanfos m. m. (jfr. St. prp. nr. 1 tillegg nr. 28 for 1947). Pkt. 6 i protokollen herom lyder slik:

«Fra det tidspunkt Hydros anlegg i Haugvik kommer i drift og så lenge kontrakten om Glomfjordkraften står ved makt skal Hydro ha rett til å utta ytterligere i gjennomsnitt 10 000 kW-år fra Måranlegget på de betingelser som er fastsatt i kontrakten mellom Staten ved Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen og Hydro av 15. oktober 1946.»

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen gjøres gjeldende så lenge kontrakten om Glomfjordkraften står ved makt, dog ikke utover 31. desember 1998.

For øvrig anbefales tillatelsen meddelt på de samme vilkår som fastsatt i A/S Rjukanfos konsesjon av 29. april 1949 på leie av $\frac{1}{3}$ av energiytelsen fra Mår kraftverk.

Behandlet i hovedstyremøte den 28. juni 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Departementet skal tilføye at nevnte punkt 6 i protokollen om bortleie av Glomfjordkraften har følgende annet ledd:

«Hydro vil dog ikke utta mer tilleggskraft fra Måranlegget enn det som trengs til den økede virksomhet på grunn av Glomfjordprosjektet.»

Da A/S Rjukanfos har fått rett til «så lenge kontrakten om Glomfjordkontrakten står ved makt» å utta tilleggskraften, antar departementet at det bør settes samme konsesjonstid for tilleggskraften fra Mår som fastsatt for kraften fra Glomfjord: 1. juli 2007. For øvrig finner departementet å kunne slutte seg til hovedstyret og foreslår således følgende:

«*Betingelser for konsesjon til A/S Rjukanfos på ytterligere leie av kraft fra Mår Kraftverk.*

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder for den tid kontrakten av 14. januar 1948 mellom staten og A/S Rjukanfos om leie av kraften fra Glomfjord står ved makt, dog ikke utover 1. juli 2007.

2. Selskapets styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes

som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og drift av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne bestemmelse når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren.

Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevd. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000

av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet inner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 5 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Der erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1 pr. kW.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer tilsammen kr. 1 pr. kW.

Avgiften erlegges av det samme kraftkvantum som det, hvorav der skal betales leie.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfallstid svares deretter 6 pst. årlig rente. De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til avgiftens beregning og erleggelse blir med bindende

virkning å fastsette av vedkommende departement. Den inndrives ved utpantning.

10. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av foranstående poster 2 og 10 medfører i gjentakelsestilfelle tap av konsesjonen, således at reglene i lov nr. 16 av 14. desember 1917, om erverv av vannfall m. v. §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse.»

Departementet har gått ut fra at mulig konsesjonskraft til kommuner, betingelsenes post 8, blir levert av staten uten fradrag i den kraft A/S Rjukanfos har leiet og at selskapet foruten årlige avgifter, betingelsenes post 9, skal betale 2 pst. tillegg til kraftens selvkostende for staten; jfr. nærmere Hydros erklæring av 18. juli 1946 og konsesjonen 10. september 1948 med protokoll av 19. juli—6. oktober 1947 § 6.

I brev 24. juni d. å. om vedtagelse av betingelse for leie av $\frac{1}{3}$ av Mårkraften har A/S Rjukanfos vedtatt de årlige avgifter også for tilleggskraften og bedt om konsesjon snarest mulig.

Industridepartementet

tilråder:

I medhold av konsesjonsloven av 14. desember 1917 tillates det A/S Rjukanfos å leie ytterligere inntil 10 000 kW fra Mår kraftverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding 8. juli 1949.

31. A/S Forenede Papirfabrikker.

(Tillatelse til å leie inntil 1 320 kW primakraft og inntil 6 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk.)

Kgl. resol. av 8. juli 1949.

Fra A/S Forenede Papirfabrikker, Drammen, har departementet mottatt en søknad, datert 23. februar 1949 om tillatelse til å leie inntil 1 320 kW primakraft og inntil 6 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk.

Søknaden har vært forelagt for Hovedstyret for Vassdrags- og Elek-

trisitetsvesenet, som ved brev av 30. juni har avgitt følgende uttalelse:

«Med Industridepartementets påtegning av 26. februar 1949 har Hovedstyret mottatt til uttalelse en søknad av 23. februar 1949 fra A/S Forenede Papirfabrikker, Drammen om konsesjon på leie av inntil 1 320 kW primakraft og inntil 6 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk.

Søknaden er sålydende:

«Ved kontrakt datert 6. oktober og 1. desember 1948 med Drammens Elektrisitetsverk har A/S Forenede Papirfabrikker fått rett til å leie inntil 1 200 kW elektrisk kraft, med adgang til 10 pst. overskridelse. Den leiede elektriske kraft anvendes til belysning i leierens papirfabrikk i Drammen, samt til drift av elektriske motorer for papirfabrikasjon. Kontrakten gjelder for 5 år regnet fra 1. september 1948.

Ved kontrakt datert 21. og 30. august 1943 mellom de samme parter har A/S Forenede Papirfabrikker fått rett til leie av spillkraft til en elektrisk dampkjel på 6 000 kW og til drift av den regulerbare del av papirmaskinene som tidligere har vært drevet med damp. Kontrakten gjelder for 10 år fra 20. november 1943 og er undertegnet av A/S Union (Union Co.) på vårt selskaps vegne. Ervervelsen av spillkraften skjer til dampfremstilling til erstatning av kull eller olje. Som følge av spesielle forhold under okkupasjonstiden ble det ikke søkt om konsesjon på denne kraftleie i forbindelse med kontraktens inngåelse.

Vi tillater oss herved å søke om at vårt selskap med hjemmel i den alminnelige konsesjonslovs § 23 meddeles konsesjon på kraftleie i henhold til ovennevnte 2 kontrakter.

Vårt selskap er et norsk selskap med sete i Norge, adresse Nedre Vollgate 4, Oslo. Styret består av 5 norske statsborgere. Aksjekapitalen er kr. 500 000 fordelt på 500 aksjer à kr. 1 000, herav eier moderselskapet A/S Union (Union Co.) 498 aksjer. De 2 resterende aksjer tilhører 2 av Union Co.s datterselskaper. Aksjekapitalen i A/S Union (Union Co.) er nå kr. 10 000 000, fordelt på 1 000 000 aksjer à kr. 10. Herav tilhører 2 139 aksjer utenlandske statsborgere eller andre som bare med kgl. tillatelse kan erverve fast eiendom etter den alminnelige konsesjonslovs § 19.

Da nærværende søknad gjelder ervervelse av kraft som dels er nødvendig for papirfabrikkens drift og dels anvendes til dampfremstilling, til erstatning av kull eller olje, går vi ut fra at konsesjon meddeles uten pålegg av avgifter, plikt til avgivelse av kraft eller tyngende bestemmelser av noen art.»

Drammen bystyre har i møte den 24. mai 1949 vedtatt å anbefale søknaden.

Fylkesmannen i Buskerud har ikke hatt noe å bemerke til saken.

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen gjøres gjeldende så lenge kontraktene står ved makt, dog ikke lenger enn til 1. juli 1954. Hovedstyret vil foreslå at det betinges en årlig avgift til Staten av kr. 1 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig benyttes.

I samsvar med vanlig praksis i forbindelse med konsesjoner på leie av kraft til dampfremstilling foreslås konsesjon meddelt uten betingelse om avgift av spillkraften.

Hovedstyret vil for øvrig anbefale tillatelsen meddelt på vanlige vilkår således at betingelsene i sin helhet blir som vedlagte forslag.

Behandlet i hovedstyremøte den 28. juni 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge A/S Forenede Papirfabrikker måtte leie inntil 1 320 kW primakraft og inntil 6 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk i henhold til kraftleiekontraktene av 21.—30. august 1943 og 6. oktober—1. desember 1948, dog ikke lenger enn inntil 1. juli 1954.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere

som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeide og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne

avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den primakraft som gjennomsnittlig benyttes erlegges til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW beregnet etter

$$\text{formelen: } \frac{\text{kWh}}{8760}$$

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

10. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir overholdt.

Utgiften med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

11. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 10 medfører i tilfelle av gjen-tagelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet

blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917, nr. 16 §§ 31 og 32.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at den søkte tillatelse blir meddelt i samsvar med Hovedstyrets forslag, med den forandring at konsesjonsvilkårenes post 3, første ledd gis følgende ordlyd:

«Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.»

Industridepartementet

tilrårder:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV A/S Forenede Papirfabrikker å leie inntil 1 320 kW primakraft og inntil 6 000 kW spillkraft fra Drammens Elektrisitetsverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 8. juli 1949.

32. A/S Knaben Molybdængruber.

(Tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Vest-Agder EV.)

Departementets avgjørelse 14. juli 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 23 og bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon av 22. april 1949 tillates det A/S Knaben Molybdængruber å leie inntil 2 000 kW fra Vest-Agder Elektrisitetsverk på nærmere angitte betingelser.

Betingelsene er:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakten av 17.—24. februar 1941 mellom A/S Knaben Molybdængruber og Vest-Agder Elektrisitetsverk står ved makt, dog ikke ut over 1. januar 1958.

2. Styre og kapital.

a) Selskapets styre skal ha sitt sete her i landet og minst $\frac{2}{3}$ av styrets medlemmer skal til enhver tid være norske statsborgere.

b) Ved ny aktietegning skal norsk kapital gis anledning til under iakttagelse av aktielovens bestemmelser å delta i foretagendet med inntil $\frac{1}{3}$ av den kapital som ønskes tegnet.

c) Uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke må ikke mer enn $\frac{2}{3}$ av aktiekapitalen til enhver tid tilhøre fremmede statsborgere eller utenlandske selskaper. Aktiemajoriteten må ikke tilhøre noen som

for øvrig driver bergverksdrift her i riket. Styret skal til enhver tid, når det kommer til kunnskap om disse bestemmelser om aktiemajoriteten er overtrådt, uoppholdelig innberette dette til vedkommende regjeringsdepartement.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Saksmaal etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle fortas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeide og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av pri-

sen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra

ledningsnettet hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft, hvorav der etter kraftleiekontrakten skal betales leie erlegges til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW. Ved fastsettelsen av det avgifts-pliktige kvantum regnes for overforbrukets vedkommende kW — $\frac{kWh}{4\ 000}$.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

10. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av de foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av postene 2 og 10 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917, nr. 16 §§ 31 og 32.

33. A/S Johan C. Martens & CO.

(Tillatelse til å leie inntil 2 000 kW fra Bergens EV.)

Departementets avgjørelse 14. juli 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 23 og bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon 22. april 1949 tillates det A/S Johan C. Martens & Co., Bergen, å leie inntil 2 000 kW fra Bergens Elektrisitetsverk på nærmere angitte betingelser.

Betingelsene er:

1. *Leletid.*

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakten av 4. februar 1949 mellom A/S Johan C. Martens & Co. og Bergens Elektrisitetsverk står ved makt, dog ikke lenger enn inn-til 1. juli 1959.

2. *Styre.*

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. *Søksmål etter naboloven.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. *Norske tjenestemenn og arbeidere.*

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle fortas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. *Norsk arbeide og materiell.*

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en

forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lemninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. *Kraftavståelse.*

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på

samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet har å underkaste seg de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av postene 2 og 9 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

34. A/S Yven Papirfabrik.

(Tillatelse til å leie inntil 1 300 kW fra A/S Hafslund.)

Departementets avgjørelse 24. august 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon 22. april 1949 meddeler departementet herved A/S Yven Papirfabrik tillatelse til å leie inntil 1 300 kW elektrisk energi fra A/S Hafslund på nærmere angitte betingelser. Betingelsene er:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge A/S Yven Papirfabrik måtte leie inntil 1 300 kW flomkraft fra A/S Hafslund, dog ikke lenger enn til 1. juli 1959.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne bestemmelse når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle fortas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeide og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang illegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettene hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig benyttes erlegges til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW beregnet etter

$$\text{formelen: } \frac{\text{kWh}}{8\ 760}.$$

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Blir avgiften ikke betalt til forfallstid, svares 6 pst. årlig rente fra forfallsdagen.

De nærmere bestemmelser om beregningen og betalingen av avgiften fastsettes av vedkommende departement.

10. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 10 medfører i tilfelle av gjentagelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

35. O. Mustad & Søn.

(Tillatelse til å leie inntil 800 kW fra Vardal komm. kraftforsyning.)

Departementets avgjørelse 25. august 1949.

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV og bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon 28. juni 1946 meddeler departementet herved O. Mustad & Søn tillatelse til å leie inntil 800 kW elektrisk energi fra Vardal kommunale kraftforsyning på nærmere angitte betingelser.

Betingelsene er:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge O. Mustad & Søn måtte leie inntil 800 kW fra Vardal komm. Kraftforsyning i samsvar med kontrakt av 5. september 1942 med tillegg av 7. november 1946 og 4. oktober 1948, dog ikke lenger enn inntil 1. juli 1953.

2. *Styre.*

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. *Søksmål etter naboloven.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. *Norske tjenestemenn og arbeidere.*

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne bestemmelse når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. *Norsk arbeide og materiell.*

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusiv toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske til-

bud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. *Kraftavståelse.*

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter,

bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft som ikke benyttes til glødevovner samt til herding erlegges fra 1. juli 1948 til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW beregnet etter formelen

$$\frac{\text{kWh}}{8760}$$

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Blir avgiften ikke betalt til forfalltid, svares 6 pst. årlig rente fra forfallsdagen.

De nærmere bestemmelser om beregningen og betalingen av avgiften fastsettes av vedkommende departement.

10. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 10 medfører i tilfelle av gjentakelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

36. The Carborundum Company, Niagara Falls.

(Tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk.)

Kgl. resol. av 26. august 1949.

Ved kgl. resolusjon av 7. juli 1913 fikk A/S Arendal Smelteverk tillatelse til å leie 9 000 el.-HK fra A/S Arendals Fossekompagni inn til 1. april 1973.

Tillatelsen ble ved kgl. resolusjon av 28. februar 1947 avløst av tillatelse til å leie i alt 16 600 el.-HK.

I mellomtiden hadde The Melltone Corporation, Pittsburgh, Pa., U. S. A., ved kgl. resolusjon av 5. juli 1928 fått tillatelse til å

erhverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk. Herom vises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1928 side 51 flg.

Advokat Wilhelm Bugge har den 9. april 1949 på vegne av The Carborundum Company, Niagara Falls, U. S. A., søkt om tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i selskapet.

Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har en i den anledning mottatt følgende brev datert 9. august 1949:

«Med departementets påtegning av 11. juni 1949 — jnr. 1704 HV — har Hovedstyret mottatt til uttalelse en søknad datert 9. april s. å. fra advokat Wilhelm Bugge på vegne av The Carborundum Company, Niagara Falls, om tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk, som nå innehas av The Melltone Corporation, Pittsburg, U. S. A. Saken har herfra vært forelagt distriktet til uttalelse.

Stokkenformannskapet har i møte 29. juli 1949 fattet følgende vedtak:

«Ref. skr. fra fylkesmannen i Aust-Agder med søknad fra adv. Christiansen & Bugge på vegne av A/S Arendal Smelteverks utenlandske aksjonærer om at aksjemajoriteten i selskapet blir overført fra The Melltone Corporation, Pittsburg, U. S. A. til The Carborundum Company, Niagara Falls. Det siste selskap har ifølge skrivelse fra advokatene den hele tid vært de rette eiere av aksjene.

Da saken skal fram i Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen i møte den 9. august — i henhold til meddelelse fra fylkesmannen av 16. juli — besluttet formannskapet i henhold til § 24 i lov om kommunestyre på landet å ta avgjørelse i saken og fattet følgende enstemmige vedtak:

Da det av de foreliggende skrivelser går fram at det ved overdragelsen ikke skjer noen forandring i det reelle eierforhold, har formannskapet intet å innvende mot at samtykke til overdragelsen blir gitt.»

Fylkesmannen i Aust-Agder har i påtegning av 1. august 1949 uttalt følgende: «Jeg viser til formannskapets vedtak som jeg tiltrer.»

Hovedstyret skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon av 5. juli 1928 fikk The Melltone Corporation tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk. A/S Arendal Smelteverk har konsesjoner på kraftleie fra A/S Arendals Fossekompagni av 7. juli 1913 og 28. februar 1947. Ved den nevnte resolusjon av 5. juli 1928 ble det betinget visse endringer i vilkårene for konsesjonen av 1913 vedrørende bestemmelsene om norske arbeidere og funksjonærer, om husrom for arbeidere og funksjonærer og om fattigfond. Det ble videre fastsatt vilkår om at rettsvister mellom The Melltone Corporation som aksjeeier og staten eller norske rettssub-

jekter skulle avgjøres ved norske domstoler og etter norsk rett, vilkår om fullmektig for selskapet her i riket, samt bestemmelse om tinglysning av vilkårene.

Som det framgår av søknaden er aksjekapitalen i A/S Arendal Smelteverk kr. 4 560 000 fordelt på aksjer à kr. 400. The Melltone Corporation eier nå 10 771 aksjer og resten er på norske hender. Da The Melltone Corporation etter det opplyste aldri har drevet noen selvstendig virksomhet og de omhandlede aksjer i realiteten hele tiden har tilhørt The Carborundum Co., vil Hovedstyret anbefale at dette selskap får tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk på samme betingelser som fastsatt ved kgl. resolusjon av 5. juli 1928. Den ved sistnevnte resolusjon meddelte tillatelse forutsettes å falle bort.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møte 9. august 1949.»

Departementet skal bemerke:

Advokat Bugge opplyser i søknaden av 9. april d. å. at The Melltone Corporation i sin tid ble dannet av The Carborundum Company, Niagara Falls, med det formål å eie og forvalte aksjer i The Carborundum Company's europeiske datterselskaper. The Melltone Corporation har etter det opplyste aldri drevet noen selvstendig virksomhet, men har i navnet eid aksjer som i virkeligheten tilhører The Carborundum Company.

Departementet har med hovedstyret intet å bemerke til at aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk overføres til The Carborundum Company fra dets datterselskap og vil rå til at tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

1. Alle rettstvister som måtte oppstå mellom The Carborundum Company, Niagara Falls, U. S. A., på den ene side som aksjeeier i A/S Arendal Smelteverk og staten eller norske rettssubjekter på den annen side, avgjøres av norske domstoler og etter norsk rett.

2. The Carborundum Company skal til enhver tid ha en fullmektig bosatt her i riket som i de ovennevnte anliggende er bemyndiget til å representere og forplikte selskapet. Såfremt selskapet ikke måtte oppnevne noen representant oppnevnes denne med bindende virkning for selskapet av fylkesmannen i Aust-Agder.

3. Disse vilkår blir å tinglyse for regning av The Carborundum Company.

Industridepartementet

tilrår:

Det tillates i medhold av § 36 i lov nr. 16 av 14. desember 1917 The Carborundum Com-

pany, Niagara Falls, U. S. A., å erverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 26. august 1949.

37. A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til å foreta en ytterligere regulering av Rausjøen i Østre Gausdal.)

Kgl. resol. av 26. august 1949.

Ved kgl. resolusjon 25. april 1924 ble A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk og Jøra-Gausa fellesfløtningsforening meddelt tillatelse til å regulere Hornsjøen i Vestre Gausdal. Anlegget var ikke tilstrekkelig og ved kgl. resolusjon av 12. august 1937 fikk A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk tillatelse til å erverve en del fallrettigheter i Raua samt å regulere Rausjøen mellom kotene 718 og 715 på nærmere angitte vilkår. Herom vises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1937 side 85 flg.

Arbeidsdepartementet samtykket 22. januar 1940 i at reguleringen ble endret slik at tappingen skulle foregå mellom kotene 719,5 og 716,5.

Den 12. juli 1948 søkte A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk om tillatelse til å senke Rausjøen med 3 meter fra kote 715 til kote 712. Søknaden ble den 21. mars 1949 endret til å gjelde en senkning av Rausjøen mellom kotene 716,5 og 714 og en oppdemming fra kote 719,5 til kote 720,5.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i den anledning avgitt følgende uttalelse datert 11. august 1949:

«Ved kgl. resolusjon av 12. august 1937 fikk A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk tillatelse til erverv av fallrettigheter i Raua og til regulering av Rausjøen mellom kotene 718 og 715. Men henviser herom til Meddelte Vassdragskonsesjoner 1937 s. 85 flg.

Under 22. januar 1940 samtykket Arbeidsdepartementet i at pkt. 1, 1. punktum i manøvreringsreglementet fikk følgende ordlyd:

«Rausjøen kan tappes 3 m mellom kote 719,5 og 716,5.»

Den 12. juli 1948 søkte Elektrisitetsverket om tillatelse til å senke sjøen med 3 m fra kote 715 til kote 712, ved hjelp av pumpe med ytelse 300 l/sek.

Det var (10. juli 1948) truffet avtale med eieren av Rausjøen, gårdbruker Amund Lie om denne senking og dessuten om en hevning

av øvre grense med 0,5 m fra kote 718 til kote 718,50. (Dette refererer seg til tillatelsen av 1937.)

Som vederlag for retten til denne tilleggsregulering, grunn til høyspentlinje til pumpestasjonen og grunn og ulempe i forbindelse med pumpehus, vakthytte og grøft bygger verket høyspentlinje fra Veltsetra fram til Lisetra og monterer en 10 kVA transformator der. Lie gård får dessuten stedsevarende gratis fastabonement på 2 kW og adgang til overforbruk etter gjeldende overforbrukspris som dog ikke skal overstige 5 øre pr. kWh. Samme overforbrukspris skal fremtidig også gjelde for Lie gård og Mølle.

Ved senkingen — den ytterligere oppdemning var ikke tatt med — ville fremholdes det i søknaden — Raura kraftanleggs vinterproduksjon kunne økes med 2,3 mill. kWh.

I brev av 12. november 1948 anslo elektrisitetsverket anleggsomkostningene for selve senkingen til kr. 38 500 og omkostningene med høyspentlinje til Lie seter med transformator til kr. 7 500. Gratisleveringen av 2 kW (til bruk på seteren) er kapitalisert til kr. 7 500 slik at de samlede engangsomkostninger er anslått til kr. 53 500.

Søknaden ble kunngjort i Norsk Lysingsblad (31. juli og 3. august 1948) og forelagt distriktet.

Østre Gausdal herredsstyre vedtok 9. oktober 1948 enstemmig:

«Østre Gausdal herredsstyre tilrår konsesjon for den søkte regulering av Rausjøen. Det er kommunens ønske at dei vilkår for konsesjon vert sette at godtgjersla til eigaren av Rausjøen gjeld i 10 år. Etter den tida vert den å fastsetja ved skjøn for 10 år om gongen.»

Fåberg herredsstyre anbefaler i enstemmig vedtak av 22. november 1948 konsesjon gitt.

Fylkesmannen i Opland slutter seg 27. november 1948 til herredsstyrevedtakene.

Fiskeriinspektøren mener — 21. januar 1949 — at en 3 m senking vil nedsette fiskens reproduksjonsmuligheter, men venter ingen særlig tilbakegang av næringsproduksjonen eller ulempe for utøvelsen av fisket. Han finner ikke grunn til å frarå reguleringstillatelse, men foreslår betinget et fond på kr. 7 500 til fremme av fiskebetanden i Rausjøen. Videre foreslår han — som vanlig — at det til skjønn oppnevnes minst en fiskerisakkyndig eller sakkyndig skjønnsmann.

Senere — 21. mars 1949 — har A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk sendt inn en endret søknad som omfatter:

Hevning av høyeste regulerte vannstand med 1 m, fra kote 719,50 til kote 720,50 og

senking av lavvannstanden med 2,5 m fra kote 716,50 til kote 714.

Overenskomsten med Amund Lie er (8. april 1949) endret til å omfatte dette. Med eieren av gnr. 89, bnr. 2 Kveine er det i 1939 truffet avtale om oppdemning til kote 720,50.

Energiinnvinningen angis nå til 3,1 mill. kWh.

Anleggsomkostningene vedkommende senkingen anslås som før til kr. 53 500 inkl. verdien av gratis kraft. Oppdemningen til kote 720,50 vil først bli aktuell ved påbygging av dammen. Den aktes foretatt i forbindelse med støpning av ny tetningsplate og vil neppe komme før om 2 à 3 år. Omkostningene ved påbyggingen, ombygging av overløpet og oppfylling av seterveien vil neppe overstige kr. 10 000.

Skaden på skog på grunn av oppdemning fra kote 719,5 til 720,5 blir ikke nevneverdig, da skogen på forhånd er tørket og hugget.

Den endrede søknad ble ved brev av 25. april 1949 til Norsk Lysingsblad bedt kunngjort, men brevet er visstnok ikke kommet fram. Den er derfor først blitt kunngjort i Norsk Lysingsblad 2. august og 5. august 1949. Saken er på ny forelagt distriktet.

Ordføreren i Østre Gausdal har ikke funnet det nødvendig å forelegge den nye søknad for herredsstyret. Reguleringen er uomgjengelig nødvendig for å skaffe forsyningsområdet den elektriske energi det trenger. Den tidligere omsøkte regulering var enstemmig anbefalt av herredsstyret.

Ordføreren rår til at søknaden blir imøtekommet, men henviser — hva angår erstatningen til eieren av Rausjøen — til herredsstyrevedtaket av 9. oktober 1948.

Fra Fåberg kommunes side er det — etter formannskapets uttalelse av 27. juni 1949 — ikke noe til hinder for at søknaden blir innvilget.

Fylkesmannen i Opland har 6. juli 1949 innsendt ordførerens uttalelse uten bemerkning.

Hovedstyret skal bemerke:

A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk har foruten den nevnte konsesjon av 1937 vedk. Raura og Rausjøen en tillatelse av 25. april 1924 — sammen med Jøra-Gausa fellesfløtningsforening — til regulering av Hornsjøen i Vestre Gausdal. Denne regulering utnyttet i verkets anlegg i Jøra.

Vedkommende reguleringstillatelsen av 1937 er det som nevnt i virkeligheten foretatt en mindre planendring, idet reguleringsgrensene altså er fiksert til kote 719,5 og kote 716,5. Forholdet til grunneierne var ordnet under denne forutsetning.

Det ca. 13 km² store nedbørområde som verket utnytter i Raua er allerede med det nåværende magasin i Rausjøen forholdsvis godt regulert. Det søkte tilleggsmagasin som vil gi praktisk talt ideell regulering medfører derfor en forholdsvis ubetydelig økning i reguleringslovens forstand. Imidlertid regner verket med at vinterproduksjonen vil kunne økes med ca. 3,1 mill. kWh.

Skadene må antas å bli forholdsvis små. Med eieren av Lie gård, som visstnok hele Rausjøen med fiskerett tilligger, er det truffet avtale, like ens med eieren av Kveine som har noe grunn til sjøen.

Fisket må antas å bli noe skadet.

Det foregår visstnok ingen fløtning i Raua, men muligens noe nederst i Vesleelva mot sammenløpet med Gausa. Glomma fellesfløtningsforening har underhånden opplyst at omhandlede tilleggsregulering er uten interesse for den.

Da produksjonsøkningen i vesentlig grad vil kunne utnyttes i vinterhalvåret antar Hovedstyret at reguleringslovens betingelse for tillatelse er til stede, jfr. § 8.

Man vedlegger utkast til betingelser og manøvreringsreglement.

Ervervs- og reguleringskonsesjonen av 1937 gjelder i 50 år fra meddelelsen, altså til 12. august 1987. Den nå omhandlede tillatelse bør da utløpe samtidig, jfr. post 1.

Likeledes bør man ha samme innløsningsfrist, jfr. post 2.

De årlige avgifter er oppført med samme satser som i tillatelsen av 1937, nemlig kr. 0,50 pr. nat.-HK både til stat og kommuner.

Godtgjørelse en gang for alle til staten kan ikke komme på tale, Rausjøen er ca. 1 km² stor.

I tillatelsen av 1939 er ikke betinget fiskerifond. Rausjøen tilligger som nevnt gården Lie, med hvis eier det er truffet overenskomst. Hovedstyret har formet bestemmelsen vedkommende fisket — post 14 — slik at vedkommende departement (Landbruksdepartementet) senere kan treffe den endelige bestemmelse om et fiskerifond hvis størrelse begrenses til de kr. 7 500 fiskeriinspektøren har foreslått.

Det er i overensstemmelse med loven forutsatt kraftavståelse til kommuner, jfr. post 19.

Sikkerhetsbeløpet er satt til kr. 2 000 — post 20.

Noen betingelse angående erstatningen til grunneieren (Lie gård) som av Ø. Gausdal herredsstyre foreslått er det så vidt skjønnes ikke grunn eller anledning til å oppstille.

Utkastet til manøvreringsreglement er i det vesentlige enslydende med reglementet av 1937, bortsett fra reguleringsgrensene.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 9. august 1949.»

Hovedstyrets utkast til konsesjonsvilkår er sålydende:

«1.

Reguleringskonsesjon gis for et tidsrom av 50 år regnet fra 12. august 1937.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte reguleringsanlegg kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anlegget.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller reguleringsanlegget staten uten vederlag.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år etter 12. august 1937 skal staten kunne innløse reguleringsanlegget i den utstrekning hvori det etter post 1 tilfaller staten ved konsesjonstidens utløp. Benytter staten seg ikke herav skal den i det 10de år deretter ha samme adgang. Bestemmelsen om innløsning må være meldt reguleringsanleggets eier 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbygningsarbeider og hus har en verdi svarende til hva de bevislig har kostet ved ervervelsen med fradrag for amortisasjon etter en amortisasjonstid i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Anlegget skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den øking av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,50 pr. nat.-HK.

Økingen av vannkraften beregnes på grunnlag av den øking av vassdragets lågvassføring som reguleringen antas å ville medføre, utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere bestående regulering. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en

sånn måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

Avgifter har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

4.

Nærmere bestemmelser om betaling av avgifter etter post 3 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 19 skal, med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

5.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av departementet.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag fristene uten tillatelse meddelt av departementet måtte oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 100.

6.

Til anlegg og drift skal utelukkende anvendes funksjonærer som har norsk innføds- eller statsborgerrett.

Vedkommende myndighet kan dog tillate unntagelser fra regelen når behovet for spesiell fagkunnskap eller øvelse eller andre avgjørende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig. Såfremt ikke offentlige hensyn taler derimot kan fremmede arbeidere også tillates benyttet når de har hatt fast bopel her i riket i det siste år.

For hver dag noen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50 — femti — kroner for hver person.

7.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig

— herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 — ti — prosent overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte forskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra disse regler når særegne hensyn gjør det påkrevd. For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

9.

Arbeidere må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeid eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøy og andre arbeidsmaterialer). Verktøy og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hva de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbu for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almenntilgitt øyemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne oppnevnt utvalg som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende departement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige legehjelp og å holde et for

øyemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokalene og tidsmessig utstyr.

11.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende departements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å oppsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leid hos ham. Uenighet om hvorvidt oppsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesvegstyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og bruer, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier og bruer som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten for så vidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anlegget.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til etter avgjørelse av departementet å erstatte vedkommende fattigkommune dens utgifter til fattigunderstøttelse av de ved reguleringsanlegget ansatte arbeidere og deres familier.

14.

Konsesjonæren plikter såfremt vedkommende departement forlanger det å opprette et fond til fremme av fisket i vassdraget. Fondet — hvis størrelse skal være begrenset til kr. 7 500 — anvendes etter nærmere bestemmelse av departementet.

15.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge departementet detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanlegget, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

16.

Vannslipningen skal fortrinsvis skje etter behovet for anlegget i Raua.

Nærmere bestemmelser om vannslipningen blir å innta i et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vannet slippes i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

17.

Reguleringsanleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte høyeste oppdemningsgrenser og laveste tapningsgrenser betegnes ved et fast og tydelig vannstandsmerke som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kartter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

18.

Eieren skal uten vederlag for det utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

19.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 3).

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major,

streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pst. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pst. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften i stedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan så vel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommuner eller stat kan uttas fra kraftledning til noen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraften uttas.

Unnlater anleggets eier å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveringen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW, som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko, så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

20.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras like over for andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid opprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 2 000 etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier, som ikke er medeier i reguleringsanlegget tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen, mot en årlig godtgjørelse til reguleringsanleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

11

22.

Reguleringsanleggets eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringsanleggets eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

23.

Alle heftelser som hviler på anlegget faller bort når og i den utstrekning det i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten eller innløses av denne.

24.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende regjeringsdepartement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Hovedstyrets utkast til manøvreringsreglement er sålydende:

«1.

Rausjøen kan tappes 6,5 m mellom kote 720,50 og 714,0.

Reguleringsgrensene betegnes ved faste og tydelige merker som Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet godkjenner.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at elvas naturlige flømvassføring ikke forøkes. Heller ikke må dens tidligere lågvassføring forminskes til skade for andres rettigheter.

For øvrig kan vannslipningen foregå etter A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverks behov.

3.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

4.

Det skal påses at flømløpene ikke hindres av is eller lignende samt at dammen til enhver tid er i god stand.

Der føres protokoll over dammens manøvrering, avleste vannstander samt observeres og noteres om det måtte forlanges nedbørmengder, temperatur m. v. Av denne proto-

koll sendes ved hver måneds utgang avskrift til Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

5.

Mulig tvist om dette reglements forståelse vil bli å avgjøre av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Forandringer i dette reglement kan alene foretas av Kongen etterat de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Etter det som er opplyst vil det bli en forholdsvist ubetydelig kraftøkning i reguleringslovens forstand, men elektrisitetsverket regner med at vinterproduksjonen vil kunne økes med ca. 3,1 mill. kWh.

Anleggskostningene ved senkingen er beregnet til kr. 53 500 og ved oppdemningen til maksimum kr. 10 000.

Skadene og ulempene antas å bli små, og de må antas å være av mindre betydning i sammenligning med fordelene, slik at det etter reguleringslovens § 8 er adgang til å gi den søkte tillatelse.

Departementet vil etter det foreliggende rå til at den søkte tillatelse til ytterligere regulering blir gitt.

Konsejonsbetingelsene anbefales fastsatt i det vesentlige overensstemmende med hovedstyrets forslag.

En foreslår imidlertid tatt med den alminnelige betingelse om naturfredning. Bestemmelsen er sålydende:

«Det påhviler konsesjonshaveren i den utstrekning hvori dette kan skje uten særlige vanskeligheter og utgifter, å unngå ødeleggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.

Hvis sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Landsforeningen for naturfredning i Norge i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Konsesjonshaveren plikter ved planleggingen av anlegget i den utstrekning det er mulig uten uforholdsmessige omkostninger å dra omsorg for at det ferdige anlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.»

Manøvreringsreglement for reguleringen anbefales fastsatt overensstemmende med hovedstyrets forslag som gjeldende inntil videre.

Søknaden er kunngjort på behørig måte.

Industridepartementet

tilrår:

1. Det tillates i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 om vassdragsreguleringer A/S Østre Gausdal Elektrisitetsverk å foreta en ytterligere regulering av Rausjøen i Østre Gausdal i det vesentlige overensstemmende med søknad av 21. mars 1949.

Tillatelsen meddeles på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 26. august 1949.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen som gjeldende inntil videre, overensstemmende med det utkast som er tatt inn i ovennevnte tilråding.

38. A/S Oslo Sporveier.

(Tillatelse til å leie inntil 6 000 kW for sporveisdriften og inntil 2 500 kW spillkraft fra Oslo Lysverker.)

Kgl. resol. av 26. august 1949.

A/S Oslo Sporveier fikk 17. januar 1941 tillatelse til å leie inntil 6 000 kW for sporveisdriften og inntil 2 500 kW spillkraft fra Oslo Lysverker. Tillatelsene gjaldt til henholdsvis 15. juli 1978 og 1. januar 1960. Herom vises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» for 1941 side 5—7.

A/S Oslo Sporveier søkte ikke om stadfesting av tillatelsen før fristens utløp og ny tillatelse er derfor nødvendig.

Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mottatt følgende brev datert 11. august 1949 angående søknad fra A/S Oslo Sporveier av 8. april 1949 om ny tillatelse til leie av ovennevnte kraftmengder:

«I brev av 8. april 1949 til Hovedstyret har A/S Oslo Sporveier søkt om konsesjon på leie av 6 000 kW for sporveisdriften og 2 500 kW spillkraft fra Oslo Lysverker.

Søknaden er sålydende:

«Viser til rundskriv av 10. oktober 1945 fra Vassdragsvesenet, sirkulære av 31. oktober 1946 fra samme, og senere samtale med Deres ing. Finne.

Vi fikk den 17. januar 1941 av «Departementet for offentlige arbeider» konsesjon på leie av 6 000 kW til sporveisdrift fra Oslo Lysverker samt konsesjon på leie av 2 500 kW til spillkraft for Moldegt. nr. 1. Vi mottok så etter krigen Deres rundskriv av 10. oktober 1945 hvor det gjøres oppmerksom på at konsesjoner gitt under den tyske okkupasjon, måtte stadfestes. Rundskrivet ble fulgt av purring den 31. oktober 1946, og det ble da av oss svart at vi ikke hadde fått noen nye konsesjoner på kraftleie under den tyske okkupasjon, kfr. vårt skriv av 12. november 1946.

På denne vår skrivelse er det ikke innløpet noe svar.

Da det således foreligger en misforståelse som er grunnen til at vi ikke i tide fikk stadfestet konsesjonene, skal vi få forklare dette. Vedkommende funksjonær, som i 1941 hadde behandlet saken, var i mellomtiden avgått ved døden. Den som overtok, kjente ikke til at de nye konsesjoner var gitt, da de konsesjoner det gjelder, angår anlegg som var ferdig lenge før krigen.

Vi tillater oss derfor å be det ærede Hovedstyre om konsesjon på:

1) Leie av 6 000 kW kraft fra O. E. V. for sporveisdrift.

2) Leie av 2 500 kW spillkraft fra O. E. V. til Moldegt. 1.»

Oslo bystyre har i møte den 17. juni 1949 enstemmig vedtatt å anbefale konsesjonen stadfestet.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har ikke hatt noe å bemerke til saken.

Fristene i henhold til restitusjonsloven ble siste gang forlenget til 1. juli 1947 og er i nærværende tilfelle for så vidt oversittet. Selskapet søker derfor om fornyet konsesjon på omhandlede leie av kraft for sporveisdriften og leie av spillkraft til drift av en elektrokjel i sporveiens garasjebygg i Moldegata i Oslo som før. De to tidligere konsesjoner av 17. januar 1941 på nevnte kraftleie var gjort gjeldende for den tid leieforholdet måtte stå ved makt, for de 6 000 kW dog ikke utover 15. juli 1978 og for spillkraftens vedkommende ikke utover 1. januar 1960. For øvrig var tillatelsene meddelt på i det vesentlige vanlige vilkår uten betingelse om avgift til kommuner eller staten.

Hovedstyret har ikke noe å merke ved kraftleieforholdet i realiteten og vil derfor rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen gis på de samme vilkår som før, men med de redaksjonelle endringer som ellers er vanlige ved stadfesting av kraftleietillatelser gitt i okkupasjonstiden.

Behandlet i hovedstyremøte den 9. august 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Departementet vil med hovedstyret rå til at den søkte tillatelse blir gitt på samme vilkår som de tidligere tillatelser, med endringer som er vanlige ved stadfesting av tillatelser til kraftleie gitt i okkupasjonstiden.

Konsesjonsvilkårene blir i sin helhet:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder for den tid A/S Oslo Sporveier måtte leie inntil 6 000 kW for sporveisdriften og inntil 2 500 kW spillkraft fra Oslo Lysverker, dog ikke utover henholdsvis 15. juli 1978 og 1. januar 1960.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne bestemmelse når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement illegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer

mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Av-

brytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som departementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 medfører i tilfelle av gjentagelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

Industridepartementet

tilrår:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV A/S Oslo Sporveier å leie inntil 6 000 kW for sporveisdriften og inntil 2 500 kW spillkraft fra Oslo Lysverker på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 26. august 1949.

39. Norsk Wallboardfabrikk ved Mosvold Shipping A/S.

(Tillatelse til å leie inntil 1 200 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk og inntil 7 500 kW spillkraft fra Kristiansands Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk.)

Kgl. resol. av 26. august 1949.

Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet mottatt følgende brev av 10. august 1949 angående en søknad av 4. mai 1949 fra Norsk Wallboardfabrikk om tillatelse til å leie inntil 1 200 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk og inntil 7 500 kW spillkraft fra Kristiansands Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk:

«I brev av 4. mai 1949 til Hovedstyret har Norsk Wallboardfabrikk søkt om konsesjon på leie av inntil 1 200 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk samt inntil 7 500 kW spillkraft fra Kristiansands Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk.

Søknaden er sålydende:

«Idet vi tillater oss å referere til telefonsamtale med overingeniør Finne oversendes hermed avskrift av kraftleiekontrakt inngått mellom Vest-Agder Elektrisitetsverk og oss for levering av inntil 1 200 kW prima kraft, samt kontrakt mellom Kristiansands Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk og oss om levering av inntil 7 500 kW spillkraft. Vi oversender også skrivelse av 3. ds. fra A/S Mosvold Shipping Co. med oppgave over medlemmene av direksjonen i dette selskap, likeledes avskrift av selskapets statutter. Selskapets styre er helt norsk.

Vi søker herved om konsesjon for disse kraftleiekontrakter.

Vår bedrift eies i sin helhet av A/S Mosvold Shipping Co., Farsund, og under 28. august 1948 anmeldt til Torridal Sorenskriverembete under navnet Norsk Wallboardfabrikk med formål å drive handel og fabrikkvirksomhet i Vennesla.

Vi tillater oss å gjøre oppmerksom på at den direkte foranledning til at arbeidet med opprettelsen av den nye bedrift ble satt i gang, var et alvorlig arbeidsledighetsproblem for Vennesla kommune, og det er i henhold til kontrakt mellom Vennesla kommune og A/S Mosvold Shipping Co. at Rederiselskapet forplikter seg til å bygge fabrikk i Vennesla.

Vi tør derfor gå ut fra at det ikke blir tale om å pålegge oss noen avgift. Spillkraften benyttes i sin helhet til elektrokjel for dampproduksjon til erstatning for olje eller kull.»

I brev hertil av 6. juli 1949 har fabrikkens meddelt følgende supplerende opplysninger:

«Idet vi refererer til telefonsamtale forleden dag med Deres overingeniør Finne, tillater vi oss å meddele at den nye bedrift skal produsere 12 000 tonn hårde og halvharde trefiberplater pr. år. Bygningsplatene anvendes som bekjent i meget stor utstrekning i bygningsindustrien, og bedriften vil derfor bli av den største betydning for boligbyggingen og landets gjenreisning.»

Vennesla herredstyre har i møte den 1. juni 1949 vedtatt å rå til at søknaden innvilges.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i påtegning av 21. juni 1949 til Hovedstyret meddelt at han rå til at konsesjonen blir gitt.

Hovedstyret vil rå til at søknaden innvilges og at tillatelsen gjøres gjeldende så lenge kontraktene står ved makt, dog ikke lenger enn til 1. mai 1959. Hovedstyret vil foreslå at det betinges en årlig avgift til Staten av kr. 1 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig benyttes.

I samsvar med vanlig praksis i forbindelse med konsesjon på leie av kraft til dampfremstilling foreslås konsesjonen meddelt uten betingelser om avgift av spillkraften.

Hovedstyret vil for øvrig anbefale tillatelsen meddelt på vanlige vilkår således at betingelsene i sin helhet blir som i vedlagte forslag og som det vil sees av dette er tillatelsen foreslått gitt til Norsk Wallboardfabrikk ved A/S Mosvold Shipping Co.

Behandlet i Hovedstyremøte den 9. august 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Hovedstyrets utkast til konsesjonsbetingelser er sålydende:

«1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge Norsk Wallboardfabrikk ved A/S Mosvold Shipping Co. måtte leie inntil 1 200 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk samt inntil 7 500 kW spillkraft fra Kristiansands Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk i samsvar med kontraktene henholdsvis av 11. november 1948 og 12. februar 1948, dog ikke lenger enn inntil 1. mai 1959.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten tillatelse av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til byggingen og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester.

Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeid og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den primakraft som gjennomsnittlig benyttes erlegges til statskassen en årlig avgift av kr. 1 — en krone — pr. kW beregnet etter

$$\text{formelen: } \frac{\text{kWh}}{8\,760}.$$

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Blir avgiften ikke betalt til forfallstid, svares 6 pst. årlig rente fra forfallsdagen.

De nærmere bestemmelser om beregningen og betalingen av avgiften fastsettes av vedkommende departement.

10. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 10 medfører i tilfelle av gjentakelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.»

Departementet vil med hovedstyret rå til at Norsk Wallboardfabrikk får den tillatelse den har søkt om på vilkår som foreslått av hovedstyret.

Industridepartementet

tilrår:

Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV Norsk Wallboard-fabrikk A/S ved Mosvold Shipping Co. å leie inntil 1 200 kW primakraft fra Vest-Agder Elektrisitetsverk og inntil 7 500 kW spillkraft fra Kristiansands Elektrisitetsverk og Vest-Agder Elektrisitetsverk på de betingelser som er tatt inn i Industridepartementets tilråding av 26. august 1949.

40. A/S Stongfjordanleggene.

(Tillatelse til å erverve visse vassfall i Stangselva i Sunnfjord.)

Kgl. resol. av 30. september 1949.

Til søknad fra A/S Stongfjordanleggene om tillatelse til å erverve A/S Stangfjorden elektro-kemiske fabrikkers vassrettigheter i Stangselva m. v. har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet i brev 10. august d. å. avgitt følgende uttalelse:

«Fra A/S Stongfjordanleggene er innkommet følgende søknad, datert 29. mars d. å.:

«Underskrevne A/S Stongfjordanleggene søker med dette om konsesjon i medhold av lov av 14. desember 1917 på kjøp av A/S Stangfjordens elektrokemiske fabrikkers samtlige faste eiendommer inklusive vannrettigheter i Askvoll m. v. i Sunnfjord. Kjøpet ble gjennomført ved skjøte av 1. oktober 1948 grunnbokført 20. s. m. Angående hva som fulgte med i kjøpet vises til vedlagte avskrift av skjøtet sammenholdt med skriv til det ærede Hovedstyre av 24. januar 1949 fra A/S Stangfjordens elektrokemiske fabriker.

A/S Stangfjordens elektrokemiske fabriker fikk ved kgl. resolusjon av 18. september 1906 konsesjon på ervervelse av de pågjeldende eiendommer og ved kgl. resolusjon av 17. august 1928 fikk samme selskap konsesjon på leie av inntil 2 000 kW elektrisk energi fra Aalfot Interkommunale Kraftselskap. Dokumentet vedkommende sistnevnte konsesjon følger i original, mens der for konsesjonen for kjøp av eiendommene vedlegges utskrift av panteboken.

A/S Stongfjordanleggene ble stiftet den 14. september 1948 da konstituerende generalforsamling ble holdt. En vedlegger utskrift av protokollen og viser til hva der går fram av denne — spesielt at aksjonærene er Norges Fiskarlag for 28/30 og 2 fiskere for hvert sin 1/30 part — videre at styret består av utelukkende norske statsborgere.

Hensikten med kjøpet, som var særdeles gunstig for kjøperen, er å nytte eiendommene til båtbygging, slipper med mekanisk verksted m. m., motorproduksjon, produksjon av reservedeler og reparasjoner. Videre tas sikte på å etablere monteringshall for garn og nøter, barking og reparasjon av nøter, seilduksarbeid

m. m. En tar også sikte på å gå i gang med kasse- og tønnefabrikk for å utnytte materialene fra båtbyggeriet. Det er meningen å ombygge den nåværende kraftstasjon til halvautomatisk. Der forhandles for tiden med Ytre Fjordane Kraftlag om utleie av et 2 200 kW aggregat til samkjøring med kraftlaget. Selv vil vi forbeholde oss den energi som vår bedrift trenger til motordrift, lys og annet behov. Vi anslår vårt behov for den nærmeste tid til neppe å ville øke utover 500 MWh. pr. år, men vi har like overfor Ytre Fjordane Kraftlag tatt ethvert forbehold for så vidt.

Idet vi viser til det gamle selskaps konsesjoner, søkes med dette konsesjon for oss på så vel ervervelse av eiendommene som på overtagelsen av de elektriske anlegg.

Vi legger ved erklæring fra styret om at der ikke foreligger noen avtale siktende til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse. Videre at hele grunnkapitalen tilhører norske statsborgere, og at der heller ikke foreligger noen avtale siktende til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til eiendomsretten til grunnkapitalen.

Vi beklager at vi ikke er i besittelse av karter som viser eiendommenes beliggenhet. Med hensyn hertil og til de nærmere spesifikasjoner vedrørende kraftanlegget vises til før nevnte A/S Stangfjordens elektrokemiske fabrikkers skriv til det ærede Hovedstyre av 24. januar 1949. Herav går bl. a. fram at kraftanlegget er utbygd for 3 000 HK men at der kun er årgangsvann for 1 500 HK. Der skal ikke være muligheter for videre utbygging, sies det.»

Det påberopte brev fra A/S Stangfjordens elektrokemiske fabriker til Hovedstyret av 24. januar d. å. lyder slik:

«I anledning Deres brev av 15. ds. tillater vi oss å meddele at vassrettighetene omfatter: Nøksvann og Svellivann i Fjalir. Botnastølsvann og Oslandsvann i Bru og Stangsvann i Askvoll.

Nøksvann er ikke oppdemmet. Ved Svellivann og Botnastølsvann er reguleringsdammer. Ved Stangsvann er hovedreguleringsdammen. Fra Stangsvann løper en terrenne som fører vannet til en tunnel på Gjerdeåsen. Fra tunnelens utløp til kraftstasjonen føres vannet gjennom 4 stålrør til kraftstasjonen. Fållhøyden er 90 meter. Kraftanlegget er utbygd for 3 000 HK, men der er kun 1 500 HK årgangsvann. Der er ikke muligheter for videre utbygging av kraftanlegget.

Vi har dessverre ikke lenger karter over eiendommenes beliggenhet.»

Selskapets aksjekapital er kr. 30 000 og dets forretningskontor er i Stongfjorden, Askvoll herred.

Søknaden har vært til behandling i distriktet med følgende resultat:

Askvoll herredsstyre har i møte den 3. juni d. å. gjort slikt vedtak:

«Heradstyret tilrår at den omsøkte konsesjon vert gjeve.»

Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Sogn og Fjordane fylke anfører:

«I august 1928 ble der mellom Stangfjordens Elektrokemiske Fabriker og Ytre Fjordane Kraftlag inngått en kontrakt om kraftlevering på opp til 2 000 kW og om samkjøring. Stangfjordfabrikkene bygde hus for transformatoranlegget og i dette har Ytre Fjordane Kraftlag montert transformatoren med apparatanlegg. Stangfjordfabrikkene anbrakte en motor på samme aksel som dets turbindrevne likestrømsaggregat. Denne direkte samkjøring mellom turbin og motor har gått godt. Når det passet, leverte Stangfjordfabrikkene også kraft inn på kraftlagets ledningsnett ved at motoren arbeidet som generator.

Kontrakten mellom Stangfjordfabrikkene og Ytre Fjordane Kraftlag ble i 1948 opphevet med unntak av § 3, som ble tinglyst på nytt som ny avtale. § 3 gjelder bestemmelsen om at Stangfjordfabrikkene skal vedlikeholde tidsmessig og godt hus for transformatoranlegget, som eies og vedlikeholdes av kraftlaget. Paragrafen inneholder også andre bestemmelser om Stangfjordfabrikkenes plikt til forskjellig betjening o. l.

Mellom de nye eiere — A/S Stongfjordanleggene og Ytre Fjordane Kraftlag forhandles der nå om en ny kontrakt, men jeg kjenner ikke til hvordan den sak står.

Da Stangfjordfabrikkene ble nedlagt, ble det overveid om Ytre Fjordane Kraftlag eller en annen av elektrisitetsforsyningsinstitusjonene burde kjøpe kraftanlegget. Kraftanlegget er meget gammelt, og hvis det skulle være tjenlig som et ledd i elektrisitetsforsyningen, måtte anlegget helt ombygges med tunnel istedenfor tilløpsrennen. Dette ville bli meget kostbart, og da kraftmengden er forholdsvis liten ville det ikke svare til hensikten. Dessuten ville det være best at kraftanlegget ble knyttet til en bedrift som det jo av hensyn til arbeiderne og kommunen måtte settes alt inn på å få i gang.

Skal den nye bedrift kunne utvikles og annen industri komme i gang, bør forbindelsen med samkjøringsnettet opprettholdes. Dette vil også ha stor betydning for distriktets elektrisitetsforsyning. For A/S Stongfjordanleggene vil vel også den økonomiske balanse iallfall de første år være avhengig av de får levert sin ledige kraft inn på samkjøringsnettet.

Jeg mener derfor at konsesjonen bør ha bestemmelse om at det av de tidligere eiere A/S Stangfjordens Elektrokemiske Fabriker byvde transformatorhus eller en tilsvarende bygning — hvis det blir nødvendig å flytte den — av de nye eiere stilles til disposisjon for samkjøringen. Likeledes bør det være en bestemmelse om at Ytre Fjordane Kraftlag er forpliktet til å opprettholde sitt transformatoranlegg og inngå i samkjøring når det blir nødvendig.

Jeg vil råde til at saken også sendes Ytre Fjordane Kraftlag til uttalelse.

Så vidt jeg forstår er den gamle kontrakts § 3 tinglyst som heftelse på A/S Stongfjordanleggens kraftanlegg.

De nye anleegs trivsel er av stor betydning, og det er derfor om å gjøre at det intime samarbeid, som der bør være mellom anleggene og kraftlaget, er best mulig tilrettelagt.»

Ytre Fjordane Kraftlag anbefaler under 2. juni d. å. søknaden. Det henviser til uttalelsen fra overingenøren for elektrisitetsforsyningen og anfører:

«Forhandlingene med A/S Stongfjordanleggene om kraftleie og samkjøring er nå kommet så langt at vi er enig om de vesentlige punkter. I § 1 er bestemt at Stongfjordanleggene utleier et 2 200 kW aggregat til samkjøring med Ytre Fjordane Kraftlags kraftanlegg. § 2 begynner slik: «Samkjøringen skjer over en transformatorstasjon i Stongfjord hvor bygningen eies av Stongfjord og transformatoren med apparatanlegg av Ytre Fjordane Kraftlag — — —».

I § 5 er inntatt følgende:

«Begge parter forplikter seg til å anlegge, vedlikeholde og drive sine anlegg på fullt forsvarlig måte og uoppholdelig rette enhver feil eller mangel som måtte være generende for den annen part — — —»

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anfører — jfr. hans ekspedisjon av 5. juli d. å.:

«Eg er samd i at A/S Stongfjordanleggene får konsesjon på vassdragsrettene i Stangselva m. m. på slike vilkår som Stangfjordens Elektrokemiske fabriker hadde det. Dessuten bør det av omsyn til den borgerlege elektrisitetsforsyning som Ytre Fjordane Kraftlag utfører, takast atterhald om at A/S Stongfjordanleggene held i forsvarleg stand, i tilfelle bygger nytt transformatorhus for samkjøring med Ytre Fjordane Kraftlag. Og det må vere Ytre Fjordane Kraftlag, eventuelt sjefen for elektrisitetsforsyninga i fylket som bindande avgjer om nytt transformatorhus skal byggast og i tilfelle kvar, eller som bindande skjøner i spørsmålet om vedlikehaldet av det gamle er tilstrekkelig.

Når Ytre Fjordane Kraftlag sine samkjøringsintresser måtte falle bort, skulle følgeleg også det sistnemnde vilkår falle bort.»

Hovedstyret skal bemerke:

«The British Aluminium Comp. limited» fikk ved kgl. resolusjon av 18. september 1906 tillatelse til å erverve en del nærmere angitte eiendommer og rettigheter i Askvoll m. v., Sunnfjord, tilhørende A/S Stangfjordens Elektrokemiske fabriker, jfr. Meddelte Vassdragskonsesjoner bind I s. 20—26. Dette siste selskap skulle etter konsesjonærens hensikt bestå uten noen forandring i dets lover og med styre på 3 medlemmer hvorav 2 norske.

Ifølge skjøte datert 19. oktober 1906 omfatter de ervervede rettigheter rett til vassføring i hele Stangselvas nedslagsdistrikt, rett til å regulere Stangsvatn, Oslandsvatn, Botnastølsvatn, Svælivatn, Svartekjønn og Nøksvatn samt fallet fra Stangsvatn og fallet fra Botnastølsvatn (Stølsfossen).

Det første av disse fall, som er ca. 90 m, ble i 1908 bygget ut for 3 000 HK, og Svælivatn i Fjaler, Botnastølsvatn og Oslandsvatn i Bru og Stangsvatn i Askvoll ble regulert. Det samlede magasin er tidligere oppgitt til vel 9 mill. m³, og den regulerte vassføring er anslått til 1,5 m³/sek., tilsvarende 1 800 nat.

HK. Hvorvidt det er mulig å øke reguleringen i vassdraget foreligger der ikke noe om, men ved fullstendig utjevning av vassføringen antas kraftytelsen i det utbygde fall å kunne bringes opp i ca. 2 200 nat.-HK. Stølsfossen er etter en oppgave fra 1906 ca. 180 m høy. Det foreligger ikke noe om utbyggingsmulighetene, men i de i 1906 oppstilte konsesjonsbetingelser er fossen forutsatt utnyttbar. Da nedbørsfelt og magasiner utgjør omkring halvparten av det bestående anlegg fra Stangsvatn, vil kraftytelsen i tilfelle dreie seg om 1 500—1 800 nat.-HK.

Ifølge erklæring fra direksjonen for A/S Stangfjordens Elektrokemiske Fabriker av 5. november 1936, tinglyst s. å. har selskapet vedtatt at konsesjonen av 1906 også skal være bindende for det, eiendommene og rettighetene var nemlig tilskjøtet selskapet etter den engelske konsesjonærs ønske.

A/S Stongfjordanleggene, som ved skjøte av 1. oktober 1948 kjøpte nevnte selskaps eiendommer og rettigheter og som ved Industridepartementets brev av 24. mars d. å. i henhold til ervervslovens § 31 fikk en frist på 6 måneder til å bringe forholdet i lovlig orden, søker nå om konsesjon på ervervet.

Stangfjordens Elektrokemiske Fabrikers hjemmel til fallet fra Stangsvatn grunner seg på en «leie- og Kjøbekontrakt» av 1897 og gjelder for 100 år. Da imidlertid konsesjonen av 1906 for det nevnte falls vedkommende uttrykkelig er gitt som en tillatelse til å erverve Stangselvens vannføring, går man ut fra at forholdet har vært betraktet som en eiendoms-overdragelse med betinget hjemfallsrett til de opprinnelige eiere.

Etter ervervslovens § 2 første ledd kan bl. a. aksjeselskaper med begrenset ansvar, som har helt norsk styre med sete i Norge og helt norsk grunnkapital, når ikke almene hensyn taler derimot, få konsesjon til å erverve eiendomsrett til vassfall på de nærmere betingelser som Kongen fastsetter. Da A/S Stongfjordanleggene oppfyller disse krav blir søknaden å behandle etter nevnte paragraf.

Hovedstyret antar at det ikke foreligger almene hensyn som taler imot konsesjon og anbefaler sådan gitt. Man går ut fra at ansøkeren, som er et helt norsk selskap, i henhold til ervervslovens § 19 uten konsesjon vil kunne erverve den del av de tidligere konsederte eiendommer og rettigheter som ikke er vassfall.

Da det her dreier seg om videre overdragelse av konsederte vassfall kommer nevnte lovs § 2 pkt. 22 til anvendelse. Etter denne må erververen i ethvert tilfelle underkaste seg de i den opprinnelige konsesjon fastsatte betingelser. Til konsesjonen kan dessuten knyt-

tes de i samme paragrafs pkt. 1 oppstilte betingelser (vedr. styre og kapital).

Angående anledningen til å endre eller å knytte nye betingelser til en konsesjon på overdragelse av et tidligere konsedert vassfall har Justisdepartementet uttalt seg i skrivelse til Arbeidsdepartementet av 15. november 1927. Det angikk A/S Bjølvefossen, og lyder så:

«I skrivelse av 21. oktober d. å. har det kgl. departement forespurt om det er lovlig adgang til å endre de ved kgl. resolusjon av 3. desember 1915 fastsatte betingelser for den A/S Bjølvefossen meddelte tillatelse til erverv og regulering av Bjølvevassdraget, dersom enten selskapets aksjer eller dets vassfall og anlegg overdras til et annet selskap eventuelt med utenlandsk kapital.

Departementet antar at for så vidt selskapets vassfall og anlegg overdras til aksjeselskap eller annet selskap med begrenset ansvar med helt norsk styre med sete i Norge og helt norsk grunnkapital (jfr. lov 14. desember 1917 nr. 16 § 2 første ledd) kan de i nevnte kgl. resolusjon av 1915 fastsatte betingelser ikke endres utover hva § 2 post 22 i loven av 1917 hjemler . . .»

Konsesjonen av 1906 ble gitt til et utenlandsk selskap og betingelsenes post 1 ble forment overensstemmende hermed. Den må nå endres og foreslås gitt følgende ordlyd:

«Selskapets styre (direksjon og representantskap) skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende departements godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Bestemelse herom skal påføres aksje- eller partbrevene i det norske, engelske, franske og tyske språk.

Majoriteten av selskapets aksjer eller parter må ikke uten særskilt tillatelse tilhøre noen som eier, bruker eller leier kraft fra annet vassfall her i riket, eller som sitter inne med aksje-(parts)majoriteten i noe annet selskap, som eier eller bruker eller leier kraft fra vassfall her i riket. Selskapets vedtekter så vel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling som fastsetter alminnelige eller særlige innskrenkninger i styrets virksomhetsområde alene gyldige når de godkjennes av departementet.»

For øvrig skulle det ikke være anledning til å gjøre tillatelsen avhengig av andre nye betingelser, og således heller ikke av vilkår i den fra fylkets side antydde retning. — Samkjøringen med Ytre Fjordane kraftlag må kunne bli tilstrekkelig sikret ved den kontrakt som dette og ansøkeren skal opprette seg imellom.

Søknaden om konsesjon på elektriske an-

legg, og eventuelt konsesjon til Ytre Fjordane kraftlag på kraftleie vil bli behandlet som egen sak.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møte 9. august 1949.»

Departementet skal bemerke:

Etter det foreliggende om arten av de ervervede eiendommer og rettigheter går en med hovedstyret ut fra at A/S Stongfjordanleggene, som helt norsk selskap, uten konsesjon kan erverve den del som ikke er vassfall.

De ervervede vassfall er etter det foreliggende fallet fra Stangsvatn, ca. 90 m, i Askvoll kommune og fallet fra Botnastølsvann (Stølsfossen) ca. 180 m, i Bru kommune, som i tilfelle kan bringes opp i henholdsvis ca. 2 200 og 1 500 à 1 800 nat.-HK.

Betingelsenes post 1 i konsesjonen 18. september 1906 lyder: «Av selskapets bestyrelse, som skal ha sit sæte og kontor i Norge, skal til enhver tid over halvdelene være norske statsborgere». Postene 6 til 10 har nærmere bestemmelser om rett for staten til etter 7. april 1997 å innløse Stølsfossen mot vederlag, eventuelt rett for selskapet til å leie vannkraft fra fossen for 20 år mot vederlag. Betingelsene har ellers bestemmelser om bruk av norsk arbeidskraft og materiell, utbyggingsfrist for fallet fra Stangsvatn m. v.

Departementet slutter seg til hovedstyrets forslag til endret lydelse av betingelsenes post 1. Siste punktum i annet ledd i forslaget antas dog å kunne sløyfes. For øvrig går departementet med hovedstyret ut fra at det etter konsesjonslovens § 2 post 22 og § 4, siste ledd, jfr. den av hovedstyret gjengitte uttalelse fra Justisdepartementet, ikke er adgang til å gjøre en tillatelse for A/S Stongfjordanleggene avhengig av andre nye betingelser. En er enig med hovedstyret i at samkjøringen med Ytre Fjordane Kraftlag må kunne bli tilstrekkelig sikret ved omhandlede kontrakt, hvorom partene etter det opplyste i de vesentlige punkter er kommet til enighet.

Industridepartementet

tilråder:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 tillates det A/S Stongfjordanleggene å erverve fallene i Stangselva fra Stangsvatn ca. 90 m og fra Botnastølvatn ca. 180 m i Askvoll og Bru kommuner i Sogn og Fjordane, på de i konsesjon 18. september 1906 fastsatte betingelser, dog således at post 1 skal lyde som foreslått i Industridepartementets tilråding 30. september 1949.

41. Åsnes kommune.

(Tillatelse til å innføre 75 kW fra Sverige.)

Kgl. resol. av 30. september 1949.

Til søknad fra Åsnes komm. Elektrisitetsverk om tillatelse til å innføre 75 kW elektrisk energi pr. år fra Sverige har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet i brev 11. august d. å. avgitt følgende uttalelse:

«I samsvar med brev av 31. mai 1949 til Handelsdepartementet søker Åsnes komm. Elektrisitetsverk om tillatelse til innførsel av inntil 75 kW fra Sverige.

Søknaden er sålydende:

«I anledning elektrifisering av Åsnes, Finnskog, tillater vi oss herved å søke om lisens B. for overføring av 75 kW elektrisk kraft fra Rottneros Kraftaktiebolag, Sverige.

En overføring fra Sverige vil muliggjøre at ca. 180 abonnenter på Åsnes Finnskog vil kunne bli forsynt med elektrisk lys og kraft fra kommende høst.

Åsnes komm. Elektrisitetsverk har f. t. ingen kraft å avse til ovennevnte formål på grunn av kraftmangel.

Byggingen av så vel høy- som lavspent fordelingsnett er satt igang og vil bli ferdig for mottaing av kraft tidlig på høsten 1949.

Kontrakt om kraftoverføring fra Rottneros Kraftaktiebolag er opprettet og bolaget har bygget ferdig sin overføringslinje fram til grensen.

Kraften fra Sverige vil bli overført med 10 kV spenning.

Avskrift av kontrakt med Rottneros Kraftaktiebolag følger vedlagt.»

Åsnes herredstyre har i møte den 18. juni 1949 enstemmig vedtatt å anbefale søknaden innvilget.

Fylkesmannen i Hedmark har i påteging av 29. juni 1949 til Hovedstyret anbefalt søknaden innvilget.

Hovedstyret skal bemerke:

Ved kgl. resolusjon av 2. april 1948 fikk Åsnes kommune tilsagn om inntil kr. 130 000 i statsstønad til bygging av ledningsnett fram til ca. 990 mennesker i Østre Finnskog og Velta. Anlegget skal knyttes til Åsnes komm. Elektrisitetsverks tidligere ledninger, men på grunn av kraftmangel i Solør skal kraften i de første år leveres av Rottneros Kraftaktiebolag, Sverige. Kraftleien som anslagsvis vil beløpe seg til ca. kr. 13 000 pr. år, skal i henhold til kraftleiekontrakten erlegges i svensk valuta.

Under forutsetning av at kommunen oppnår nødvendig valutalisens vil Hovedstyret rå til at den søkte tillatelse blir meddelt så lenge kraftleiekontrakten av 11. august — 20. oktober 1947 mellom Åsnes kommune og Rottneros Kraftaktiebolag står ved makt dog ikke lenger enn til 31. desember 1957. I betraktning av

at det her gjelder innførsel av et forholdsvis lite kvantum, antas det ikke å være grunn til å stille opp spesielle vilkår.

Behandlet i Hovedstyremøte den 9. august 1949.

Dokumentene vedlegges.»

Departementet forela 25. august d. å. saken for Handelsdepartementet med følgende uttalelse:

«Sendes med vedlegg Handelsdepartementet. Gjenpart av uttalelse 11. d. m. fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet om forholdet til konsesjonsloven av 14. desember 1917, § 23 a, ligger ved.

Tilsagnet om statsstønad jfr. hovedstyrets uttalelse, ble gitt etter en plan hvoretter kraften, på grunn av kraftmangelen i Solør, i de første år skulle leveres av Rottneros Kraftaktiebolag, Sverige. Som forutsetning for tilsagnet ble imidlertid fastsatt at valutaspørsmålet blir søkt ordnet på vanlig måte og at kraftleveransen blir overtatt av Åsnes kommunale Elektrisitetsverk så snart som mulig.

Den foreliggende «kraftkontrakt» forstår en slik at den er bindende for begge parter til 31. desember 1957 (§ 7) således at abonnenten må betale kr. 1 000 sv. kroner pr. år enten kraft uttas eller ikke mens effektsavgift og energiavgift betales i sv. kroner etter den uttatte kraft (§ 3). Det kan eventuelt bli spørsmål om en tilleggsavgift (§ 3 post d). Sikkerhet må stilles for sv. kroner 4 600 pr. år (§ 5).

Som det fremgår anslår hovedstyret kraftleien til ca. sv. kr. 13 000 pr. år.

Det kan f. t. ikke sies noe nærmere når det blir mulig for Åsnes kommunale Elektrisitetsverk å overta leveransen. Rottneros har utlegg til overføringsanlegg og en finner det rimelig at selskapet har sikret seg en viss avgift enten kraft uttas eller ikke, som foran nevnt.

Departementet vil således anbefale at nødvendig valutalisens blir gitt og imøteser av hensyn til konsesjonsspørsmålet meddelelse om det ærede departements avgjerd.»

Handelsdepartementet svarer i brev 22. september d. å. bl. a. at det finner etter det opplyste å kunne samtykke i at det blir stillet til rådighet for Åsnes kommune, Solør, inntil sv. kr. 13 000 pr. år til betaling av kraftleie fra Rottneros Kraftaktiebolag, Sverige, så lenge det er nødvendig å overføre kraft fra Sverige, dog ikke utover utgangen av 1957. Betalingen kan, hvis det finnes praktisk, ordnes ved eksport av tømmer.

Departementet antar at en innførselstillatelse bør gjøres betinget av at kraftleveransen overføres til norsk kraftkilde fra det tidspunkt Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet finner at det kan skje, dog senest ved utgangen av 1957.

Industridepartementet

tilråder:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 23 a tillates det Åsnes kommune å innføre

fra Sverige inntil 75 kW elektrisk energi på de betingelser som er anført i Industridepartementets foredrag av 30. september 1949.

42. Sørumsand Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til å leie inntil 1 000 kW fra Akershus EV.)

Departementets avgjørelse 9. november 1949.

I henhold til bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon av 22. april 1949 og lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV, tillates det Sørumsand Elektrisitetsverk å leie inntil 1 000 kW elektrisk energi fra Akershus Elektrisitetsverk på nærmere angitte betingelser.

Betingelsene er:

1. Leietid.

Tillatelsen meddeles for den tid konsesjonæren måtte leie kraft fra Akershus Elektrisitetsverk, dog ikke utover 1. juli 1960.

2. Styre.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av departementet eller for noen del avgis til utlandet uten samtykke av Kongen.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en konvensjonalbot på opp til kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

4. Søksmål etter naboloven.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av naboloven.

5. Norske tjenestemenn og arbeidere.

Til bygging og driften av anlegget skal det bare brukes tjenestemenn og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett. Vedkommende myndighet kan dog dispensere fra denne regel når det trengs spesiell fagkunnskap eller øvelse eller når andre hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig for konsesjonæren. Såfremt ikke offentlige hensyn taler

mot det, kan dispensasjon også gis når det gjelder fremmede tjenestemenn og arbeidere som har hatt fast bopel her i riket det siste år. Søknad om dispensasjon må i hvert enkelt tilfelle sendes om vedkommende politimester. Ansettelse må ikke i noe tilfelle foretas før søknaden er avgjort.

Bruker konsesjonæren fremmede tjenestemenn eller arbeidere uten å ha fått tillatelse til det, kan vedkommende departement ilegge ham en dagbot til statskassen på opp til 50 — femti — kroner dagen for hver person.

6. Norsk arbeide og materiell.

Til byggingen og driften av anlegget skal norsk vare brukes såfremt den er likeså god som den utenlandske, kan skaffes tidnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — prosent av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlands materiell, f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig, og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle

de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

7. Trygd.

Trygd skal fortrinsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet plikter å avstå inntil 10 pst. av den leide kraft til de kommuner som Kongen bestemmer — derunder også fylkeskommuner.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges tatt ut etter bestemmelse av departementet enten i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets hva enten dette tilhører selskapet eller eieren av vassfallet.

Volder uttaket av kraften økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten samtykke av departementet.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft tas ut.

Konsesjonskraft kan oppsies med 2 års varsel. Kraft som er oppsagt kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som vedkommende departement måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir overholdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

10. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

Overtredelse av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 9 medfører i tilfelle av gjentakelse tap av konsesjonen hvis ikke forholdet blir brakt i orden etter reglene i lov av 14. desember 1917, nr. 16 §§ 31 og 32.

43. Advokat Harald Ramm og direktør Ludvig Ramm.

(Tillatelse til å eie tilsammen 13 255 aksjer i A/S Norsk Soyamelfabrik.)

Kgl. resol. av 18. november 1949.

A/S Norsk Soyamelfabrik fikk ved kgl. resolusjon 8. februar 1935 tillatelse til å leie inntil 2 500 kW spillkraft fra Vestfold Kraft-

selskap. Tillatelsen gjaldt til 1. september 1943.

Ved kgl. resolusjon 31. mars 1949 fikk selskapet tillatelse til å leie inntil 300 kW primakraft og inntil 2 500 kW spillkraft fra Vestfold Kraftselskap.

Selskapets aksjekapital, som er på kr. 710 000, er fordelt på 25 000 preferanseaksjer og 10 500 ordinære aksjer à kr. 20.

I brev av 10. juni 1949 søkte advokat Harald Ramm om tillatelse for seg og sin bror, direktør Ludvig Ramm til å eie tilsammen 13 255 aksjer i selskapet.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i den anledning avgitt følgende uttalelse datert 19. oktober 1949:

«Med departementets påtegnning av 17. juni 1949 har man mottatt til uttalelse følgende søknad fra direktør Ludvig Ramm og advokat Harald Ramm om tillatelse til å eie 13 255 aksjer i A/S Norsk Soyamelfabrik:

«A/S Norsk Soyamelfabrik har overlevert meg Deres brev dat. 7. ds. til besvarelse og under henvisning til lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 36 1ste ledd, tillater jeg meg herved på selskapets vegne å innsende et andragende om tillatelse til at direktør Ludvig Ramm og undertegnede blir gitt adgang til å eie tilsammen 13 255 av selskapets 35 500 aksjer.

Jeg skal tillate meg å meddele at grunnen til at disse aksjeblokker er kommet på direktør Ludvig Ramms og min hånd for den alt overveiende del skyldes den omstendighet at vi, da selskapet befant seg i en vanskelig situasjon et par år før krigen, måtte tre støttende til da det var nødvendig å skaffe selskapet en preferansekapital.»

Da selskapets hovedkontor er i Oslo og dets fabrikkkontor i Larvik, har søknaden vært forelagt for fylkesmannen i Oslo og Akershus og i Vestfold.

Oslo formannskap vedtok i møte 4. august 1949 å uttale at det ikke har noe imot at konsesjonssøknaden innvilges.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i påtegnning av 20. august d. å. uttalt at han ikke har noe å merke.

Larvik bystyre har behandlet saken i møte 13. september 1949 og har ikke hatt noe å merke til søknaden.

Fylkesmannen i Vestfold har i påtegnning av 19. september d. å. sluttet seg til bystyrets vedtak.

Hovedstyret skal bemerke:

A/S Norsk Soyamelfabrik har en aksjekapi-

tal på kr. 710 000, fordelt på 35 500 aksjer, hvorav 25 000 preferanseaksjer og 10 500 ordinære aksjer à kr. 20. Selskapet leier 2 500 kW spillkraft og 300 kW primakraft fra Vestfold Kraftselskap i henhold til konsesjon av 31. mars 1949. Direktør Ludvig Ramms og advokat Harald Ramms erverv av tilsammen 13 255 aksjer trenger således tillatelse i henhold til ervervslovens § 36, 1. ledd, idet det gjelder erverv av mer enn 35 pst. av aksjene i selskapet.

Hovedstyret viser til de innkomne uttalelser fra distriktet og anbefaler søknaden innvilget.

Behandlet i møte 18. oktober 1949.

Sakens dokumenter vedlegges.»

Departementet skal bemerke at det søkte aksjeerverv gjelder mer enn 35 pst. av selskapets aksjekapital, og at tillatelse til ervervet således er nødvendig etter § 36, 1. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917 om ervervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom. Etter de innkomne uttalelser har departementet ikke noe å innvende mot at den søkte tillatelse blir gitt, og vil rå til at tillatelsen blir meddelt uten vilkår av noen art.

Industridepartementet

tilråder:

I medhold av § 36 i lov nr. 16 av 14. desember 1917 tillates det advokat Harald Ramm og direktør Ludvig Ramm å eie tilsammen 13 255 aksjer i A/S Norsk Soyamelfabrik.

44. A/S Kjaardavassdraget.

(Forlengelse av påbegynnelses- og fullføringsfrist for regulerings- og utbyggingsarbeidene i Kjaardavassdraget.)

Departementets avgjørelse 22. november 1949.

I medhold av § 2 pkt. 3 i lov nr. 16 av 14. desember 1917 og § 12 pkt. 1 i lov nr. 17 av s. d., jfr. bemyndigelse gitt ved kgl. resolusjon 28. juni 1946, bestemmer departementet:

De senest 21. oktober 1946 fastsatte frister for påbegynnelse og fullførelse av regulerings- og utbyggingsarbeider i Kjaardavassdraget forlenges med 2 år til henholdsvis 12. august 1951 og 12. august 1954.